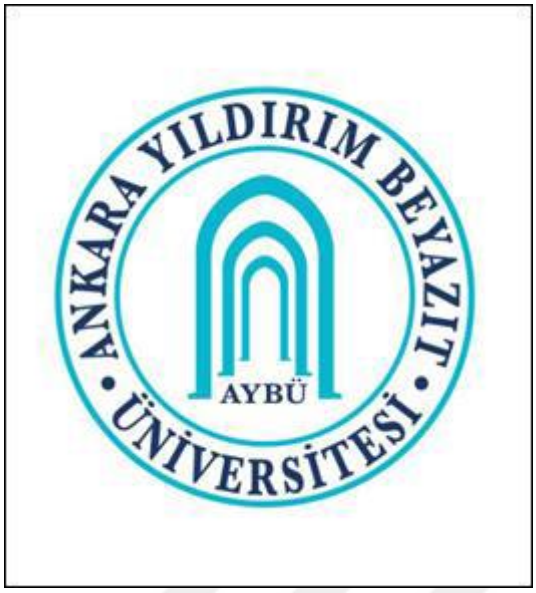

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

Sedat SEYHAN

ANKARA-2019

TÜRKİYE'YE 2011 TARİHİNDEN SONRA GELEN SURİYELİLERİN DURUMU: OSMANİYE ÖRNEĞİ

SEDAT SEYHAN

TARAFINDAN

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE SUNULAN TEZ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. MURAT ÖNDER

OCAK 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM
Enstitü Müdürü

Bu Tezin Yüksek Lisans Derecesi için gereken tüm şartları taşıdığını tasdik ederim.

Dr.Öğr. Üyesi. Güliz DİNÇ
Siyaset Bilimi ve Uluslararası
İlişkiler Ana Bilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Prof.Dr. Murat ÖNDER

Danışman

Prof.Dr. Murat ÖNDER

Dr.Öğr. Üyesi. Güliz DİNÇ

Prof. Dr. Tevfik ERDEM

İNTİHAL

Bu tez içindeki tüm bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim. Aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Sedat SEYHAN

ÖZET

TÜRKİYE'YE 2011 TARİHİNDEN SONRA GELEN SURİYELİLERİN DURUMU: OSMANİYE ÖRNEĞİ

Seyhan, Sedat

Yüksek Lisans, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Murat ÖNDER

Ocak 2019, 260 Sayfa

Ortadoğu coğrafyası, tarihi, dini, zengin kültürü ve ekonomik değerleriyle dünyada önemli bir yere sahiptir.Bölgede 2010 yılında başlayan Arap Baharı gösterileri; tüm bölgede siyasal, ekonomik ve sosyal gelişmelere neden olmuştur. Karışıklığın Suriye'ye sirayet etmesiyle halkın yaşam olanaklarının kalmaması ülkedeki insanların çoğunluğunun Türkiye ve diğer ülkelere göç etmesine neden olmuştur.Ülkelerini terk ederek Türkiye'ye gelen Suriyelilerin orta ve uzun dönemde etkilerinin giderilmesi gereken bazı sosyo-ekonomik sorunları ortaya çıkmıştır. Bu sorunları çözmek üzere politikaların geliştirilebilmesi için ayrıntılı bir araştırma bu tezin temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla, Türkiye'ye gelen Suriyelileri temsil kabiliyetine sahip Osmaniye ilinden 3000 Suriyelikatılımcı ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sosyo-ekonomik ve demografik durumlarını, yaşamları hakkındaki bilgilerini, siyasal görüşlerini, uyumlarını, gelecek planlarını,Türkiye ve Suriye hakkındakigörüşlerini kapsayan veriler değerlendirilerek analiz edilmiş ve politika önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortadoğu, Arap Baharı, Suriye, Göç, Anket

SUMMARY

THE STATUS OF SYRIAN REFUGEES IN TURKEY AFTER 2011: THE CASE OF OSMANİYE

Seyhan, Sedat

Master'sDegree, Department of PoliticalScienceand International Relations

Advisor: Prof. Dr. Murat ÖNDER

January 2019, 260Pages

The Middle East is a significan geagraphy in the world with its history, religion, rich culture and economic values. The Arab Spring demonstrations in the region which started in 2010 caused political, economic and social developments in the whole region. The chaos spread to Syria endengared the people's life opportunities, therefore the majority of people in the country has led to emigrate to Turkey and other countries. Syrians who migrated to Turkey, have been experienced many socio-economic problems whose medium and long-term impacts need to be addressed. In order to solve these problems, detailed surevey research is the main aim of this thesis. For this purpose, a sample of 3000 Syrians participants from Osmaniye province who has the ability to represent Syrians in Turkey participated to the this reserach. The date covering the socio-economic and demographic situations, living conditions, political opinions, adaptation issues, future plans of Syrians under temporary protection and their views about Turkey and Syria were analyzed and policy recommendations have been suggested.

Keywords: Middle East, Arab Spring, Syria, Migration, Survey

İTHAF

Anneme

TEŞEKKÜR SAYFASI

Bu tez çalışmasında; bana her türlü desteği, sabırla yol gösteren ve katkılarını esirgemeyendanışmanım, değerli hocam, Prof. Dr. Murat ÖNDER'e Teşekkürlerimi bir borç bilirim.Ayrıca; Ekonomik olarak destek veren Annem, Döne SEYHAN'a ve Bilgisayar teknik desteği sağlayan teyzemin torunu, Hamza ESEN'e vetez çalışmamızın yazılması safahatında yardımlarını esirgemeyen Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Uzmanı İsmail CİNGÖZ'ekatkılarından dolayı teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL i
ÖZET ii
SUMMARY iii
İTHAF iv
TEŞEKKÜR v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ xi
ŞEKİLLER LİSTESİ xv
HARİTALAR LİSTESİ xxiii
SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ xix
BÖLÜMLER
I. BÖLÜM GİRİŞ 1
II. BÖLÜM ORTADOĞU VE ARAP BAHARI 6
2.1 Ortadoğu 6
2.1.1 Ortadoğu Bölgesi 6
2.1.1.1 Ortadoğu Bölgesinin Tanımı 7
2.1.1.2 Ortadoğu Bölgesinin Önemi 9
2.1.1.3 Ortadoğu Bölgesinin Sosyo-Kültürel Yapısı 11
2.1.1.4 Ortadoğu Bölgesinin Siyasal Yapısı 12
2.1.1.5 Ortadoğu Bölgesinin Etnik ve Dini Yapısı 14
2.1.2 Ortadoğu Tarihi 15
2.1.2.1 Osmanlı Dönemi 16
2.1.2.2 Sömürgecilik Dönemi 19
2.1.2.3 I.Dünya Savaşı Sonrası Dönem 20
2.1.2.4 Soğuk Savaş Dönemi 21
2.1.2.5 11 Eylül Saldırısı Sonrası Dönem 24
2.2 Arap Baharı 26
2.2.1 Arap Baharı'nın Oluşum Nedenleri 28
2.2.1.1 Siyasal Nedenler 29
2.2.1.2 Sosyal Nedenler 30
2.2.1.3 Ekonomik Nedenler 31
2.2.1.4 Dini Nedenler 33
2.2.1.5 Diğer Nedenleri 33
2.2.2 Arap Baharı'nın Suriye'ye Sirayet Etmesi 34
2.2.2.1 Suriye Siyasal Tarihi 36
2.2.2.2 Suriye'nin Yapısı 39
2.2.2.2.1 Siyasal Yapı 39
2.2.2.2.2 Toplumsal Yapı 41
2.2.2.2.3 Ekonomik Yapı 41
2.2.2.3 Suriye'deki Karışıklığın Ülke İçindeki Etkenleri 42
2.2.3 Suriye Krizinin Türkiye'ye Etkisi 44
2.2.3.1 Siyasal Etkileri 45

2.2.3.2 Sosyal Etkileri 46
2.2.3.3 Ekonomik Etkileri 47
III. BÖLÜM GÖÇ OLGUSU 48
3.1Göç Kavramı 48
3.1.1 Göç Türleri 51
3.1.1.1 Oluşum Nedenlerine Göre Göçler 51
3.1.1.1.1 Gönüllü Göçler 51
3.1.1.1.2 Zorunlu Göçler 53
3.1.1.1.3 Düzensiz Göçler 54
3.1.1.2 Süresine Göre Göçler 56
3.1.1.2.1 Mevsimlik Göçler 56
3.1.1.2.2 Sürekli Göçler 56
3.1.1.3 Mesafesine Göre 57
3.1.1.3.1 İç Göçler 57
3.1.1.3.2 Dış Göçler 59
3.2 Göç Teorileri 60
3.2.1 Göç İle Sosyo-Ekonomik İlişkiler Teorisi 61
3.2.2 İtme-Çekme Teorisi 63
3.2.3 Emek Piyasası Teorisi 66
3.2.4 Merkez-Çevre Teorisi 67
3.2.5 Uluslararası Göçün Sürekliliği Teorisi 69
3.2.6 Ağ (Network) Teorisi 69
3.3 Uluslararası Göç 71
3.3.1 Uluslararası Göçün Sebep Olduğu Nedenler 72
3.3.1.1 Uluslararası Göçün Demografik Nedenleri 72
3.3.1.2 Uluslararası Göçün Sosyal ve Siyasal Nedenleri 72
3.3.1.3 Uluslararası Göçün Ekonomik Nedenleri 74
3.3.1.4Uluslararası Göçün Diğer Nedenleri 75
3.3.2 Uluslararası Göçün Etkileri 76
3.3.2.1 Uluslararası Göçün Olumlu Etkileri 76
3.3.2.2 Uluslararası Göçün Olumsuz Etkileri 77
3.3.3 Uluslararası Koruma Kavramları 80
3.3.3.1 Göçmen 80
3.3.3.2 Mültecilik 81
3.3.3.3 Yerinden Edilme 85
3.3.3.4 Sığınmacılık 86
3.3.3.5 Şartlı Mültecilik 89
3.3.3.6 İkincil Koruma 89
3.3.3.7 Geçici Koruma 90
3.4 Uluslararası Göç Hukuku ve Kuruluşları 92
3.4.1 Uluslararası Göç Hukuku 92
3.4.2 Göçle İlgili Uluslararası Kuruluşlar 93
3.4.2.1 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK – UNHCR) 94
3.4.2.2 Uluslararası Göç Örgütü (IOM) 94
3.4.2.3 Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) 94
3.5 Türkiye'de Uluslararası Göç Sorunu 95
3.5.1 Türkiye'nin Yasadışı Göçmen Sorunu 95
3.5.1.1 Türkiye'den Avrupa'ya Yasadışı Transit Göç 96

3.5.1.2 Yasa Dışı Göç 99
3.5.2 Türkiye'de Mülteci Mevzuatı 101
3.5.2.1 Uluslararası GöçünMevzuat Tanımı 102
3.5.2.2 Türkiye'nin Göç Üzerindeki Mevzuat Tanımı 102
3.5.2.3 Türkiye ile AB Uyum Sürecinde Koruma Alanında Düzenlemeler 104
3.5.2.3.1 Türkiye ile Avrupa Birliği Arasındaki Geri Kabul Anlaşması 105
3.5.2.4 Türkiye'deki Geçici Koruma 106
IV. BÖLÜM ARAŞTIRMANIN TASARIMI 108
4.1 Araştırmanın Önemi 108
4.2 Araştırmanın konusu 109
4.3 Araştırma Yöntemi 110
4.3.1 Veri Toplama 111
4.3.1.1 Örneklem 111
4.3.1.2 Anket 114
4.3.2 Veri Analiz Yorumları 116
4.4 Araştırmanın Sınırlılıkları 116
V. BÖLÜM BULGULAR VE ANALİZ: SURİYELİLERİN DURUM VE SORUNLARI 118
5.1 SURİYELİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ 119
5.1.1 Yaş Durumu 119
5.1.2 Eğitim Durumu 120
5.1.2.1 Suriyelilerin Öğrenim Durumu 121
5.1.2.2 Suriyelilerin Yabancı Dil Durumları 123
5.1.2.3 Suriyelilerin Uzmanlık Alanları 124
5.1.2.4 Suriyeli Çocukların Okula Gitme Durumu 125
5.1.2.5 Suriyelilerin Meslek Edinecek Kursa Katılım Durumu 126
5.1.3 Meslek Durumu 128
5.1.4 Medeni Durumu 129
5.1.5 Gelir Durumu 132
5.1.5.1. Suriyeli Hane Halklarının Suriye'de İken Aylık Geliri 132
5.1.5.2 Suriyeli Hane Halklarının Osmaniye'de İken Aylık Geliri 133
5.1.6 Suriyelilerin İzin ve Kayıt Durumu 135
5.2 SURİYELİLERİN TÜRKİYE'YE GELİŞ DURUMLARI 138
5.2.1 Suriyelilerin Türkiye'deki Coğrafik Dağılımı 138
5.2.1.1 Türkiye'deki Suriyelilerin Kaldığı Barınma Merkezleri 138
5.2.1.2 Suriyelilerin Türkiye'de Yerleştikleri Şehirler 139
5.2.2 Suriyelilerin Ne Zaman Geldikleri… 140
5.2.3 Suriyelilerin Geldikleri Suriye Şehirleri 141
5.2.4 Suriyelilerin Suriye'den Ayrılma Nedenleri 143
5.2.5 Osmaniye'deki Suriyelilerin Türkiye'ye Giriş Biçimi 145
5.2.6 Osmaniye'deki Suriyelilerin Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri 148
5.3 SURİYELİLERİN ÜLKELERİYLE İLİŞKİLERİ 151
5.3.1 Suriyelilerin Türkiye'den Suriye'ye Giriş-Çıkış Durumları 151
5.3.1.1 Suriyelilerin Giriş - Çıkış Yapıp Yapmama Durumları 151
5.3.1.2 Suriye'ye Giriş-Çıkış Yapılma Nedenleri 153
5.3.1.3 Suriye'ye Giriş-Çıkış Yapamama Nedenleri 155
5.3.2 Suriyeliler, Suriye'deki Yakınları ile Haberleşme Durumu 157

5.3.3 Suriyelilerin, Suriye'deki Yakınları ile Görüşme Sıklığı 159
5.3.4 Suriyelilerin, Suriye'deki Gelişmeler Hakkında Bilgi Alma Durumu 161
5.3.5 Suriyelilerin, Ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Aile Üyelerinin Durumu 162
5.3.5.1 Suriye'deki İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri..... 163
5.3.5.2 Suriyelilerin Ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Tüm Aile Üyeleri ile Beraber Olup Olmadığı 165
5.3.5.3 Suriyelilerin, Türkiye'de olmayan Aile Fertlerinin Durumu 167
5.4 SURİYELİLERİN BARINMA DURUMLARI 169
5.4.1 Suriyelilerin Ülkelerindeki Konut Durumları..... 169
5.4.2 Suriyelilerin Osmaniye'deki Konut Durumları 172
5.4.3 Suriyelilerin, Oturdukları Konutlarda Aile Sayısı 174
5.4.4 Suriyelilerin, Yaşadıkları Konutları Başkaları ile Paylaşma Durumları 175
5.4.5 Konutun Yeterliği 176
5.4.6 Konutun Temel Gereksinimleri 177
5.4.7 Suriyelilerin Hanelerinde Isınmak İçin Kullandıkları Yakacak Türü 179
5.4.8 Suriyelilerin, Su ve Temizlik Maddelerine Erişim Durumu..... 180
5.5 SURİYELİLERİN SAĞLIK DURUMLARI 182
5.5.1 Osmaniye'deki Sağlık Hizmetinden Faydalanma Durumu 182
5.5.2 Suriyelilerin İlaca Erişme Durumları 184
5.5.3 Suriyelilerin Psikolojik Durumu..... 186
5.5.4 Suriyelilerin Engellilik Durumları..... 187
5.5.5 Suriyeli Hamile Kadınların Durumu 188
5.6 SURİYELİLERİN UYUMU VE GELECEK PLANLARI..... 188
5.6.1 Suriyelilerin Uyumu 188
5.6.1.1 Osmaniye'deki İnsanların Suriyelilere Karşı Davranışları..... 189
5.6.1.2 Suriyeliler, Osmaniye'de Kendilerini Güvende Hissetme Durumu 191
5.6.2 Suriyelilerin Gelecek Planları..... 193
5.6.2.1 Osmaniye'de İken Gelecek Planları 193
5.6.2.1.1 Osmaniye'de İş Arama Durumu..... 193
5.6.2.1.2 Osmaniye'de İş İstihdamı Olursa Kalma Durumu 195
5.6.2.2 Suriyelilerin, Suriye İçin Gelecek Planı 197
5.6.2.2.1 Suriyeliler, Suriye'ye Dönme Planı..... 197
5.6.2.2.2 Suriyelilerin, Suriye'ye Döndüklerinde Barınabilecekleri Yer Durumu..... 200
5.6.2.2.3 Suriyelilerin, Suriye'ye Döndüklerinde İşlerinin Olup Olmadığı Durumu..... 201
5.7 SURİYELİ MİSAFİRLERİN KENDİ ÜLKELERİ VE TÜRKİYE HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ..... 203
5.7.1 Suriyelilerin Ülkelerindeki Karışıklıkla İlgili Görüşleri 203
5.7.1.1 Suriye'deki İç Karışıklığın Sebepleri 203
5.7.1.2 Suriye'dekiİçKarışıklıktaTürkiye'ninRolü..... 205
5.7.2 Suriyelilerin Türkiye Hakkındaki Düşünceleri..... 208
5.7.2.1 TürkiyeDışPolitikadaHangiÜlkelerleİyiİlişkilerKurmaDurumu..... 208
5.7.2.2 Türkiye'ninKomşularıyla Olan İlişkilerinDurumu..... 210
5.7.2.3 Türkiye'ninEnÖnemliSorunuHakkındakiDüşünceleri 212
SONUÇ ve ÖNERİLER 215

KAYNAKLAR **220**
EKLER **234**
EK-1: Türkiye'deki Geçici Barınma Merkezleri 234
EK-2: Türkiye'deki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı 235
EK-3: Osmaniye İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü 236
EK-4: Başbakanlık Acil Durum Yönetimi Başkanlığı 237
EK-5: Osmaniye İl Göç İdaresi 238
EK-6: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 239
EK-7: Saha Anket Türkçe Metni 240
EK-8: Saha Anket Türkçe-Arapça Metni 247
ÖZGEÇMİŞ **260**

TABLOLAR LİSTESİ

TABLOLAR

II. BÖLÜM ORTADOĞU VE ARAP BAHARI 6
Tablo 1 Arap Ülkelerinin Temel Ekonomik Göstergeleri 32
III. BÖLÜM GÖÇ OLGUSU 48
Tablo 2 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na (YUKK) göre Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma 103
IV.BÖLÜM ARAŞTIRMANIN TASARIMI 108
Tablo 3 Örneklemin Demografik Özelliği 111
Tablo 4 Anketin Yapıldığı Osmaniye İli Merkez, İlçe ve Beldeleri Nüfusu ve Suriyeli Sayıları 112
V.BÖLÜM BULGULAR VE ANALİZ: SURİYELİLERİN DURUM VE SORUNLARI 118
Tablo 5 Türkiye'ye Diğer Ülkelerden Yapılan Göçler 118
5.1 Suriyelilerin Demografik Özellikleri 119
Tablo 6 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşlarının Dağılımı 120
Tablo 7 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Öğrenim Durumlarının Dağılımı 121
Tablo 8 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yabancı Dil Durumları Dağılımı 123
Tablo 9 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Uzmanlık Alanlarının Dağılımı 124
Tablo 10 Altı – Onbir Yaşları Arasındaki Suriyeli Çocuklar Okula Gitme Durumu 125
Tablo 11 Altı - Onbir Yaşları Arasındaki Suriyeli Çocuklar Hangi Okul ve Kaç Çocuk Gidiyor 125
Tablo 12 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Meslek Edinecek Kursa Katılıp Katılmadıkları Dağılımı 127
Tablo 13 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Meslek Grubu Dağılımı 128
Tablo 14 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Medeni Durum (16 Yaş ve Üzeri) 130
Tablo 15 Suriyeli Hane Halklarının Suriye'de İken Aylık Geliri (ABD Doları) 132

Tablo 16 Suriyeli Hane Halklarının Son Bir Ayda Türkiye ve Osmaniye'de Elde Ettikleri Gelir (ABD Doları)..... 134

Tablo 17 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İzin ve Kayıt Durumu 136

5.2 Suriyelilerin Türkiye'ye Geliş Durumları..... 138

Tablo 18 Türkiye'deki Suriyelilerin Kaldığı Barınma Merkezleri..... 138

Tablo 19 Suriyelilerin Türkiye'de Yerleştikleri Şehirler 139

Tablo 20 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Ne Zaman Geldikleri Dağılımı 140

Tablo 21 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Geldikleri Önemli Suriye Şehirleri Gösterimi 142

Tablo 22 Suriyelilerin Cinsiyet Göre Ülkelerinden Ayrılış Nedenlerinin Dağılımı 143

Tablo 23 Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyet Göre Türkiye'ye Giriş Biçimi Dağılımı 146

Tablo 24 Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri Dağılımı..... 149

5.3 Suriyelilerin Ülkeleriyle İlişkileri..... 151

Tablo 25 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş - Çıkış Yapıp Yapmama Dağılımı 152

Tablo 26 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapılma Nedenleri Dağılımı 153

Tablo 27 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapamama Nedenleri Dağılımı..... 155

Tablo 28 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Yakınları ile Haberleşme Yöntemi... 157

Tablo 29 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'de Kalan Yakınları ile Ne Sıklıkta Görüştükleri Dağılımı..... 159

Tablo 30 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Gelişmeler hakkında Hangi kaynaktan Bilgi Aldıkları 161

Tablo 31 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri, Dağılımı 163

Tablo 32 Suriyelilerin Ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Tüm Aile Üyeleri İle Beraber Olup Olmadığı 166

Tablo 33 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'de Olmayan Aile Fertlerinin Durumu ... 167

5.4 Suriyelilerin Barınma Durumları 169

Tablo 34 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Evlerinin Ne Durumda Olduğu 170

Tablo 35 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de Yaşadıkları Konut Tipi Dağılımı .. 172

Tablo 36 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Oturdukları Konutlarda Aile Sayısı Dağılımı 174

Tablo 37 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşadıkları Konutları Başkaları ile Paylaşma Durumları 175
Tablo 38 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Konutlarının Çeşitli Özelliklerini Değerlendirme Durumları 176
Tablo 39 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşadıkları Konutların Temel Gereksinimlerinin Durumları 177
Tablo 40 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Hanelerinde Isınmak İçin Kullandıkları Yakacak Türü 179
Tablo 41 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Su ve Temizlik Maddelerine Erişim Durumu 180
5.5 Suriyelilerin Sağlık Durumları 182
Tablo 42 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Sağlık Hizmetlerinden Faydalanma Durumu 183
Tablo 43 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İlaca Erişme Durumları 184
Tablo 44 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Psikolojik Desteğe İhtiyacı Olup Olmadıkları Durumu 186
Tablo 45 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Engellilik Durumları 187
Tablo 46 Suriyelilerin Hanelerinde, Hamile Birey Olup Olmadığı Durumu 188
Tablo 47 Suriyelilerin Hanelerinde, Osmaniye'de Doğum Yapmış Olanlar 188
5.6 Suriyelilerin Uyumu Ve Gelecek Planları 188
Tablo 48 Osmaniye'deki İnsanların Suriyelilere Cinsiyete Göre Davranışları 189
Tablo 49 Suriyelilerin Cinsiyet Göre Osmaniye'de Kendilerini Güvende Hissetme Durumu 191
Tablo 50 Suriyelilerin Osmaniye'de İş Arama Durumu 193
Tablo 51 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de İstihdam Olursa Kalma Durumu 195
Tablo 52 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Ne Zaman Dönmeyi Planladıkları Durumu 197
Tablo 53 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Döndüklerinde Barınabilecekleri Yer Durumları 200
Tablo 54 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Döndüklerinde Bir İşlerinin Olup Olmadığı Durumu 201
5.7 Suriyelilerin Kendi Ülkeleri Ve Türkiye Hakkındaki Görüşleri 203
Tablo 55 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Karışıklığın Sebepleri Dağılımı 204

Tablo 56 SuriyelilerinCinsiyeteGöreİçKarışıklıktaTürkiye'ninRolüDağılımı..... 206
Tablo 57 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye Dış Politikada Hangi Ülkelerde İyi İlişkiler Kurmakta 208
Tablo 58SuriyelilerinCinsiyeteGöreTürkiye'ninKomşularıyla Olan İlişkileriDurumu 210
Tablo 59SuriyelilerinCinsiyeteGöreTürkiye'ninEnÖnemliSorunuHakkındakiDüşünceleri 213

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

III. BÖLÜM GÖÇ OLGUSU 48

Şekil 1 Uluslararasıemekgöçününücretlerveistihdamüzerindekietkileri 62

Şekil 2 Lee'nin itici-çekici kuramı gösterimi 64

V. BÖLÜM BULGULAR VE ANALİZ: SURİYELİLERİN DURUM VE SORUNLARI 118

5.1 Suriyelilerin Demografik Özellikleri 119

Şekil 3 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşlarının Dağılımı 119

Şekil 4 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Öğrenim Durumlarının Dağılımı 121

Şekil 5 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yabancı Dil Durumları Dağılımı ve Seviye Gösterimi 123

Şekil 6 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Meslek Edinecek Kursa Katılıp Katılmadıkları Dağılımı 126

Şekil 7 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Medeni Durum Dağılımı (16 Yaş ve Üzeri) 129

Şekil 8 Suriyeli Hane Halklarının Suriye'de İken Aylık Geliri (ABD Doları), Dağılımı Cinsiyete Göre 132

Şekil 9 Suriyeli Hane Halklarının Son Bir Ayda Türkiye ve Osmaniye'de Elde Ettikleri Gelir (ABD Doları) 133

Şekil 10 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İzin ve Kayıt Durumu 135

5.2 Suriyelilerin Türkiye'ye Geliş Durumları 138

Şekil 11 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Ne Zaman Geldikleri Dağılımı 140

Şekil 12 Suriyelilerin, Osmaniye Geldikleri Şehirlere Göre Dağılımı 141

Şekil 13 Suriyelilerin Cinsiyet Göre Ülkelerinden Ayrılış Nedenlerinin Dağılımı 143

Şekil 14 Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyet Göre Türkiye'ye Giriş Biçimi Dağılımı . 145

Şekil 15 Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri Dağılımı 148

5.3 Suriyelilerin Ülkeleriyle İlişkileri 151

Şekil 16 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş - Çıkış Yapıp Yapmama Dağılımı 151

Şekil 17 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapılma Nedenleri Dağılımı 153
Şekil 18 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapamama Nedenleri Dağılımı 155
Şekil 19 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Yakınları ile Haberleşme Yöntemi ... 157
Şekil 20 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'de Kalan Yakınları ile Ne Sıklıkta Görüştükleri Dağılımı..... 159
Şekil 21 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Gelişmeler hakkında Hangi kaynaktan Bilgi Aldıkları 161
Şekil 22 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri, Dağılımı 163
Şekil 23 Suriyelilerin ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Tüm Aile Üyeleri ile beraber olup olmadığı..... 166
5.4 Suriyelilerin Barınma Durumları 169
Şekil 24 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Evlerinin Ne Durumda Olduğu..... 169
Şekil 25 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de Yaşadıkları Konut Tipi Dağılımı 172
Şekil 26 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Hanelerinde Isınmak İçin Kullandıkları Yakacak Türü 179
5.5 Suriyelilerin Sağlık Durumları..... 182
Şekil 27 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'deki Sağlık Hizmetlerinden Faydalanma Durumu 182
Şekil 28 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İlaca Erişme Durumları 184
Şekil 29 Suriyelilerin Cinsiyete Göre PsikolojikDesteğe İhtiyacı Olup Olmadıkları Durumu 186
5.6 Suriyelilerin Uyumu ve Gelecek Planları 188
Şekil 30 Osmaniye'deki İnsanların Suriyelilere Cinsiyete Göre Davranışları 189

Şekil 31 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de Kendilerini Güvende HissetmeDurumu 191
Şekil 32 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de İstihdam Olursa Kalma Durumu..... 195
Şekil 33 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Ne Zaman Dönmeyi Planladıkları Durumu 197

5.7 Suriyelilerin Kendi Ülkeleri ve Türkiye Hakkındaki Görüşleri 203

Şekil 34 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Karışıklığın Sebepleri Dağılımı 203
Şekil 35 SuriyelilerinCinsiyeteGöreİçKarışıklıktaTürkiye'ninRolüDağılımı..... 205
Şekil 36SuriyelilerinCinsiyeteGöreTürkiyeDışPolitikadaHangi
ÜlkelerleİyiİlişkilerKurmakta 208
Şekil 37SuriyelilerinCinsiyeteGöreTürkiye'ninKomşularıyla Olan İlişkileriDurumu
..... 210
Şekil 38SuriyelilerinCinsiyeteGöreTürkiye'ninEnÖnemliSorunuHakkındakiDüşünceleri
..... 212

HARİTALAR LİSTESİ

HARİTALAR

II. BÖLÜM ORTADOĞU VE ARAP BAHARI 6
Harita 1 Ortadoğu 6
Harita 2 Arap Baharının Etkilediği Ülkeler 26
III. BÖLÜM GÖÇ OLGUSU 48
Harita 3 Türkiye'den Avrupa'ya Transit Geçiş Gösterimi 97
Harita 4 Eylül 2014'te Kargo Gemisi Sandy ile Birlikte İtalya'ya Giden Rota Örneği 97
Harita 5 Türkiye'ye Yönelen Uluslararası Yasadışı Göç Güzergâhı 98

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB	Avrupa Birliği
BAAS	Arap Sosyalist Diriliş Partisi
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı
EIU	Ekonomi İstihbarat Birimi
BOP	Büyük Ortadoğu Projesi
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
PYD	Demokratik Birlik Partisi
IŞİD	Irak Şam İslam Devleti
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
GSYH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
OKA	Ortadoğu ve Kuzey Afrika
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
ECOSOC	Ekonomik ve Sosyal Konseyi
BM	Birleşmiş Milletler
ICMPD	Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
KDK	Kamu Denetçiliği Kurumu

AİHEB	Avrupa İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
FORONTEX	Avrupa Birliği Sınır ve Sahil Muhafaza Teşkilatı
CENTCOM	ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı
OPEC	Petrol ihraç Eden Ülkeler Örgütü
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
RG	Resmi Gazete
SPSS	Statistical Package fort he SocialSciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Proğramı

İstatistiksel Açılımlar:

Q^2= Ki Kare P<0,5=Anlamlılık Değeri Df=Serbestlik Derecesi N= Veri Sayısı

BÖLÜM I
GİRİŞ

Ortadoğu'nun derin bir tarihi geçmişi olması, içerisinde çeşitli medeniyetler barındırmış ve köklü kültüre sahip olması, semavi dinlerin ortaya çıktığı ve yayıldığı yer olması, coğrafi konumu itibariyle geçiş yollarının merkezinde olması, enerji kaynaklarının olduğu ve güzergâhlarının geçtiği bölge olması Ortadoğu'yu değerli hale getirmektedir. Arap Baharı, Ortadoğu'da yaşanan reform ve özgürlükçü hareketlerin ortaya çıkması ve Yenidünya (sömürgeci güçlerin siyasal ve ekonomik ekseni) düzeni kapsamında büyük devletlerinkendilerine uymayan yöneticileri, şirketleri ve grupları değiştirerek ülkeleri kendi çizgilerine çekmek istemeleri sonucunda oluşmuştur. Arap Baharı çerçevesinde Suriye'de karışıklıkların çıkması ve akabinde iç savaşın meydana gelmesi Suriyelilerin başta Türkiye' ye ve diğer ülkelere göç etmelerine neden olmuştur. Bu nedenleTürkiye'nin göçe maruz kalması,tarihsel süreç ve yakın zamanda gelişen olaylarla birlikte analiz edilerek bölgede ve Türkiye'de olan yada olacak olan olayların siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan araştırma yapılmasını gerekli kılmıştır.

Kapitalist dünya sisteminden başka yeni bir sisteme geçişin yaşandığı bir sürecin devam ettiğini belirten Wallerstein bunun 40-50 yıl daha süreceğini iddia etmiştir. Wallerstein, dünya genelinde yaşanan isyan dalgaları, Türkiye'deki gezi olayları, Yunanistan'daki Oxi, İspanya'daki indignados, Şili'deki öğrenciler, Kuzey Amerika'da ve başka yerlerde 800 şehre yayılmış olan "İşgalet" hareketleri, Çin'deki grevler ve Hong Kong'daki gösteriler, Afrika'nın bir ucundan diğerine çeşitli olaylar, "Arap baharı" adı altında yaşanan hareketlenmeleri de sistemin krizde olduğunun birer göstergesi olduğunu ve kapitalist süreçte krizlerin yaşandığı uzun bir geçiş dönemi olduğunu iddia etmiştir (Wallerstein, 2011: 24). Bu açıklamadan sonra Ortadoğu bölgesine ve Arap Baharı'nın incelendiği bu çalışma ile gelinen süreçte bölgedeki huzursuzlukların yaşanması ve akabinde Suriye'deki iç karışıklığın devam etmesi sonucunda göç olgusunun ortaya çıkması araştırmada konu edilmiştir. Bu konular üzerinde Ortadoğu bölgesi tarihi, Arap Baharı, Suriye ve göç faktörlerinin incelendiği çalışmada yer alacaktır.

Ortadoğu'nun bugün yüz yüze olduğu çatışmaların, savaşların, hasımlıkların, yoksulluk ve sefaletin, küçük düşürülmüşlüğün, marjinalleşmenin velhasıl tüm olumsuzlukların gerisinde, Ortadoğu'yu sarsan on yıl (1914-1923) sonunda oluşturulan sömürgeci yaklaşım etkisinin olduğu düşünülmektedir (Wallerstein, 2004: 45). 1903 buhranı, Birinci Dünya Savaşını, yeni paylaşımları, yeni sınırları, imparatorlukların çöküşünü ve birçok felaketi yanında getirmiştir. 1929 buhranı İkinci Dünya Savaşını, militarizmi, faşizmi, yeni oluşumları, kararsız dengeleri ve birçok felaketi yanında getirmiştir. Bugün ise daha ucuz iş gücü ve ham madde elde etmek için uluslararası sermayenin Avrupa ve Amerika gibi ülkelerden uzak doğuya taşınması ile birlikte yeni bir süreç başlamıştır. Bu süreç uzak doğu menşeli ürünlerin dünyanın her tarafına dağılmasını sağlamış, yeni çelişkilerin doğmasına neden olmuştur (Usluoğlu, 2012: 4). Avrupa'da üretimin giderek zayıflaması, Amerikan ekonomisinin daralması, Asya ülkelerinin güç kazanması ve silahlanması görülmüştür. Bu süreç içerisinde dünyayı saran kriz özellikle Amerika ve Avrupa'da ortaya çıkmış, önce Atina, Londra, Paris, Madrid sokaklarında kendini hissettirdikten sonra işsizliğin, yoksulluğun ve anti demokratik uygulamaların had safhada olduğu Arap ülkelerine de yansımıştır.

Ortadoğu tarihsel, kültürel ve coğrafi konumunun yanı sıra sahip olduğu doğal kaynaklar ve bölge ülkelerinde süregelen çatışma ortamları sebebiyle onlarca yıldır küresel güçlerin mücadele alanı olmuştur. Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonraki dönemde Amarika Birleşik Devletleri (ABD)'nin Ortadoğu politikalarındaki değişim, bölgedeki pek çok ülkenin hem iç hem dış siyasetini etkilemiştir. Saldırılar sonrasında bölgede Saddam rejimi ABD tarafından yıkılmış, bazı ülkeler 'şer ekseni' kapsamında değerlendirilerek teröre karşı savaş ve demokrasi gibi yeni söylemler geliştirilmiştir. Bush yönetiminin rejim, lider ve sınırların değiştirilmesi yönünde yaptığı açıklamalar bölgede yeni gerginliklerin oluşmasına neden olmuştur. 11 Eylül 2001 saldırılarında ABD, Pearl Harbour'dan sonra ilk defa evinde saldırıya uğramış ve bu terör saldırısını gerekçe göstererek yeni bir dünya düzeni felsefesi geliştirmeye çalışmıştır (Laçiner ve Ekinci, 2011:1). Bu nedenle, Ortadoğu Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin çöküşüyle başlayan, SSCB'nin dağılmasıyla devam eden bölgesel savaşların olduğu ve yakın tarihte 11 Eylül saldırısının ardından ABD'nin bölgede olması nedenleriyle bölge

istikrarsız ve sorunlu hale gelmiştir. Günümüzde de bu sorunların devam etmesi Arap Baharı'na gidilen süreçte büyük rol oynamıştır.

2010 yılında Tunus'ta başlayan yönetim karşıtı ayaklanmalar, demokrasi istekleri ve reform talepleri 21. yüzyılın en önemli tarihi halk hareketi olarak tanımlanmaktadır. Tarihi süreç içerisinde otoriter ve baskıcı yönetim anlayışından bıkan Arap halkları rejimlere karşı protestolara başlamış, ekonomik daralmayla beraber karışıklıklar artmıştır. Ortadoğu'da karışıklığın Suriye'ye sıçramasıile sosyo-kültürel kutuplaşma, dini-mezhepsel ayrılıklar, siyasal ve ekonomik istikrarsızlık, ülkede reform istekleri ve yönetim aleyhine olan protestolar, süreci iç savaşa sürüklemiştir. Günümüzde de diğer ülkelerin menfaatları doğrultusunda müdahale ve vekâlet savaşı denilen olgunun ülkeye yerleşmesi karışıklığın bitmesine engel olmaktadır. Bunun sonucunda da toplumların göç etme olgusu meydana gelmektedir. Suriye halkı da göçü tercih etmektedir. Göç, sosyo-politik, ekonomik, güvenlik ihtiyacı vb. gibi nedenlere dayanan, insanlığın var olduğu günden bu yana süregelen ve devam eden bir olgudur. Yaşamın her döneminde çeşitli nedenlerden dolayı insanoğlu bulunduğu ve yaşadığı bölgeyi değiştirme ihtiyacı duymuştur (Bülbül ve Köse, 2010: 76).

Tezin amacı; Ortadoğu'daki karışıklığın nedenlerini, Suriye'ye etkisini ve Suriye'deki yönetim boşluğundan dolayı ülke içindeki güç paylaşımından bölgesel etkilere ulaşması sebebiyle ortaya çıkan göç olgusunun Osmaniye ili üzerinden Türkiye'ye etkilerini incelemektir. Arap Baharı'nın öncesinde ve sonrasında meydana gelen olayların siyasi, ekonomik ve sosyal durumunun ve dünya siyasetine nasıl etkide bulunduğunun, Ortadoğu coğrafyasında meydana gelen toplumsal ve siyasal anlamdaki değişiklilerin incelenmesinde ve karışıklığın Suriye ayağının açıklanması konusunda, yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'ye Suriye'den gelen insanların göç durumlarını ve etki alanını demografik bilgileri, ekonomik durumlarını, düşüncelerini, uyum sorunlarını, yaşam kaliteleri ve bulundukları bölgelere yerleşme yada ülkelerine dönme konularında kapsamlı bilgi sahibi olunması ve yaşam standartlarını inceleyerek; bunlara bağlı sıkıntılar belirlenerek uygun politikalarla durumlarının iyileşmesi ve Osmaniye ili hatta Türkiye'nin bu sorundan en az

etkilenmesi için Geçici Koruma Saikiyle gelen Suriyelileri kapsayacak şekilde yapılan saha anket araştırmalarının analizleri ışığında bir sonuç elde edilmeye çalışmaktır.

Çalışma Beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, tezin giriş bölümünü oluşturmaktadır. Ortadoğu bölgesi, Arap Baharı, Göç Olgusu, Araştırmanın Tasarımı, Bulgular ve Analiz: Suriyelilerin Durum ve Sorunları hakkında bilgi verilmektedir.

İkinci bölümde, öncelikle Ortadoğu bölgesinin çevresi açıklanmaya çalışılacaktır. Bölgenin önemi, Sosyo-kültürel yapısı, siyasal yapısı, etnik ve dini yapısı üzerinde durulacaktır. Ortadoğu tarihi kapsamında Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü dolayısıyla bölgede boşluk oluşması, sömürgecilik anlayışının yaygınlaşması, Birinci Dünya Savaşı sonrası bölgenin siyasi durumunun nasıl değiştiği, soğuk savaş döneminin bölge için ne anlama geldiği ve 11 Eylül saldırısı sonrası nasıl bir değişiklik olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Arap Baharı'nın nedenleri; siyasal, sosyal, ekonomik, dini ve diğer etkenlerine bakılarak karışıklığın çıkmasında bu alanların etkileri hakkında bilgi verilmektedir. Yapısal ve çevresel faktörler olarak görüş bildirilmektedir. Siyasal olarak; beşeri yapı, tarihi doku, güç mücadelesi, iktidar mücadelesi, siyaset bilimi ve uluslararasıilişkiler açısından devletlerin bölgede neden var oldukları analiz edilmiştir. Sosyolojik olarak; gelecek kaygısı, toplumsal uyum (entegrasyon) ve bölgedeki toplumsal yapılar incelenmiştir. Ekonomik olarak; dünya ekonomi düzeni, bölgesel ekonomik yapı ve enerjinin bölge üzerindeki etkisi hakkında bilgi verilmektedir. Ortadoğu'daki gelişmelerin Suriye'ye nasıl sıçradığı ve iç karışıklığı meydana getiren sosyo-ekonomik faktörler, siyasal faktörler ve yapısı, reform hareketleri ve insanların göçe nasıl sürüklendikleri değerlendirilerek Türkiye'yi siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda nasıl etkilediği hakkında bilgi verilmektedir.

Üçüncü bölümde, göç kavramı, göç türleri ve nedenleri hakkında bilgi verilmektedir. Göç olgusunun daha iyi anlaşılması için göç teorileri araştırmaya dâhil edilerek teorisyenlerin görüşleri üzerinden göç olgusu açıklanmaya çalışılmıştır. Ortadoğu'da karışıklık ve Suriye'de iç savaşın etkisiyle uluslararası göç konusunun incelenerek göçün sebep olduğu nedenler, etkiler, koruma kavramları, göç hukuku, göçle alakalı kuruluşlar ve Türkiye'nin göç mevzuatıdeğerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde, araştırmanın tasarımı açıklanmıştır. Araştırma hakkında bilgilerin olduğu, göç olgusu ve Türkiye'de bulunan Suriyelilerin hakkında neden araştırma yapılması gerekliliği konu edilmiştir. Araştırmanın; araştırma konusunun ne olduğu hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Yöntem içerisinde; veri toplanması, örneklem hazırlanması ve anket çalışması hakkında bilgiler verilerek, çalışma yöntemi ve araştırmanın sınırlılıkları değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde, Geçici Koruma Saikiyle Osmaniye'ye gelen Suriyelilerin durumu ve düşüncelerini konu alan anket saha çalışması konu edilmiştir. Geçici Koruma Saikiyle kabul edilen Suriyelilerin başlıca demografik özellikleri, durumlarıyla alakalı konular, ülkeleriyle ilişkileri, uyum ve gelecek planları ve kendi ülkeleri ve Türkiye hakkında bazı görüşleri incelenmiştir. Çalışmada, nitel araştırma kapsamında belge taraması yöntemi kullanılarak araştırma konusu hakkında bilgi veren materyallerin analizi yapılmak suretiyle toplanan verilerin sonuçları ortaya konulmuştur. Nicel araştırma yöntemlerinden anket yöntemi kullanılarak, elde edilen verilerin analizi için SPSS istatistik programından yararlanılmıştır.

Araştırma: Giriş, Ortadoğu ve Arap Baharı, Göç Olgusu, Araştırma Tasarımı, Bulgular ve Analiz: Suriyelilerin Durum ve Sorunları başlıkları altında beş bölümden meydana gelmektedir. Beşinci bölüm 7 kısımdan (Demografik, Geliş, Ülkeleriyle İlişkileri, Barınma, Sağlık, Uyum ve Gelecek Durumları ve Suriye ve Türkiye Hakkındaki Görüşleri) oluşmakta olup; "anket, veri analizleri, harita, şekil ve tablo" yardımıyla yorumlanarak desteklenmiştir.Bu çalışma ile ulaşmak istenilen sonuç; Ortadoğu hakkında bilgi vermektir. Arap Baharı olaylarının Suriye üzerindeki etkisinin ortaya konularak, Suriye üzerinden bölgesel güç mücadelelerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan göç olaylarının Suriye'ye ve Türkiye'ye etkileri ve sonuçlarını analiz etmektir.

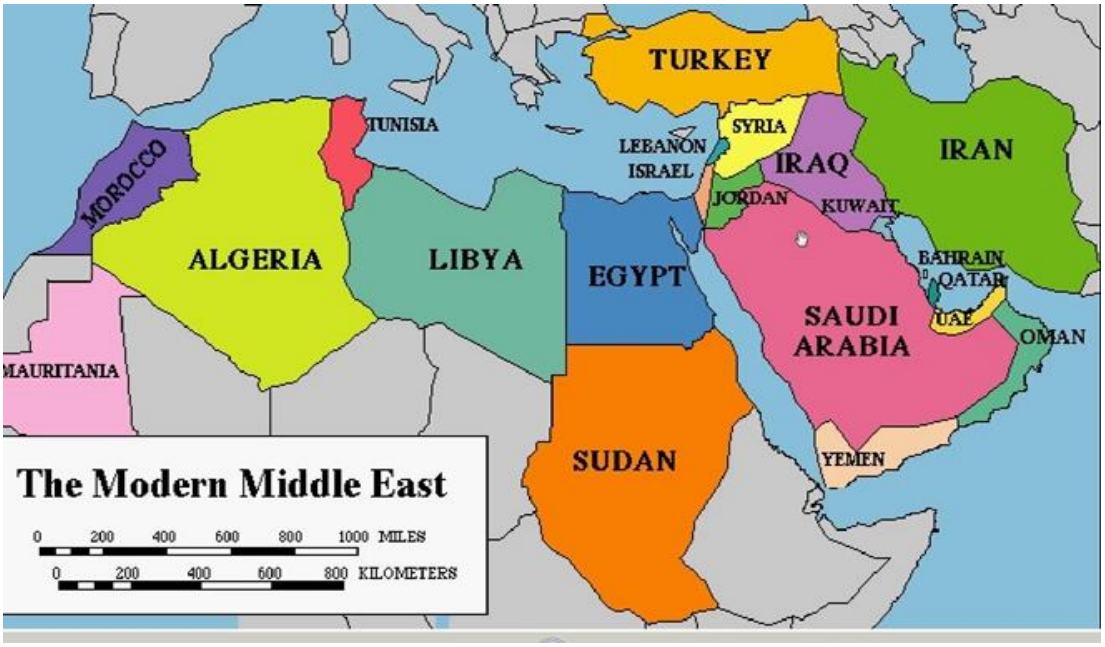
BÖLÜM II
ORTADOĞU VE ARAP BAHARI

2.1 Ortadoğu

Ortadoğu bölgesi; göç ve ticaret yollarının üzerinde olduğu siyasi, ekonomik ve kültürel yönden önemli bir yerdir. İpek Yolu güzergâhında ve Akdeniz'in bölgede olması ticaretin Orta Doğu'da yoğun olmasına sebep olmuştur. Bölge, günümüzde Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dinin doğduğu, bu nedenle üç din için de kutsal sayılan bir yerdir.Tarihi süreç içerisinde Babil, Sümer, Pers, Roma, Selçuklu, Mısır, Osmanlı devletleri bölgede hüküm sürmüş ve iz bırakarak bu toprakların güçlü bir kültüre sahip olmalarını sağlamışlardır. Ortadoğu'nun bazı bölgelerinde petrol ve diğer enerji kaynaklarının ortaya çıkması ve bu enerji nakil hatları için bölgenin kullanılması Ortadoğu'yubir çekim merkezi haline getirirken aynı zamanda bölgenin istikrarsızlaşmasına da zemin hazırlamıştır.

2.1.1 Ortadoğu Bölgesi

Harita 1 Ortadoğu Bölgesi

Kaynak: Ortadoğu haritası (2017)

Orta Doğu haritası, Birinci Dünya Savaşı'nın galip devletleri tarafından kendi menfaatleri doğrultusunda ve bu bölgede yaşayanların isteği dışında suni sınırlarla çizilmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra dünyadaki devletlerin enerji ihtiyaçları hızla artmıştır. Bu sebeple doğal gaz ve petrol kaynaklarının olduğu coğrafyalar değer kazanmıştır. Dünya, özellikle Türkiye'nin de içinde olduğu coğrafyada, petrol'ün son paylaşımını yaşamaktadır (Uluğbay, 2003: 23). Güçlü devletler Ortadoğu'da kendilerinin istediği şekilde ülke sınırlarını belirlemişlerdir. Bu nedenle istedikleri zaman siyasal ve ekonomik yönden müdahale edebilmektedirler.

İçerisinde çeşitli ulusları barındıran imparatorluklar döneminde daha önceki sınır anlayışı insan topluluklarını kontrol etmeye, günümüzde ise hâkim olan modern sınır anlayışı ile belirli toprak parçalarını kontrole dayanmaktadır (Özcan, 2009: 44). Birinci Dünya Savaşı'nın ardından hâkimiyet sağlayan İngiltere ve Fransa sınırların şekillenmesinde önemli rol oynamıştır (Özcan, 2009: 45). Ortadoğu'nun sömürgeci güçler tarafından masa başında çizilen sınırlara bölünmesi doğal olmadığı için bölgenin yapısına aykırı bir durum oluşturmuştur (Çandar, 1984: 43). Bu sınırlar çizilirken bölgenin önemli özellikleri olan siyasal, sosyal, ve coğrafi yapısı göz önünde bulundurulmamıştır. Asırlardır birlikte yaşayan insanların arasına yapay teller çekilerek bunlara sınır denilmiştir. Ortak kültürel mirasa sahip bu topluluklar, dış güçlerin çalışmaları sonucu ayrılmışlardır. Bu nedenle "Ortadoğu'da sınırlar son derece kötü örülmüş bir duvarı andırmaktadır" (Davutoğlu, 2009: 323).

2.1.1.1 Ortadoğu Bölgesinin Tanımı

Ortadoğu adını ilk defa 1902 yılında Amerikan deniz tarihçisi Alfred Thayer Mahan tarafından kavramsallaştırılmış olduğu literatürde geçmektedir (Şimşek, 2005: 10). Mahan, National Review'de (Ulusal inceleme) yayınlanan Basra Körfezi'nin önemini belirttiği "The Persian Gulfand International Relations"(Fars Körfesi Uluslararası İlişkiler) başlıklı yazısında Arabistan ile Hindistan arasındaki bölgeyi ifade etmek için kullanmıştır (Lewis, 1964: 75). Yazısında Basra Körfezi'nin stratejik önemi ile bölgede Alman İmparatorluğu, İngiltere ve Rusya'nın nüfuz mücadelelerini anlatmaya çalışan Mahan, "Orta Doğu" (Middle East) kavramını jeostratejik içerikte ve Süveyş'ten Singapur'a kadar uzanan deniz yolunun bir bölümünü anlatan bölge için kullanmıştır (Davison, 1960: 667). Bu bölge coğrafi terim kavramından çok siyasal ve ekonomik

olarak bilgi vermektedir. Mahan; Ortadoğu bölgesini tanımlarken, Birleşik Devletlerin güçlü bir devlet olabilmesi için bu bölgenin kontrol altına alınması gerekliliğini (Şimşek, 2005: 10) de vurgulamaktadır.

Ortadoğu tanımı sosyal bilimlerin gelişmesine göre farklı uzmanlaşmış alanlar yönünden kendilerine göre tanımlanmaya çalışılmıştır. Coğrafya uzmanlarının yaklaşımı, Asya kıtasının bütününe göre Ortadoğu coğrafyasına Güneybatı Asya demeyi uygun bulmaktadırlar (Gözenç, 1999: 5). Anadolu ve Arabistan adları ile anılan iki büyük yarımada ile dünyanın en büyük iç sularından olan Hazar Denizi'nin güneyinde yer alır. Bu iki büyük yarımada Kafkaslar ve İran ile Asya kıtasına bağlanırken kuzey, kuzeybatı, batı ve güneyden denizlerle (Hazar Denizi, Karadeniz, Marmara Denizi, Boğazlar, Ege ve Akdeniz, Kızıldeniz, Umman Denizi ve Hint Okyanusu) çevrilmiştir. Görüldüğü gibi bu bölge çok belirgin şekilde birleşmiş olma özelliğine sahiptir (Gözenç, 1999: 5).

Siyasi olarak ise denizaşırı yayılmak ve yeni sömürgeler elde etmek için politikalar üreten Avrupa devletleri; özellikle İngiltere ve Fransa, Avrupa'yı merkez olarak tanımlayarak buranın doğusunda kalan dünyayı üçe ayırmışlardır (Zehir, 2004: 278). Birinci Dünya Savaşı'na kadar Yunanistan, Bulgaristan, Doğu Akdeniz ülkeleri (Lübnan ve Suriye) ve Mısır Yakındoğu kavramıyla ifade edilirken savaş sonrası Mezopotamya, Arap yarımadası, İran ve Afganistan'ı kaplayacak şekilde Ortadoğu kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Zehir, 2004: 278). Meydan Larousse'a göre Akdeniz kıyısındaki devletlerle (Türkiye, Lübnan, İsrail, Suriye, Mısır) Arabistan, Irak ve İran'ı içine alan bütünü; Ortadoğu kapsamına alınmakta ve Ortadoğu tanımı çoğunlukla Yakındoğu adıyla ifade edilen bölgenin tamamı için kullanılmaktadır (Kocaoğlu, 1995: 5).

Batılı devletleri tarafından kendi menfaatleri doğrultusunda siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan Ön Asya, Yakın Doğu, Orta Doğu, Uzak Doğu gibi bölgelere isimler konularak etkinliğini bölgelere coğrafi siyasi kavramlarla yaklaşılmaktadır. Temelde "Ortadoğu" kavramının, "Şark" (Doğu) ve "Yakındoğu" (Near East) kavramları gibi Batı merkezli ve sübjektif bir kavramlaştırmanın ürünü olarak ortaya çıktığı ve kullanım sahasına

girdiği rahatlıkla söylenebilmektedir. Bu kavramlaştırmayı yönlendiren ana bakış, Avrupa'yı dünyanın merkezi olarak kabul eden ve dünyanın diğer bölgeleri bu merkeze olan uzaklıklarına göre "yakın", "orta" ve "uzak" şeklinde tanımlayan bakıştır. Aslında dünyanın "Avrupa merkezli" olarak tanımlanması geleneği yeni bir uygulama değildir ve böyle bir refleks tarihin derinliklerinde de çıkabilmektedir (Dursun, 2003).

Ortadoğu'nun günümüz tabiri, Fas'tan Endonezya'ya kadar uzanan İslam kültürünün hâkim olduğu bölgeyi içerisine alır. Anglosakson dünyasında bu tanım rağbet görmekle birlikte esasen Ortadoğu sınırlarını Libya'nın doğusundan Pakistan'a kadar uzanan Afganistan, İran ve Türkiye'yi kapsayan bir kavram olarak da kullanılmaktadır. Buna göre günümüzde Ortadoğu; Mısır, Irak, Yemen, Suriye, Umman, Türkiye Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Katar, Suudi Arabistan, Lübnan, Kuveyt, İsrail, Filistin, ve İran'ı da kapsayan toplam 8.012.779 kilometrelik bir alanı belirtmektedir (Zehir, 2004: 279).

Sonuç olarak Batılı devletlerinde, Müslüman toplumlarında ortak görüşü haline gelen; Ortadoğu'yu tanımlarken nasıl tanımlanırsa tanımlansın daha çok dinsel anlamda Müslüman ve etnik anlamda ise Türk, Arap ve Farsların çoğunluğundan meydana gelen bir bölgeden söz edilmektedir (Arı, 2008: 26).

2.1.1.2 Ortadoğu Bölgesinin Önemi

Üç kıtayı birleştiren kara ve hava yollarının düğüm noktası oluşu, birçok kıtaya ulaşan demir yollarının varlığı, pek çok su yolu ve geçidin bölgede bulunması, dünya petrol rezervlerinin 2/3'nün bölgede bulunması, petrol ve doğal gaz akışının bölgede kısa yollardan sağlanması, zengin kültür hazinelerine sahip olması ve turizm açısından önem taşıması, tek Tanrılı üç dininin de merkezi durumda olması, Ortadoğu'nun önemini göstermektedir (Kocaoğlu, 1995: 174-175). Bu özellikleri nedeniylede Ortadoğu, tarih içerisinde hep büyük devletlerin ilgi odağı olmuştur (Dönmez, 1997: 71-72).

Petrol ve diğer enerji kaynakları üzerinden önem arz ettiği görülen Ortadoğu aynı zamandatarihi süreçte sadece enerji kaynakları üzerinden değerlendirildiğinde bölgenin diğer önem arz eden unsurları gözden kaçırılmış olur. Bütün medeniyet havzalarının doğduğu ılıman iklim kuşağının merkezinde bulunan bölge, antik dönemden bugüne tarım potansiyeli ve ticaret aktarım hattı olmak bakımından başlı başına önem taşımıştır

(Davutoğlu, 2009: 332). Başka bir örnek ile açıklanacak olursa Ortadoğu, tarih boyunca kültürlerin buluşma yeri olmuş ve bu sayede zengin bir kültürel mirası da bünyesinde barındırmıştır. Bu miras bölgeye yeryüzünün en önemli noktası olma özelliğini kazandırmıştır. Bu noktada vurgulanması gereken belki de en önemli farklı özellik insanlık tarihinde büyük rol oynayan Semavi dinlerin bu coğrafyada ortaya çıkmış olmasıdır (Ersin, 2003: 21).

Bölgeden tarihi ipek yolunun geçmesi, medeniyetleri buraya çekmiştir. Petrolün bulunması ve değer kazanması, diğer enerji kaynaklarının ortaya çıkması ve taşınması büyük güçlerin bu topraklara gelmesini arttırmıştır. Bu nedenle Ortadoğu'daki yaşanan sürecin önemi, bölgede yaşayan Müslümanların bir medeniyet bilinci olarak sahip oldukları kültürel değerler, gün geçtikçe diğer medeniyetlerden ayrılmaktadır. Yenidünya düzeninde çatışma kaynağının ideolojik ya da ekonomik temele dayalı olarak gelişeceği değerlendirilmektedir. Bu kültürel temellendirmeye dayalı görüş yine kültürel çatışmanın başlangıcını teşkil edecektir. Çatışma; toplumların, bölgelerin, kaynakların ve gücün kontrol edilmesi amacıyla olacaktır (Huntington, 2002: 129). Jeopolitik ise, devletlerin coğrafi özellikleriyle siyasetleri arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır. Kavramın isim babası İsveçli Rudolf Kjellen (1864-1922)' dır. K. Haushofer jeopolitiği içinde yaşadığı coğrafi bölgenin ve tarihî gelişmelerin etkisi altında değişen siyasal hayat şekli olan devletin, üzerinde yaşadığı yer ile ilişkisi olarak tanımlar (Wikipedia, 2014).

Ortadoğu bölgesinin Avrupa, Afrika ve Asya kıtalarını birleştiren yerin merkezinde olması, alanın jeopolitiğinin önemi açıklamaktadır. Bu yapısıyla Ortadoğu modern jeopolitiğin oluşturduğu kara devletlerinin açık denizlere inme politikasının jeostratejik mekânı olmuştur (Davutoğlu, 2009: 132) ve Ortadoğu dünyanın en önemli jeopolitik noktasıdır. Uluslararası arenada herhangi bir güç ya da ittifak, diğer güce ya da ittifaka egemenlik sağlamak zorunda ise Ortadoğu'yu kontrol altında tutmak zorundadır. Nedeni ise "Ortadoğu'nun birkaç kapıyı birden açan bir anahtar yani bir maymuncuk işlevinde olması" dır (Çandar, 1984: 37).

Ülkelerin doğal su alanları, hava ve iklimden askeri güçlerin yararlanması ve coğrafi konumlardan yaralanmasını sağlayan bilime jeostrateji denilmektedir (Doğanay, 1994: 32-34). Ortadoğu bölgesi bu konuda çok önemlidir. Coğrafi olarak ise bölgede, Kıbrıs'ın önemli bir hava deniz üssü olması Avrupa'yı uzak Doğu'ya bağlayan Süveyş Kanalı'nın burada olması, Kızıldeniz'i Hint Okyanusu'na bağlayan Mendep Boğazı, Basra Körfez'ini Hint Okyanusu'na bağlayan Hürmüz Boğazı gibi, Ortadoğu petrollerinin akışını sağlayan ve boğaz olarak kullanılan önemli noktaların varlığı jeostratejik açıdan kritik bir önem arz etmektedir (Doğanay, 1994: 32-34). Bu etkenler emperyalist devletlerin siyasal-ekonomik bir güç için Ortadoğu bölgesine neden geldiklerini açıklamaktadır. Bu nedenle, bölgede önemli oranda petrol rezervinin bulunması jeostratejik önemini artırırken petrol gelirleriyle silah alım-satımında büyük paraların döndüğü bir bölge olması da (Kocaoğlu, 1995: 170) farklı bir özellik kazanmasına yol açmaktadır.

Ortadoğu yer altı ve yer üstü kaynaklarının önemli derecede olduğu görülmektedir. Dünya'nın enerji merkezi denilebilir. Dünya petrol kaynaklarının yüzde 68'i ve doğal gaz kaynaklarının yüzde 40'ı bu bölgede bulunmaktadır. Ülkeler bazında örneğin sadece Suudi Arabistan'da dünya petrol rezervlerinin yüzde 25'i bulunmaktadır (Arı, 2007: 110). Türkiye'de yer altı ve yer üstü zenginlikleri göze çarpmaktadır. Dünya üzerinde kritik öneme sahip olan ve nükleer santraller ile savunma sanayinde kullanılan Bor, Toryum ve Neptünyum madenlerinin tüm dünya coğrafyasına nazaran neredeyse yüzde 70'i Türkiye'de bulunmaktadır (Kuloğlu, 2010: 102).

Ortadoğu bölgesinde hem transit geçiş hem de enerji bölgelerine yakınlığı ve taşınması konusunda Türkiye önemli bir ülkedir. Türkiye, 21.yüzyılda mücadelelere sebep olacak petrol ve doğalgaz gibi küresel enerji kaynaklarının kontrol ve transfer edildiği ülke olma özelliği taşımaktadır. Bu sebeple Ortadoğu petrol rezervleri ile Hazar havzası petrol ve doğalgaz kaynakları ile stratejik öneme sahiptir (Özdiker, 1999: 30). Günümüzde Türkiye ve çevresindeki olumsuzlukları bu değerlendirmelere bağlanabilir.

2.1.1.3 Ortadoğu Bölgesinin Sosyo-Kültürel Yapısı

Ortadoğu bölgesi, din ve etnik olarak da karmaşık bir bölgedir. Bölgede azınlık grupta olan bazı kesimlerle beraber dört büyük etnik grup bulunmaktadır. Bunlar: İranlılar

(Persler), Türkler, Araplar ve Yahudilerdir (Özey, 2004: 51). Ortadoğu'da yaşayan etnik gruplar devletlerin sınırlarıyla birlikte birbirlerinden bölünerek ayrılmışlardır. Bu bölünme sonucunda aynı devlet sınırları içerisinde farklı etnik gruplar beraber yaşamaktadır (Antonius, 1965: 30). Dil bakımından ise bölgede en çok konuşulan dil Arapçadır. İkinci önemli dil ise Türkçedir. Bölgede İran dışında az da olsa Farsça kullanılmaktadır. Bu önemli dillerden başka Ortadoğu'da: İbranice, Ermenice ve diğer azınlık dilleri de bulunmaktadır (Özey, 2004: 51-52).

Ortadoğu'da yerleşen belli başlı kavimler: Samiler, Hamiler, Ariler ve Turanlılardır. Bu kavimlerin bölgesel ayırımı pek kesin olmamakla beraber, Samiler Arabistan Yarımadası'nda, Hamiler ve Zenciler Mısır ve Sudan'da, Ariler İran Yaylası'nda, Türklerde Anadolu ve İran Yaylasıyla Arabistan Yarımadası'nın kuzey bölgelerinde dağınık öbekler halinde yerleşmişlerdir. Moğollar, Büyük Moğol İmparatorluğunun dağılmasından sonra eski yurtlarına çekildiklerinden, bölge nüfusunda önemli bir yer teşkil etmemektedir (Erendil, 1992: 61).

2.1.1.4 Ortadoğu Bölgesinin Siyasal Yapısı

Ortadoğu, bu bölgede yer alan devletlerin siyasi yapıları bakımından çok değişik bir yapıya sahiptir. Bölgedeki devletlerin siyasi yapıları bakımından krallık ve emirlikle yönetilen ülkelerle, tek partili sisteme sahip ülkeler olarak iki ana gruba ayrılmaktadırlar. Krallık veya emirlikle yönetilen ülkeleri Suudi Arabistan, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Katar, Kuveyt ve Ürdün oluşturur iken; tek partiye dayalı otoriter sisteme sahip bulunan ülkeler ise, Irak, Suriye, Yemen ve Mısır'dır (Dursun, 1995: 117).

Ortadoğu ülkelerinin siyasi yapılarında, yönetim kadrosuyla yönetilenler arasındaki kopukluk en belirgin özelliktir. Sömürge ve manda dönemlerinde yabancı siyasal seçkinlerce yönetilen toplumlar, onların ülkelerinden gitmesiyle yerlerine gelen, sömürgecilerle işbirliği içinde olan, eğitimini, zihniyet ve değerlerini onlardan alan halkına yabancı seçkinler tarafından yönetilmektedirler. Bu durum ülkelerde aile tabanlı monarşilere, grup tabanlı askeri yönetimlere neden olurken, bazı ülkelerde ise karizma ve ideoloji yoluyla iktidarı ele geçirmiş bulunan kişilerin yönetimi söz konusudur (Dursun, 1995: 117). İkinci Dünya Savaşı sonunda Arap toplumu Batılı devletlerin

hâkimiyetinden bir nebze uzaklaşsa da toplumlar bu ülkelerin etkisinde kalmaya devam etmişlerdir. Bürokratlar ve yöneticiler Batılı devletlerle yakın ilişkiler kurması halktan uzaklaşmalarına sebep olmuştur. Arap coğrafyasında yer alan devletler, babadan oğula devredilen yönetimler, askeri vesayetlerle, darbeler, soğuk savaş döneminde zaman zaman sosyalist kesime yakınlaşmış olsalar da, batılı ülkelerle de beraber hareket etmişlerdir. Başkanlar değişmiş, yönetimler değişmiş; bir şekilde toplum yönetim kademelerinden uzak tutulmaya çalışılmıştır. İnsanların yönetim istekleri engellenmiştir. Emperyalist devletlerin menfaatine olan mevcut düzen devam etmiştir (Akpınar, 2012: 63).

Bölgedeki demokratik olmayan yönetimlerin devamlılığı tartışılır hale gelmiştir. Batılı devletler karışıklığın yaşanmasını tahmin etmiş ya da kendileri bunu ön görmüşlerdir. Karışıklığı uygun bir politika geliştirerek istedikleri zemini oluşturmuşlardır. ABD Orta Doğu'yu istemektedir. Bölge'de varlığını sürdüren Avrupalı devletler son zamanlarda yaşanan olaylarla birlikte etkinliğini yitirmesi ABD'nin daha aktif rol almasına sebep olmuştur. Bu sayede ABD, Kuzey Afrika'da yeni bir güç odağı haline gelmiştir. Orta Doğu'da İslamcı grupları Batıcı İsrail propagandası yaparak kendi emellerine ulaşmak için yönetim kadrolarına karşı halkı reform, demokrasi, gelir dağılımı eşitliğinin savunulmasını sağlayarak bölgeye siyasal, ekonomik yönden etki altına alma istemektedir. Başta Fransa olmak üzere Avrupa, Libya'nın iç işlerine karışarak askeri operasyon yaparak bölgede etkin bir siyaset izlemek amacıyla müdahalede bulunmuşlardır. Bu konuda (Akpınar, 2012: 68): bir yazısında;

> *"Arap coğrafyası Osmanlı'dan sonra batının işgaline uğradı ve batının sömürgesi oldu. Batı bu eski sömürgelerini, başlarına diktatörler dikerek uzun yıllar idare etti. Diktatörler eskidiğinde, yıprandığında devrildi, yerine yenileri getirildi; ama batı lehine işleyen çark dönmeye devam etti. Batı, Arap devletleri üzerindeki inisiyatifini kolay bırakmaz. Olayları bizzat kendisi yönlendirir; kaçınılmaz gelişmeler olursa yararcı davranarak değişimlere yön verir. Orta Doğu'da özellikle yüksek petrol gelirlerine sahip ülkelerde vatandaşların devletin dağıttığı maaşlarla geçinmesi ve vergi vermemesi, demokratikleşmenin ününde en büyük*

engeldir. Kanaatimizce Batı-ABD, Orta Doğu'da taşınması mümkün olmayan despotik yönetimleri kontrollü şekilde devirmeye, değiştirmeye çalışıyor."

Ortadoğu ülkelerinde siyasal katılımın son derece sınırlı oluşu nedeniyle meydana gelen siyasal iletişimin, yukarıdan aşağıya doğru emir ve direktifleri ulaştırırken, aşağıdan yukarıya doğru yönetilenlerin sesini götürecek olan, oy verme, kulis yapma, örgütlenme, gösteri ve miting düzenleme, muhalif fikirleri açıklama, protesto etme, muhalif parti kurma, iktidara talip olma gibi siyasal ve toplumsal haklara sahip değildirler (Dursun, 1995: 118). İstihbarat birimleri devleti yönetenlere, karşı faaliyet gösteren muhalefete ve siyasal hareketlere karşı tedbir alırlar. Siyasi parti kurma, toplantı yapma, görüş bildirme gibi konularda halkı baskıcı bir anlayışla yönetmektedirler. Devletin güvenlik güçleri dış güçlerle mücadele, diğer ülkelerin saldırılarından korumaya yönelik çalışmalardan uzak, devlet başkanlarını, diktatörlerden halktan koruma amacıyla kullanmışlardır.

2.1.1.5 Ortadoğu Bölgesinin Etnik ve Dini Yapısı

Ortadoğu'nun temel gerçekleri arasında büyük bir dinsel çeşitlilik tablosu bulunmaktadır. Bölgede Müslümanlar yüzde 92'lik bir çoğunluğu oluşturda da hepsinin İslam anlayışı aynı değildir. Sünnilerin oranı yaklaşık üçte iki, Şiilerin ise üçte birdir. Şiilerin üçte ikisi İran'da yaşarken Irak nüfusunun yarısını, Lübnan nüfusunun üçte birini, Bahreyn ve eski Kuzey Yemen nüfusunun yüzde 60'ını Şiiler oluşturmaktadır. Şii çoğunluğun yaşadığı İran, Irak, Lübnan ve Körfez ülkelerinin Şiileri On İki İmama inanırlarken, Yemen'dekiler Şiilikle Sünnilik arasında ara bir yol olan Zeydiliğe bağlıdırlar (Parlak, 1997: 67).

Dıştan bakıldığında bölgeye saf bir yapı özelliği olarak görülse de içinde karmaşık ve kozmopolit yapı taşımaktadır. İsrail ve Lübnan hariç diğer ülkeler İslam'ı yaşamaktadır. Orta Doğu etnik yapısı Arap ağırlıklı olsa da Farslar ve Türkler de önemli bir oranda görülmektedir. Ayrıca Çerkez, Süryani, Ermeni, Kürt ve Kıpti etnik gruplar ile dini olarak Hıristiyan ve Yahudi gibi dini ve etnik unsurlar da vardır. Hıristiyan nüfusun yoğunluklu olduğu yerler Suriye, Lübnan ve Mısır'dır. Yahudiler, İsrail devletinin kurulmasından öncede var olmuşlardır. Filistin topraklarına Balfour anlaşması gereği Birinci Dünya Savaşı yaşanırken Yahudiler nüfuslarını artırmaya başlamışlardır. İsrail,

Ortadoğu'da 1948'de devlet olarak yer almasıyla önemli bir aktör halini almıştır (Akpınar, 2012: 51).

Ortadoğu bölgesinde görülen sorunların temelinde Osmanlı Devleti'nin tasfiye edilmesi yatmaktadır. Birinci Dünya Savaşı'ndan galip ayrılan sömürgeci devletler, dini, etnik ve mezhep unsurlarıyla birlikte Ortadoğu'yu bir bütün olarak gören Osmanlı'dan farklı mütalaa etmiş; kendi ulusal çıkarlarına uygun olarak bölgeyi siyasi, ekonomik ve kültürel olarak parçalara ayırma siyaseti gütmüşlerdir. Osmanlı Devleti'nin yüzyıllar boyunca bölgede oluşturmaya çalıştığı sosyoekonomik, jeopolitik, jeokültürel entegrasyon, uygulamadan çok yönlü ve derin bir siyasetle tamamen dağıtılmıştır. Bugünkü parçalanmışlık Osmanlı'nın ardından bir türlü doldurulamayan boşluğun bir sonucudur (Balcı, 2003: 268).

2.1.2 Ortadoğu Tarihi

Ortadoğu'nun kadim tarih boyunca bölgesi sanata, kültüre ve bilime ışık tutan bir bölge olduğu görülmektedir. Dünyanın ilk medeni kavimlerinin bu bölgeye yerleşmesi, önemli sitelerin buralarda kurulması, yazının bu kavimler tarafından keşfedilmesi ve ziraatın bu topraklarda başlamış olması ile Mezopotamya, Anadolu ve Mısır'da kurulan medeniyetler dolayısıyla Ortadoğu; medeniyet tarihinde önemli bir yere sahip bulunmaktadır.

Çeşitli medeniyetlerin bölgede hüküm sürmüş olması kültür zenginliğine katkı sağlayan bir etmen olmuştur. Yer altı zenginliği insan, toplum ve ülkeler için cazibe merkezi olma özelliği son yüzyılda arttırmıştır. Stratejik konumu nedeniyle tarihi süreçte ve günümüzde bu bölgeye sahip olmanın dünyada ülkelerin bölgeye yönelmelerine sebep olmaktadır. Geçmişte medeniyetler arası birçok mücadeleye sahne olan bölge, güç mücadelesine giren devletlerarasında savaşlara neden olmuş ve günümüzde de yaşadığımız sorunları adeta miras bırakmıştır. Halen yaşanılanlar Ortadoğu ülkeleri ile diğer ülkelerin bölge üzerindeki güç mücadelesinden başka bir şey değildir (Memiş, 1995: 11).

İslamiyet'in ortaya çıkışı ile Müslüman Araplar ve Selçuklular bölgeye hâkim olmuş ve bu devletler dönemlerinde batıdan gelen haçlı seferleri ile mücadele etmişlerdir

(Beyatlı, 2016). Ardından bölgeye hâkim olan Osmanlı Devleti ise mücadele alanını batı olarak belirlemiş ve savaşlarını daha çok Batıya karşı vermiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Arapların İngiliz desteği ile ayaklanmaları sonucunda Osmanlı Devleti bölge üzerindeki hâkimiyetini kaybetmiştir (Altuğ, 1970: 262).

Ortadoğu bölgesi tarihi derinlikleri olan bir bölgedir. Osmanlı Devleti'nin sona ermesinden günümüze kadar olan zamanda Dünya devletlerinin bölgede siyasal, kültürel ve ekonomik bakımdan dünyanın en hareketli bölgesi olmuştur. Ortadoğu bölgesi çeşitli medeniyetler ve semavi dinlerin çıktığı yer olması itibariyle biliminde öncüsü diyebileceğimiz yapıların olduğu bölgededir. Bu çeşitlilik ve miras ile Doğu ve Batı medeniyetleri arasındaki görüşme yeri olarak görülen Ortadoğu, imparatorlukların yanı sıra tek tanrılı dinlerin merkezi olma bakımından da coğrafi referanslara sahiptir (Mansfield, 1980: 5).

Tarih boyunca emperyal oyuncular, Ortadoğu'da sorunları önce kendi elleriyle kurgulamış ve daha sonra da bunları gerekçe göstererek bölgeye müdahil olmuşlardır. Ortadoğu'ya yapılan etkilere uygun zemin hazırlanmak adına yakın tarihte "terörizm" ve "kitle imha silahları" gibi yeni araçlar da kullanılmaya başlanmıştır. Ortadoğu tarihine ve bugün yaşananlara bakıldığında, emperyalist çözümlerin uzun ve kalıcı barışlar sağlamasının mümkün olmadığı görülmektedir (Salha ve Evcioğlu, 2004: 15).

2.1.2.1 Osmanlı Dönemi

Avrupalılar kutsal saydıkları Kudüs şehrini ve doğunun zenginliklerini ele geçirmek, Ortadoğu'daki büyük kiliselere ulaşmak ve önemli yolların kontrolüne sahip olmak amacıyla zaman içerisinde çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır. 1800'lü yıllarda ise, enerji kaynakları ele geçirmek amacıyla hareket etmiştir. Bu amaçla İslam ülkelerine dış politikalarında fazlaca yer verdikleri görülmektedir(Uysal, 2014: 131) yazısında;

> *"Bu bölgede tarihe göz atalım: 1100'leri ve 1200'leri kapsayan Haçlı saldırıları yanında 1200'lerde Moğollar geliyor. Bu tabi ciddi bir güç boşluğu oluşturuyor. Bu boşluk Osmanlı'nın önünü açıyor.1453'te İstanbul'un fethiyle beraber Batı sıkıştıkça daha batıya açılarak bir yandan Doğu'ya doğru geliyor.1500'lerin başında Portekizliler ilginç bir şekilde Hicaz'a saldırmaya başlıyorlar.*

Portekizliler bu saldırılarını devam ettirirken bölgede bulunan parçalı devletler bunlarla baş edemediği için Osmanlı'ya burada ciddi bir ihtiyaç duyuluyor. Yani Osmanlı'nın buradaki fetihleri bir sömürü vizyonunda değil, daha çok bölgenin destek istemesi sonucunda oluyor ve Arap dünyasını Osmanlı fethetmiş oluyor."

Kuruluşundan itibaren Batıya doğru genişleme eğiliminde olan Osmanlı Devleti, 16'ncı yüzyılda Ortadoğu bölgesine doğru ilerleme politikası izlemeye başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin dikkatini Ortadoğu'ya çevirmesinin nedeni; coğrafi keşifler neticesinde Portekiz ve İspanyolların Kızıl Deniz civarında egemenlik kurmaya çalışmalarıdır (Şen, 2010; 20). 24 Ağustos 1516 tarihinde Yavuz Sultan Selim'in Mercidabık Savaşı'nda Memlukluları yenmesi sonucunda Suriye Osmanlı topraklarına dâhil olmuştur. Böylece Suriye'de dört asır sürecek Osmanlı hâkimiyeti başlamıştır (Cleveland ve Bunton, 2009: 41). Memlük Devleti'nin ele geçirilmesiyle daha önceki yıllarda Bağdat'tan Kahire'ye getirilerek tecrit edilmiş olarak yaşayan İslam Halifesi'nin unvan ve İslami unvan ve yetkilerini Sultan I.Selim'e devretmesiyle 1517'de resmen Müslümanların liderliği Osmanlı Devleti'ne geçmiştir (Pappe, 2011: 19). Yavuz Sultan Selim'in Halifelik makamını Osmanlı Devleti'ne getirmesi neticesinde Türkler İslam'ın koruyucusu olarak kabul edilmiştir (Karpat, 2013: 22). IV. Murat döneminde 1639 yılında Irak'ın da alınmasıyla birlikte bütün Arap coğrafyası Osmanlı Devleti idaresi altına girmiştir (Lewis, 2001: 215). Osmanlı hâkimiyeti zamanında, Suriye, Lübnan, Irak ve Filistin topraklarını içeren bölge İmparatorluğun doğrudan doğruya merkeze bağlı vilayetleri kapsamında olmuştur. Arap yarımadasında ise, imparatorluk kadrosu içinde en önemlileri Necid ve Hicaz olmak üzere birtakım şeyhlikler ve emirlikler bulunmaktadır (Özey, 2004: 19).

Suriye Osmanlı Devleti açısından önemli bir merkez durumunda olmuştur. Kutsal topraklara yakınlığı ve Asya'daki diğer vilayetlere ulaşımı kolaylaştırması, Halep, Şam ve Trablus gibi ticaretin gelişmiş olduğu vilayetlerden sağlanan vergi gelirleri, Şam'ın Hac faaliyetleri için bir toplanma merkezi olması ve Halep'te uluslararası ticaretin gelişmiş olması Suriye'yi Osmanlılar açısından önemli kılan nedenlerdir (Şen, 2010: 21).

Osmanlının merkezden gönderdiği yöneticiler Suriye'nin önemli vilayetleri olan Şam, Halep, Trablus ve civarında merkeziyetçi bir yönetim sergilemişlerdir. Söz konusu vilayetlerin dışında kalan iç kesimlerde, Memluklular döneminden kalan Türkmen, Bedevi, Dürzî ve Nusayri emirliklerinin kontrolü devam etmiştir. Osmanlı Devleti emirlikler arasındaki güç mücadelelerine müdahale etmeden fakat vergilerin toplanmasına da engel bir durum oluşturmadan yönetimini sürdürmeye devam etmiştir (Şen, 2010: 22). Oluşturulan bu denge zaman zaman emirliklerin birbirleri ile mücadeleleri nedeniyle bozulmakla beraber Suriye, Osmanlı idaresinde göreceli olarak en istikrarlı dönemini yaşamıştır (Karpat, 2013: 263).

Osmanlı Devleti'nin zayıflamaya başladığı dönemde bazı valilerin isyan hareketine giriştikleri görülmektedir. 1831 yılında Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyanı ile bir daha bölgede Osmanlı hâkimiyetinin tam olarak sağlanamıdığı görülmektedir. Napolyon'un Mısır seferi, Süveyş Kanalının açılması, Rusya'nın sıcak denizlere inme hedefleri ile İngilizlerin Akdeniz'den Hindistan ticaretini güvenlik altına almak istemeleri Ortadoğu'nun önemini arttırmıştır (Memiş, 1995: 22). 1854 yılında Fransa'nın Osmanlı İmparatorluğu'ndan Süveyş Kanalı'nın açılması iznini almış olması ve bunu 1869 yılında gerçekleştirmesi Hindistan yolu üzerinde ağırlığını hissettirmeye başlamasıyla İngiltere bölgeye daha çok eğilerek 1882de Tel-el-Kebir Savaşı'yla Mısır'a hâkim olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesiyle İngiltere 18 Aralık 1914'te Mısır'ı resmen himayelerine aldıklarını ilan etmiş ve Akdeniz'deki ulaştırma yollarının Süveyş'e uzanan kısımlarına kesin olarak hâkim olmuştur (Memiş, 1995: 23-25).

İngiltere ve Fransa 1920 tarihinde San Remo Konferansı'nda Sevr Antlaşmasında; Ortadoğu petrollerinin veOsmanlı topraklarının nasıl paylaşılacağı, Musul'un İngiltere'ye, Irak petrollerinden Fransa'ya bir kısmının bırakılması gibi şartlar karara bağlanmıştır. Ayrıca; bölgedeki Arap toplumunu kendilerine göre dizayn etmişlerdir. Lübnan ve Suriye Fransa egemenliğine girmiş, Suriye bölünerek parçalara ayrılmış, Dürzîleri ön plana çıkartarak federal bir sistem kurulmuş, Filistin Suriye'den ayrılmıştır. İngilizler İkinci Dünya Savaşı sırasında bu topraklara Balfour deklarasyonu (Filistin'de o tarihlerde sanki Yahudi nüfus fazlaymış gibi gösterilmek istenmiş ve Avrupa buna

inanmıştır)gereği, Yahudi nüfusu yerleştirilmesi ve Yahudi bölgesi kurulması için zemin hazırlamıştır. Almanya ve Avustralya'dan Nazi baskısı sonucu Filistin'e göçen Yahudiler büyük bir Yahudi nüfusu oluşturmuş; Yahudi-Müslüman gerginliği artmıştır (Armaoğlu, 1994: 197-212).

2.1.2.2 Sömürgecilik Dönemi

Sömürgecilik gelişmiş toplumların başka bir yer üzerinde fetih, kendi toplumlarını bölge bölge yerleştirme, diplomatik kazanım ve ekonomik yönden yerleşme gibi zayıf toplumlar üzerinde kontrol ve yönetim ayrıcalığı kazanmaktır. Avrupa sömürgeciliği; yatırımlar, kredi ve nüfuz alanları yaratma yoluyla gerçekleştirilen ekonomik tahakküm ve Avrupalıların kazandığı diplomatik zorlama ya da zayıf devletleri kendi çıkarlarına uygun antlaşmalara zorlama şeklinde gerçekleşmiştir. Avrupa sömürgecileri ayak bastıkları her yerde, piyasa ekonomileri ve modern devlet olguları için bir çerçeve bırakmışlardır (Gelvin, 2008: 88). Avrupa devletleri gittikleri ülkelerden ayrılırken her zaman ve her konuda sömürebilmeleri için toplumu kendilerine göre kontrol edebilecek şekilde tasarlamışlardır.

Batılı ülkelerin Doğu'ya karşı sömürgecilik anlayışını önceleyen oluşum Haçlı Seferleri'dir. Müslüman yönetimlerin elinde olan kutsal yerlerin kurtarılması amacıyla başlatılan bu seferler tamamen emperyal içerik taşımıştır. Özellikle kilise ve feodallerin yönlendirdiği Haçlı Seferleri, Doğu'nun zenginliklerini elde etme hedefindeydi. Seferler Doğu-Batı arasında ticaret ağları oluştururken Doğu'da, Batı ile ticaret ekseninde güçlenen ajan niteliğinde ara tabakalar ortaya çıkarmıştır. Doğu'nun sömürge sistemine dâhil edilmesinin temelleri bu seferlerle atılmıştır (Parlar, 1997: 95). Avrupalıların bu seferlerine karşı çıkan Türk toplulukları tam ve etkin bir şekilde Ortadoğu'ya uzun bir dönem yerleşememişlerdir. Sömürgecilik faaliyetleri Osmanlı Devletinin zayıfladığı son dönemlerinde ağırlığını hissettirmiştir. Sömürgecilerin sömürü amaçlarından sonraki en büyük çalışmaları bölgenin siyasal bütünlüğünü parçalara ayırarak zayıf, küçük birimler oluşturularak bölge devletleri arasındaki dinsel ve mezhepsel ayrılıkları derinleştirmek, dar bölgeci zihniyetleri aşılayarak kökleştirip parçalamaya yeni boyutlar kazandırmak olmuştur. Böylece bölgeyi İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar kontrolleri altında tutmayı başarmışlardır (Taşlı, 1986: 9).

Ortadoğu bölgesinin batılı devletlerin kontrolüne geçmesi, Osmanlı Devleti'nin yıkılma sürecine girmesinden sonra gerçekleşmiştir. Ortadoğu'da Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının sonuçlarından birisi de bu topraklarda irili ufaklı devletlerin kurulmasıdır. Bu devletler ortaya çıkmış olsa da, istikrarlı bir yönetim haline gelememişlerdir. İşgalci devletler hüküm sürdükleri ülkeleri kontrollü olarak terk etmişlerdir. Buna rağmen yönetimlerde söz sahibi olmuşlar, çekilirken yapmış oldukları anlaşmalarla yeraltı kaynaklarını kullanmaya devam etmişlerdir. Batılı devletlerin bu bölgelerdeki yönetimlerinden günümüze kadar adaletin, kargaşanın ve çatışmanın eksik olmadığı ülkelerde; siyasi ve ekonomik kurumlar hayata geçirilememiştir. Günümüzde siyasal güç ve ekonomik kazanç sağlamak için gelişmiş toplumların ya bölgeyi istikrarsız hale getirerek istediklerini alma ya da büyük şirketler aracılığıyla zayıf toplumlar üzerinde etki sahibi olma yönünde ilerlemektedir.

2.1.2.3 Birinci Dünya Savaşı Sonrası Dönem

Bölgede yaşayan halklar Osmanlı Devleti'nden bağımsızlıklarını kazandıktan sonra bir daha eski huzur ve güveni bulamamışlardır. Zaman içerisinde örgütlenmeler, yönetimler kurdularsa da tam bağımsız olamamışlardır. Birinci Dünya Savaşı sonrası bölgeye hâkim olan güçler ayrılırken her dönem toplumu kendi istedikleri tarzda davranması için sosyal dengeyi bozacak ve siyasal karışıklığın önünü açacak düzen bırakmışlardır.

Birinci Dünya Savaşı, emperyalist güçlerin sömürge yarışında küresel düzeyde çatışmaya dönüşen ilk nokta olması açısından önemlidir. Kapitalizmin ham madde arayışını sürekli olarak arttırması, ticari ilişkilerin neden olduğu global bağımlılığın genişlemesi, Alman milliyetçiliğinin Fransa karşısında güçlenmesi, Balkanlar'daki çekişmeler ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu arasında gerginliğin giderek artması ve geniş ham madde kaynaklarına sahip Osmanlı Devleti'nin paylaşılamaması genel olarak savaşın nedenlerini oluşturmaktadır (Kona, 2003: 325).

Osmanlı devletinin Birinci Dünya savaşı öncesi ve sonrasında zayıflaması ve dağılması sonucunda batılılar güçlü bir şekilde Ortadoğu'daki etkinliklerini tarihde hiç olmadığı kadar sürdürmeye başlamışlardır. Günümüz sorunlarının temelinde bu bölgeyi yüzyıllardır koruyan Türk topluluklarının yerine emperyalist devletlerin olmasıdır. Ortadoğu yakın tarihinde ilk kez, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bölge dışı güçlerin

denetimine girmiştir. Batı politikalarını yöneten devletler durumundaki İngiltere ve Fransa birer emperyalist güç olarak bölgeyi kontrolleri altına almışlardır (Taşlı, 1986: 15). Birinci Dünya Savaşı'yla birlikte Doğu toplumu, Batı toplumu ile direkt temas içerisine girmiştir. Bölgede savaş sonrası ilk karşı etkiler ise cihat sloganları, bir takım silahlı mücadeleler ve anti İngiliz ve Fransız propagandaları şeklinde gelişmiştir (Yılmaz, 2004: 303).

2.1.2.4 Soğuk Savaş Dönemi

Ortadoğu'nun uluslararası politikada merkezi öneme sahip bir bölge olması, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra olmuştur. Savaştan sonra Sovyetler Birliği ve Amerika, Avrupalı kolonyal güçleri belirleyici dış aktör olarak bölgeden silerken, Ortadoğu, her iki süper güç için de jeo-stratejik nedenler ve global rekabetten dolayı önemli bir coğrafi konuma gelmiştir. Bölge devletleri, iki kutuplu uluslararası sistemin yeni koordinatlarına ve siyasi gelişmelere uyum sağlamışlardır. Böylece, bir taraftan uluslararası sisteme bağlı diğer taraftan da bölgesel dinamiklere sahip kendine özgü bir yapı oluşmuştur (Tibi, 1989: 31).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyadaki güç dengeleri yeniden şekillenmeye başlamış, eski güçlü devletler İngiltere, Fransa, Almanya ve Japonya'nın yerini ABD ve SSCB almıştır. Almanya'yı savaşta yenmek için ABD'den silah ve teknolojik destek alan SSCB bu sayede ABD'ye denk bir süper güç olmuş ve dünya iki kutuplu bir hal almıştır. Savaş nedeniyle ekonomik ve askeri olarak güç kaybeden İngiltere ve Fransa'nın egemenliği altındaki Ortadoğu devletleri sırayla bağımsız olmaya İngiltere ve Fransa'nın egemenliğinden kurtulmaya başlamışlardır. 1948 yılında İsrail Devleti'nin Filistin'de kurulması, sömürge devletlerinin Araplar arasında pekiştirdiği ayrışmaları unutturmuş ve Ortadoğu'daki devletleri birleştirici etki yapmıştır. Bu savaşta İsrail kazançlı çıkmış, günümüze kadar sürecek olan sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Sander, 2002: 300).

İsrail'in kurulması ile birlikte Filistin'de Araplar örgütlenmeye başlamış, Filistin mücadelesini kontrol altında tutmak isteyen Arap devletlerinin oluşturduğu Filistin Ulusal Konseyi, Kudüs'te Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)'nü kurmuştur. 1967'deki Altı Gün Savaşları ile İsrail büyük başarı sağlamış ve artık bölgeye tamamen yerleştiğini ve

bir daha ayrılmayacağını göstermiştir. Bu savaşta ABD, İsrail'i desteklemiş ve Arap devletleri ABD ile ilişkilerini kesmiş, SSCB ise Arap devletlerini desteklemiştir. Arapların İsrail ile "çözüm, görüşme ve barış yok" sloganını netleştirmiştir (Sander, 2002: 537).

Ortadoğu tarihi özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ciddi değişimler geçirmeye başlamıştır. Bölgede "Arap-Arap Olmayan" ayrımının derinleşmesi, mezhep çatışmalarını arttırmıştır. Özellikle Soğuk Savaş dönemlerinde bu coğrafya ABD ile Rusya arasında bir satranç tahtası haline gelmiştir. İsrail'in kurulması bölgedeki liderlerin sonunu getirmiş ve ülkeler için kalıcı bir sorun haline dönüşmüştür. ABD 1957'de Eisenhower Doktrini ile Ortadoğu'yu komünizmin etkisinden kurtarmayı hedeflemiştir. Bu dönemlerde Mısır'ın hem komünizme hem de kapitalizme karşı güçlenme ve kendini kanıtlama gayretinde olduğu görülmektedir. Ancak 1967 İsrail mağlubiyeti, başta Mısır olmak üzere tüm Arapların itibar ve güç kaybetmesine sebep olmuştur (Bingöl, 2013: 25-30).

1973'te OPEC ülkeleri, Mısır ve Suriye'nin İsrail yenilgisi sonrası Batı dünyasını İsrail'e destek verdiği için petrol fiyatını aşırı arttırarak cezalandırmak istemişlerdir. Batı dünyası ve özellikle ABD bu ambargodan dolayı krize girmişler ve büyük ekonomik zarara uğramışlardır. ABD için gaz ve petrol önem arz etmektedir. Enerji kaynaklarına sahip olabilmesi için dış politika ve askeri strateji konseptlerini geliştirmiştir (Pamir, 2008: 12). Bunun adına "Carter Doktrini'' denilmiş ve bu düşünce doğrultusunda faaliyetlerine başlamışlardır. Carter Doktrini ile Ortadoğu bölgesinde; Körfez, Kızıldeniz ve Akdeniz havzalarına hâkimiyet kurma çabası olanlara izin verilmeyeceği belirtilmiş gerekirse askeri operasyonlar yapabileceği bildirilmiştir. Doktrinin açıklanmasından sonra, Körfez'deki yaşanabilecek olumsuzluklara karşı "Acil Müdahale Gücü" oluşturulmuştur. ABD, Körfez bölgesinden Afrika'nın Doğusuna, sonra da Afganistan'a kadar giden koridoru kurulan yeni komutanlığın (CENTCOM) izlemesi ön görülmüştür (Pamir, 2008: 12).

Arap-İsrail Savaşı sonrası, İsrail Dışişleri Bakanlığı'nda görev yapmış Oded Yinon adlı diplomatın kaleme aldığı Enformasyon Dairesi'nin yer aldığı Dünya Siyonist Örgütünde

İbranice yayın yapan Kivunim'de belirtilen yazı "1980'lerde İsrail İçin Strateji" adıyla yayınlamıştır (Örnek ve Ateş, 2014: 880). Buna göre; Arap toplumunun dağılmasını ön gören, ülkeler içerisinde azınlıkta bulunan toplulukların yönetime karşı ayaklanma ön görüsünü savunan ve İsrail'e karşı düşmanca tutumlar besleyen ülkelere karşı daha dikkatli davranmaları ön görülmektedir. ABD'nin ortaya attığı Büyük Ortadoğu Projesi de bu politikayı desteklemektedir. Asıl amaç, ABD'ye muhalif devletlerin olmadığı bir Ortadoğu, İsrail'in güvenliği ve genişlemesidir. Sonucu ise Arap Baharı'dır.

1979'da İslam devrimini gerçekleştiren İran, Ortadoğu'da yükseliş kaydetmiş ve temel dinamiklerden biri olmuştur. Hizbullah'ın kurulmasına önayak olmuş, Filistin davasında söz sahibi olmuş ve Müslüman Arap ülkelerinin takdirini kazanmıştır. İran'ın bölgede güç kazanması, ideolojisini ihraç etmesi ve ABD'yi düşman kabul ederek onunla iş birliği içinde olan Körfez ülkelerine gözdağı vermesi İran'ın bölgedeki en büyük tehdit olarak algılanmasına sebep olmuştur (Oğuzlu, 2011). ABD bölgedeki en güçlü dostunu kaybettikten sonra siyasal İslam'ın önünü kesmek için Irak'ı bir kalkan gibi kullanmıştır. Bu durum Arap-Fars ayrımını derinleştirmiştir. Ancak İkinci Körfez Savaşı'nda Irak'ın Kuveyt'e saldırmasıyla Araplar arasında ilk defa ciddi bir ayrım yaşanmış ve bu hegemonya yarışında Irak yara almıştır. Bu iki savaşın yaşanması ABD'nin bölgeye daha çok dâhil olmasına sebep olmuş ve Ortadoğu'da kalıcı birliklerini bulundurmayı sağlamıştır (Uslu, 2010: 9).

Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Sovyetler Birliği'nin çökmesi sonrası ABD'nin yeni güç tehditlerine karşı hazırlıklı olması öngörülmüştür. ABD'nin dış politikasının karşı tehdit algısının yok olması itibariyle kendine yeni bir tehdit arayışına girmiş ve İslam medeniyetini buna uygun görmüştür. İslam korkusu, ABD yönetimi tarafından bölgesel politikaları meşrulaştırma aracı ve kendi güvenlikleri tehdit eden bir düşman olarak tanımlanmıştır. Soğuk Şavaş döneminin, Kızıl tehlikesi gibi (ABD soğuk savaş döneminde SSCB'yi tehdit olarak göstererek başta Ortadoğu olmak üzere Avrupa ve Asya'nın bazı ülkelerine nüfuz etmek istemiş ve SSCB'yi çevreleme politikası gütmüştür).Yani ABD yeni bir siyasal ve ekonomik dünya kurulurken kendine eskiden SSCB'ni düşman olarak tanımlayarak bazı bölgeler üzerinde güç sahibi olurken,

günümüzde de kendisine yeni bir düşman tanımı yaparak " İslam" Ortadoğu bölgesine sonradan Asya ve pasifik'e ulaşacak bir güç dengesi içerisinde olmaya çalışacaktır.

Soğuk Savaşın bitiminden sonra dünya güç dengesinin tek kutuplu hale gelmesiyle Ortadoğu bölgesi yalınız hale gelmiştir. 90'lı yılların başından itibaren Sovyetler Birliği'nin çöküşü sadece uluslararası sistemi değil, aynı zamanda Ortadoğu'yu da derinden etkilemiştir (Hubel, 1995). Özellikle eski Sovyetler Birliği ile yakın ilişkileri bulunan Suriye, Irak, Cezayir, Libya ve Güney Yemen uluslararası alanda önemli bir ortağını kaybetmiştir. Uluslararası ilişkilerde iki kutuplu sistemin ortadan kalkmasıyla, Amerika bölgede siyasi aktör olarak rakipsiz bir güç konumuna gelmiştir. 90'lı yıllarda Doğu-Batı çatışmasının ortadan kalkması ve İkinci Körfez Savaşı'ndan sonra Amerika, Ortadoğu'da vazgeçilemeyen arabulucu (Hubel vd., 2000: 45) ve tek düzenleyici faktör (Hubel, 1995: 23) konumuna gelmiştir.

2.1.2.5 11 Eylül Saldırısı Sonrası Dönem

11 Eylül 2011 günü ABD'de gerçekleştirilen terör saldırılarından sonra dünya yeni bir döneme girmiştir. Bu dönemde ABD Afganistan ve Irak'a müdahalede bulunmuştur (Arı, 2004: 553). ABD'deki 11 Eylül saldırıları sonucunda Arap iş adamları Batılı devletlerdeki mal varlıklarını takibe alarak riski yüksek ülkelerdeki paralarını çekmeye başlamıştır (Taş, 2012: 20). 2007 yılında ABD'de patlak veren kirizinAB ülkelerine de sıçramasıyla Araplar kendi ülkelerinde altın ve uluslararası rezervleri toplamaya başlamıştır. Bu sebeple Batı'nın güçlü devletleri başta olmak üzere bankacılık sektöründe nakit sıkıntısı çekmiştir. Bunun sonucunda ABD yapay bir gerginlikle yeni bir sömürgecilik dönemi başlatarak enerji kaynaklarını elde etmenin yanı sıra sıcak para ve dövizleri de kontrol etme amacını gütmüşlerdir.

11 Eylül 2001 saldırılarından sonra Ortadoğu'da yeni bir dönem başlamıştır. George W. Bush idaresi, terörle savaş (war on terror) adı altında global bir mücadeleye girişerek 7 Ekim 2001'de Afganistan'da Taliban Rejimi ve El Kaide'ye saldırırken, yine bu çerçevede 20 Mart 2003'teIrak'a girerek Saddam Hüseyin rejimini devirmiştir. Bush yönetiminden sonra iktidara gelen Barack H. Obama, 4 Temmuz 2009 tarihinde Kahire Üniversitesi'nde yaptığı konuşmasında ise, Amerika ile İslam dünyası arasında yeni bir dönem açacağını belirtmiştir. Sonuç olarak 90'lı yıllarda iki kutuplu dünyanın sona

ermesi, Amerika'ya Ortadoğu'da büyük bir hareket alanı sağlamış ve bölgesel sistemin de en etkin harici gücü olmasına yol açmıştır (Hubel, 1995: 41).

ABD, Ortadoğu'daki varlığını gittikçe arttırırken günümüzde hala tartışılan Büyük Ortadoğu Projesini (BOP) ortaya atmıştır. 2002 yılından itibaren daha fazla konuşulmaya başlayan bu proje ile genel olarak bölge ülkelerinin demokratikleştirilmesi, ılımlı İslamcı yönetimler vasıtasıyla kapitalizmle bütünleştirilmesi, Batı ve ABD karşıtı radikal İslami hareketlerinin kontrol edilmesi amaçlanmıştır. Araplar BOP'ni genel olarak İslam düşmanlığı ve emperyalizmin gizli oyunları olarak görmüş; özgürlük, demokrasi ve insan hakları gibi konuları da bu gizli hedefin örtbas edilmesi amacıyla kullanıldığını düşünmüştür (Bingöl, 2013: 30-34). 21'inci yüzyılın gelişi ile birlikte, özellikle ABD' nin 11 Eylül terör saldırılarından sonra kabul ettiği Önleyici Vuruş Doktrini (Mueller, 2006: 6-9), ile paralel olarak vücut bulan BOP bölgenin jandarmalığı misyonu üstlenen Washington yönetiminin Ortadoğu'yu şekillendirmek üzere ortaya koyduğu bir siyasi inisiyatiftir. BOP küresel terörizmi kaynağında yok etmek üzere, dünyanın geri kalmış bir bölgesi olarak nitelendirdiği, yirmi üç ülke ve yarım milyarı aşan nüfusu barındıran Ortadoğu'ya demokrasi ihraç etmek gerekçesiyle (Evcioğlu, 2005: 115-117), bölgenin enerji kaynaklarını manipüle etmek suretiyle büyük ekonomik kazanımlar elde etmek amacıyla (Erdönmez, 2010: 63-64) ABD'nin Ortadoğu'yu yeniden şekillendirmek üzere resmi olarak devlet politikası haline getirdiği bir projedir.

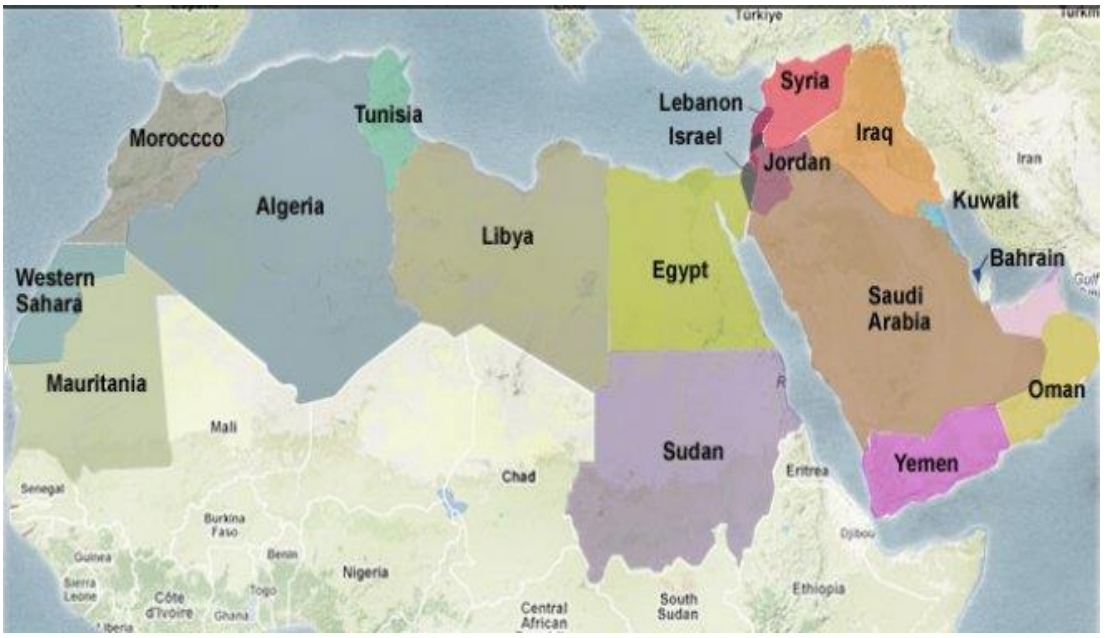
Petrol'ün güvenli bir şekilde ve uygun fiyatlarla Batıya satılması ve bölgede kendisi dışında başka güçlerin olmaması başlıca hedeflerindendir. ABD'nin, burada demokrasi inşa etme yerine, kendi güvenliğini sağlamak amacıyla statükodan yana bir denge kurmayı tercih etmiştir. Anti demokratik liderler Amerika'ya hizmet ettiği sürece desteklenmişlerdir. Bütün bunlar halkın daha çok Anti-Amerikan ve İsrail karşıtı görüşleri benimsemesine ve radikal İslam'ın güçlenmesine sebep olmuştur (Oğuzlu, 2011).Bu süreçler, Ortadoğu'yu bir çıkmaza sürüklemeye başlamıştır. Bölgedeki ülkelerin siyasal ve ekonomik yönden kendilerini geliştirmemeleri, dış destekli politikalar yürütmeleri, kendi halklarıyla devlet yönetimini uzak tutmaları ve istenilen

reformları yapmamaları bölgedeki halkı rahatsız ederek bir karışıklığa yani Arap Baharı denilen sürecin başlamasına neden olmuştur.

2.2 Arap Baharı

Ortadoğu'yu içine alan geniş bir coğrafyada, iktidarları boyunca dünyanın birçok demokratik ülkesinde neredeyse iki kuşak devlet adamlarının siyaset sahnesine gelip gittiği kadar uzun süre görevde kalan yöneticileri birkaç ay süren mücadele sonunda deviren halk hareketine kısaca *Arap Baharı* denilmektedir (Kibaroğlu, 2011: 26). Arap Baharı olarak adlandırılan Mısır, Libya ve Tunus gibi ülkelerde yönetim değişiklerine kadar varan Suriye gibi bazı ülkelerde ise iç savaşa kadar sürüklenen olaylar görülmüştür. Ortadoğu bölgesi için sarsıcı bir değişime neden olduğu ileri sürülen Arap dünyasındaki halk hareketleri ya da yeni bir başlangıcı ve değişimi nitelendiren Arap Baharı, tarih olarak 17 Aralık 2010'da Tunuslu Muhammed Bouazizi'nin kendisini yakmasıyla birlikte başlatılmaktadır(Usul, 2011: 2). Bouazizi'nin ölümü ve ardından başlayan protesto dalgası Oman, Yemen,Lübnan, Sudan,Ürdün, Moritanya, Libya,Suudi Arabistan, Mısır, Suriye, Cezayir, Irak, Bahreyn, Kuveyt gibi ülkelerde devam etmiş ve gösterilere sahne olmuştur (Usul, 2011: 3)

Harita 2 Arap Baharının Etkilediği Ülkeler

Kaynak: ne oldu.com,Erişim Tarihi : 26.06.2015
https://www.neoldu.com/arap-baharindan-kanli-bahara-2641h.htm

Arap Baharı ile ortaya çıkan yeni dinamikler temelde tarihi bir sürecin ürünüdür. İran başta Batı yanlısı yönetimlerin yıkılarak kendisi gibi İslami yönetimlerin kurulacağını düşünerek desteklemiştir. Ancak Tunus, Mısır ve diğer ülkelerde kurulan yönetimler İran'ın beklentilerini karşılamamıştır (Bingöl, 2013: 35-41). Arap toplumu monarşik yapıları indirerek yönetime müdahil olmaları büyük bir değişimin göstergesidir. Fas, Ürdün ve Körfez ülkelerindeki hanedanlıklar yönetimi temsili yöneticilere devretmiştir. Bölgede yönetimlerin değişmesi yeni gelenlerin de meşru olmaması toplumlarda siyasi, etnik ve mezhepsel sorunların çıkmasına sebep olmuştur.

Ortadoğu'daki karışıklıklar güçlü devletlerin kurguladığı bir oyun yada kendi içinden gelenbir hareketin sonucu olduğu uzmanlar tarafından dile getirilmektedir. Ortadoğu bölgesindeBatılılar her zaman kendi menfaatlerine uygun sistemler kurarak yönetim dâhil olmuşlardır.Emperyalistdevletler bölgede önce kendi elleriyle sorunlar kurgulamış ve yine bu sorunları bahane ederek bölgeye müdahil olmuşlardır. Böylelikle her daim varlıklarını bölgede hissettirmişlerdir (Salha ve Evcioğlu, 2004: 15). Bunun bir sonucu olarak 19. ve 20. yüzyılın belirli bir döneminde dünyada ve Ortadoğu'da değişim projeleri hep Batı tarafından gelmiştir. Batı tarafından sağlanan her türlü değişim, mekanik bir anlayışa sahip aynı zamanda da emredici ve otoriter bir yapıda olmuştur. Fakat buna karşın Arap Baharı'yla ilk defa Ortadoğu'da kendi içinden, Molla Sadra'nın deyimiyle "Cevheri bir hareket" üreterek değişimi bizatihi kendileri istemiştir (Erdoğan, 2011: 16).

Bölge toplumlarında yaşanan değişim hareketlerinin çiçeklerin ağaçlardan açarak güzel bir havanın eseceğini anımsatmasından hareketle Batılı oryantalistler tarafından Arap ülkelerinde yaşanan olayları nitelemek için "Arap Baharı" tanımını kullanmışladır (Çetiner, 2011). Gelişmeler "Prag Baharı" olarak da adlandırılmıştır (Khouri, 2011). Fakat bahar olarak nitelenen hareketler yerini kışa döndürebilir. Batılıların mevsimsel olarak bahar demeleri zamanlı birterimdir. Bitince geri kendilerinin yönettiği eski düzen devam ettirmek için bahar kelimesini halkta çağrışım yaptırmışlardır. Ortadoğu ve geçmişte görülen prag olaylarında ‘’bahar’’ yerine daha süreçli bir isim konulsa kendi istedikleri yönetim anlayışı sınırlayıcı sonuç doğuracaktır.

Kısa süren bahar mevsiminin ertesinde sıcak bir yazın ve sonrasında ise işlerin tamamen ters giderek soğuk bir kışın yaşanacağı algısı pek isabetli olacağıdır. Bu eski düzeninin er ya da geç tekrar kurulabileceğini akla getirmektedir. Halbuki"bahar" yerine "uyanış" kelimesi daha isabetli olacaktır. "Uyanış" metaforu "bahar" metaforuna göre daha sürekli ve istikrarlı bir dönüşümü sembolize etmektedir. "Uyanış" bir kere başladıktan sonra tekrar uykuya yatmak ne kadar zor olacaksa, bu uyanışın uzun vadeye yönelik bir süreç olduğu da o kadar doğrudur. Neredeyse hiçbir bölge ülkesinde halk hareketleri daha önceden planlanıp belirli bir program sayesinde sahneye konmuş değildir. Artık bölgede hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı kesindir (Oğuzlu, 2011: 16). Bu bölgelerde başlayan isyan dalgaları öncelikle "Arap Baharı" olarak adlandırılmıştır. Ancak her ülke için yaşanan isyan dalgaları "bahar"ı getirememiştir. Tunus'un Bin Ali'yi devirmesi, diğer ülkeler için umut kaynağı olmuş, ancak Tunus'ta elde edilen sonuçlarla diğer ülkelerde elde edilen sonuçlar aynı olmamıştır. Sadece Tunus, Mısır ve Libya'da hükümet değişikliği olurken diğer ülkelerde küçük ya da büyük çapta protesto olarak yaşanmış ya da belli reformlar sağlanmış Suriye'de ise bir iç savaş şeklinde kendini göstermiştir. Bu açıdan başarıyı yakalayabilen tek ülke Tunus olmuştur. "Arap Baharı" kavramının doğru olmadığı süreç içerisinde anlaşılmış ve sonrasında "Arap İsyanları, Arap Başkaldırıları, Arap Devrimi, Arap Hareketlenmeleri" şeklinde kavramlaştırılmıştır (Şahin, 2014: 83).

2.2.1 Arap Baharı'nın Oluşum Nedenleri

Arap Baharını hazırlayan etkenlerdeki görüşler bölgenin olumsuz iç dinamikleri nedeniyle başlaması yanında; bir taraftan yoğun baskı, eşitsizlikler, adaletsiz yapı ve zulüm gibi olumsuz etkilerle halkları patlamaya hazır bir bomba hâline getirirken diğer bir taraftan onca yıldır bu iktidarlar pek çok sebeple ayakta kalmayı başarmıştır (Kutlay ve Dinçer, 2011). Dış destekli bir proje kapsamı içerisinde bölgeyi kendilerine göre yapılandırma süreci olduğu düşüncesi de vardır ve ağır basmaktadır. Bazı çevreler tarafından bütün siyasal olayların ve gelişmelerin dış etkenli olarak yapılmış olduğu inanıldığı için Tunus'ta başlayan ve tüm Arap dünyasının saiklerini kökten değiştiren bu halk hareketlerinin de Amerika tarafından kurgulanmış bir gelişme olarak nitelemeye çalışıldığı değerlendirilmektedir (Karaağaçlı, 2011).

Sadece bölgenin kendi iç sorunları yüzünden karışıklığın çıktığını belirtenler ise; ülkelerdeki baskıcı ve otoriter rejimler, insan hakları ihlalleri, yönetimlerdeki bozulmalar, ekonomik gerileme, artan işsizlik, yoksulluk, gıda fiyatlarında yaşanan yükselmeler, gelir dağılımındaki dengesizlik, aynı zamanda bölge ülkelerinin özellikle gençlerin eğitim seviyelerinin artması ve genç nüfusun yönetim politikalarından memnun olmamaları gibi birçok neden bulunmaktadır (Sağsen, 2011: 59).Gelir dağılımındaki dengesizlikler, yaygın fakirlik, yolsuzluklar, yozlaşmış yönetim sistemleri (Kılıç vd. 2012: 18), kayırmacılık, yönetimin babadan oğula geçmesi ve halkın ülke yönetiminde söz sahibi olamaması (Arı, 2004: 365-366) eğitim ve sağlık hizmetlerindeki eksikliklerin devam etmesi, toplumda yönetimlere karşı olumsuz duyguların pekişmesine neden olmuştur. Sonuç itibariyle Tunus'ta başlayan hak arayışları için başlayan küçük gösteriler bütün bölgeyi etkileyen toplumsal hareketlere dönüşmüştür.

2.2.1.1 Siyasal Nedenler

Ortadoğu bölgesi incelenirken öncelikle tarihi süreç içerisinde yaşanan olaylar, savaşlar, anlaşmalar ve sonuçları bilinmelidir. Buradan hareketle Ortadoğu'da yaşanan karışıklık ve huzursuzlukların Osmanlı Devleti'nin zayıflamaya başlaması ile 18. Yüzyıldan itibaren Batılıların bölgeye gelmeye başlamalarıyla birlikte görülmeye başladığı dikkat çekmektedir.

Ortadoğu'da karışıklığın nedenleri siyasi olarak incelendiğinde, tam anlamıyla demokrasinin olmadığı, yönetimin tek adama yada bir ailenin elinde olduğu, baskıcı yönetimlerin varlığı ve siyasi katılımının fazla olmadığı görülmektedir. Yöneticilerin siyasi görevlerini adil seçimlerle demogratik yöntemlerle halktan olmamış olduklarından dolayı devlet-toplum ilişkilerinde kopukluğa neden olduğu kabul edilmektedir. Ortadoğu zümrelerinin ekser çoğunluğunun bu idari yönetimlerine son verecek yönetim rejimini bekledikleri değerlendirilmektedir (Hadduri, 1996: 36).

Bölge insanı, yönetimde adil gelir dağılımının olduğu, otoriter rejimler ve baskıların olmadığı, siyasi yolsuzlukların yaşanmadığı, kişi ve hak ve özgürlüklerin kısıtlanmadığı, adil seçimlerin olmasını ve yönetimlerin halkın gözünde meşruiyetinin sağlanmasını istemektedir. Bunun sonucunda, Arap Baharı sürecinde ortaya çıkan

talepler; otoriter rejimlerin ve iktidarların yönetimden gitmesi, siyasi yolsuzlukların önlenmesi ve seçimlerin adil şekilde gerçekleştirilmesi gibi istekler olmuştur (Akgün vd., 2011).

Berlin duvarının yıkılması ve SSCB'nin dağılmasıyla toplumlarda ''devlet kutsaldır'' fikri önemini yitirmeye başlamıştır. Bunun yerine yeni akım ''birey kutsaldır'' anlayışı toplumda kabul görmeye başlamıştır. Bu fikirden Ortadoğu toplumları da etkilenmiştir. Bunun sonucunda siyasal reformların hayata geçirilmesi yönünde halkın yoğun gayretleri görülmüştür.

2.2.1.2 Sosyal Nedenler

Ortadoğu ülkelerinde genel kanı olarak yöneticilerin ve iktidara yakın elit tabakaların devletin her türlü imkânından yararlanarak bolluk ve refah içerisinde yaşadıkları kanaati hâkim görülmektedir. Birinci Dünya Savaşı ile bölgeyede gelen Batılı sömürgeci devletlerin oluşturdukları Mandater Sistemden sonra İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlıklarını verdikleri ülkeleri krallık, emirlik veya belirli zümrelere/ailelere sözde demokratik idareler şeklindeki yönetimler ihdas edilerek terk etmelerinin ardından yaşanan uzun bir süreçtir devam eden idare şeklinden memnun olmayan halkın küçük hak arayışları adıyla başlayan gösterilerde adeta öfke patlaması yaşadıkları olaylar silsilesi yaşanmıştır.

Amerika'nın 11 Eylül sonrasında izlemeye başladığı yeni stratejilerin Ortadoğu'nun sosyal yapısı üzerinde etkili olması körfez harekâtlarıyla Irak'ın işgaliyle başlayan, Arap Baharı olaylarıyla devam eden bir strateji uygulandığını göstermektedir. Amerika 11 Eylül saldırıları sonrası, radikal İslam'a karşı uyguladığı politika ile radikal İslam'ı ılımlı hâle getirmek hedefiyle bölgede; demokrasi, sivil toplum ve insan hakları eğitimlerine öncelik vererek özellikle gençler üzerinde etkili olmuştur. Amerika'nın bu politikasının bir ürünü olarak Arap Baharı gösterilerinde başrollerde bulunan gençlerin bu tür sivil örgütlenmelerden geldikleri (Erdoğan, 2011: 16)değerlendirilmektedir.

Bölgedeki toplumların yöneticilerinin dış destekli olmaları, bolluk içinde yaşamaları halktan uzak bir şekilde davranmaları halkın değişim hareketine katılmasını arttırmıştır. Bölge ülkelerinde yöneticilerin halktan kopuk, geleneksel değerlerden uzak ve ithal

modernizeyle refah içerisinde yaşamlarını sürdürürken halkın ise devlet imkânlarından eşit bir şekilde yararlanmayan bireyler hâlinde sosyal eşitsizliklerle yaşamlarını idame ettirmekte olmasıdır. Bu nokta, hareketin sosyal olarak itici gücünü oluşturmaktadır (Karaağaçlı, 2012). Toplumun sokaklara inmesi bu ve buna benzer nedenlerden dolayı olmuştur.

2.2.1.3 Ekonomik Nedenler

Ortadoğu stratejik konumu itibariyle adeta her türlü ticaret yolunun kesişim noktasında yer aldığı ekonomik verilerden anlaşılmaktadır. Ayrıca yeraltı kaynakları bakımından da dünyanın en zengin havzalarına sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenlerledir ki emperyalist devletlerin sahip olmak istedikleri bir jeostraejik bölgedir. Bu bölgelerdeki yöneticileri emperyalist devletler kendi istedikleri şekilde kullanarak kaynaklara sahip olma yoluna gitmişlerdir. Bu nedenle zengin yeraltı kaynaklarından elde edilen gelirlerin iktidar ve iktidara yakın elit tabakalar elinde toplanması yaşanan gelir dağılımındaki paylaşım adaletsizliklerin huzuruzluklara sebep olmasına yol açmıştır.

Gelir dağılından eşit olarak yararlandırılamamış olan halkın kötü yaşam koşullarına mahkûm olması ile birlikte işsizlik ve fakirlik 2010'dan itibaren yaşanan Arap Baharı olaylarının en önemli sebepleri arasında gösterilmektedir(Bacık, 2011: 16).Arap Baharı sürecinde bir protestocunun "İktidardaki güçler çekilinceye kadar dayanmalı ardından ihtiyaçlarımızı karşılayacak olanlara fırsat verilmelidir." Sözleri olayların ekonomik boyutunu göstermektedir (Baragona, 2011).

Halkın ekonomik yapısını çok iyi analiz etmiş olan bölge dışı aktörlerin de devrede olduğu görülmektedir. Bu konuda Amerika Başkan Yardımcısı Joe Biden'in ekonomik nedenlerle oluşan hareketin önceki iktisadi sorunları ne derecede çözeceğine dair bölge hakkında demeçleri basın kuruluşlarında yer almıştır. Biden, Arap Baharı'yla birlikte oluşan siyasi değişimlerin ekonomiye de yansıması gerektiğini vurgulamış, bölge halklarının siyasi olduğu kadar ekonomik özgürlük de istediğini bu iki önemli öğenin bölgeyi daha ileri bir seviyeye taşıyacağını belirtmiştir (Euronews, 2012).

Gelişmiş ülkelerin Ortadoğu ve çevresinde siyasal ve ekonomik açıdan bulunmalarının kendi menfaatleri çerçevesinde olduğu açıktır. Ortadoğu ülkelerinde dünyanın doğal gaz

rezervinin yarıya yakını, petrol kaynaklarının yarısından fazlası bulunmaktadır. Bölgenin petrol rezervi, ABD'nin petrol rezervinin iki katıdır. Orta Doğudaki karışıklığın başladığı 2010 yılında 1,46 Trilyon varil petrol rezervinin 850 milyar varille Orta Doğu ülkelerinde bulunduğu, Amerika'da ise 442 Milyar varil bulunduğu, Avrupa ve Asya' da bulunan rezervin 111 Milyar varil ve Asya-Pasifik'te 40 milyar varil mevcut olduğu uluslararası istatistiklerde yer aldığı görülmektedir (Taş, 2012: 16).

Ortadoğu'ya türlü bahanelerle müdahale etmek isteyen emperyalist devletlerin esas amaçlarının bu gelirlere sahip olmak istediği bilinmektedir. Uluslararası ticaret yollarının kesişim noktası Ortadoğu'nun tam merkezinde yer alan Suriye'de 2011'den itibaren devam eden olayların uluslararası güçler tarafından devam ettiriliyor olmasının da ana sebebi enerji dağıtımında pay almak istememelerinden kaynaklanmaktadır.2009-2010 yıllarında Arap Baharından etkilenen ülkeleri şöyle bir toblosu ile gösterilebilinir.

Tablo 1 Arap Baharı Olaylarından Etkilenen Ülkelerinin Temel Ekonomik Göstergeleri (2009-2010)

Ülkeler	Yıllar	GSYH (Milyon Dolar)	Nüfus (Milyon)	Büyüme (%)	İşsizlik Oranı (%)	Enflasyon Oranı (%)
Cezayir	2009	138,1	35	2,4	10,2	-11,3
	2010	162	35,5	3,3	11,4	16,2
Mısır	2009	189	79,7	4,7	9,4	11,2
	2010	219	81,1	5,1	9,4	10,2
Ürdün	2009	23,8	5,9	5,5	12,9	2,8
	2010	26,4	6,1	2,3	12,6	8,4
Libya	2009	62,3	6,3	2,1	14,6	-32,8
	2010	65,7	6,4	3	30	-34,8
Fas	2009	23,8	5,9	5,5	9,1	1,5
	2010	26,4	6	2,3	9,1	0,6
Suriye	2009	54	20	6	8,1	-2,8
	2010	59,1	20,4	3,2	8,4	6,3
Tunus	2009	43,5	10,4	3,1	14,2	3,1
	2010	44,2	10,5	3	5	4,6
Yemen	2009	25,1	23,3	3,9	14,6	-8,7
	2010	31	24,1	7,7	35	24,2

Kaynak: Paksoy, S.,ve Alancıoğlu, E. (2013:178). Küreselleşmenin Sosyo-Politik Etkileri: Arap Baharı. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.

Arap Baharı olaylarından etkilenen ülkelerinin temel ekonomik verileri üzerinden yapılan değerlendirmelerde; satın alma gücünde yaşanan düşüş, gelir dağılımındaki mevcut adaletsizliklerle birleştiğinde halkın ülke yönetimine karşı ekonomik anlamda olumsuz düşünmelerine neden olduğu (Yalçınkaya ve Yalçınkaya, 2017: 81-82) görülmektedir.

2.2.1.4 Dini Nedenleri

Ayaklanmalar siyasal İslam'ın değişik kesimlerini de etkilemiştir. Siyasal İslami akımların ana hatlarıyla; Radikal İslami Hareketler, Selefi Hareketler, Ilımlı İslami Akımlar ve Hizbullah gibi Şii radikal yapılar olarak dörde ayrıldığı görülmektedir. Radikal İslami hareketler başta El-Kaide olmak üzere, ayaklanmaları şiddet yoluyla körüklemiş ve Arap Baharı'nı olumsuz etkilemiştir. Selefiler doğrudan baskı ve tehdit gibi yöntemlere başvurmak suretiyle Arap Baharı ile siyasete daha fazla girmişlerdir. Onları Radikal İslamcılardan ayıran en önemli özellik şiddet kullanmamalarıdır. Ilımlı İslam, Müslüman Kardeşlerle bağlantılı olarak birçok ülkede yükselişe geçmiştir. Ilımlı İslam taraftarları; Mısır'da iktidarı ele geçirmiş, Suriye'de muhalefet içinde lider konumuna gelmiş, Libya'da Adalet ve İnşa Partisi ile parlamentoda ikinci büyük parti olmuş, Tunus'ta Nahda Partisi ile etkin, Yemen de ise Islah Partisi ile 2014'ten sonra güç kazandıkları görülmektedir (Bingöl, 2013: 30-35).

2.2.1.5 Diğer Nedenler

Arap Baharı adı verilen halk hareketleriyle özdeşleşen Ortadoğu'daki olayların ve karışıklıkların; siyasal, sosyal, ekonomik ve dini sebepler dışında kalan en etkili sebebin teknolojik gelişmeler ile fiziki uzaklıkların çok rahat bir şekilde ortadan kaldırılabildiği, fikir ve söylemlerin çok hızlı bir şekilde kitlelere ulaştırılabililiği ortaya çıkmıştır.

- Enerji kaynaklarının azalması, küresel ısınma sebebiyle iklimin dolayısıyla tarımın etkilenmesi hayatı zorlaştırmıştır.
- Arap Baharı olaylarında sosyal medyanın etkin kullanılması halinde ne derece etkili olduğu keşfedilmiştir. Başlangıç aşamasında lidersiz ve ideolojik yapıya brünmeden başlayan protesto hareketleri, sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanan özellikle genç nüfusun ortak söylemler gelitirmeyi başarmasıyla yaşanan toplu halk hareketlerine dönüştürilen eylemler karşısında başarısız olacağını anlayan diktatörlerin yönetimden

çekilmeleri başarılabilmiştir (Şahin, 2011).Sosyal medya sayesinde Tunus'ta başlayan hareketler kısa sürede bütün bölge ülkelerine yayılmak suretiyle lokal kalmamış, coğrafi ve siyasi sınırların kaldırılması da başarılmıştır. Buradan hareketle yaşanan süreci "sosyal medya devrimi" olarak niteleyenler de olmuştur (Yüksel, 2013).

2.2.2 Arap Baharı'nın Suriye'ye Sirayet Etmesi

Helenistik Dönem'de Yunanların Fırat Nehri ile Akdeniz arasındaki bölgeyi anlatmak için "Coele Syria" ismini kullandıkları görülmektedir. Tarihin devingenliği içerisinde coğrafi konumuna göre tanımlanan ve farklı yerlerde gösterilen Suriye ilk kez Romalılar döneminde günümüzdeki anlamını ifade eder bir şekilde"Yakın Doğu'nun Anadolu ve Mısır arasında kalan kesimi" şeklinde tanımlanmıştır. Bölge toplumu olan Araplar ise Suriye'yi kendilerine has isimlerle tarif etmişleridir. Şam (güney), Bilad eş-Şam (Şam bölgesi) bu isimlerden bazılarıdır (Pipes, 1990: 13). Coğrafi olarak kuzeyden Türkiye, doğusundan ve güneydoğusundan Irak, güneyden Ürdün, güneybatısından İsrail, batısından ise Lübnan ve Akdeniz ile çevirili olan bir ülkedir ve bu bölge 18.5 milyon hektarlık bir alanı kapsamaktadır (World Bank Report, 2001: 1).

Ortadoğu'nun en stratejik bölgesinde yer alan Suriye için Şam Üniversitesinden bir akademisyenin "Suriye'ye hükmeden dünyaya hükmeder"sözünü destekler mahiyette jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca stratejik üstünlüğü elinde bulundurmak isteyen güçlerin nüfuz mücadele alanı (Cingöz, 2015: 13) olduğu görülen coğrafi konumu çok önemli bir mevkide yer almaktadır. Batı'da Akdeniz, kuzeyde Toros Dağlarıyla çevrelenmiş olan Suriye, esas olarak günümüzdeki Suriye Devletiyle beraber İsrail, Ürdün ve Lübnan bölgelerini de kapsamaktadır. Akdeniz'den Arabistan'a, Anadolu'dan İran'a önemli yolların birleştiği konumu nedeniyle 1900'lü yılların başlarında Fransa ve İngiltere arasında bölgeyi hâkimiyetleri altına alma mücadelesi olduğu görülmektedir. Bu mücadele Suriye, Lübnan ve Filistin arasındaki bağlantıyı koparmıştır. Zira bölgede söz sahibi olmak isteyen güçler etnik ve dini yönden homojen olmayan Ortadoğu haklarının bu özelliklerini ön plana çıkartacak ayrıştırıcı politikalar geliştirdikleri ve kendi çıkarlarına hizmet edecek çekilde kullandıkları görülmektedir (Dinçer ve Coşkun, 2011: 4).

Büyük çoğunluğu Arap olan Suriye'de Türkler, Ermeniler, Kürtler ve Çerkezler gibi farklı etnik kökenli topluluklarda yaşamaktadır. Araplarda kendi aralarında mezhep olarak farklılıklar gösterir. Genel olarak Müslümanlar çoğunluktadır fakat her etnik grup dini yönden kendi kendi aralarında mezhep olarakda farklılıklar göstermektedir.Azımsanmayacak kadar Hıristiyan nüfusununda bulunduğu Suriye'de Yahudi toplumu ise zaman içerisinde bölgeden ayrılmıştır. Suriye'de yaşanan olayların ve karmaşanın temel sebeplerinden en önemlisinin etnik ve dini yönden farklılık gösteren toplulukların bir arada yaşıyor olmasına (Dinçer ve Coşkun, 2011: 5) dayandırıldığı görülmektedir.

Suriye'nin yönetim anlayışında; bölgesel farklılık, dinler, mezhepler, akraba topluluklarıönemlidir. Yönetim üst kimlikte birleştirici bir anlayış yerine alt kimlikler üzerinden ayrıştırıcı hamleler ile toplumsal kargaşaya zemin hazırlamaktadır. Ülke üzerinde çıkar planları olan yabancı devletler de bu ayrışmadan kaynaklanan boşlukları kendi hesapları ekseninde kullanmaları yönetimin eksikliği olarak değerlendirilmektedir (Gürson, 2014: 18). Suriye için Lord Sahftsbury 1853 tarihinde Suriye bölgesinden söz ederken "ulusu olmayan ülke" olarak adlandırmıştır. Osmanlı İmparatorluğu içinde rahat bir şekilde yaşayan bölge halkı devletin zayıf düştüğü yıllarda genel manada hiç bir şey olmamış gibi davranıldığının görüldüğü dile getirilmektedir. Vatanseverliğin kendi menfaatleri içerisinde sıkışıp kaldığı ve onun dışındaki hiçbir şeyin, Suriyeliyi ilgilendirmediği değerlendirilmektedir (Gürson, 2014: 21).

Tunus'ta 2010 yılında başlayan Arap Baharı olaylarının 2011'de Suriye'ye sıçraması ile diğer ülkelerden farklı bir seyir izlediği görülmektedir. Yönetim aleyhine başlayan halk hareketlerine karşı sert askeri tedbirlerle karşılık verilmesi ile olaylar kısa sürede iç savaş halini alacak şekilde yayılmıştır. Halkın reform isteklerini görmezden gelen iktidarın sert müdahalelerinden başka olayların ve çatışmaların etnik ve mezhepsel boyutta sürmesi nedeniyle yüzbinlerce insan yerinden olmuş, ülke içinde başka bölgelere ve komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Göç ile birlikte soyo-ekonomik sorunların da patlamasına sebep olan olaylar dış güçlerin müdahale etmesiyle uluslararası bir boyut kazanmıştır.

Suriye iç savaşına müdahil olan küresel güçlerin kendisine yakın hissettikleri grupları desteklemeleri olası barış görüşmelerini kendi çıkarları doğrultusunda yürütmek istemeleri olayların artarak devam etmesine ve içinden çıkılmaz bir hale gelmesine sebep olmaktadır.

2.2.2.1 Suriye Siyasal Tarihi

Suriye coğrafyası Osmanlı Devleti'nin 1516 yılından itibaren gelmesine kadar çeşitli devletlerin hâkimiyeti altına girmiştir. Osmanlı'nın Suriye'ye hâkim olmasıyla huzurlu bir dönem yaşanmaya başlanmıştır.Feodal bir yapı dâhilinde bölgesel bir ticaret merkezi haline gelen Suriye, Osmanlı hâkimiyeti altında bulunduğu dönemlerde Avrupalı sömürgeci devletlerin yayılma istikametlerinden biri haline gelen Suriye, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde İngiliz destekli Arap milliyetçiliğinin merkezi haline gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda bölgedeki Araplar, Şerif Hüseyin önderliğinde, İngilizlerle ittifak içerisinde Osmanlı Devleti'ne karşı mücadele vermiş ve Hüseyin'in oğlu Faysal tarafından Şam'da bir Arap hükümeti kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru İtilaf Devletleri, bölgeyi paylaşma emellerini somutlaştırmış ve 1916 yılında varılan Sykes-Picot Anlaşması ile bölgenin Fransızlara verilmesi öngörülmüş ve 1920 yılındaki San Remo Konferansı sonrasında Suriye, Fransız mandasına bağlanmıştır (Yazıcı, 2012).

Fransız Manda Yönetimi, Arap milliyetçiliğini zayıflatmak ve etnik-dini farklılıkları teşvik etmek maksadıyla Suriye'nin kuzey bölgesinde Alevi, merkez bölgesinde Sünni, güney bölgesinde Dürzi ve Lübnan bölgesinde Hıristiyan devletlerinin oluşumunu öngörmüştü. Fransızlar tarafından Suriye, coğrafi olarak, bugünkü Lübnan topraklarını kapsayacak şekilde Lübnan bölgesi, Şam ve etrafındaki toprakları da içeren Suriye bölgesi, dağlık Cebel-i Dürzi bölgesi, Akdeniz kıyısındaki toprakları içeren Laskiye bölgesi ve özel özerk yönetime tabi Hatay bölgesi olmak üzere toplam beş bölgeye bölünerek yönetilmiştir (Fildiş, 2013: 58).

İkinci Dünya Savaşı arifesinde, Suriye'de kurulan Haşim Attasi hükümeti Fransa tarafından tanınmıştır. Güney ve kuzey bölgeleri Suriye Devleti çatısı altında birleşmiş ve Lübnan ayrı bir devlet kabul edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda Fransa ve Fransız

manda yönetimlerinin kontrolünü ele geçiren Nazi Almanya'sına karşı başta İngiltere olmak üzere müttefik devletlerce icra edilen askeri harekât neticesinde Suriye devletinin bağımsızlığı ilan edilmiştir. Yapılan ulusal seçimlerde, Şükrü el-Kuvvetli devlet başkanı seçilmiş ve 1946 yılının ortalarında, Fransa, Suriye'deki askeri varlığını tamamen geri çekmiştir (Özdağ, 2012: 19-22).

Suriye'de 1940'lı yıllarda, uzun süre ülke siyasetinde önder konumda olacak ve Arap ülkelerinde de siyasi nüfuz yaratacak olan Hristiyan Ortodoks Mişel Eflak ve Müslüman Sünni Selahaddin Bitar tarafından Arap milliyetçiliğini laik ve sosyalist bir tabana oturtan Baas Partisi kurulmuştur (Özkoç, 2008: 37-40). Tabanında Hristiyan, Müslüman, Nusayri ve diğer fraksiyonları da barındıran Baas Partisi, Irak ve Suriye Devletlerinde eş dönemli olarak farklı aktörler tarafından kurularak geliştirilmiştir. Ancak, Suriye'de 1940'lı yılların sonundan itibaren Baas hareketi kilit siyasi aktör olmuştur. Pan-Arabizm temel felsefesi üzerine kurulmuş olan Baas Partisi, bütün Arapların tek bir laik, sosyalist ve milliyetçi çatı altında toplanması hedeflenmiştir (Çağ ve Eker, 2013: 61-62).

1963 yılındaki darbeyle iktidara gelen Baas Partisi birçok başarısız darbe girişimi ile karşı karşıya kalmıştır. Ancak, 1966 yılında, parti içindeki radikal kanadın radikal bir girişimi ile geleneksel kanadın tasfiye edilmesiyle sosyalist döşüm gerçekleştirilmiştir. Şubat 1966'da, Salah Cedid ve Hafız Esad'ın liderliğinde, neo-Baasçı subayların gerçekleştirdiği darbe ile Nusayri subaylar, ordu içinde ve bürokratik kademelerde önemli görevlere yükseltilirken sivil yönetimin başına ise Sünni bir isim olarak Attasi getirilmiştir. 1967 yılındaki Arap-İsrail Altı Gün Savaşlarının, Arap tarafının yenilgisiyle sonuçlanması, iktidardaki güç dengelerini değiştirmiş, radikal sosyalist rejim zayıflamıştır.Bunun bir yansıması olarak neo-Baasçılardan Salah Cedid ve Attasi itibar kaybederken Hafız Esad, devlet yönetiminde bir adım daha ön plana çıkmıştır (Özdağ, 2012: 25-27).

İktidarı ele geçirdiği 1970 yılından itibaren 2000 yılına kadar iktidarda kalan Hafız Esad, ülkeyi kendine özgü bir totalitarizm ile yönetmiş, sosyal farklılıkların rejimin bekasına olumsuz etkisini ortadan kaldırmak için yönetimini hassas dengeler üzerine

oturtmuştur. Parti Başkanlığı, Devlet Başkanlığı ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı makamlarını elinde bulunduran Hafız Esad, kendisine sadık elit bir askeri ve siyasi sınıf tarafından desteklenmiştir. Devlet bürokrasisi ile güvenlik ve istihbarat teşkilatı çok güçlü hale gelen Esad Dönemi Suriye'sinde toplumun geniş tabakalarına kadar etki gösteren parti politikalarıyla, farklı etnik kimliğe mensup kişiler de parti kadrolarına alınmış ve halkın tüm kesimlerini kucaklayan söylemlerde bulunulmuştur. Devletin yalnızca Nusayri azınlık tarafından yönetildiği şeklindeki görüntüden uzaklaşmak maksadıyla, kabineye, orduya ve partiye Sünni Müslümanlar da kabul edilmiştir (Özdağ, 2012 : 31-33).

1980'li yılların başından itibaren, ülkedeki muhalefet daha belirgin hale gelmiştir. Hafız Esad, arka planda Müslüman Kardeşler örgütünün desteklediği başarısız bir suikast girişimine maruz kalmıştır. Müslüman Kardeşler, Hama kenti merkezli olarak örgütlenmiş ve Esad rejimini istikrarsızlaştırmak için uykuda olan Sünni-Müslüman Nusayri çatışmasını körükleme yoluna gitmiştir (Özdemir, 2016: 87-88). Bu olaylardan sonra Nusayriler birbirine daha sıkı yaklaşarak muhalefetle aralarını temkinli bir ilişki düzeyine çekmişlerdir. Suriye,SSCB'nin zayıflamaya başladığı seksenlerin sonuna kadar birlikte hareket etmiş ve sonrasında ABD'ye yaklaşarak denge politikası uygulamaya çalışmıştır. Hafız Esad, 2000 yılındaki ölümünden önce, devlet yönetimi için özel olarak yetiştirilen Beşar Esad için yumuşak bir geçiş süreci hazırlamıştır. Beşar Esad, devlet geleneklerine vukufiyet sağlayarak ordu ve bürokrasi içinde önemli görevler aldıktan sonra, 10 Temmuz 2000 tarihinde yapılan referandum neticesinde yaklaşık yüzde 97 oy oranıyla Devlet Başkanı olmuştur (Özdağ, 2012: 34-35).

"Şam Baharı" olarak adlandırılan süreç içerisinde, Beşer Esad, ekonomik liberalizasyon girişimlerinin ticaret ve dış sermaye girişi konularında daha kapsamlı hale gelmesini sağlamıştır. Bürokratik olarak da devlet yönetiminde reform niteliğinde adımlar atılmıştır (Yazıcı, 2012), İnternet kullanımı ve basın özgürlüğünün yaygınlaştırılması konusunda da somut adımlar atılmıştır. Cezaevindeki siyasi yasaklı muhalifler, serbest bırakılmış, muhalif kesime siyasi ve basın özgürlükleri tanınmıştır (Mercan, 2010: 115).

2000'li yılların sonlarına doğru, ABD, küresel güvenlik algılarının revizyonu kapsamında, Suriye'yi haydut devlet olarak nitelendirmiştir (Akçay ve Akbal, 2013: 18-19), 2001 yılındaki 11 Eylül saldırıları, ABD'nin Ortadoğu merkezli tehdit algılarını güçlendirmiş ve Suriye de bu yeni konjonktürden etkilenmiştir. ABD, bu süreç içerisinde, Suriye'yi kimyasal silah üretimi ve Irak Harekâtı esnasında Iraklı direnişlere yardım etmekle suçlamıştır.

2004 yılında ABD ambargosuna maruz kalan Suriye, eski Lübnan Başbakanı Refik Hariri'nin 2005'te uğradığı suikastten de uluslararası kamuoyu tarafından sorumlu olarak görülmüştür. Devam eden süreç içerisinde Birleşmiş Milletler çapında devam eden baskı karşısında Lübnan'dan askerlerini çeken Beşar Esad yönetimi ABD ve uluslararası kamuoyunun da talepleri doprultusunda reform hareketlerini ilerletme çabası içerisine girmiştir (Yazıcı, 2012).

ABD'nin Suriye'ye ambargo ve baskı uygulaması İran ile yakınlaşmasına ve İslam dünyasının Şii-Sünni kutuplaşmasına sebep olmuştur (Dinçer ve Coşkun, 2011: 39). Arap Baharı olaylarının 2011 yılında Suriye'ye sıçramasıyla iç savaşa dönüşen olaylar ilerleyen safhada Ortadoğu ve Suriye üzerinden bölge üzerinde hesapları olan devletlerin dönüşmüştür. Suriye iç sorunlarıyla uğraşırken, göç olayları ve yabancı devletlerin ülkesinde yürüttüğü faaliyetler başta olmak üzere yaşanan gelişmelerin uluslararası boyuta evrilemesinden kaynaklı sorunlarla da uğraşmak zorunda kalmaktadır.

2.2.2.2 Suriye'nin Yapısı

Suriye, siyasal anlamada başkanlık ve ağırlıklı olarak tek parti sistemi şeklinde yönetilmektedir. İçerisinde çeşitli kültür ve medeniyetler barındırmaktadır. Ekonomisi dışa açık politikalar izlemektedir.

2.2.2.2.1 Siyasal Yapı

Yaklaşık olarak 50 yıla varan bir süredir yötemi elinde bulunduran Esad iktidarı ile yönetilen Suriye, babadan oğula geçen meşru bir Başkanlık Monarşisi ile idare edilmektedir. Otoriter sistemle oluşturulmuş sistemiyle ve ulusal güvenlik anlayışıyla yönetilen Suriye'de yönetimin kademeleri oluştururlurken Fransız Manda İdaresi ile

Soğuk Savaş döneminin etkili olduğu görülmektedir. Hafız Esad'ın katı devlet sistemi anlayışında Baas Partisi, ordu ve güçlü istihbarat ağı etkili olmuştur.

Baas hareketi ile Müslüman kimliğinden uzaklaşarak sadece Arap kimliği üzerinde tezleri savunulmaya başlamıştır. İslam anlayışı yerine, Arap kimliği ön plana çıkartılarak gayri Müslimlerinde Arap kimliği altında olmaları ön görülmüştür. Devletin bütün kademeleri Baasçılarla donatılmış ve Baasçılar, Esad rejimini ayakta tutacak sadakatle devleti yönetmişlerdir. Hafız Esad da toplumun her kesiminden insanları, parti çatısı altında birleştirmiş ve ülkeyi Baas ülkesi haline getirmiştir. Böylece; silahlı kuvvetler, medya, akademi dünyası, iş dünyası ve sendikalar denetim altına alınarak rejim dostu haline getirilmiştir (Ataman, 2012: 13-15). Suriye Baas yönetim sisteminden etkilenen Türkiye dâhil olmak üzere bazı bölge ülkelerinde de benimsenmeye başlandığı görülmektedir. Suriye devletinde egemenlik şekil olarak halkta ama gerçekte Baas Partisi ve Esad yönetimindedir. Hafız Esad ve sonrasında Beşar Esad'a sınırsız yetkiler verilmiştir.

Suriye ülkesi yönetim kademelerinin ezici çoğunluğu toplumun azınlık statüsünde olan Nusayrilerden oluşmaktadır. Bu yapı sürekli düşman üreterek ve devletin kilit organlarını ellerinde bulundurarak, muhalif grupları etkisiz hale getirmenin yollarını arayarak, halkı kendi yönetimlerine yakın tutmaya çalışmışlardır. Bunu Baas Partisinin ilkelerini kullanarak halkı korku çemberi içerisinde tutma yolunu ellerinde bulunan siyasi ve askeri gücü kullanarak yapmışlardır. Birde Baas Partisinden başka bir siyasi oluşumun ülkeyi yönetemeyeceği, partinin etkisini yitirmesi halinde ülke istikrarının bozulacağı ve bunun yerine anarşinin geleceği bundan da Suriye devletinin meşruiyetinin sorgular hale geleceği korkusu işlenmiştir. Bu sayede iktidarlarının uzun yıllar süreciği ve halkla yönetim arasına bir güvenlik perdesi koydukları gerçeğini düşünmüşlerdir. Bu oluşum diğer ülke yöneticilerinin de başvurmak istediği yada başvurduğu bir sisteme dönüşülmesinden korkulmaktadır. Suriye'de parti devleti yerine, demokrasiyi isteyen, yönetimde güçleri denetleyecek ve çalıştıracak erklerin olmasını bekleyen ve adil bir yönetim tarzı arzulayan halk rejime karşı bir eyleme karar vermiştir.

2.2.2.2.2 Toplumsal Yapı

Suriye'nin toplumsal iç dinamikleri çeşitlilik göstermektedir. İç savaş öncesi, Suriye'deki toplumsal yapı, heterojen bir yapı göstermekteydi. Parçalı toplumsal yapı, ülkenin coğrafyası ve jeo-politik konumdan kaynaklanmaktır (Ataman, 2012: 10).Yaklaşık 23 milyonluk Suriye nüfusunun, yüzde 77-83'ü Arap, yüzde 7-8'si Kürt, yüzde 5-6'sı Türk, yüzde 2'si Ermeni, yüzde 2'si Çerkez ve diğer etnik gruplardır. Halkın yaklaşık yüzde 74'ü Sünni-Müslüman, yüzde 12'si Müslüman-Nusayri, yüzde 3'ü Müslüman-Dürzi ve yüzde 10'u Hıristiyan'dır (Akgün, 2012: 4).

Suriye'de Türkler genelde sınıra yakın yerlerde, Şam, Halep merkezlerinde ve çevrelerinde yoğun olarak yerleşmişlerdir. Ayrıca; Golan Tepeleri, Türkiye sınırı boyunca uzanan bölgelerde, Hama, Humus civarlarında ve diğer merkezlerde de Türk toplulukları mevcutturlar. Suriye'nin en kalabalık dini ve toplumsal unsuru Sünni Araplardır. Sünniler, Lazkiye ve Es-Süveyda bölgeleri dışında genel olarak çoğunluk durumundadır. Sünnilerden sonra en kalabalık toplumsal yapı olan Nusayriler, Tartus, Nusayri Dağları ve Lazkiye bölgelerinde yoğunlukta yaşamaktadır. Kürtler, ülkenin kuzeyinde Türkiye sınırına yakın bölgelerde yoğunlaşmakta, ayrıca, ülkenin Şam ve Halep gibi büyük şehirlerinde de kısmen Kürt nüfus bulunmaktadır. Dürziler ise Es-Süveyde bölgesinde yoğunlaşmaktadır (Toraman, 2015: 27-28).

Suriye'de Baas yönetimi ülkede ağırlığını hissettirene kadar Sunni Araplar toplumda üstün durumda olmuşlardır. Nusayriler, Kültürel ve Dini olarak azınlıkta orta sınıf ve köylü topluluklar iken Baas rejimi ile önemli insanlar konumuna gelmişlerdir. Suriye'de azınlıklar genelde beraber yaşamaktadırlar (Ataman, 2012: 10-11).

2.2.2.2.3 Ekonomik Yapı

Hafız Esad, ekonomik durumu sosyalist anlayıştan küresel kapitalist anlayışa taşımıştır. Beşar Esad ise aynı yolu izleyerek devlet faktörünün olduğu ve dışa kapalı bir anlayıştan, liberal ve dışa açık bir ekonomik yapı anlayışı içerisinde olmuştur. Bu süreçte Suriye yönetimi gümrük birliği anlaşmaları için, Dünya Ticaret Örgütüne üyelik başvurusu ve serbest ticaret anlaşmaları için girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimler devam ederken devlet sektörleri ve özel sektörlerin rekabet güçleri az olduğu için dış pazarlara yeterince açılamaması, dış ticarette açıklara neden olmuş ve ülkeye ek maliyet

getirmiştir. Ülke ekonomisinde, devletin ekonomideki payının azaltılması ve sivil teşebbüsün teşviki ile ilgili mali politikalar da güdülmüştür. Birçok alanda, özel sektör, devletten daha büyük pay sahibi konuma gelmiştir. Gerçekleştirilen bu yapısal reformlar, ülke ekonomisi açısından kısmen olumlu neticeler yaratmış olsa da yeterli olmamıştır.

İç savaştan hemen önceki verilere göre, ülke ekonomisinde tarımın yüzde 17, sanayi yüzde 27 ve hizmetler sektörüyüzde 56 olduğu görülmektedir. İş gücünün büyük bir bölümü, tarım ve sanayiden ziyade, hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Hizmet sektöründe yer alan iş gücünün büyük oranda kamu tarafından istihdam ediliyor olması kamu harcamalarının yüksek olmasına ve bütçeye ek yük getirmeye sebep olmaktadır.

İç savaş öncesi gerçekleştirilen yapısal iktisadi reformlara rağmen, ülkenin dışa kapalı ve devletçi ekonomik yapısı tam olarak terk edilememiş, gelir dağılımındaki adaletsizlikle ilgili ciddi anlamda çözüm üretilememiştir. Ekonomiyle ilgili yapılan atılımlara rağmen halkın gelir seviyesi yükseltilememiştir. Aynı zamanda kamuda istihdam edilenlerin ücretlerinde artış yapılamamış olması nedeniyle halkının büyük bir kesimi yoksulluk sınırının altında yaşamak durumunda kalmıştır (Şöhret, 2016: 98-102).

2.2.2.3 Suriye'deki Karışıklığın Ülke İçindeki Etkenleri

Mısır'da Hüsnü Mübarek yönetiminin devrilmesi, Esad rejiminin baskıcı yönetiminden bunalmış olan Suriye halkı arasında da geniş yankı uyandırdı. Suriye'nin Dera kentinde oturan ve mesleği doktor olan iki kadın, telefonda görüşme yaparken, Mısır'da Mübarek rejiminin devrilmesi ile ilgili memnuniyetlerini belirterek, aynısının kendi ülkelerinde de gerçekleşmesi temennilerini telefon görüşmesi, rejimin istihbarat birimlerinin takibine takılmış ve iki kadın gözaltına alınmıştır. Kadınların yakını olan gençler, Dera kentinin sokaklarına rejim karşıtı sloganlar yazmıştır. Yaşları 18'den küçük olan gençler, rejim tarafından tutuklanmıştır. Bunun üzerine bölge halkı tepki olarak sokaklara dökülmüş ve sloganlar eşliğinde tutuklanan çocukların serbest bırakılmasını talep etmiştir. Protestoların üçüncü gününde halkın üzerine ateş açılması ve ölenlerin olması protestoların Tartus ve Laskiye gibi şehirlere de sıçramasına neden olmuştur. 2011 Mart ayının sonlarına doğru, protestolar ülke geneline yayılmış ve halk hareketi haline gelmiştir (Şimşek, 2017).

Protestoların şiddetini azalmak için yönetim birtakım reform girişiminde bulunmuştur. Esad tarafından gerçekleştirilen bu reform çabaları, muhalif kesimler tarafından yeterli bulunmamış ve olaylar yatışmamıştır. Esad rejimi, bunun üzerine, protestoculara karşı tutumunu sertleştirmiş, gerçekleştirilen gösterilerde halka karşı uygulanan şiddet nedeniyle ölü sayısı gün geçtikçe artmıştır. 2011 Nisan ayından itibaren, Suriye ordusu, zırhlı araç ve ağır silahlarla, gösterilerin yoğunlaştığı kentlerde orantısız güç uygulanmış, keyfi tutuklamalar yoluna gidilmiş ve uluslararası kamuoyunun tepkisini çekecek insanlık ayıplarına imza atmıştır. Esad yönetiminin baskılarından kurtulmak isteyen milyonlarca insan ülkeden kaçarak kurtulmanın yollarını aramıştır (Polat, 2016: 142).

Batı'nın yaptırımları karşısında Rusya, Çin ve İran'ın desteğini iyi kullanarak hareket eden Esad, her ne kadar müteakip süreçte seçimlerin yapılacağını açıklamış olsa da yönetimi güçlendirici hal tarzları izlemiştir. Rejimin bekasını sağlamak maksadıyla, 2011 yılı sonlarına doğru kırsal kesimler dâhil olmak üzere operasyonları sıklaştırmış ve buna bağlı olarak da gösteriler ve muhalif hareketlerde azalma kaydedilmiştir. Gösteriler durma noktasına gelse de sivil muhalefet, siyasi olarak örgütlenmiş bir şekilde Esad rejimine karşı mücadelesine devam etmiştir. Bununla birlikte, Suriye genelinde birçok silahlı örgüt oluşmuştur. Radikal gruplar ve silahlı grupların ve muhalefetin tek bir çatı altında örgütlenememesi krizi daha da derinleştirmiştir (Polat, 2016: 143-144).

Yaşanan olaylarınsonucuna göre Esad'ın meşru temsilci olmayı kaybettiğini söyleyen ABD, Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar rejim muhaliflerini desteklemişlerdir. Esad ise Suriye'nin jeostratejik konumuna, bu konumundan dolayı potansiyelinden kaynaklanan gücüne güvenerek (Şen, 2013: 60-63)mücadeleyi ve iktidarı bırakmamıştır. 2011 yılında başlayan Arap Baharının Suriye'ye etki etmesi ve akabinde bir iç savaşa dönen karışıklık, 2018 yılı itibariyle sekizinci yılına girmiştir. Şu ana kadar binlerce kişi hayatını kaybettiği, yaralandığı ve ülke nüfusunun büyük bir bölümünün ülke dışına göç ettiği, insanların savaşın beraberinde getirdiği yıkıcı etkilere maruz kaldığı veya yerlerinden olduğu iç savaş, devam eden süreç içerisinde 21'inci yüzyılın en büyük

siyasi karışıklığı olarak tarihteki yerini almıştır. Suriye'deki karışıklık ve beraberinde getirdiği huzursuzluklar, istikrarsızlıklar, ülkenin ve bölgenin siyasi belirsizlikler ne zaman biteceği ön görülemeyen zaman içerisinde uluslararası bir sorun olmaya devam edmektedir.

2.2.3 Suriye Krizinin Türkiye'ye Etkisi

Suriye olaylarının Türkiye'yi etkilememesi imkânsızdır. Hatay başta olmak üzere Adana, Mersin, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis ve Mardin gibi sınır illerindeki Türk vatandaşlarının Suriye halkıyla etnik, dini ve mezhepsel bağları bulunmaktadır. Ayrıca Arap Bahar olaylarının Suriye'ye sirayetiyle birlikte devlet politikası olarak Türkiye Suriye rejiminin de Tunus, Libya ve Mısır gibi kısa zamanda değişeceği beklentisi ile muhaliflerden yana tavır almış ve desteklemiştir (Cingöz, 2015: 102). Fakat Suriye rejimi beklendiği gibi yıkılmamış ve mücadeleye devam etmiş, Türkiye'nin sınır bölgelerinde patlamalar, uçakların düşürülmesi, çeşitli terör gruplarının sınırı ihlal etmeleri ve yoğun bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır.

Suriye'de yaşanan süreçlerin Türkiye'ye olan bir başka etkisi de Esad Rejiminin çekildiği bölgelerde oluşan otorite boşluğu ve bunun oluşturduğu problemlerdir. Devlet dışı grupların, dini ve etnik azınlıkların hâkimiyetine geçen Suriye toprakları yeni aktörler ve Türkiye için yeni sorunların kaynağı haline gelmiştir. Türkiye'nin Suriye politikasında başarısız olduğuna inanan kesimlerinde genel manada dış politikada da başarısız olarak kabul edilmesi nedeniyle Türkiye'ye karşı güvensizliğe neden olduğu görülmektedir.

Buna bağlı olarak, Ortadoğu bölgesine yönelik dış politikasında Cumhuriyetin ilanından itibaren "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" anlayışı ile hareket eden ve bölge ülkelerinin sorunlarına denge politikası yolu izleyen Türkiye'nin, Suriye meselesinde taraf olması kendisine yönelik tehditlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu tehditlerin başında, Suriye'nin kuzeyinde terör grupları oluşarak güçlenmesi ve göç olgusuyla karşı karşıya kalmasıdır.

2.2.3.1 Siyasal Etkileri

Suriye'deki karışıklık Türkiye'nin politikalarını etkilemekle kalmamış, güvenliğini de tehlikeye atmıştır. Kriz; Türkiye'ye giriş yapan sığınmacılar, Esad Rejiminin PKK terör örgütüne sağladığı destek, Suriye'nin kuzeydoğusundaki ayrılıkçı eğilimler ve iki ülke arasındaki ticaretin sona ermesi nedeniyle Türkiye'yi doğrudan etkilemiştir. Suriye krizi Türkiye'nin Irak ve İran'la ilişkilerinde problemlere zemin hazırlayarak Türkiye'yi bu açıdan da etkilemiştir. Türkiye, Suriye'deki krizin bölgesel ve küresel bir anlaşmazlığa dönüşebileceğini yeterince değerlendirememiş, krizin tarafı haline gelmeye başlamıştır (Sandıklı ve Semin, 2012:3).

Suriye'de bulunan PKK terör örgütünün Suriye kolu olan PYD/YPG yapılanması Irak'ın kuzeyindekine benzer özerk bir yapı talep etmektedir. Kuzey Irak'taki durum göz önüne alındığında Suriye'nin kuzeyindeki durum Türkiye açısından ciddi bir tehdittir. Irak'ta oluşan güç boşluğundan sonra terörist gruplar Türkiye'ye sızmakta ve Suriye'den de ayrılıkçı gruplar sınırı geçmektedir. Söz konusu sızmalar Türkiye'nin özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesini istikrarsızlığa ve sorunlara sebep olmaktadır. Mevcut kargaşa Suriye'de muhtemel bir bölünmeyi doğurması halinde durumdan istifade ile Suriye'nin kuzeyinde elde edeceği kazanımlar ile Irak örneğinde olduğu gibi bir Kürt yönetiminin kurulabilme ihtimali olduğu değerlendirilmektedir. Böyle bir senaryo uzun vadede Türkiye'nin güvenliğine ve bekası açısından endişelere sebep olmaktadır.

Suriye olaylarından en büyük kazancı elde etmeyi hedefleyen diğer önemli terör örgütlerden olan IŞİD'in de petrol kuyularını ele geçirerek büyük kazanımlar elde etmesi kısa ve uzun vadede Türkiye için tehlike oluşturmaktadır. IŞİD bünyesinde yer alan örgüt mensupları içerisinde Türkiye vatandaşı olanların da varlığı bilinmektedir. Gelecekte bu şahısların ideolojleri doğrultusunda Türkiye içerisinde eylem yapabilecekleri (Gürler ve Özdemir, 2014) ihtimali güvenlik endişelerine sebep olmaktadır (Gürler ve Özdemir, 2014).

Suriye olayları nedeniyle Türkiye'ye olumsuz etkilerinden birisi de 2012-2015 yılları arasında açık kapı politikası uygulanmasına bağlı olarak yaşanan kitlesel geçişlerde

kayıt altına alınmadan, güvenlik soruşturmaları yapılmadan Türkiye'ye giriş yapan ve 4 milyonayakın değerlenedirilen Suriyelinin Türkiye için çeşitli güvenlik riskleri taşıdığı değerlendirilmektedir. Bu nüfusun ne kadar süre ile kalacaklarının belirsizliği, içlerinde çeşitli örgüte mensup kişilerin barınıyor olma ihtimali ve Türkiye içerisinde çeşitli saldırı-sabotaj vb. eylem yapabilme ihtimalleri ile birlikte kendi içlerinde de çatışabilirliği olasılığı, Türkiye içerisinden bu sığınmacılara karşı radikal gruplara yönelik saldırıların olma ihtimali gibi nedenler Türkiye'nin güvenlik kaygılarını taşımasına neden olmaktadır (KDK, 2018: 131).

2.2.3.2 Sosyal Etkileri

Geçici Koruma Saikiyle Türkiye tarafından kabul edilen Suriyelilerin Türkiye ekonomisine ve yerleştirildikleri bölgelerde yöre halkıyla yaşamış oldukları olumsuz olaylar nedeniyle de sosyal açıdan değerlendirildiklerinde birçok menfi etkileri görülmektedir (Yılmaz, 2016: 293). Türkiye tarafından yapılan karşılıksız harcamalar bütçeye ek maliyetler yüklerken, uluslararası kuruluşlar tarafından yok denecek kadar az yardım yapıldığı çeşitli resmi verilerde yer almaktadır.

Suriyelilerin gelmesiyle birlikte birçok yerleşim bölgelerinde demografik yapının bozulması, Türkiye yasalarına, sosyal, kültürel ve siyasi yapılarına uyum sorunları nedeniyle sık sık yöre halkıyla karşı karşıya gelmeleri toplumsal olaylara karşı önem arz etmektedir. Ayrıca alt yapı yetersizliklerinin ortaya çıkmasıyla birlikte halk sağlığının, istihdam yetersizlikleri nedeniyle güvenlik problemlerinin de ortaya çıktığı görülmektedir.

Bunların sonucu olarak halkta toplumsal huzurun bozulmasına ve Suriyelilere karşı tepkilerin oluşmasına sebep olması kaçınılmaz olmaktadır. Yaşanan sürecin bir neticesi olarak Suriyelilerin içe kapalı toplum olarak dönüşümlerine, çocuklarını okula göndermemeye, kayıt dışı çalışmaya veya kayıt dışı iş yeri açmaya yönelmelerine sebep olurken yaşanan gelişmeler yerel halkın daha fazla dışlamasına ve "öfke birikimi" gibi vakaların ön plana çıktığı (KDK, 2018: 131) çeşitli değerlendirmelerde yer almaktadır.

Uzmanlar tarafından değerlendirilen veriler kapsamında Türkiye'de bulunan Suriyeliler sorunlarına çözümler geliştirlerek çözümler sağlanamaması halinde uzun vadede suç-

suçlu oranlarında artışlar kaçınılmaz olacaktır. Buna bağlı olarak yerel halk ile Suriyeliler arasında radikal ayrışmalar ve asayiş olaylarında yaşanacak artışların toplumsal huzura olumsuz etkileri olacağı değerlendirilmektedir.

2.2.3.3 Ekonomik Etkileri

Suriye krizinin ortaya çıkmasıyla inşa edilen ticari bağlar kopma noktasına gelmiştir. Suriye'yi Avrupa'ya, Türkiye'ye de Arap dünyasına bağlayan iki ülke arası sınır kapıları kapanınca birçok lojistik firma ciddi zarar görmüş bazıları iflas etmiş ve bu da genel manada Türkiye ekonomisinde olumsuz etki meydana getirmiştir. Suriye'deki kriz Türkiye'yi ekonomik olarak başlıca üç yoldan etkilemektedir: Birincisi; iki ülke arasındaki ticaret hacmi azalmış ve buna bağlı olarak Türkiye'den Suriye'ye yapılan ihracat düşmüştür. Kriz öncesiSuriye'ye yapılan ihracata bağlı olarak büyüyen Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa'daki firmaların, krizle birlikte Suriye'ye olan ticaretleri durma noktasına gelmiştir. İkincisi; turizmdeki kayıplardır. Suriye ile Türkiye arasındaki vizelerin 16 Eylül 2009'da karşılıklı olarak kaldırılmasının da etkisiyle, günü birlik alışveriş turlarıyla ve Türkiye'yi gezmeye gelen turistlerle, bölgenin turizm gelirlerinde önemli artışlar yaşanmış, ancak krizle birlikte turizm de zarar görmüş girişimcileri zor durumda bırakmıştır. Üçüncüsü; emlak piyasasında yaşanmıştır. Krizden önce, zengin Suriyeli ve Ortadoğulular, Gaziantep ve çevre illerde gayrimenkul satın alırken, krizle birlikte bu durum sona ermiş ve yerini, konut kiralamaya çalışan sığınmacılar almıştır (Göçer ve Çınar, 2015: 59). Ortadoğu'ya ticaret yolu Suriye sınır kapılarından geçmektedir. Bu sınırdan geçen lojistik araçlar Türkiye'nin sadece Suriye ile ticaretini değil diğer Arap ülkelerine giden ticaret yollarının Suriye üzerinden geçmesinden dolayı tüm Ortadoğu ticareti de olumsuz etkilenmiştir.

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye getirdiği ağır ekonomik yüke karşılık Ekonomiye katkısı olan Suriyelilerin olduğu da unutulmamalıdır. İstihdama dahil üretim içinde olanlar, Suriye'den gelirken para ve dövizleriyle beraber gelerek Türkiye'ye değerlendirmeleri, Türk ekonomisine olumlu yönde katkı sağlamıştır.

BÖLÜM III
GÖÇ OLGUSU

3.1 Göç Kavramı

İnsanoğlu; var olduğu günden itibaren yaşayabilmek için beslenme, barınma ve güvenlik açısından bulundukları bölgeyi bırakıp başka bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de göç bulundukları yerlerin şartlarına ve zamana göre beşeri olarak münferit veya kitlesel şeklinde yer değiştirmesi, ekonomi olarak emek girdi isteklerini sağlama, siyasal olarak reform-özgürlükler alanlarında ve güvenlik alanlarındaki etkileriyle devam etmektedir. İktisat bilimi, göçün iktisadi nedenleri ile ekonomi üzerindeki etkilerini; siyaset bilimi; göçün siyasi sebepleri ve ulusal kurumları ile dış politika üzerindeki etkileri; sosyoloji bilimi, göçün sosyal ilişkiler boyutu, sosyal ağların göçün oluşum ve gelişimi üzerindeki etkilerini, göçün kültürel, ekonomik ve sosyal etkileri; nüfus bilimi, göçün nüfus üzerindeki etkileri; beşeri coğrafya, göçün yerleşim üzerindeki etkilerini; sosyal psikoloji, göçün sosyal grup ve toplumlar üzerindeki etkisi çalışmaktadırlar. Göç olgusu, bütün sosyal olgular gibi, çok boyutlu ve disiplinler arası olması nedeniyle, tüm bilim dalları tarafından farklı özellikleri ön plana çıkarılarak tanımlanmaktadır (Yüce, 2003: 9).

Göç, beşeri coğrafya bilimine göre, "mekânsal değişiklik"; nüfus bilimine göre"nüfus hareketi"; iktisat bilimine göre "bir üretim faktörünün hareketi" olarak ifade edilmektedir. Göç, "yer değiştirme", "ekonomik, sosyal, siyasi sebeplerin etkisiyle bireylerin yer değiştirmesi", "insanların kendi isteğiyle veya zorla, kısa veya uzun vadeli şekilde yerleşim yerlerini değiştirmeleri", "insanların bir sosyal sistemden diğerine geçişi", "kişinin yer değiştirmesinden ötürü bulunduğu grubun değişmesi", "geçici veya kalıcı yer değişimi neticesinde sosyal ve psikolojik durumda değişiklik" şeklinde ifade edilmiştir (Yüce, 2003: 9). Bunların haricinde, bu olguyu, "insanların belirli bir zaman boyutu içinde bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına geçişi", "insanların belli zorunluluklar sonucu bir yerden başka yere gitmesi", "isteğe bağlı yer değiştirme" şeklinde ifade edenler de bulunmaktadır (Güllü, 2004: 65).

İnsanlığın tarihi süreç içerisinde ülkelerinden, topraklarından, toplumlarından ve sevdiklerinden çeşitli sebepler dolayısıyla ayrılmak zorunda kaldığı göç olgusuna bakıldığında göçmen ve mülteci kavramlarında, insanların ekonomik sıkıntılardan dolayı kendi ülkelerinden yabancı bir ülkeye gitmek zorunda kalması olayına göçme denmektedir. İstediği zaman ülkesine gider geri döner. Mülteci ise milliyeti, siyasi görüşleri, vatandaşlık bağı, belli bir toplumsal gruba mensubiyet nedenler ve ırkı sebeplerden dolayı ülkesini terk etmek zorunda kalmış, yaşamsal faktörlerin kalmaması dolayısıyla geldiği ülkesine geri dönemeyecek olanlardır (Kılıç, 2014: 105).

Gelinen ülkeyi de gidilen ülkeyi de sosyo-ekonomik ve siyasal yönden etkileyen göç, kişilerin ya da grupların sembolik, coğrafi ya da idari sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve sosyalliklere doğru hareketleri olarak tanımlanabilecek göç olgusu, içeriğinde homojen bir yapı barındırmaz, farklı sosyallikler içerir ve sebebi, türü ve sonuçlarıyla toplumların yaşamlarını şekillendiren en önemli olgulardan birisidir (Keser, 2011: 1). Göçler, ülkeleri etkilemesi yanında çoğunluk olarak toplumları ve kişileri bir derece fazla etkilemektedir.

Göçmenlerin gittikleri ülkelerin toplumlarının yaklaşım tarzlarını ve kendilerine karşı nasıl bir algıda oldukları düşünceleriyle hareket ederler. Başka toplumlarla yaşamak zorunda kaldıklarında yerel halkın kendilerine yakınlık gösterenler ve yardım sever olanlarla iyi geçinirken, kendilerine mesafeli duranlardan uzak durmaya çalışırlar. Sosyoloji bilimde " tür türünü arar '' kavramında insanlar kendilerine yakın yada uzak olanlara karşı tutumunu göstermektedir (Canatan, 2013: 317).

Göç olgusuna bakıldığında ulaşılabilen yakın yere gitme, yaşama olanaklarını elde etme ve güvenlik öncelikli amaçlar olarak görülmektedir. Söz konusu yer değişimleri yeterli değildir. Yerleşim yerleri arası uzaklık kavramını olması gerekmektedir. En genel anlamıyla göç, kişilerin oturdukları yerleri nispeten sürekli olarak ve kayda değer uzaklıklar içerisinde değiştirmeleridir (Gökdere, 1978: 10). Özetle göç olgusu; göç, ekonomik, siyasi, çevreyle ilgili veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004: 13).

Ortadoğu bölgesindeki göç olgusu incelendiğinde;Osmanlı İmparatorluğu döneminde Avrupa'dan yoğun bir göç dalgası olmuştur.Osmanlı İmparatorluğu'na yönelik ilk büyük göç hareketinin 1492 yılında İspanya'yı terk eden 200 bin Yahudi'nin yaklaşık yarısının İmparatorluk topraklarına yerleştirildiği görülmektedir. Kuruluş ve genişleme dönemlerinde İmparatorluk, Rumeli'de fethedilen topraklara Anadolu'dan Türk toplulukları naklederek, yeni yerleşim birimleri kurmayı hedefleyen bir iskân siyaseti izlemiştir. Bununla birlikte, 17'nci yüzyıl sonlarındaki ve sonrasındaki toprak kayıpları nedeniyle göç hareketleri Anadolu'ya ve İmparatorluğun elindeki Rumeli topraklarına yönelmiştir. Bu kapsamda ilk büyük göç hareketi Küçük Kaynarca Anlaşması'nı müteakiben 1785-1788 yılları arasında Kırım'ın kaybedilmesiyle gerçekleşmiştir (KDK, 2018: 52).1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ile birlikte ilk kez başlayan kitlesel göç hareketleri Osmanlı Devleti'nin idaresinden çıkan Rumeli toprakları olarak isimlendirilen Avrupa'daki yurtlarını terk eden yüzbinlerce Müslüman-Türk nüfusun önce Osmanlı idaresinden çıkmamış Rumeli topraklarına, müteakiben Anadolu'ya doğrubaşlayan göç hareketlerinin neredeyse kesintisiz denilebilecek şekilde 1990'lara kadar devam ettiği görülmektedir (Cingöz; 2013).

Bu göçleri incelediğindeMora, Kırım ve Balkanlar bölgesi gibi sadece Rumeli'den veya sedece Müslüman-Türk kesimden gelenler olmadığı görülecektir. 1848'de Polonya ve Macaristan'daki devrim taraftarları Polonyalılar ve Macarlar ile Birinci Dünya Savaşı öncesi Trablusgarp, Bingazi ve İtalya'nın işgal ettiği Oniki Adalardan da göçmenler gelmiştir (KDK, 2018: 53). Kurtuluş Savaşı'nın ardından imzalanan Lozan Antlaşması ile nüfus mübadelesi hükmü gereği Rumeli bölgesindeki Osmanlı bakiyesi topraklarda kalmış olan Müslüman-Türk nüfus ile Anadolu'da yaşayan Gayri Müslimlerin mübadele edilmesi ile de göç olayı devam etmiştir. Ayrıca Rus Devrimi ve hemen ardından gelen iç savaşlardan kaçan Beyaz Ruslarla, Nazi Almanya'sının baskıcı ve siddet içeren rejiminden kaçmayı başaranların oluşturdukları göç akımları da bu dönemde gerçekleşmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından dünyanın çeşitli bölgelerinde de göçler yaşanmaya devam etmiştir. Çünkü Savaş sonrasısömürge ülkelerin bağımsızlık mücadelesi veren

halklar Asya, Orta Doğu ve Afrika'da emperyalist güçlerin dayatması sonucu ülkelerini terk etmeye zorlanmışlar ve sığınmacı olarak başka ülkelere göç etmişlerdir. Sömürgeleştirilen ülkelerin bağımsızlık mücadelesi sonucunda yeni devletler kurulmuştur. Abadan Unat'a göre (2002: 33), bu yeni devletlerin çoğu etnik açıdan bölünmüş, otoriter siyasal rejimlere sahip zayıf toplumlardı. Bu durum kaçınılmaz biçimde şiddet hareketlerine yol açıp milyonlarca insanı sığınmacı statüsüne düşürmüştür. 1948'de yılında Arap-İsrail savaşı sonrası binlerce Filistinlinin göçe maruz kalması, Sovyetler Birliğinin baskısıyla Afganlardan binlercesi göç etmek zorunda kalmıştır. 1991 Körfez Savaşı sonrası Irak' tan gelen göçmenler de olmuştur. Arap Baharı olaylarından etkilenen binlerce Suriyeli de kitlesel olarak 2011'den itibaren Türkiye'ye göç etmiştir(KDK, 2018: 54-57).Suriyeliler süreci ve etkilerinin Türkiye'ye uzun yıllar devam edeceği değerlendirilmektedir.

3.1.1 Göç Türleri

Göç türleri oluşum nedenlerine, süresine ve mesafesine göre değerlendirilmektedir. Göç olgusunun nasıl kaynaklandığını, hangi şartlar altında gerçekleştiğini ve göçe maruz kalan insan ve insan topluluklarının başka yere gitme nedenlerininçeşitli akademik çalışmalarla aydınlatılmaya çalışıldığı görülmektedir.

3.1.1.1 Oluşum Nedenlerine Göre Göçler

Göç eden şahıs ya da topluluklar gelişen şartlar gereği, ana hatlarıyla; kendi istekleriyle veya zorunlu olarak yerdeğiştirmek durumunda kalanlar olarak ikiye ayrılmaktadırlar.

3.1.1.1.1 Gönüllü Göçler

Gönüllü göç etmek, insanların bulundukları alanı kendi iradeleri ile terk etmeleridir. Bu göçlerin oluşumunda çekici faktörlerin etkisi de vardır.Gönüllü göçe neden olan çekici faktörlerincelendiğinde; insanların içinde bulunduğu standartları yükseltme isteği, daha iyi eğitim alma isteği, sağlık, alış-veriş gibi sosyal hizmetlerden daha iyi yararlanma isteği, kariyer yapma isteği, daha yüksek ücretli bir iş bulma isteği, kişisel özgürlük ve inançları daha iyi yaşama isteği, arkadaş, aile, akraba ve aynı kültürdeki insanlarla birlikte olma isteği olarak tasnif edilebilir.

Gönüllü göçlerde kişiler baskı unsuru olmadan başta ekonomik olmak üzere daha iyi yaşam, hayat standartlarının iyi olduğu bölgelere hayatında yenilik yapma, macera

aramaya da geleceğini garanti altına alma gibi kişisel isteklerin sonucunda gerçekleşen nüfus hareketleridir (Uğuz ve vd., 2004: 384). Avrupa'dan Amerika'ya 18.yy boyunca gerçekleşen göç hareketleri bu kategoride göçlere örnek olarak verilebilir (Petersen, 1978: 259-263).

Göç kararının nasıl alındığı sorusuna bireyin ve ailenin göç kararının nasıl alınacağından hareketle cevap verilmektedir. Ailenin göç kararı, bireysel göçten farklıdır ve karar ailenin tüm fertlerinin birlikte aldığı bir karardır. Ailece yapılan göçlerde göç meyli bireysel göçler kadar fazla değildir. Çünkü göç kararı yalnızca ekonomik nedenlerle alınmamaktadır. Yerleşim yerinin seçiminde eğitim merkezlerine yakınlık, sosyal uyum ve hemşerilik ilişkileri gibi önemli etkenler bulunmaktadır (Parasız ve Bildirici, 2002: 141).

İnsanlar başka toplumlara gittiklerinde ve orada bir yer edindiklerinde arkalarından gelenleri de sürüklemekteler. Serbest göçle az sayıda öncü bireyin başka bir yere göçerek ülkeleriyle bir çeşit bağ kurmaları sonucunda o ülkeden göç edenlerin sayısı hızla artmakta ve kısa sürede çekici etkenler nedeniyle göç kitlesel bir görünüme bürünmektedir (Yalçın, 2004: 16). 1960'lı yıllarda Türkiye'den Avrupa ülkelerine olan işçi göçlerinde gördükleri isthdam ve hayat şartlarının iyi olmasını çevrelerine anlatmaları yeni göçleri teşvik etmiş olması örnek olarak gösterilebilecektir.

Fırsatlar, zorunlu göç kapsamında değerlendirilebilecek uygulamalara yol açma potansiyelini taşırken, bazı etkinlikler ve gelişmeler kişiye bağlı göç durumunu açıklamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yer değişmelerebakıldığındayeni fethedilen bir memleketin şenlendirilmesi, iskâna açılması veya herhangi bir yerin emniyet ve imarı için topluca iskân yapılmak istenildiğinde devlet gereken yerlerin kadılarına iskân hükümlerini göndererek gerekli şartları taşıyan adamların aileleriyle birlikte nakledilmesini içeren bildirimlerde bulunulurdu (Daşcıoğlu, 2007: 176).

Kişilerin ve ailenin isteğine bağlı uluslararası göç olduğunda itici sebeplere yol açan göç veren ülke ile çekici göç alan ülkeler etkileri görmektedirler. Göç etme kararlarında kişilerin, istihdam olanaklarının fazlalığı, ücretlerin yüksek oluşu, demokratik etkenler, yabancı eşle evlilik yapmaları ve yaşam standartlarının yüksekliği çekici etken olarak

sınıflandırabilir. İtici göç veren ülkele incelendiğinde, düşük ücret, idari düzen, siyasal baskı, iş çevrelerindeki istihtamın azlığı ve aile huzursuzluğu gösterilebilir. Terk edilen ülkenin itici faktörleri ile göç edilen ülkelerin çekici etkenlerinin karşılaştırılmasını yapan kişi, kararını bu karşılaştırmadan sonuca göre artı değer yönünde verdiği görülmektedir (Gençler, 2002: 28-29).

Gönüllü göç türünde sosyal, ekonomik ya da eğitimsel, bir nedenle kendi toplumunu bırakıp, başka bir yere daha iyi bir yaşam sürmek için gitmek söz konusudur. Turizm amaçlı göçler ve mevsimlik göçler gönüllü göçlere örnek olarak gösterilebilir (Buz, 2004: 25). Çukurova bölgesine gelen tarım işçilerinin göç hareketleri de gönüllü göçlere örnek gösterilebilir.

3.1.1.1.2 Zorunlu Göçler

Zorunlu göçler insanların bulundukları yeri kendi iradeleri dışında terk etmeleridir. Bu göçlerin oluşumunda itici faktörlerin etkisi vardır.Zorunlu göçe neden olan itici faktörler incelendiğinde; savaşlar, doğal afetler, sosyal hizmetlerin yetersizliği, Temel ihtiyaçların karşılanmasındaki zorluklar, işsizlik, dini, siyasi ve etnik baskılar, güvenlik ihtiyacı, baraj ve yol yapımı gibi devlet planlarının etkisi olarak tanımlanabilinir.

Zorunlu göç; çevresel ve doğal afetlerden depremler, büyük yangınlar, iklim değişiklikleri gibi sebeplerle olabileceği gibi savaş, şiddet, gibi nedenlerle de gerçekleşebilmektedir. Savaşın ve şiddetin ortaya çıkardığı tehdidin topluma yansıması da en az savaşın kendisi kadar şiddetli olmaktadır. Bu nedenle en trajik ve travmatik olan göç türü, savaşın ve şiddetin yarattığı zorunlu göçler olmuştur (Matara, 2007). Gönüllü göçte göç etmeye sebep olan itici güçlerin varlığına karşın son karar yine göçmene aittir. Göçmen göç etmese de hayatta kalacağını ve yaşantısını sürdüreceğini bilmektedir. Fakat zorunlu göçte göçmenin bu şekilde tercih hakkı yoktur. Göç etmemesi halinde yaşamını sürdürmesi olumsuz şekilde etkileyecektir (Petersen, 1978: 259-263).

Zorunlu göçlerde kontrol başkalarının yönetiminde olabilmektedir. Bunlar dini ve etnik yapılarda olabilir. Başka etnik yapılara izin verilmeyen göç hareketinin Lozan

Antlaşması'ndan sonra Türkiye ile Yunanistan arasındaki nüfus mübadelesi, her iki ülkedeki kitleler/gruplar yönünden "zorunlu göç'e etnik olarak bir örnektir (Çavuşoğlu, 2006). Dini olarak baskı yapılan ve göçe zorlanan topluluklar olduğu da görülebilmektedir. Nazi Almanyası ile İspanya'nın tarihi süreç içerisinde Yahudileri göçe zorlaması yakın zaman içerisinde Miyanmar'da yaşayan Müslümanları göçe zorlanmak istemeleri dini eksenli zorla göç olaylarına örnek olarak verilebilinir.

Zorunlu göçlerin en yaygın ve kalıcı etki bırakanı siyasal baskıdan ötürü yer değiştirmek zorunda kalan insan ve topluluklardır. Belirli bir insan grubunun zor kullanılarak yaşam mekânlarından göç ettirilmesine ilişkin bilinen en iyi örnek, İbranilerin Babilliler tarafından sürgün edilmeleridir. Bu olay göç ve zorluk arasındaki ilişkinin tarihsel derinliğini göstermektedir. Aynı zamanda İbrani kimliğinin neredeyse temel inşa unsuru haline gelmesinde göçün sosyal bellekteki karşılığının nesilleri aşan yönünü gözler önüne sermektedir (Keser, 2011: 9).

3.1.1.1.3 Düzensiz Göçler

Kendi ülkesinden yabancı ülkeye izinsiz giren yada izinli olsa da izin bitiminde kalmaya devam edenlere düzensiz göç denilmektedir. Düzensiz göç, hem göç gönderen hem de göç alan ülkenin yasaları dışında oluşan göç hareketleridir. Yasadışı göç edenler, göç gönderen ülkenin ülkeyi terk etmeyle alakalı yasal ve idari gereklerine uymaksızın ülkeden ayrılma, hedef ülkeye giriş, oturma ve çalışma yasalarına uymadan bu ülkede kaçak bir şekilde yaşamaktadırlar (IOM, 2004: 34). Bunlara ilave olarak, yaptığı mülteci başvurusu kabul edilmeyen sığınmacıların ülkede kalmaları da düzensiz göçün altında sınıflandırılabilir (İçduygu, 2004: 24).

Düzensiz göçlerde birey kendiliğinden karar verip başka ülkeye gitmesi kaçak göçe örnek olabilir. Bunla beraber toplu göçlerden organize suç örgütlerinin para karşılığı insan kaçakçılığı yapmaları düzensiz göçlere örnek olabilir. Başta insan kaçakçılığı olmak üzere son yıllarda bütün düzensiz göç hareketleri küresel çapta bir problem durumuna geldiği görülmektedir. Her yıl 800.000 kişinin insan kaçakçılığı organizasyonları yoluyla sınırları aştığı tahmin edilmektedir (Bhabha, 2005: 1). Her yıl yasadışı bir biçimde sınırı aşan düzensiz göçmenlerin toplam sayısının ise 2,5-4 milyon

aralığında olduğu, insan kaçakçılığı ve insan ticareti suç örgütlerinin yılda 10 milyar dolar kar sağladığı değerlendirilmektedir (GCIM, 2005: 4).

Düzensiz göç; hedef ülkeler için ülkelerine yasadışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan kişileri kapsarken; kaynak ülke için ülkesini terk ederken gerekli prosedürlere uymayarak ülke sınırlarını geçen kişileri içerirken transit ülkeler içinse; kaynak ülkelerden hedef ülkeye ulaşmak için yasal ya da yasal olmayan yollarla ülkeye girip bu ülkeyi bir geçiş ülkesi olarak kullanıp ülke sınırını terk eden kişilerdir.

Bir şekilde göç eden insanlara gittikleri yerde kaçak tabiri kullanılması ve buna bağlı olumsuz etkenlere maruz kalmaları insanlarda yaşam alanları ve güvenliklerini kontrol etmelerinde zorluk çekmelerine sebep olmaktadır. Küreselleşme sürecinde dünyada ve Türkiye'de kaçak göç olgusu farklı boyutlara taşınmakta, ulusal sınırları aşan kaçak göç ve göçmenler konusu gittikçe daha çok ilgi çeken bir alan haline gelmektedir. Kaçak göç ve göçmenler için kullanılan "kaçak" kelimesinin yaptığı olumsuz bildirim nedeniyle, uluslararası literatürde son dönemde "düzensiz göç ya da düzensiz göçmen" ifadeleri kullanılmaya başlanmıştır (Dağdelen, 2011).

Düzensiz göçler gelişmiş ülkelere yönelik olmakla birlikte, asıl olarak gelişmekte olan bölgelerde yaygındır. Bugün dünya genelinde yaklaşık 20-30 milyon düzensiz göçmen olduğu değerlendirilmektedir. Hedef ülkelerin göç politikalarını katılaştırmaları, kaynak ülkelerde artan göç baskısı, göçün kontrolündeki güçlükler ve göçmen kaçakçılığı yapan suç örgütlerinin faaliyetlerindeki artışlar buna sebep olmaktadır (Toksöz vd., 2012:11).

Türkiye, düzensiz göç hareketleriyle 1990'lı yıllarda yüzleşmiştir. 1970'li yılların ortalarına kadar özellikle Almanya başta olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinin bir çoğuna işçi gönderen Türkiye, 1990'lı yıllarda bazı Afrika ülkelerinden ve eski Sovyetler Birliği ülkelerinin bağımsızlıklarını kazanmaya başlamalarıyla birlikte bu ülkelerden düzensiz göç almaya başlamıştır. 1980'lerin sonundan itibaren Türkiye Irak'tan gelen göçmen akını ile karşılaşmıştır. 1988'de Irak ordusunun kimyasal silah kullanması ve 1991'de Körfez Savaşı nedeniyle yüz binlerce Iraklı Türkiye'ye

gelmiştir. 1990'larda Kosova'da yaşanan gelişmeler, Irak'ın değişim süreci, Arap Baharı dönemi ve son olarak Suriye'deki iç karışıklıklarla göç süreci adeta bir süreklilik kazanarak devam etmiştir (Göç İdaresi Genel Müd., 2014).

Düzensiz göçleri ve kaçak çalışan yabancıları engellemek günümüzde göç politikalarını belirleyici etkenlerden en önemlisiolarak ilksıralarda yer almaktadır. Ülkeye kaçak yollardan giren göçmenlerin girdikleri ülkelerin olumsuz etkilenmemesi için sınır hattını düzgün bir şekilde kontrol etmek ve düzensiz göçmenlerin izinsiz çalışmalarını engellemek için kontrollerini arttırmışlardır. Kaçak göçmenlerin istihdamda yer almaları için bazı yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Örneğin ABD'de 1986 yılında kabul edilen Göç Reformu ve Kontrol Yasası ile yasadışı göçe karşı sınır kontrollerinin yoğunlaşması ve ülkede yasadışı bulunan göçmenlerin yasallaştırılması öngörülmüştür. 2000 yılında yürürlüğe giren yasa ile 1 Ocak 1982 tarihinden önce ülkeye girdiğini kanıtlayan 400 bin düzensiz göçmen kayıt altına alınmıştır (OECD, 2001: 81).

3.1.1.2 Süresine Göre Göçler

Süresine göre göçler ise belli bir mevsim içerisinde ve ekseri olarak çalışma veya turistik faaliyetler kapsamında kişinin kendi iradesiyle yapacağı göçler olarak ayrılmaktadır.

3.1.1.2.1 Mevsimlik Göçler

İnsanların tarım, hayvancılık ve turizm gibi faaliyetler nedeniyle yer değiştirmeleridir. Bir yılın belli bir döneminde turistik amaçlı veya ekonomik sebeplere dayalı bir bölgeden başka bir bölgeye veya bir ilden başka bir ile yapılan yer değiştirme hareketidir. Bu göç hareketi genellikle bahar ve yaz aylarında yoğunluk göstermektedir (Sağlam, 2006: 74). Turistlik amaçlı yapılan tatiller, tarım işçiliği için süreli yer değişmeler, şantiye işçisi olarak gidilmesi gibi olaylar örnek olarak verilebilir. Bu göçler nüfus üzerinde bir değişime neden olamamakla birlikte göç süresinin kısalığı sosyal değişime önemli bir etkiside bulunmamaktadır.

3.1.1.2.2. Sürekli Göçler

Sürekli göç, bir kişinin yaşadığı yerden bulunduğu ülkenin kanun ve düzenlemelerine uygun şekilde çıkışı ve ikamet edeceği ülkeye yasalara uygun biçimde girişidir (Toksöz, 2006: 110). Gönüllü ya da zorunlu sebeplerden ötürü meydana gelebilir. Birey

tarafından yapılan talebin gidilmek istenen ülkenin onayı ile yapılabildiği gibi, bazı ülkeler nüfus ve işgücü durumunu göz önünde bulundurarak yaptığı kendi talepleri ile de olabilmektedir. Örneğin ABD, DV1 (Yeşil kart Piyangosu) yöntemi ile önceden belirlediği ülkelere kota sınırlaması dâhilinde olmak şartıyla, başvuruda bulunanlar arasından kura ile her yıl binlerce kişiye oturma izni vermektedir. Bunun dışında yapılan bir diğer uygulama ise Almanya'nın işgücü açığını, Güney Avrupa, Türkiye ve Yugoslavya'dan gidermek için1960'ların başında başlattığı "misafir işçi sistemi" dir (Gençler, 2002: 29-30).

3.1.1.3 Mesafesine Göre Göçler

Yakınlık derecesine göre adlandırılır. Ülkelerin kendi içindeki bölgelerde görülen bu göç türü bazende komşu ülkelerden çeşitli sebeplerle yakın olduğu için de seçilebilir. Suriye'den gelen göçmenler gibi yakınlık derecesi az olduğundan tercih sebebi olabilir.

3.1.1.3.1 İç Göçler

İç göç, genel tanımıyla bir ülkenin kendi sınırları içinde belirli bir bölgeden başka bölgeye gerçekleştirilen nüfus hareketidir (Sağlam, 2006: 34). Genelde bu göç türü iş, eğitim ve hayat standardının daha iyi olması hedeflendiği için olmaktadır. Yaşanılan yerdeki huzursuzluk nedeniyle başka yerlere gitme şeklinde de olabilir. Başka bir görüşe göre iç göç; ülke içinde bölge, kent, köy gibi yerden diğerine yerleşmek amacıyla ve daha çok büyük şehirlere doğru bir akım şeklinde gerçekleşen nüfus hareketleridir (Akan ve Arslan, 2008: 16).Şehirlerin gelişimi ile birlikte ortaya çıkan çekici faktörler, kırsal alanda itici faktörlerin negatif etkilerinin de ortaya çıkması ile birlikte iletici nedenlerinde köprü vazifesi görmesi ile birlikte oluşan yer değiştirme hareketine sıklıkla rastlanmaktadır (Ünder, 1972: 77). Kırsal kesimden kentlere olan bu göç akımı ile gidilen yerin nüfusunu, altyapısı, konutları, sağlık hizmetlerini gibi unsurları etkilemekte kentin sosyal ve ekonomik değişimine olumsuz etkisi olmaktadır.

Günümüze kadar iç göçler farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Amerikalı sosyolog Lynn Smith 1948 yılında iç göçleri şu şekilde sınıflandırmıştır (Tümertekin, 1968: 35):

- Kırsaldan şehirlere doğru yapılan göçler,
- Şehirlerden kırsallara doğru yapılan göçler,
- Bir eyaletten başka bir eyalete doğru yapılan göçler,

- Kırsaldan kırsala doğru yapılan göçler,
- Kentten kente doğru yapılan göçler.

Kırsal alandan kentlere doğru göçler incelendiğinde, kırsal yaşamın zorluğu olması kentlerde ise daha yumuşak ve yaşam olanaklarının daha iyi olması göç faktörünü daha fazla kente doğru geliştirmiştir. Bu etken kent yaşamında değişik sorunları da beraberinde getirmiştir. Kentlerden de kırsal alanlara göç olabilmektedir.Türkiye'de; Doğu Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu'nun bir kısmı ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri iç göç veren bölgelere örnek olabilir. Son yıllarda Akdeniz'in doğusu da bunlara ilave edilir olmuştur. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişte, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de kırsal alanlardan kentlere doğru önemli ölçüde göç olayı yaşanmıştır (Kaya, 2003: 13).

Geçmiş zamanlarda tarım toplumu kent toplumundan nüfus olarak fazla gösterirken, yakın zamanlarda endüstri ve sanayinin gelişmesiyle kentlerin nüfusu artmış ve artmaya devam etmektedir. Sanayi devrimi sonrası hızla gerçekleşen sanayileşme ve kentleşme süreciyle birlikte kırsaldan kente yapılan yoğun nüfus hareketleri beraberinde önemli sorunlar getirmiştir. İç göç hareketi gelişmiş ülkelerde Sanayi Devrimiyle başlamıştır. Ancak az gelişmiş ülkelerde İkinci Dünya Savaşı sonrası bağımsızlıklar ve sanayileşme isteğiyle başlamıştır (Gişi, 2007: 15). Bu göç süreci, kentlerdeki sanayi ve hizmetlerin gelişme hızının üzerinde gerçekleştiği için, göçmenlerin istihdam, konut ve diğer kentsel imkânlardan daha az faydalanmalarına neden olmuştur (Yıldırım, 2010: 9). Kentlere göç eden insanların oluşturduğu güvenlik, alt yapı problemleri, çarpık kentleşme ve işsizlik sorunları gibi olumsuz gelişmlerde olmaktadır.

İç göçe sebep olan etkenlerde insanların kırsal alanda tarımın olumsuzlaşması, toprak bölünmesi, toprağın verimsizleşmesi, insanların ekonomisinin bozulması, kan davası gibi olumsuzlukların insalarda kendi istekleri dışında da göçe maruz kaldıkları görülmektedir. Tarım toplumlarında insanlar toprağa bağlı yaşadıkları için yer değiştirmeler bireyin kendi isteğiyle olmayabilmektedir (Tekeli, 1998: 9; Kocasaban, 2018),

3.1.1.3.2 Dış Göçler

Dış göç incelendiğinde; ülkesinde yaşamsal faktörlerin artık tükendiği bir zamanda kendi, ailesi ve kitlesel topluluk olarak başka bir ülkeye uzun süre gitmektir. Dış göç, insanların yaşadıkları ülkenin itici sebeplerinden dolayı başka ülkelere yer değişme olgusudur. Dış göç en kısa anlatımla bir devletten ayrılarak başka bir devlette yerleşmek amacıyla gerçekleştirilen göçtür (IOM). En bilineni olanı yoksul tarımcı ülkelerden sanayileşmiş veya gelişmiş ülkelere doğru olan göç türü olup İkinci Dünya Savaşı sonrası görülmeye başlanmış olan iş gücü göçüdür (Köymen, 1999: 260). Yakın zamanda yaşanan Suriye'den gelen göç'te bir dış göç olgusudur.

Dış/uluslararası göç olgusunun (Gençler, 2004: 174) geleneksel olarak altı kategoride toplandığı görülür;

1- Sürekli yerleşenler,

2- Süreli sözleşmeli çalışanlar,

3- Süreli çalışan profesyoneller,

4- Gizli veya yasal olmayan çalışanlar,

5- Sığınmacılar,

6- Mülteciler (1951 Cenevre Antlaşmasına göre güvence altına alınanlar)

Dış göçü oluşturan etkenlerincelendiğinde; siyasi, politik ve ekonomik olarak görebilir. Günümüzde hâkim olan ekonomik düzeninde etkisiyle ülkeler arasında mevcut olan gelir farklılıkları daha da artmaktadır. Artan gelir farklılıkları az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru sosyo-ekonomik eksenli uluslararası göçün yaşanmasına neden olmaktadır (Civan ve Gökalp, 2011). Dış göçe olarak yakın zamandaki Suriye göçüne bakılabilir. Suriyelilerin göçü Arap Baharı ile gelişen yeni bir olgu değildir, geçmişlebugünkü farkı hacim ve uluşan niteliklerini kazanmış olmasıdır (Yazgan vd., 2015: 184).

2011 yılında Arap Baharı rüzgârları ile başlayan daha fazla demokrasi talebi ile başlayan süreç sonucunda Suriye kaynaklı dış göç gerek hacim gerekse nitelik anlamda köklü bir değişime uğramıştır. Diğer bir ifade ile sokak çatışmaları ile başlayan süreç çatışmaların artması ile yoğun insan akını ile sonuçlanmıştır (Yazgan vd., 2015: 185).

2011 yılında Tunus'ta başlayıp Orta Doğu coğrafyasında rejimleri değiştirmeye yönelik halk hareketlerini bastırmak yoluna giden baskıcı siyasi ortam nedeniyle Avrupa Birliği üyesi ülkelere sığınma başvurularını arttırmıştır. Libya sahiline 200 mil uzaklıkta bulunan İtalyan Lampedusa adasına gitmek için Kuzey Afrika ülkelerinden topluca ayrılanlar olmuştur (Martin, 2016: 122). Ege denizinde de çeşitli ülkelerden gelenler Avrupa'ya gitmek için uğraş vermektedirler.

Dış göçler nüfus olarak olumsuz etki yaratırlar. Ülkelerarası sosyal ve kültürel etkileşme, ekonomik kazanç ve girdilerle olumlu etkileri vardır. Yapılan bu göçlerde ülkelerarası kültürel değerlerin tanıtılması, dayanışma ve kaynaşma, döviz girdisi gibi sebepler etrafında değerlendirildiğinde olumlu, kültürel asimilasyon, yabancılaşma gibi durumlar etrafında değerlendirildiğinde ise olumsuz etkilere sahip olmaktadır (Ünder, 1972: 77).Bu süreçte her ülke kendi toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılanması ve geleneği içinde, uluslararası göç olgusu ile farklı düzeylerde karşılaşmış ve farklı tepkiler geliştirmiştir (İçduygu, 2010). Dış göç karmaşık, çok boyutlu ve uzun süre etkisi olan bir olgudur.

3.4 Göç Teorileri

Göç kavramına bilimsel bir çalışmada geliştirilen bazı teoriler vardır. Dünya'da ve Türkiye'de göç olgusunun anlaşılmasında ve yorumlanmasında yardımcı olabilecek çalışmalar açısından önem arz etmektedir. Bazı göç olayları üzerinde teorilerin oluşumunda sistemler geliştirilmektedir.

Küreselleşmenin etkisiyle, bölgesel uzaklık ve sınırların kısıtlaması azalarak, yersiz-yurtsuzlaştırma olarak ifade edilebilecek süreci başlamıştır. Küreselleşmeye paralel süreçler olarak, devlet merkezli ortaya çıkan uluslararalılaştırma (internationalisation), ülkeler arası karşılıklı bağımlılık (interdependence) ve sınırların birbirine açık ve serbest haline gelmesi (liberalisation) kavramları, artık sınırların yok olduğu ve tüm ülkelerin tek bir parça haline geldiği global dünyada eski anlamlarını yitirmiştir. Kymlicka'nin "belirli bir anavatan üzerinde ortak bir dil ve kültürü paylaşan tarihi topluluk" olarak tanımladığı "ulus" bazında kurulan devletler ise, uluslararası göçlerin bir sonucu olarak etnik ve kültürel anlamda "çok uluslu devlet" olma sürecine girmiştir (Robinson, 2002: 23: 41). Göçe neden olan faktörlerin üzerine temellendirilen teorileri oluşturmak,

devletlerin yapılarını, sorunlarını ve ileriki zamanda yaşanacak olayları anlamlandırma konularında gerekli olacaktır.

Göçle ilgili yapılan araştırmalar özünde, sosyoloji, siyaset bilimi, tarih, ekonomi, coğrafya, demografi, psikoloji ve hukuk gibi alanları biraraya getirir (Castles ve Miller, 2008: 30). Fakat bu durumun kuramsal sorunlar oluşturduğunu iddia eden İçduygu'ya göre, göçün çok boyutluluğu epistemolojik anlamda problemlere sebep olmakta ve bu da farklı disiplinlerin farklı tanımlar yapmasına yol açarak kavramsallaştırma sıkıntılarına yol açmaktadır (Tarih Vakfı, 1998: 193).

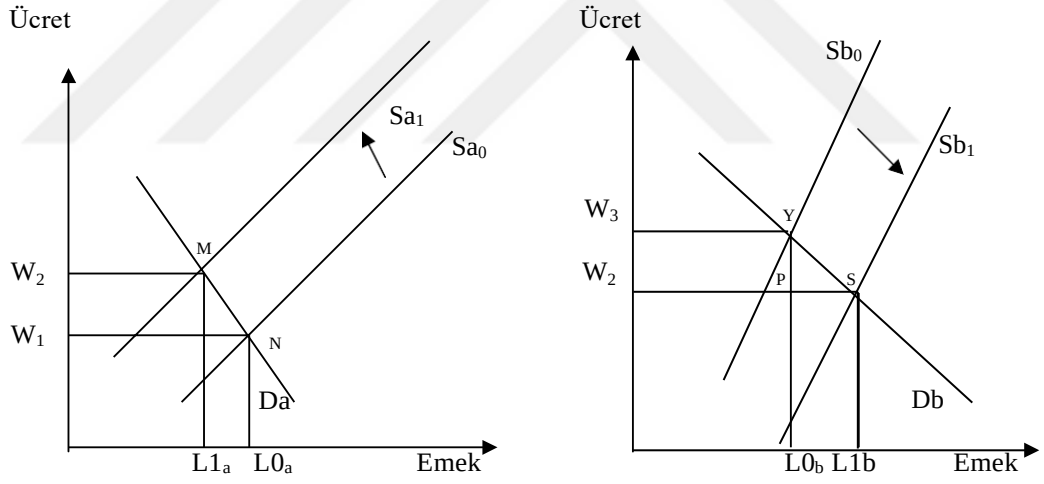
3.2.1 Göç İle Sosyo-Ekonomik İlişkiler Teorisi

Sosyolojik bir olgu kabul edebileceğimiz göçü, ölçeklerine göre, yani bireysel ve toplumsal boyutlarda inceleyen, insanın dolayısıyla toplumun davranışlarının altında yatan ana unsuru, iktisadi nedenler olarak gören çeşitli teoriler vardır. Bunlar göç ile sosyo-ekonomik gelişme arasındaki ilişkileri açıklamaya yönelik teorilerdir (Kılıçaslan, 2006: 17).Göç olgusuna bireysel ölçekte bakan küçük boy kuramlarda (mikro sosyolojik yaklaşım) göç ve dönüş göçü olguları, bireye bağlı gönüllü bir yer değiştirme olarak görülmekte ve göç kararı, bireyin çevresel koşul ve olanaklarını değerlendirmesi ve yer değiştirmenin kendisine sağlayacağı ekonomik yarar ve zararları hesaplaması sonucu ulaştığı akılcı bir karar olarak nitelenmektedir (Güven, 1997: 10). Gidilecek yerin karlılığı gelinen yerden fazla olmalı ki çekici olsun. Göç kararı veren bireyin kendisidir ve bunu yaparken çevresel koşulları hesaplamaktadır (Berk, 2003). Toplumsal kazanç artarsa göç zayıflayabilir.

Ekonomiye bakıldığında emek ve sermaye ülkedeki ücreti belirlemektedir. Emek çok ise ücret az, emek az ise ücretin çok olduğu görülmektedir. Neoklasiklere göre, ülkeler arası bu ücret farklılıkları göçün başlangıç noktasıdır. Emek, ücretlerin yüksek olduğu emek piyasalarına yöneldikçe ülkeler arasındaki ücret farlılıkları azalacak ve belli bir noktada sıfırlanıp tüm ülkelerde denge sağlanacaktır. Yani söz konusu modeller, dış göçü, göç veren ülkelere sosyal ve ekonomik bir *kalkınma yardımı* olarak görmektedir. Gelişmiş ekonomilere yönelen işgücü akımları, göç alan ve veren ülkeler arasındaki gelişmişlik ayrımını azaltıcı yöndedir (Güven, 1992).

Göç, toplumsal bir olaydır ve toplumsal şartlar ile devlet politikası göç üzerinde çok önemlidir. Ayrıca, göçe konu olan ülkelerin ekonomilerinin göçten nasıl etkilendiği üzerinde de durulmaktadır (Berk, 2003). Makro sosyolojik teoride iki genel model vardır. "İlk model liberal ekonomi görüşünün makro ekonomik kuramı sayılan ve 'modernleşme' yaklaşımıyla toplumsal tabanını bulan, 'dengeli büyüme modelidir'; İkinci model ise gelişmiş ülkelerle, geri kalmış çevre modeller arasındaki asimetrik ilişkiler sonucunda ortaya çıkan, eşitsiz gelişmenin çözümlendiği 'merkez-çevre modelidir (Güven, 1997: 15-16). Nüfus hareketlerine makro ölçekte bakan büyük boy kuramlardan (makro sosyolojik yaklaşımlardan) dengeli kalkınma modellerine göre uluslararası göçün temelinde ekonomik nedenler bulunmaktadır. Teoriye göre "düşük ücretli ülkeden yüksek ücretli ülkeye göç olmakta ve bu durum sonucunda da iki ülke arasındaki ücret düzeyi dengelenmeye başlamaktadır" (Dişbudak, 2004: 86).

Şekil 1 Uluslararası Emek Göçünün Ücretler ve İstihdam Üzerindeki Etkileri

A ÜLKESİ **B ÜLKESİ**

Kaynak: Dengeli Büyüme Teorisi (Dişbudak, 2004: 86)

GÖÇ ÖNCESİ DURUM GÖÇ SONRASI DURUM

A Ülkesi	B ÜlkesiA Ülkesi	B Ülkesi	
Denge noktası: N	Denge noktası: Y	Denge noktası: M	Denge noktası: S
Ücret düzeyi: W_1	Ücret düzeyi: W_3	Ücret düzeyi: W_2	Ücret düzeyi: W_2
Emek miktarı: $L0_a$	Emek miktarı: L0	Emek miktarı: $L1_a$	Emek miktarı: $L1_b$

Göç öncesi duruma bakıldığında; W_1 ücret düzeyinde $L0_a$ miktar emek istihdam etmekte olan A ülkesi, N noktasında dengeye gelmektedir. B ülkesinde, W_3 ücret düzeyi ve $L0_b$ miktar emek söz konusuyken Y noktasında denge sağlanmaktadır. İki ülke arasındaki ücret faklılığı nedeniyle işçiler, A ülkesinden B ülkesine göç etme kararı almışlardır.

Göç sonrasında, A ülkesinin emek arzı azalacağından ücretler W_1'den W_2'ye çıkacaktır. B ülkesindeki duruma bakıldığında, yaşanan göç olayının bu ülkenin ücret düzeylerinde de değişme yarattığı görülmektedir. B ülkesinin emek talebi değişmezken emek arzının artmış olması ücretlerin W3'ten W_2'ye düşmesine neden olmaktadır. Göç sonrasında her iki ülke de W_2 ücret düzeyinde dengeye gelmektedir.

Açıklanan teoriye göre (Dengeli büyüme teorisi) düşük ücretli ülkeden yüksek ücretli ülkeye göç olmakta ve bu durum sonucunda da iki ülke arasındaki ücret düzeyi dengelenmeye başlamaktadır. [Bu durumda] .... işçi gönderen ülkede işsizlik azalacak, ücretler yükselecek, gönderilen işçi dövizlerinin yardımı ile birlikte iktisadi büyüme hızlanacak ve bütün bunların sonucunda da ülkeler arasındaki göç kendi kendini durduran bir mekanizma ile son bulacaktır (Dişbudak, 2004: 86).

3.2.2 İtme-Çekme Teorisi

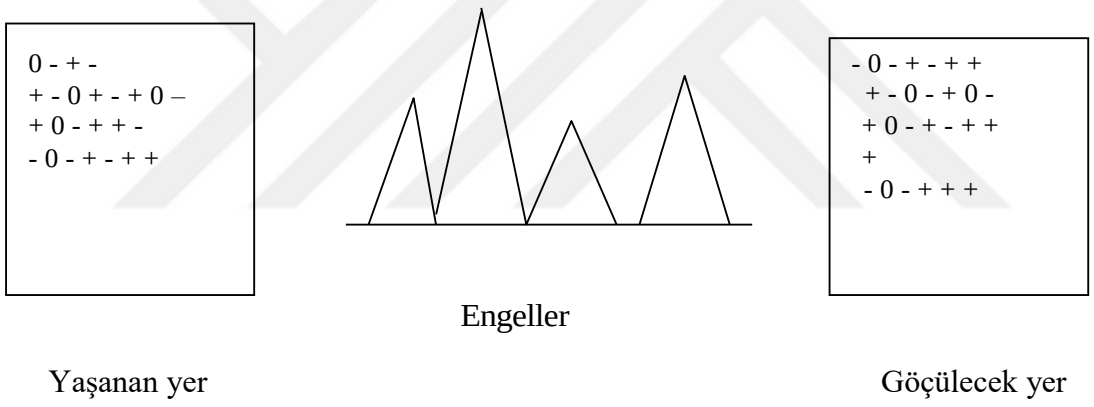
İtme-çekme kuramı, göç olgusunda gelinen kaynak ülke iticiliğe ve gidilecek ülke çekiciliğe neden olan olgu üzerine kuruludur. Bu olgu itici ve çekici kuram olarak nitelendirilir. İtici kuram doğal afetler, gelir dengesizliği, işsizlik ve tarımsal faaliyetlerin azlığı gibi etkenleri göstermektedir. Çekici kuramda ise iş olanaklarının fazlalığı, ücretlerin dolgun oluşu, sağlık - eğitimde olanakların fazlalığı ve hayat standartlarının üst seviyede olmasıdır. Göç oluşumunda çekici faktörler daha etkilidir. Çekici faktörler, yaşanılan bölgeden göç edilmesini büyük oranda azaltır.

Everett Lee'nin teorisi, 1966 yılında yayımlanan "Bir Göç Teorisi" (A Theory of Migration) adlı çalışmasına dayanmaktadır. Lee göç olaylarını 4 temel ögeolacak şekilde açıklamaktadır (Özyakışır, 2013: 50);

1- Yaşanan yerle ilgili faktörler,
2- Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler,
3- Araya giren engeller,
4- Bireysel faktörlerdir

İtici ve çekici faktörler, özellikle göçün nedenlerini açıklamada çokça başvurulan iki önemli argümandır (Özyakışır, 2013: 50). Lee'ye göre, itici ve çekici faktörlerin bazıları çok etkileyici, bazı faktörler duruma göre kimi insanlar üzerinde etkili olacak, kimileri üzerinde ise bir etkisi olmayacaktır. Gerçekten de, bir babaya çocukları için gidilecek yerdeki iyi derecedeki eğitim olanakları çok çekici gelebilecekken, çocuksuz bir ailenin bu faktörle aşırı derecede ilgilenmesi beklenecek bir şey değildir (Yalçın, 2004: 31).

Şekil 2 Lee'nin itici-çekici kuramının gösterimi

Kaynak: *Göç sosyolojisi*(Yalçın, 2004: 30).

"Şekilde itici faktörler '-', çekiciler de '+' sembolleri ile gösterilmiştir. Bir de herkes için eşit değerde olan, bu nedenle de nötr '0' olan faktörler vardır ki, teori için bunların hiçbir etkisi yoktur" (Yalçın, 2004: 31). Lee'nin teorisine göre, hem yaşanan hem de gidilmesi düşünülen yerlerde itici ve çekici faktörler bulunmaktadır. Yine teoriye bakıldığında görülmektedir ki göç olayı artılarla eksilerin toplamında, artıların fazla gelmesiyle ortaya çıkan bir sonuç değildir. Bu yalnızca teorinin ilk koşuludur. Her iki artı puan (çekici neden) arasında mutlaka, engel faktörü denilen bir başka faktör ortaya çıkmaktadır. Engel faktörlerinin başında, gidilecek yere olan uzaklık gelmektedir. Mac Donald, Lee'nin teorisine farklı bir yaklaşım getirmekte ve bireysel faktörleri analize dâhil etmektedir. Donald' a göre, göçü ortaya çıkaran itici ve çekici nedenlere verilen

bireysel yanıtlar farklılık göstermektedir. Yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma ve cinsiyet gibi bireysel belirleyiciler, bireylerin göç kararı almasında son derece önemlidir (Yalçın, 2004).

Lee de bireylerin algılarına etki eden sebepleri *eksi ve artı* faktörlere dikkat çeker (Kaygalak, 2009: 14). İtme-çekme teorileri olarak da bilinen bu kurama göre, çekici faktörler emek talebi, boş araziler, cazip ekonomik fırsatlar ve siyasal özgürlükler olarak sıralanabilir (Castles ve Miller, 2008: 31). İtici faktörler ise demografik büyümeyi, düşük yaşam standartlarını, ekonomik fırsat yoksunluğunu ifade ederken; 21. Yüzyılda uluslararası ve iç savaşlar, sömürge düzeni, etnik çatışmalar, sosyo-ekonomik eşitsizlik ve bölücü hareketler üçüncü dünya ülkelerindeki (Afganistan, Somali, Vietnam, Sudan vb.) milyonlarca insan göçe zorlayan itici sebepler arasında sayılabilir (Loescher, 1996: 12). Bu teori, insan sermayesini merkeze alarak, bireylerin faydacılık ve refah odaklı hareket ettiğini vurgularken; Lewis'in işaret ettiği gibi göç ile birlikte, az gelişmiş ülkelerdeki kırsal ve kentsel bölgeler arasındaki nüfus ve ücret farklılaşmasının dengelenir (Kaygalak, 2009: 14). Buna ek olarak, Chiswick yüksek vasıflı olanların göç etme şansının daha yüksek olduğunu, bu bireylerin kendiliğinden seçildiklerini ve daha fazla kazanç elde edeceklerini ifade eder (Castles ve Miller, 2008: 32).

İtici faktörler ve çekici faktörler sosyal alan içerisinde geniş yer tutmaktadır. Kuram göreceli bir yapı içermektedir. Her faktör insanlar için benzer özellik taşımayabilir. Çünkü, insanların ihtiyaç ve yaşam şartı aynı olmayabilir. Örneğin eğitim için giden insanlarla iş için giden insanın düşüncesi faklı olacaktır. Günümüzde yaşanan çeşitli göç olaylarına bakıldığında, itme çekme faktörlerinin şu anda iç ve dış göçler için işlediği göze çarpmaktadır. Ancak bu kuram, karmaşık ve çok yönlü olan göç sürecine fazlasıyla basit açıklamalar getirdiği için eleştirilmiştir (Çağlayan, 2006).

İtme-Çekme Kuramı, endüstrileşen ve gelir düzeyi yüksek olan ülkelerin çekici unsurlar etrafında iş gücü piyasası kapsamında göçmen işçilere çekici geldiği ve bu durumun ülkelerin kendi ekonomik durumlarını ilerletmeye yönelik bir amaçlarının olduğunu kabul etmektedir (Aksoy, 2012: 295). Gelişmiş ülkelerin sanayisi ve endüstrisi geliştiği için istihdam azlığı ve düşük ücret alan sosyal yönden zayıf olan toplumlardan çekici faktör oluşturmaktadır.

3.2.3 Emek Piyasası Teorisi

19. Yüzyıl coğrafi bilimcisi Ravenstein, göçün istatistiksel kuramlarını formüle eden ilk isimdir. Ravenstein'e göre, ulaşım ve iletişimdeki gelişmelerin yanısıra sanayi ve ticaretteki ilerlemeler sayesinde hız kazanan göç, insanların sınırlı sayıda fırsatların bulunduğu yerlerden çok, daha fazla fırsat elde edebilecekleri yerlere hareketini ifade eder. Bilhassa ulaşımda sağlanan gelişmeler, bir yandan göçü kolaylaştırırken, diğer yandan ekonomik yönden kapalı kırsal ekonomilerin pazara açılmasını ve ülke pazarıyla bütünleşmesini kolaylaştırmıştır (Akgür, 1997:74).

Başka ülkelere giden insanlar vasıflı ise statü (mülteci, sığınmacı) kazanmaları daha kolay olurken, vasıfsız insanlar statüleri daha zor olabilmektedir. Son kırk yıl içinde gelişmiş ülkelerin, üretimin esnekleşmesi sebebiyle ucuz emeğe göçe ihtiyaç duymaksızın ulaşabilmesi sonucu vasıfsız işgücüne artık daha az ihtiyaç duyması, dolayısıyla 1980'ler boyunca göçmenleri nispeten daha kolay kabul eden Avrupa'nın 1990'lar ile politika değiştirmesi ve kabul ettiği göçmen sayısını azaltması bu duruma örnek gösterilebilir (Ihlamur ve Öner, 2012: 505).

Göç araştırmalarında bireylerden çok hane halkları da incelenmelidir. Alınan ücretlere bakılarak alınan kararlar dışında da göç olgusu gelişmektedir. Hane halkları ekonomik durumlarını iyileştirme, sermaye artırımı yapabilme gibi göç kararlarında etkili olabilirler. Bir başka unsur geliri etkileyen hükümetin aldığı kararlar ve yeni ekonomik yapılanmalar göç kararlarında etkili olabileceği değerlendirilmektedir.

Emek piyasası incelendiğinde; uluslararası göç hareketinin modern sanayi toplumlarının işgücü talebinden ileri geldiğini savunmaktadır (Unat, 2002:9). İş yerlerinde ücret oranları düşük ve esnek çalışan insanların olduğu toplumlarda sanayi ve endüstriyel çalışma alanlarında işgücü açığını minimum seviyeye indirmek için kullanılırlar. İş hacmi büyük gelişmiş ekonomiler vasıfsız personelle ücretleri aşağıda tutma eğilimi göstermektedirler. Yerli personel bölge insanı olması birde sendika unsurunu devreye sokması itibariyle ücretlerinde iyileşme yaptıra bilmektedirler. Yerli personelin iş yerinde alt kademelerde de çalışma sıkıntıları vardır. İşverenler maliyetleri düşük ve iş yerlerinin her kademelerinde rahatlıkla kullanabilecekleri yurt dışından personel arayışı içinde olmaktadırlar. Yurt

dışından getirilen personeller geldikleri yerden daha fazla ücret aldıklarından ve yurt dışında çalışma itibar ve statülerinden dolayı çekici gelmektedir.

Ücretlerde yükselme ve itibar kazanan personeller geldikleri yerdeki insanlardan bir derece daha iyi olduklarından dolayı istihdam içerisinde ekonomilerine katan gelişmiş ülkeler olduğu sürece işgücü arzının ve göç akımının yüksek değerde seyrettiğini anlatmaya çalışan teoride, işgücünün iki yapıda yürütüldüğü varsayımına dayanmaktadır. Sermaye-yoğun kategorisine giren vasıflı personeller ve Emek-yoğun kategorisine giren vasıfsız ve düşük ücretli personellerdir. Bu kategori aynı zamanda sektörel yada ekonomik daralmada işten ilk gönderilecek personelleri kapsamaktadır.

3.2.4 Merkez-Çevre Teorisi

Ekonomik temelde birbirine bağımlı olarak hareket eden merkez ve çevre olarak dünya da hüküm sürmektedir. Buna göre merkez ve çevre tek bir dünya sisteminin birbirine bağımlı bölümsel yapılarıdır (Yalçın, 2004: 35). Bu kavrama ek olarak yarı çevre ülkeler denilen bir yapı meydana geldiği bunun gelişmekte olan ve merkeze doğru hareket eden ülkeleri belirtmektedir.

Bazı düşünürler, dünyada tek bir sistemin olduğunu belirtmektedirler (Ekholm-Friedman, 2003 ve McNeil, 2003). Sömürge bölgelerine sahip olanlar merkez ülkeler, Sömürülen bölgeler ya da devletler çevreyi temsil etmektedir. Yine sömürgecilik sisteminde yeraltı ve yerüstü kaynakları çevre ülkelerden sömürülerek merkez ülkelere doğru taşınmaktadır. Hatta ham maddelerin dışında çevre ülkelerden köleleştirilerek hürriyeti kısıtlanan insanlar bile merkez ülkelere çalıştırılmaya götürülmektedir. ABD ve Avrupa bunun örnekleriyle doludur. Tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde bütün bu süreçler tek bir sistemin üzerinden gittiği görülmektedir. Bu konuda, "merkez-çevre" ülkeleri arasındaki ilişkilere ya da "gelişmiş-az gelişmiş" ülkeler arasındaki istismara dayanan ilişkilere dikkat çeken özelliğiyle diğer göç kuramlarından ayrılır (Şahin, 2001).

Ekonominin modernleşmesiyle birlikte kapitalizminde gelişmekte olduğu ve bağımlılık ekonomik kapitalist sisteme dönüşmüştür. Bu konuda özellikle evlenmemiş kız çocukları veya çocuksuz kadınların rekabetin en fazla olduğu tekstil alanında eskiden

beri tercih edildikleri gözlenmektedir (Sayın, 200: 12). Düşünürler bu bu sisteme dünya sistemi adını vermişlerdir.Dünya sistemleri görüşüne gere Wallertein, kapitalizm günümüz ekonomilerini belirleyen bir unsurlardır. Çünkü kapitalist dünya ekonomisi, çağdaşlarını yok edecek kadar güçlü olduğunu göstermiştir. Bugünkü durumda tarihsel sistem, evrilen tek tarihsel varlık olarak kapitalist dünya ekonomisidir (Wallerstein, 2003: 134). Bu görüşte merkez ülkeler, çevre ülkelerden sosyal ve ekonomik yönden güçlü toplumlardır.

Merkez-çevre kuramına göre herhangi bir dünya sisteminin işleyişi esnasında kapitalist ağların etkisiyle çevre ülkelerde bir nüfus hareketi meydana gelmektedir. Geçmişteki ve günümüzdeki göçler, özellikle de çağımızdaki iş gücü göçleri, çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru olmaktadır (Zolberg, 1983: 9).Dünya sistemleri kuramına göre uluslararası göç, kapitalist gelişmenin neden olduğu kopma ve yer değiştirmelerinin doğal sonucudur. Kapitalist ekonomi Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'daki merkezlerden giderek daha geniş halkalar halinde yayıldıkça dünya nüfusunun giderek büyüyen kısmı dünya pazar ekonomisine dâhil edilmektedir. Çevre bölgelerdeki toprak, hammadde ve emek dünya pazarlarının denetimi altına girdikçe göç akımları oluşmakta, bunların önemli bir kısmı dış ülkelere doğru yönelmektedir (Unat, 2002: 15).

Merkez ülkeler vasıfsız kendi işçilerine yüksek ücret verecekken bunu çevre ülkelerden vasıfsız göçmen işçiler getirterek az ücretle aynı işi yapmalarını sağlamaktadırlar. Günümüz büyük sermayedar şirketler çevre ülkelerden düşük ücretli işçi alacakları yerde, sermayedarlar iş gücünün fazla ve ucuz olan bölgelere yatırım yaparak daha fazla kar edebilmenin yolunu aramaktadırlar. Örnek olarak Çin ülkesinde sermaye yatırımı yapılarak giderlerini aza indirmek ve gelirlerini artırma yoluna gidilmiştir.Merkez ülkeden çevre ülkelere giden sermaye ve bilgi kaynakları arasında kapitalist ilişkinin aratmasına sebep olmaktadır. Bu durum çevre ülkelerde olumsuzluklara yol açmaktadır. Çevre ülkelerinde kurulan tesisler ve bu tesislerde çalışan iş gücü geleneksel iş yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir. Zayıflayan yerlerden kopan iş gücü ucuz emek piyasasına katılmak zorunda yada göçlere sebebiyet vermektedir.

Merkez çevre sisteminde merkez ülkeler için çevre ülkeler önem arz etmektedir. Çevre ülkelerden ihtiyaçlarını karşılayan merkez ülkeler güçlerini muhafaza ederler. Çevre ülkelerden hammadde, düşük ücretli işgücü ve üretilen malların satılabilmesi için pazar oluştururlar. Hammadde ve düşük işgücü sayesinde ülkede üretilen mallar daha ucuza gelmekte ve daha ucuza piyasaya sürülmektedir. İhtiyaç fazlası dışarıya gönderilerek kapitalist sistemin işleyişi sağlanmaktadır. Kuramda merkez ülkeler çevre ülkelere ihtiyaç duyarlar. Çevre ülkelerde gelişmiş merkez ülkeler gibi yükselmek için kapitalist anlamada ilişkiler bağı kurmaktadır. Buda çevre ülkelerin ayakta durabilmeleri için sistemin kölesi yani gelişmiş ülkelere bağımlı hale gelmesi anlamı taşımaktadır.

3.2.5 Uluslararası Göçün Sürekliliği Teorisi

Göçmenler daha önce giden insanlarla irtibata geçerek çeşitli iletişim yollarıyla, giden insanların kendilerini yaşadıkları yerlere götürerek, iş sahalarını anlatarak, yaşamsal alanları göstererek göçe bir devamlılık hali kazandırdıkları görülmektedir.

3.2.6 Ağ (Network) Teorisi

Göçmen ağı, menşei ülke ile göç ettikleri ülkelerdeki göçmen olmayan bireyler eski ve yeni göçmenler arasında ortak kök, ırk ve arkadaşlık bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır (Unat, 2002: 34). Göçün tarihsel olay ve olgularla ilişkilendirilerek analiz edilmesinin gerekli olduğu söylenebilir. Bu çerçevede network teorisi gerek göçe, gerekse de göçmene yaklaşımıyla diğer teorilerden farklılık arz etmektedir (Çağlayan, 2006).

Göçe karar veren bir insan gideceği yerde kendisine akraba yada tanıdık olan insanlarla bilgi alışverişi ve sahiplenme açısından hiçbir fiziki bağı olmayan göç kararı alan insanla farklılıklar vardır. Daha önce gidenler sonrakilere öncülük yaparak başta istihtam ve barınma olanaklarını hazırlayabilirler. Göçmen çevreleri ve iletişimler anayurtta kalanlara bilgi verme açısından sonraki gelen göçmenlerin devamı, hızı ve yoğunluğu açısından önemlidir. Bu ağ yardımıyla birçok insan siyasi gerekçesi olmadığı halde, ekonomik nedenlerle başka ülkelere yerleşmişlerdir. Bütün bunların durdurulamaması göçmen ağlarının rolünün önemini açıkça ortaya koymaktadır (Yalçın, 2004: 50-55).

Teoriye göre, öncü göçmenler öncelikle göç veren ve alan toplumlar bir birine bağlayan bir altyapı oluştururlar ve bu bağlantı göç veren toplumdaki diğer bireylere göçme olanağı sağlar. Yeni göç dalgaları, kurulmuş bir ağı harekete geçirir ve sonradan göç edenler ilk gelenlerin tecrübelerinden yararlanırlar. Zamanla göç kendi kendini devam ettiren bir halalır (Yalçın,2004: 50).Yalçın (2004: 50) hısımlık, akrabalık ve hemşehrilik ilişkilerinin bu denli yoğun olduğu bu yapılanmaları şöyle özetlemiştir;

- Göçmenleri, göçün verdiği rahatsızlıktan ve masraflardan önemli ölçüde kurtarmakta,
- Göçmenleri, içine girdikleri toplumdan yalıtıp, kendi ülkeleri ile ilişkilerinin devamını sağlamakta,
- Göçün başlangıcını, hedef yerini ve kimlerin göçeceğini belirlemekte,
- Göçmenlerin gittikleri yerlerdeki uyumlarını kolaylaştırmakta,
- Gelmeyi düşünen ve gelen göçmenler için yabancı toplumdaki fırsat ve resmi yapılanma hakkında haber kanalı görevi görmekte,
- Söz konusu göçmen ağları, göçün hızını ve büyüklüğünü önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

Kuram incelendiği zaman; kişi üzerinde nedensellik ilkesi olmadığını savunmakta ve buna bağlı olarak göçün göç eden insanlar arasındaki ilişki olduğunu, aralarında bir bağ olduğu bu çerçevede de göç hareketlerinin oluştuğunu savunmakta olduğu görülmektedir. Bir ülkeden başka bir ülkeye göç edip o ülkeye yerleşenler ile göç etmeyi düşünenler arasında bir ilişkinin bir bağın olduğu söz konusudur. Bu ilişki ağında dostlar, hem şehriler ve akrabalar bir dayanışma eğilimi içerisine girmekte olup söz konusu bu dayanışma durumu göçü özendiren bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2012: 295).

Göç ağının çalışması göçmenlerin sosyal ağ kurduklarından kendi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde organize olmaları kendilerini dışarıdan koruma eğilimindedirler. Ağ sayesinde kendi ihtiyaçlarını kendi gruplarında karşılayan yeni gelmiş göçmenler kendi gruplarının içinde bulunarak yerli halktan uzak durmaktadırlar. Kendi gruplarının

içinde hayatlarını sürdürmeye çalışan göçmenler yerel halkla uyumun uzun süreceğine inanarak kendi mahallesi, sokakları, iş yerleri dolayısıyla kendi gruplarının çevresinde yaşamaya çalışmaktadırlar.

Kuramlar incelendiğinde bir önceki kuramları eleştirel yönde, tamamlayıcı yönde yada yeni bir görüş bildirerek varlığını kabul ettirme yönündedir. Göç olgusunu açıklamaya çalışan kuramlar genelde göç edilen bölgenin olumsuzluklarını belirtmektedir. Bazı kuramlarda asıl göçün sonuçları üzerinden kendini açıklamaya çalışmaktadır. Bu kuramlar incelendiğinde genel olarak karşımıza çıkan sonuç ise; birbirinden farklı kuramların, hep kendi öncülleri doğrultusunda yaklaşımlarını oluşturdukları ve birçok kuramın bir diğerinin eleştirisi olduğu için hala bu konuda genel geçerliliği olan bir göç kuramına ulaşılamadığıdır (Çakır, 2011).

3.3 Uluslararası Göç

Bir yerden bir yere gitme günümüzde teknolojiyle beraber toplu halde gitmeyi de basitleştirmiştir. Özellikle ulaşım imkânlarının iyileşmesiyle beraber daha sık hale gelen ve toplu halde göç etmeyi tanımlayan kitlesel göçtür (Petersen, 1978: 259-263).Yakın zamanda, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında, uluslararası göç olgusu kalkınmanın ve ülkelerdeki yapısal dönüşümün önemli faktörlerinden biri olarak görülmeye başlanmıştır. Uluslararası göç tanımı olmamakla beraber belli başlı tanımlamalar şu şekildedir (Samuel, 1998: 3);

- Uluslararası göç, belirlenen dönemde yer değiştirmenin kalıcı veya zamanlı değişimidir (Samuel, 1998: 3).
- Uluslararası göç, dünyayı yaklaşık 200 devlete ayıran sınırları geçmektir (Castles, 2000: 269).
- Uluslararası göç, insan sermayesi yatırımının bir şekli olarak kavramsallaştırılır (Sjaastad, 1962).
- Göç, emek ve sermayenin coğrafi dağılımdaki tutarsızlığın bir neticesidir (Arango, 2000: 285).

Göç davranışının ifade edilmesinde “insanların yaşadıkları yerdeki değişim” ve“bireylerin yaşadıkları yeri değiştirme kararları” sebebiyle ortaya çıkan hareketlilik

kavramları arasında dolaylı bir tartışma bulunmaktadır (Gale, 1973: 257). Göç, özellikle ekonomik ve sosyal değişimin bir neticesidir. Örneğin, göç edilen ülkenin ekonomisini, eksik istihdamı kapatmayı, büyümeyi sağlayabilir veya istihdam azlığını çoğaltabilir, ekonomide durgunluğu getirebilir ve eşit dağılımı bozabilir. Balkanlardan Türkiye'ye yapılan etnik ve kültürel benzeşme göçleri örneğinde görüldüğü gibi Göç; diller, kültürler, etnik gruplar ve ulusal bölgeler arasındaki geleneksel sınırların aşındırılmasında etkili olur (Castles, 2000: 269).

3.3.1 Uluslararası Göçün Sebep Olduğu Nedenler

Göç olgusu gidilecek bölgenin olumlu yanlarına yada ayrılan yerin olumsuz yanlarından dolayı olmaktadır. Gelişmiş ülkelerin özellikleri göç hareketlerini yönlendirmektedir. Az gelişmiş yada gelişmekte olan ülkelerin itici etkileri göçün artmasına sebep olmaktadır.

3.3.1.1 Uluslararası Göçün Demografik Nedenleri

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin demografik yapıları incelendiğinde nüfus artış oranının fazla ve devamlı artış gösterdiği görülmektedir. Dış göçler, ölüm oranları ve doğum artışları nüfusun büyüklüğünü göstermektedir. Doğum oranının fazlalığı çalışma yapmayan nüfusun büyümesine neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde çalışabilecek nüfusun azlığı ücretlerde artışa sebep olmakta bununda fiyatlara yansıtılmaması şirket karlarının azalmasına neden olmaktadır. İşçi ücretleri şirketlerin maliyetini arttırdığı için karda düşüş yaşanmaktadır. Bu sebepten az gelişmiş yerlerden düşük ücretli işçiler getirtilmektedir. Az gelişmiş yada gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere gitmelerinin ana nedeni düşük ücretler ve istihdam azlığındandır. Buda kırdan kente göçe sonrada dış göçe sebebiyet vermektedir. Bekâr olan genç nüfus göçe daha meyillidir. Gelişmiş ülkelerde kalifiye işçi alımına daha fazla önem verilmektedir.

3.3.1.2 Uluslararası Göçün Sosyal ve Siyasal Nedenleri

Sosyal ve kültürel yapıya dayalı olarak ortaya çıkabilen göçün boyutları, sosyal politika bağlamında, özellikle nüfus yapısı, eğitim ve bazı sosyal dokular etrafında ele alınabilmektedir. Bu çerçevede, hızla çoğalan nüfusun bulunduğu yere sığamaması ve sonuçta değişik amaç ve beklentiler içerisinde göç etmesi ile karşı karşıya kalınmaktadır (Akgür, 1997: 41). Eğitim olanaklarının az yada yoksun olan bölgelerden daha iyi eğitimin olduğu bölgelere gidilmesi de göçün nedenleri arasında yer almaktadır.

Ücretlerin yüksek ve iş olanakları fazla olan ülkelere göç akımının yoğun olduğu yerlerdir. Göç alan ülkelerin sendika yöneticileri, gelen bu iş gücünün, kişi başına gelirde bir azalmaya sebep olacağını hatta ileri derecede bir göç hareketinin ülkede işsizliği körükleyeceğini vurgulamaktadırlar. Bu nedenle, yabancı işçilerin gelişini iyi karşılamamaktadırlar (Seyidoğlu, 1996). Gelişmiş ülkeler özellikle Avrupa, ekonomik daralmalardan sonra ülkelerine yabancı işgücü gelişlerine kısıtlama getirmiştir. Bu sebepten göçü engelleyici tedbirler almaya başlamışlardır. Ancak, sıkı vize yönetmeliklerini aşmak, daha çabuk iş bulmak ve oturma izni alabilmek için *siyasi sığınma* talebinin bir istisna olarak kullanıldığı görülmektedir. Yurt dışına çıkmak isteyenler, çeşitli etnik ve yasa dışı gruplara üye olmak suretiyle bu istisnadan yararlanmaktadır. Avrupa insan haklarının daha kapsamlı olmasını fırsat bilen böyle gruplar, göç ettikleri ülkedeki aşırı ve radikal unsurların destekleyici sayısını günden güne artırmaktadır (Uslu ve Cassina, 1999).

Dış göçlerine etki: Ekonomik nedenler, işsizlik oranının yüksek olması, doğal afetler, savaşlar, ülkelerde rejim değişikliği, etnik nedenler ve uluslararası anlaşmalarla sağlanan nüfus değişimleri olarak açıklanabilir (Akan ve Arslan, 2008: 25). Askeri ve siyasal etkenlerde göçe neden olabilmektedir. Bu tip nedenlerle ortaya çıkan göçlerin en iyi örneğini 1979'daki İran İslam Devrimi ve 1980'de Türkiye'deki askeri darbe sonrasında ortaya çıkan göçlerdir (Deniz, 2009: 18).

Savaş veya siyasi baskılar nedeniyle ülkelerin eğitimli personeli de göç etmek zorunda kalmaktadır. 1940-1945 yılları arası, İkinci Dünya Savaşı ve Nazi baskıları nedeni ile Yahudi bilim adamları Avrupa'dan kaçmışlardır. 1990 sonrasında Rusya ve Dogu Bloku parçalanmış, bunun yanında iç savaşlar başlamıştır. Sonuçta Dogu Blogu bilim adamları ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır (Kaya, 2003). Nazi işgali altındaki Avrupa ülkelerinden Almanya'ya çalışmak için gönderilenler, mülteciler, 1923 yılında Bulgaristan ve Yunanistan ile yapılan azınlık değiştirme/mübadele hareketleri kişilerin istek ve tercihleri dışında yapılan zorunlu nüfus hareketleridir (Gökdere, 1978). BMMYK' nin 29 sanayileşmiş ülkede yaptığı araştırmaya göre, en fazla iltica talebiyle karşılaşan ülke İngiltere'dir. İngiltere'yi ABD, Almanya ve Fransa izlemektedir. İltica

talebinde bulunanların çoğunluğunu da Çeçen olan Ruslar oluşturmaktadır. Çeçenistan'daki istikrarsızlık ve güvenliğin sağlanamamış olması bu durumun nedeni olarak gösterilmektedir (Schleın, 2003).

Savaştan veya savaşla bağlantılı açlık ve evsizlik gibi şartlardan kaçan kişiler, sosyal kısıtlamalara uymadıkları için saldırıya uğrayan kadınlar, cinsel tercihleri nedeniyle zulme uğramaktan korkanlar mülteci olma hakkına sahiptir (unhcr. org.tr, 2005). Savaşlar, ülkelerde kendi içinde ve toplumlar arasındaki birliği bozduğundan göç nedenleri içerisinde önemli yer tutmaktadır. Osmanlı Devleti'nin yenilgisi ile sonuçlanan 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 Rus Harbi'nin arkasından Kafkasya'dan ve Kırım Bölgesinden; Balkanlar'ın kaybedilmesinden sonra da buralardan Anadolu'ya yaşanan göçler, askeri nedenlerle yaşanan göçlerin en mühim örneklerini oluşturmaktadır. Keza Birinci Dünya Savaşı'nın Asya'da ve Afrika'da çok sayıda sınırın değişmesine yol açtığı ve bunun da insanların göçüne neden olduğu ve yine yakın zamanda Avrupa'da Yugoslavya'nın parçalanmasını getiren iç savaşın sonrasında yaklaşık 3 milyon insanın toplu göçleri (Mutluer, 2003: 13-14) askeri etkenlere dayanan göçlere örnek verilebilir. 2011'den sonra başlayan Suriye'deki iç savaş ve büyük güçlerin mücadele alanı nedeniyle göçler yaşanmış ve halen devam etmektedir.

3.3.1.3 Uluslararası Göçün Ekonomik Nedenleri

Kırsal alanlardaki tarımda teknolojik ve makine faktörünün olması köklü değişimlere sebebiyet vererek çiftçi bölgelerinde eski düzen çalışan insanları teknolojik imkânlardan yararlanarak büyüyen ve gelişen bazı tarımsal işletmeler ise küçük olup gelişemeyen çiftçileri olumsuz etkilemişler; bunun sonucunda bu küçük çiftçiler ya büyüklere işçi olmak durumunda kalmışlar ya da tek çare olarak göç yollarına düşmüşlerdir (Akgur, 1997: 60).

İnsanların ekonomik anlamda daha iyi olma arzusu ile gerçekleştirdikleri göç dalgaları; kötü veya baskıcı kanunlar, ağır vergiler, kötü iklim koşulları vb. sebeplerle meydana gelen göç dalgalarından daha etkilidir (Ravenstein, 1885: 198-199). Burada hareketle göç olgusunda ekonomik yapılanmaların önemli olduğunu, göç eden insanların sebeplerinin en etkili ve önemli olanın ekonomik daralma olduğu görülmektedir. Diğer sebepler derece olarak alt seviye de kaldığı söylenebilir.

Ülkelerin dış göç göndermelerinde yada almalarında yaşanan zamanlara doğru değişen nedenleri olmaktadır. Örneğin; 1920'lerden sonra Türkiye'den dışarıya verilen göçün temel nedenini ekonomik nedenler oluşturmaktayken, Türkiye'ye yapılan göçler daha ziyade ırksal, ulusal, sosyo-kültürel ve siyasi temeli olan soydaş göçleridir.Göç kararının temelinde, net gelirde yaşam boyu faydada artış beklentisi vardır (Parasız ve Bildirici, 2002: 144). Uluslararası nüfus hareketlerinin temel belirleyicilerinin, nüfus veren ülkelerin itici faktörleri ile nüfus alan ülkelerin çekici faktörleri olduğunu vurgulamaktadır (Kutlu, 1992).

Düşük ücretler, vergi oranlarının yatırımları engelleyecek düzeydeki yüksekliği, "ekonomik istikrarsızlık ve buna bağlı olarak insanların ekonomik açıdan gelecek endişesi taşıması, kötü çalışma koşulları, düşük sosyal haklar, gelişmiş ülkelere göre daha düşük kentsel yaşam kalitesi, ...yüksek öğrenimli insanların büyük bir bölümünün (yaklaşık %70) kendi meslekleriyle ilgisiz alanlarda istihdam edilerek, gerek madden gerekse manen tatminsizlik ortaya çıkması, vasıflı elemanların istihdam edilememesi (özellikle yüksek öğretimli insanların işsiz olması ve herhangi bir ekonomik krizde en fazla yüksek öğretimli insanların işten çıkarılması) (Çetintaş vd., : 2002), işsizlik oranlarının yüksekliği, yoksulluk gibi pek çok ekonomik neden göçe sebep olmaktadır.

Göç kararı maddi ve manevi bazı maliyetleri de beraberinde getirmektedir. Varolan işini kaybetmekten kaynaklanan maliyetler, ulaştırma masrafları, göç ettiği ülkede yeni bir iş bulana kadar katlanmak zorunda kalacağı maliyetler gibi maddi maliyetlerin yanı sıra yabancı bir kültüre ve topluma uyum sağlama, o ülkenin dilini konuşma zorunluluğu gibi manevi maliyetleri de söz konusu olmaktadır. Burada yapılacak olan fayda maliyet analizi fayda lehine bir sonuç verirse göç kararı almak akıllıca olacaktır (Seyidoğlu, 2004).

3.3.1.4 Uluslararası Göçün Diğer Nedenleri

Göç, ekonomik, siyasi-askeri ve sosyo-kültürel nedenlerin yanında, sosyal politika bağlamında aileden kaynaklanan, dini nedenlere dayalı veya doğal olayların neticesinde de ortaya çıkabilmektedir. Ailevi sebeplerle yapılan göçler, siyasal, ekonomik ve kültürel yönden yapılmaktadır. Çünkü ailevi nedenlerle gerçekleştirilen göç

hareketlerinin temelinde aile birleşmeleri, başka bir ifade ile evlilikler yatmaktadır. Özellikle aile birleşmeleri açısından, Avrupa'daki Türk işçilerinin evlenecekleri eşleri Türkiye'den seçmeleri ve eşini de bir süre sonra aile birleşmesi yoluyla Avrupa'ya götürmesi, bu tür göç olgularına örnek olarak gösterilmektedir (Mutluer, 2013: 16).

Dini akımların yol açtığı göçlerde vardır. İslam'ın çıkış yıllarında Medine'ye "hicret" edilmesi, İsrailoğulları'nın Musa Peygamber önderliğinde Mısır'dan Filistin'e göçleri, dini nedenlerle olan göçlerdir. Depremler, sel olayları, volkanik püskürmeler, çölleşme ve kuraklık gibi doğal olaylar da göçe neden olabilen diğer nedenler arasında sayılabilirler. Ermenistan'ın Erivan kentinde 1988 yılında yaşanan 7.2 büyüklüğündeki deprem yaklaşık 25 bin kişinin ölümüne yol açmış ve akabinde de 500 bin civarında insanın Rusya ve Ukrayna'ya göç etmesine neden olmuş; yine 1994 yılında toprak kaymaları nedeniyle 270 bin Kırgız yerlerinden oynamak zorunda kalmıştır (Mutluer, 2003:17). Benzer şekilde, 1999 Marmara Depremleri'nin de göç üzerinde etkisinin olduğu bilinmektedir.

Günümüzde dünyada yaşanan olayları teknolojik gelişmelerle izlenebilinmektedir. İnsanların bir yerden bir yere gitmeleri daha kolay hale gelmektedir. Dolayısıyla gelişmiş ülkelerdeki yaşam kalitesi tüm dünyadan kolaylıkla görülebilmekte, böylece fakir ülkelerde yaşayan yoksul insanlar, gelişmiş ülkelerdeki yaşam standartlarından haberdar olabilmektedir. Bir sonraki aşamada ise yoksul insanlar büyük bir özenti ile gelişmiş ülkelere gitmenin yollarını araştırmaya koyulmaktadırlar (Akçadağ, 2012: 13)

3.3.2. Uluslararası Göçün Etkileri

Uluslararası göçün olumlu yanları başta iş gücü açığının kapatılması yönünde olmaktadır. Göçün olumsuz yanları ise eğitimde, sağlıkta, imarda ve diğer sosyal yapılanmalarda yaşanan aksaklıklar ayrı bir maliyet getirdiği görülmektedir. Ayrıca, toplumsal kaynaşmada zorluklar yaşanmaktadır.

3.3.2.1 Uluslararası Göçün Olumlu Etkileri

Göç veren ve alan ülkeler, bölgeler toplumlarına yeni insanlar geldiklerinde bir takım olumsuzluklar yaşandığını görse de bazı yönleriyle gerekli olduğunu anlamaktadırlar. Yetersiz iş gücüne sahip ülkelerin göçmen alımlarını gerçekleştirmedeki amaçları,

çalışabilirliliği arttırarak ekonomi değerlerini yükseğe ve ücret eşitlemesi yaparak tesisi yadafirmayı maliyet artışlarından kurtarmaktır. Maliyetteki denge diğer firmalarla yapılan rekabette fayda sağlayacaktır. Göç veren ülkeler yada bölgelerde demografik yapının değişime uğradığı görülmektedir. Nüfus, yaş ve cinsiyet bakımından değişmektedir. Başka yerlere göç edenler işsiz olarak gidiyorsa daha önce yaşadığı ülkenin milli gelirini etkilemeyeceği gibi kişi başına düşen gelirlerde artma meydana gelecektir. İşsizliğin azaldığı bu durumda işçi göçlerinin olumlu yanları olduğu görülmektedir.

Göç eden bireylerin yurt dışında bulundukları süre içerisinde yapmış oldukları tasarrufları kendi ülkelerine taşımaları, ödemeler dengesi üzerindeki baskıları önemli ölçüde azaltmakta ve ithalatın finansmanına destek vermektedir (Kılıçaslan, 2006). Uluslararası göçün bir diğer olumlu ve kendini uzun vadede hissettirecek özelliği ise, yurt dışında bir süre çalıştıktan sonra geri dönecek olan işçilerin öğrendikleri beceri, edindikleri iş deneyimi (know-how) ve ilişkiler ile ülke ekonomisine yapacakları katkıdır. Edindiği bilgiler ve ilişkiler ile tasarruflarını yatırıma dönüştüren yani girişimci haline gelen göçmen işçiler ve/veya ulus ötesi girişimciler özellikle istihdam ve ihracatı artırarak hem kendi yöresine hem de ülke ekonomisine önemli yararlar sağlamaktadır (Dişbudak, 2004: 88) Burada; İş gücünün desteklendiği görülmelidir.

Göçmen olarak yurt dışına gidenler tarafından gönderilen dövizler ve dönüş yapanlar, Türkiye'nin yaşadığı modernleşme sürecini hızlandırmaktadır. Dönüş yapan vatandaşların Avrupa kültürünü taşıyor olmaları onları, ülkedeki sosyal değişimin en önemli belirleyicisi haline getirmektedir. Bu şekilde, Türk yaşamı Avrupa kültürüne açık hale getirilmektedir (Uslu, 1999). Göç veren ülkelerde dışarıdan sermaye girişi, bilgi girişi, teknoloji ihracat olanağı, dışarıdakilerle ortak girişimler yapmak ve deneyim girişleri konusunda olumlu yanları vardır.

3.3.2.2 Uluslararası Göçün Olumsuz Etkileri

Göç ettikleri ülkede asimile olacakları ve anavatanla bağlarını yavaş yavaş koparacakları düşünülen göçmenler, küreselleşmenin imkânlarından da faydalanarak anavatanlarıyla daha sıkı ilişkiler kurmaya ve anavatanlarında olup bitenlerle daha çok ilgilenmeye başlamışlardır. Portes ve Haller'e göre (2003:1229), göçmenlerin bu ilgisi

ve anavatanda politik alanda rol arayışları göçmenlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe artmaktadır.Göçmenlerin anavatanlarıyla olan ilişkilerinin ve algılama şekillerinin ürünü olan diaspora kavramı, kürselleşmeden önce de var olmasına rağmen kürselleşme ile klasik ve modern olmak üzere iki ayrı bölümde ele alınmaya başlanmıştır. Ülkelerinin dışında yaşayan Rum, Ermeni, Filistinliler ve Yahudiler klasik diasporalar olarak tanımlanırken modern diasporalar ekonomik göç, mültecilik, misafir işçilik, sürgün edilmiş toplumlar, etniklik gibi kavramları içerisinde değerlendirilmektedir (Kaya, 2001: 73).

Transit göçte, başka ülkeye gitme hazırlığı yapan göçmenler para kazanma ve sınırı geçmek için hazırlıklar yapana kadar transit ülkede beklemesi toplumsal etkileşim için zamanın dar olmasına sebep olmaktadır. Buda başta güvenlik olmak üzere ekonomik ve toplumsal etkiye sebep olmaktadır. Terör örgütlerinin bundan fayda sağladığı, kaçak çalışma sonucu vergi kaybı olduğu, ülke dışına döviz çıkışına yol açtığı, iş bulamayan göçmenlerin çeşitli suçlara karıştığı ve yakalanan göçmenlere yapılan masraflar nedeniyle ülke hazinesinin zarar gördüğü gibi hususlara değinmektedir (EGM, 2001: 21-35).

İnsan kaçakçıları, sahil ve sınır hatlarındaki göçmenleri yürüyen paralar olarak görmektedirler. Göçmenler için kaçakçılar güvenilmesi çok zor olmasına rağmen içlerinden birine güvenmek zorunda oldukları bir kesimi ifade etmektedir. Bir başka deyişle, kaçakçılar, göçmenler tarafından "kötü ama gerekli (necessary evil)" olarak nitelendirilmektedir (Andreas, 2001: 118).

Mültecilerin iş durumlarında aldıkları ücretlerde bazı işverenlerinin normal bazılarının ise düşük ücret verdiklerini düşündükleri görülmektedir. Satıcı müşteri diyaloglarında ilk durumda kısa süreli bir yakınlaşma sonra uzun bir birliktelik olduğu görünmektedir. Bununla birlikte bu tarz bir ilişkinin yaygınlığı ile ilgili bir şey söylemek mümkün değildir (Yılmaz, 2003: 110-111). Görüleceği üzere transit göç, bu tür göçün yoğun olarak yaşandığı Türkiye'de dahi toplum temelinde kısıtlı ve geçici sürelerle fark edilmektedir. Göçmenlerin yaşadıkları yerlerde sömürülmesinin yasal olarak korunması,

kendi kültürlerini yaşama olanakları sağlanması ve toplumlar arası iletişimi kuvvetlendirici çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Mültecilerin göç ederken, afet ve güvenlik olaylarından etkilendiklerinin yanı sıra gittikleri ülkelerde cinsel ve işgücü olarak sömürülen kadınlar, çocuklar ve göç edenlerin tamamını kapsayan olumsuzlukların giderilmesi için göçün sosyal bir etki olduğunu da kabul ederek destek ve koruyucu tedbirlerin alınacağı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Uluslararası göç ile ilgili politikalar "kontrol", "uluslararası ilişkiler (egemenlik, ulusal güvenlik ve dış politika ile uluslararası göç arasındaki ilişki)" ve "göçmenlerin uyumundan (göçün vatandaşlık, politik gelişmeler üzerine etkisi)" oluşan üç boyutta irdelenmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir (Hollifield, 2000: 137-138).

Batı'nın isteği üzerine İkinci Dünya Savaşı sonrası ekonomilerini düzeltmeleri için iş gücüne ihtiyaçlarından ötürü göç hareketleri gelişmiş ülkelere doğru hareket etmiştir. Ekonomik göç büyük anlamda Batı'nın işgücü ihtiyacından kaynaklanmaktadır (Hayter 2000:156). Nitekim Kapitalizm, ekonominin iyi gittiği dönemlerde işgücü açığını göçmenlerle kapatırken, ekonomik buhran dönemlerinde söz konusu göçmenler işten ilk çıkarılan grupları oluşturmuşlardır (Unat, 2002: 21).

Göçmenlerin gittikleri yerlerdeki olumsuzluklardan en önemlisi de asimilasyon etkenine maruz kalmalarıdır. Amerika Birleşik Devletleri'ne göç edenlerin varlıklarının sosyal, ekonomik ve politik etkilerini incelemek ve açıklayabilmek için bir takım teoriler geliştirilmiştir. Çalışmalarıyla Chicago Sosyoloji Okulu'na yön veren Robert E. Park "asimilasyon" teorisi ile göçmenlerin zamanla gittikleri ülkenin dilini, davranış biçimlerini, tavırlarını, geleneklerini ve dış görünüşlerini benimseyeceklerini ileri sürmüştür (Park, 1914:607). Park'a göre sessizce ve farkında olmadan devam eden asimilasyon süreci sayesinde oluşan homojenlik, bireyin sahip olduğu kültürden edindiği sosyal tabulardan kurtulmasını ve böylece farklı gruplara katılmasının önünü açarak sosyal hareketliliğini sağlamaktadır (Park, 1914: 608-611).

Asimilasyon teorisi 1960'lara kadar ana paradigma olarak kaldıysa da o yıllarda artarak gelişen etnik ve ırkçı ayrımcılıkları göz önünde bulundurmaması nedeniyle geçerliliğini yitirdiği değerlendirilmektedir (Heisler, 2000:77). Göç eden insanlar kültürünü ve dillerini koruduğu sürece ayrıca kendi toplumundan insanların olduğu bölgede yaşıyorlarsa asimile olmaları zor olmaktadır. Kübalı göçmen yerleşimlerinin esas/birincil çalışma hayatının çevresel bir aktörü olmaktan ziyade diğer göçmen gruplara göre daha az asimile olmuş ve ekonomik alanda nispeten daha başarılı bir model oluşturduklarını ileri sürülmüştür (Portes ve Wilson, 1980:314). Kübalı göçmenlere ilişkin bu verilerin diğer göçmen gruplar için de geçerli olabileceği hipotezini ileri süren Portes ve Wilson (1980:314), araştırmalarının en önemli yanının göçmen yerleşimlerinin farklılığını ilk defa ampirik verilerle ispatlamış olmalarıdır.

3.3.3 Uluslararası Koruma Kavramları

Göçe maruz kalan insanların gittikleri yerlerde haklarının korunması, yaşanabilirlik şartların oluşması ve bir takım sosyal haklar elde edebilmeleri için statü kazanmaları gerekmektedir. Bu statüler göçmenlere kolaylık sağlamaktadır. Gittikleri yerde insanlarla ve yöneticilerle arasındaki hukuku belirlemektedir.

3.3.3.1 Göçmen (Immigrant)

Dünyada tarihi süreç içerisinde insanlar ister kendi istekleriyle olsun yada başkalarının zorlamasıyla olsun bir yerden bir yere göç etmiştir. İnsanlar yaşamaları için başka yerlere gittiklerinde göç olgusuyla karşılaşırlar. Bu olgu içerisinde en önemlilerinden biri hukuki durumları oluşturmaktadır. Başka ülkelere göç eden insanlar durumlarına göre yasal göç (legal migration) yada yasa dışı göç (illegal migration) şeklinde yapmaktadırlar. Bu göç ayrımını ilk kez gördüğümüz yer Çinlilerin Amerika'ya yerleşmeye başlamasıyla 1882 tarihinde Chinese Exclusion Act (Çinlileri Hariç Tutma Yasası) kabul edilerek olmuştur (Aydın vd., 2018). Yasanın yapılışında Çinli nüfusun daha ucuz iş gücü olmasının yerli Amerikan nüfusunu işsiz bırakması sonucu kabul edilmiştir (Salyer, 1995: 10). Yasanın çıkmasına neden olan Amerikalıların iş istihdamında kendilerine yer bulmada zorlanmaları gelmektedir. Bu durum yerli halkın göçmenlere karşı itici tutumuna neden olmuştur. Yasada Çinlilerin 10 yıl ülkeye girişleri yasaklanmış ve 10 yıl boyunca da vatandaşlığa geçmeleri engellenmiştir.

Arap Baharı olaylarının ardından yaşanan süreç sonucunda can güvenlikleri başta olmak üzere çeşitli sebepler karşısında Geçici Koruma Saikiyle Türkiye'ye gelmiş olan Suriyelilerin yerli halkla istihdam ve ücret konusunda bir takım problemler olduğunu görülmektedir. Bu ve buna benzer sorunlar olmasına rağmen Türkiye Suriyelilerin Amerika'da olduğu gibi girişlerine engel olmamaktadır. Bu konuyu takiben Uluslararası Göç Örgütü'ne (International Organization for Migration) göre yasal göç, gidilecek ülkenin mevzuatına aykırı olmayan, ilgili ülkenin mevzuatınca yasaklanmamış göçtür (Perruchoud & Redpath, 2011: 34-35). İnsan, başka ülkeye giderken ister kendi isterse gidilen ülkenin hukuki bir engel olmadan gitmesidir. Yasal göçün hedef ülke kadar gönderen ülke açısından da yasal olması gerekir (Ghosh,1998:1).

Göçmen tabiri yerinden doğal ve ekonomik daralma nedenleriyle başka bir yere gitme halidir. İş bulma ümidi ile de kişi ülkesini terk edebilir. Bir başka ifade ile göçmen ülkesini kendince haklı olan herhangi bir sebeple terkedebilir. Ancak bir kimsenin göçmen olarak adlandırılabilmesi için bu kişinin ülkesinin korumasını kaybetmemesi gerekir (Hathaway,2005: 85). Bu konu üzerine Suriyelilerin statülerinin belirlenmesi gerekmektedir. Uluslararası Hukukta yer alan göçmen tabiri ile Türk Hukukunda yer alan göçmen tabiri tamamen farklıdır. 5543 Sayılı İskân Kanunu'nun 3. maddesinin d fıkrasında yapılmış olan tanım uyarınca göçmen; "Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır." Yine aynı kanunda "serbest göçmen (3/e)", "iskânlı göçmen (3/f)" ve "münferit göçmen (3/g)" tabirlerine de yer verilmiştir (Yılmaz, 2007:250). Bu ayrımlarda da Türk soyundan gelme ve Türk kültürüne bağlı olma şartı vardır. Bu tabire göre Suriyelilerin göçmen statüsü bir kısım hariç Türk hukukuna göre göçmen olarak kabul edilememektedir.

3.3.3.2 Mültecilik (Refugee)

Tarihi süreçte siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal açılardan kişi yada toplu halde bir yerden bir yere göçler gerçekleşmiştir. Göç faktöründe devletler 20. yy içerisine kadar göçle alakalı bir girişimde bulunmamıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası devletler iltica meselesini ikili görüşmelerle sonuca bağlamışlardır. Hiç şüphesiz bu kararda dönemin Milletler Cemiyeti'nin (League of Nations) girişimleri ağır başmıştır. İlticayı düzenleyen ilk çok uluslusözleşme olarak 1933 tarihli Mültecilerin Uluslararası

Statülerine Dair Konvansiyon'u (Convention Relating to the International Status of Refugees) göstermek mümkündür. Bu konvansiyon çeşitli ülkelerden oluşsa da içerik olarak dardır. Ancak uygulama alanı dar olmasına rağmen 3. maddede getirilmiş olan "sınır dışı etme" ve "sınırdan girişi engelleme" yasağı dönemi açısından önemli bir yeniliktir (Hathaway, 2005: 83).

İkinci Dünya Savaşı ile birlikte dünyada o güne kadar görülmemiş büyüklükte ve ölçekte insanhaklarıihlallerimeydanagelmiştir.Buihlallerneticesindedeçokbüyükgöçhareketlerior taya çıkmış (Holborn, 1956: 32) ve bunun sonucunda kişisel ve kitlesel göçler meydana gelmiştir. Bu göçlere maruz kalan insanların siyasal, hukuki ve sosyal yönden konumlarının nasıl olacağı sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerin devamında bazı uluslararası çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Devletlerin vatandaşlarını koruma altına alması görevleri arasındadır. Kişi ve toplumlar korunmaz ise başka yerlere göç edebilirler. Bu bağlamda mülteci, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesine göre şu şekilde tanımlanır; Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa, bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıslardır (Özcan, 2005: 13).

1951'de yapılan sözleşme gelecekte göç üzerindeki sorunları çözme konusunda yetersiz görüleceğinden yerine mevcut nüfus hareketlerinin daha düzenli bir koruma altına alınması için 1967'de New York'da"New York Protokolü"olarakda adlandırılan"1951 Sözleşmesine Ek Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin Protokol" (1967 Protocol Relating to the Status of Refugees) kabul edilmiştir (KDK, 2018: 80). Bu protokol ile birlikte mülteci tanımlamasından 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda tarihsel şart kaldırılmıştır. Aynı zamanda mülteci sayılmak hususunda getirilmiş olan coğrafi şart da kaldırılmıştır.

Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 New York Protokolüne katılmıştır. Fakat Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde coğrafi sınırlama maddesini kaldırmamıştır. Bu vesileyle Türkiye Avrupa ülkeleri dışında, ülkesine gelen kişileri "mülteci" olarak tanımamaktadır. Türkiye'de yaşayanSuriyelilerin geldikleri bölge göz önüne alındığında "mülteci" olarak tanımlama yapılamayacağını belirtmek gerekir.

Mülteci kavramı yer değiştirme sebepleri bakımından göçmen kavramı ile farklılıklar arz eder. Mülteciler bir zulüm tehdidi altında, başka bir ifade ile zulme uğrama korkusu ile ülkesini terk ederken, göçmen kendince haklı gördüğü herhangi bir sebeple ülkesini terk edebilir. Bir başka farklılık ise sahip oldukları koruma yönündendir. Göçmen yurtdışında olsa dahi kendi ülkesinin korumasından yararlanmaya devam ederken, mülteci bu tarz bir korumaya sahip değildir (Hathaway, 2005: 86). Türkiye'deki Suriyeliler kendi ülkelerinin koruması altında olmadıkları için göçmen statüsünde değillerdir.

Mültecilik, kişinin gerek kendi devletinin uyguladığı baskılar; gerekse kendi devletinin başa çıkamadığı, denetim altına alamadığı silahlı çatışmalar, iç savaş ya da başka durumlar dolayısıyla, kendi devleti ile bağının kopması durumunda ortaya çıkmaktadır. Mülteci kimliği açıkça devlet-vatandaş ilişkilerinin bozulması ve alternatif devlet korumasının yokluğu üzerine kurulmuştur (Long, 2008: 12).

Mülteciler, başka ülkelerin çekme faktörlerinden çok kendi ülkelerinin itici faktörlerinden dolayı yaşadıkları bölgeyi terk etmek zorunda olanlardır. Daha çok güvenlik ve yaşamsal faktörlerin ortadan kalkmasıyla oluşan bir durumdur. Devletten sığınma isteyenlerden önce evinden kaçanlardır, güvenlik için hayatı tehdit eden durumlardan kaçanlardır. Zorunlu göçmenlerin ülkelerinden ayrılmaları, kendileri ile devletleri ya da hükümetleri arasındaki güven bağının kopması yüzündendir (Ghanem, 2008: 21).

Mültecilik, ülkesinden bir şekilde göç etmek zorunda kalan insanların çeşitli ülkelere gitmek istemesiyle mültecilik kavramı oluşmaya başlandığı söylenebilir. Birinci Dünya Savaşı ve Rusya'daki 1917 Bolşevik Devrimi'nin ardından, Rusya'dan ayrılmak zorunda kalan kişilerle gündeme gelen mülteci sorunu konusundaki ilk uluslararası

belge 1922 tarihini taşımaktadır. Bu belge; Çekoslovakya, İspanya ve Yugoslavya'nın imzaladıkları ve daha sonra 33 ülkenin katıldığı Rus Mültecilere Kimlik Sertifikaları Verilmesi ile ilgili 5 Temmuz 1922 Anlaşması'dır (Ghanem, 2008: 21).

Bölgesel tanımlara bakılırsa, Afrika Birliği Örgütü, 1969 yılında kabul ettiği Afrika'daki mülteci sorunlarının özel yönlerini düzenleyen sözleşmesinde daha objektif bir yaklaşım ile 1951 Sözleşmesine ekler yapılmıştır. Bu sözleşmede mülteci; Kendi menşei ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle ülkesini terk etmeye zorlanan herkestir (BMMYK, 2001) şeklinde tanımlanmıştır.

1984 yılında, Latin Amerikalı hükümet temsilcileri düzenlediği konferansta Cartagena Bildirisi kabul edilmiştir. Cartagena Bildirisi de Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951'deki sözleşmeye göre daha objektif bir yaklaşımla mülteci tanımına ilavelerde bulunmuştur. Buna göre; yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkesinden kaçan kişiler (BMMYK, 2001) olarak tanım daha da genişletilmiştir.

Türkiye 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesine taraf olmakla birlikte, mültecilere yönelik coğrafi kısıtlama getirmesi nedeniyle, Türkiye'de mültecilik tanımı farklıdır. 1994 tarihli "Türkiye'ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye'den ikamet izni talep eden münferit yabancılar ile topluca sığınma amacıyla Türkiye sınırına gelen yabancılara ve olabilecek nüfus hareketlerine uygulanacak usul ve esaslar hakkında yönetmelik" in 3.maddesine göre:

Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı, 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe

giren “Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme” hükümlerine göre “Mülteci” olarak kabul edilir (Özkarslı, 2014: 17). Türkiye, bu tanımı coğrafi kısıtlılıklar şartıyla kabul etmiş, günümüze kadar uygulama alanı bulan kısa adıyla 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliğinde, “Avrupa’da meydana gelen olaylar nedeniyle” başvuranlara mülteci, “Avrupa dışından gelenlere” ise sığınmacı tabirini kullanmıştır (Özcan, 2005: 13).

6458 sayılı YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu), aynı coğrafi kısıtlılıkları koruyarak mülteciyi; Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.” şeklinde tanımlamıştır.

Türk hukukunda mültecilik statüsü kazanabilmek için bahsedilen zulmün “Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle” gerçekleşmiş olması gerekir. Avrupa’dan gelerek uluslararası koruma talep eden yabancılardan mülteci olma şartını taşıyanlar Türkiye’de iltica talebinde bulunabilmektedirler. Türkiye’de mülteci statüsü, daha ziyade soğuk savaş döneminde Doğu Avrupa ülkelerinden gelerek uluslararası koruma talep eden yabancılar açısından uygulanmıştır (Özkarslı, 2014: 18).

3.3.3.3 Yerinden Edilme (Substitution)

Yerinden edilme doğal sebepler, savaşlar, istihdam ve yaşam alanının daralması gibi faktörler etkilemektedir. Yerinden edilmeyi (displacement), kişinin bulunduğu yerden veya çevreden ayrılmak zorunda kalması şeklinde tanımlamak mümkündür. Bu duruma maruz kalan kişiye de yerinden edilmiş kişi (displaced person) adı verilir (Deng, 2002: 2). Yerinden edilme iki şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi, istihdam azlığı ve yaşamsal faktörlerin daha iyi olan bölgeler seçilmesidir. Kişilerin daha çok geçim sıkıntısı veya daha iyi yaşam gibi sebeplerle yaşadığı yerleri terketmesidir. Kalkınmakta olan ülkeler de sıklıkla yaşanan bir durumdur. Türkiye’de köyden kente (özellikle başta

İstanbul olmak üzere büyük şehirlere) göç şeklinde gerçekleşmiştir. Bu kişiler ülke içinde yer değiştirmekte olup Uluslararası Hukuk'a konu olmazlar (Deng,2002: 2). Kırsal yada gelişmesini tamamlayamamış bölgelerden daha gelişmiş endüstri ve sanayi bölgelerine insanların gitmesi şeklinde de tanımlanabilir. İkincisi ise, Yaşanılan bölgede huzursuzluk, savaş ve iklim değişikliklerine maruz bölgelerden uzaklaşma şeklinde olabilir. Zorla çalıştırma, silahlı çatışma veya diğer insan hakları ihlalleri, insan yahut doğa kaynaklı afetler sonucunda yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalan ancak yasal olarak tanınmış bir devletin sınırlarına henüz geçmemiş, bir başka ifade ile ülkesini henüz terk etmemiş kimselerdir (Deng,2002: 2). Bu statü mültecilerle aynı sebepleri içersede kendi bölgesi yada ülkesi içerisinde kaldığından farklılık gösterir.

Yerinden edilmiş kişiler, yaşadıkları yerleri mülteciler ile aynı sebepten dolayı terk etmektedirler. Ancak ülkeleri sınırları içerisinde kaldıkları ve yahut yasal olarak tanınmış bir başka ülke sınırına geçmedikleri için mülteci statüsünde yer almamaktadırlar (Jacques, 2012: 185).Suriyelilerin başka ülkelere gitmesi başta Türkiye'de bulunmaları kendi ülkeleri dışında olmaları nedeniyle yerinden edilme statüleri yoktur.

3.3.3.4 Sığınmacılık (Asylum)

Ülkesinden ayrılmak zorunda kalan ve başka ülkeye mülteci başvurusunda bulunan karar sürecindekilere yada başvuru yapılmasa da sığınmacı tabiri yapılabilir. İnsanlar geldikleri ülkeden endişelerini ve korkularını belirtmek ve geriye dönemeyeceğini söyleyerek sığınmacı olarak gittikleri ülkede mülteci olarak kalma başvurusu yapabilir. Sığınmacı (asylum seeker) mülteci statüsü kazanmak için başvuruda bulunmuş ancak başvurusu hakkında henüz karar verilmemiş olan kişileri ifade eder. Basit bir ifade ile sığınmacı, mülteci olma yolunda olan kişidir (Perruchoud ve Redpath, 2011: 8). Daha önce değinildiği gibi AİHEB'in 14. maddesi uyarınca "Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulünü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir." Bu hakkın etkin bir biçimde kullanılabilmesi amacıyla 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin33.maddesinde "Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak üllkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (refouler) etmeyecektir." denilmiştir.

Bu duruma "geri göndermeme (non-refoulement)" ilkesi adı verilir (Hathaway, 2005: 88). Bu uygulamaya benzer 1967 tarihli "Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname'nin (Declaration on Territorial Asylum) 3. Maddesi istisnalar dışında"hiçkimse, sınırda reddedilme, girmişse dahi sınırdışı edilme ve yaşam olanaklarının olumsuz olduğu başka ülkelere gönderilme gibi uygulamaları kabul etmeyerek "geri göndermeme" yasağına bir kere daha vurguyapmıştır. Bu vesileyle Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yakın zamanda geri gönderilmesi hukuken ve geldikleri bölgelerin yaşam alanlarının güvenli yada hayatlarını sürdürmelerinde engeller olduğundan yakın zamanda mümkün gözükmemektedir.

Vatandaşı olduğu ülkede meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan istifade etmek istemeyen, bir ülkeye sığınan ve o ülkeden mülteci statüsü talep eden yabancı anlamına gelir (Doğan, 2008: 108).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin, 14. maddesinde, herkesin sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkı vardır (Gemalmaz, 2005: 351) denilmektedir. Türkiye, Avrupa ülkelerinden gelenlere mülteci, diğer coğrafyalardan gelenlere ise sığınmacı statüsü vermektedir. Türkiye 2011'den itibaren yaşanan olaylar nedeniyle Suriye'ye karşı açık kapı politikası uygulamaktadır. Coğrafi sınırlama olmasına karşın Avrupa dışından gelen sığınmacıların da 1994 İltica Yönetmeliği gereği bir süre Türkiye'de kalmalarına izin verilmektedir.

Sığınma, uluslararası hukukta tanımlanmamıştır; fakat bir ülkenin, topraklarında bulunan mültecilere sağladığı korumanın tümü için genel bir terim haline gelmiştir. Sığınma, en azından başka bir ülkede çözüm bulunana kadar, ev sahibi ülkede barınma imkânı sağlanması şeklinde, geçici bir süre için, temel koruma sağlanması anlamına gelmektedir (BMMYK, 2001: 15). Olumsuz bir karar durumunda bu kişi ülkeden ayrılmalıdır veya insani durum ve diğer konular kapsamında kalması söz konusu değilse

düzensiz ve kanun dışı durumda bulunan kişiler gibi sınır dışı edilebilmektedirler (IOM, 2016).

Sığınmacı ve mülteci terimlerimana olarak birbirine yakın gibi görülürler ve devamlı karıştırılmıştır. Sığınmacının gittiği ülkenin ulusal ve uluslararası mevzuata göre değerlendirme sürecinin devam etmesi durumu, mülteci olanında bu durumu onaylanmış ve statü verilmiş olandır. Ortalama olarak her yıl yaklaşık 1 milyon sığınmacı bireysel bazda mülteci statüsü talep etmektedir (BMMYK, 2016).

Ülkelerin sığınma mevzuatlarında sığınmak için gelenlerin uluslararası koruma hakkına sahip olup olmamaları araştırılmaktadır. Sığınma araştırmalarının şeffaf bir şekilde düzgün işlenmesi gerekmektedir. Bunun sonucunda mülteciler ve hedef ülke açısından ortak fayda sağlanmış olur. Mülteciler başka bir ülkeye gittiklerinde sığınma istekleri yerine getirilememektedir. Bu yüzden kitleler genelde gittikleri ülkede mülteci (prima facie) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım insanların ülkeye girişlerinde ilk görünüşte daha fazla kanıta ihtiyaç duyulan anlamına gelmektedir (IOM, 2013: 46). Başka bir ülkeye gittiklerinde göçmenlik için yapılan başvurularda temel kuralların gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmak için ön araştırma yapılmaktadır.

Suriye'den sığınma talebiyle komşu ülkelere giden insanlar, ülkelerindeki iç karışıklık, yaşam olanaklarının ortadan kalması ve güvenlik sorunu yaşamaları sebebiyle ülkelerini kişisel ve kitlesel olarak terk etmektedirler. Sığınma talepleri küresel güvenlik ve politik tehdit ortamlarında "karışıklık olduğunda daha çok mülteci vardır" olgusunu ifade etmektedir (BMMYK, 2016). Mültecilerden farklı olarak sığınmacı terimine bakıldığı zaman, mülteci statüsü almaya yönelik başvurusu henüz karara bağlanmamış, ya da henüz başvuru yapmamış kişileri tanımlamak için kullanılır. Ekonomik göçmenler ile aynı sebepten ötürü iş, yaşanılabilecek bir ortam ve güvenlik olarak ülkesini terk eden sığınmacılar, gittikleri ülkelerde olumsuz şekilde görülürken; devletin menfaatleri doğrultusunda, işgücü ve beceriler anlamında faydalanılabilecek ekonomik göçmenlere çalışma ve oturma izni verilmektedir. İki grup arasındaki fark ise, birinin kendi ihtiyaçları üzere hareket etmesi, diğerinin ise devletin çıkarlarına hizmet etmek üzere seçilmesidir (Schuster, 2003: 240). Sığınmacıların gittikleri ülkelerde sosyal yardım ve

konut bazında ciddi zorlukların yanında, devlet bürokrasisi ile mücadele etmek durumundadır. Gittikleri toplumda temel statü eşitsizliği ise, Sans Papier olarak da bilinen ve devlet tarafından tanınmamış olan sığınmacı grubunu mağdur etmektedir (Lloyd, 2010: 338).

Bu kişilerin bir kısmı Türkiye'ye yasal yoldan girdikten sonra, bir kısmı da yasa dışı göçmen olarak yakalandıktan sonra sığınma başvurusunda bulunmaktadırlar. Bu kişilerin nihai amacı, refah düzeyi yüksek olan ve onları mülteci olarak kabul edecek Batılı ülkelere yerleşmektir. Bu yönüyle Türkiye hedef ülke değil, 3.ülkelere yerleştirilinceye kadar geçici bir süre kalmak için kullanılan bir ülke konumundadır (Başak, 2011).

3.3.3.5 Şartlı Mültecilik (Conditional refugee)

Şartlı Mültecilik, 11.04.2014 tarihli 6458 sayılı YUKK, mülteci tabirini korurken, sığınmacı ifadesini yerine şartlı mülteci kavramını kullanmıştır. Bu ifadelere göre şartlı mülteci kavramı tabirine bakılacak olursa,"Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir" şeklindedir. Türkiye Avrupa dışından gelenlere mülteci statüsü vermemektedir. Mülteci statüsü Suriyelilerin alması bu şartlarda mümkün değildir. Üçüncü bir ülkeye yerleşme için beklemedikleri için şartlı mülteci durumunda da değillerdir.

3.3.3.6 İkincil Koruma (Secondary protection)

Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak vatandaşı olduğu veya ikamet ettiği ülkeye geri gönderildiği takdirde;
a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya

ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayrım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder. Suriyelilerin Türkiye'ye kitlesel akın (mass influx) olarak gelmeleri statülerinin belirsiz hale gelmesine neden olmuştur. Bu nedenle Suriyelilere Türkiye'de ikincil koruma statüsü verilmesi hukuken gerçekleşememiştir.

3.3.3.7 Geçici Koruma (Temporary Protection)

Geçicikoruma ilk olarak Yugoslavya'nın 1990'lı yılların başlarında dağılma sürecindeortaya çıkmıştır (Koser vd, 1998: 444). Bu dağılma süreci iç savaşı takiben Bosna'nın bağımsızlığından sonra başlayan olaylar sonucunda milyonlarca insan Avrupa'ya göç etmiştir. Bu topluca göç karşısında, Avrupa ülkelerinin bireysel sığınmacı kanunları etkisiz kalmıştır. Bu dönemde Avrupa ülkelerinin mülteci kaynağı gözüyle baktığı ülkelere vize uygulamaya başlaması (Bosna Hersek) ve bu şekilde mülteci akınının önüne geçmeye çalışması da sonuç vermemiştir. Tüm bu olaylar zinciri sonucunda BMMYK tarafından 1994 yılında "Geçici Koruma Hakkında Daha Geniş Kapsamda Not (Note on Temporary Protection in a Broader Context)" yayınlanmıştır. Bu düzenlemede ilk defa geçici koruma rejiminden bahsedilmiştir. BMMYK bu rejime ilişkin şartları belirlerken Yugoslavya krizinde ortaya çıkan problemleri göz önünde bulundurmuştur (Koser vd,1998: 445).

Bir ülkenin uluslararası sınırlarına doğru kitlesel şekilde yaşanan ve süreklilik arz eden göç hareketleri dolayısıyla, bireysel hukuki koruma sağlayamayacak derecede o ülkenin kitlesel göçlerden etkilenmesi durumunda, uyguladığı sistem; geçici koruma olarak adlandırılır. Kitlesel akın olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilen bir koruma biçimidir. Devletlerin geri göndermeme yükümlülükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, bireysel statü belirleme işlemleri ile vakit kaybetmeden, uygulanan pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur.

Türkiye'ye toplu olarak gelen Suriyelilere sağlanan koruma uluslararası literatüre göre geçici korumadır. Geçici korumanın temel unsurları; Açık sınır politikası ile ülke topraklarına kabul, geri göndermeme ilkesi, gelen kişilerin temel ve acil ihtiyaçlarının

karşılanması şeklindedir. Türkiye, 29.04.2011'den bu yana geçici korumayı, Türkiye'ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye'den ikamet izni talep eden münferit yabancılar ile topluca sığınma amacıyla sınırlarımıza gelen yabancılara ve olabilecek nüfus hareketlerine uygulanacak usul ve esaslar hakkında yönetmelik ve 30.03.2012 tarihli ve 62 sayılı Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge (İçişleri Bakanlığı Yönergesi, Bakanlar Kurulu Kararı: 13/10/2014 No: 2014/6883, Resmi Gazete Yayın Tarihi: 22/10/2014 No: 29153) çerçevesinde sağlamaktadır. Bu nedenle Suriyelilerin statüleri literatürdegeçicikoruma(temporaryprotection)vegeçicikorunan(temporaryprotected)statüleri düzenlenmiştir. Görüldüğü gibi Geçici koruma, yasal dayanak kazanmıştır. Geçici Koruma Kavramı; "Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak Türkiye sınırlarına gelen veya Türkiye sınırlarını geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilmektedir." şeklinde tanımlanır.

Suriye'den gelen insanlar önce misafir olarak adlandırılmıştır. Karışıklığın devam etmesi üzerine göç edenlerin sayısı artınca hükümet tarafından geçici koruma statüsüne kavuşturulmuştur. Pasaportu olan kişilerin eğitim ve sağlıktan yararlanması, iş hayatına girmeleri kolay, oturma izni almaları açıktır. Yalnız kayıt dışı Suriyelilerin olması sıkıntı yaratmaktadır. Çünkü hizmetleri eşit bir şekilde alma sorunlarıyla karşılaşabilmektedirler. Kayıt dışı gelenler ya da şehirde oturmak isteyenler düşük fiyatla çalışmak zorunda kalıyor. Bu hem kendilerini olumsuz yönde etkilemekte hem de yerli halkın çalışanları arasında huzursuzluğa sebebiyet verdikleri görülmektedir. Durum gün geçtikçe Suriyelilerin için kötü hale gelmektedir. Gelişmiş ülkeler göçe maruz kalan insanların gelmemesi için çeşitli engellere başvursa da Türkiye tarafından rahatlıkla daha insancıl bir yasa çıkartarak Suriyelilere yardımcı olmaya çalışılmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye'de bulunan Suriyelilerin bireysel olarak görülmeyen ve statüleri belli olmadığı için şartlı mülteci veya ikincil koruma statülerine alınamayan Suriyelilere geçici koruma kapsamında değerlendirilmektedirler.

3.4 Uluslararası Göç Hukuku ve Kuruluşları

Uluslararası koruma hukukuna temel olan Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri 'İnsan Hakları Evrensel Beyannemesi' ile başlatılabilir. Bu beyanneme 'sığınma'yı bir insan hakkı olarak görmektedir.Sığınma haklarının hukuksal zemine taşımak ve yönetimi için kuruluşlar kurulmuştur.

3.4.1 Uluslararası Göç Hukuku

Göç olgusunda iki dünya savaşları arasındaki zamanda mültecilik ve sığınmacılık problemleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu savaşlarda imparatorlukların dağılması birçok insanın yer değiştirmesine sebep olmuştur. Bu insanlar göçmen konumuna düşmüşlerdir. Göçmenlerin durumlarının belirlenmesi için uluslararası hukuk çerçevesinde bir çözüm yolu aranmıştır. 1950'de Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği'nin kurulması ve 1951 yılında imzalanan *Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi*'nin yürürlüğe konması ile başlamıştır. Uluslararası camia tarafından belirlenen ve üzerinde fikir birliğine varılan bu kanunlar, normlar, ve kurumsal yapılar, göç bileşenindeki unsurları sınıflandırarak bu süreçleri idare etmek ve kontrol altına almak amacıyla yürürlüğe konmuştur (Robinson et.al., 2002: 28). Mülteci sorununun uluslararası zeminde tartışılıp korunması konusunda standartlarının belirtilmesi açısından önemlidir.

Göçe dair esas normlar sığınma talebinde bulunma hakkı ve gönüllü iade hakkı olarak belirtilirken; bu alandaki temel kanunlar 1951 sözleşmesi ve 1967 protokolü içerisinde yer almaktadır.1951 Sözleşmesi'nin 33. Maddesi ise, göç eden kimsenin ırkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal ya da politik gruba mensubiyeti nedeniyle hayatının ya da hürriyetinin tehdit altına gireceği bölgelere *geri gönderilme (refoulment)* ve *sınır dışı etmeyi (expulsion)* yasaklamıştır. Fakat bu sözleşmeye göre, mülteci olarak nitelendirilebilecek kimseler, 1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa'da meydana gelen olaylardan etkilenmiş olmak durumundaydılar. Cenevre Sözleşmesi'ndeki söz konusu kısıtlamalara karar verilmesinde hem bu milliyetçilik anlayışının, hem de (bilhassa İsrail/Filistin ve Hindistan/Pakistan çatışmaları sonucu meydana gelen göç hareketleri nedeniyle) güvenlik kaygısının ön planda olduğu ifade edilebilir (Çelebi et.al., 2011: 211). Türkiye Sözleşme ve Protokolü kabul etmesine rağmen eğer mülteci özelliği

taşıdıkları konusunda ikna olursa "geçici sığınma" verme rolüyle sınırlı bir sorumluluk üstlenmektedir (Levitan et. al, 2009: 80).

1967 tarihli New York Protokolü'nün imzalanmasıyla uluslararası koruma alanında yeni bir dönüm noktasına gelinmiştir. Bu Protokol ile 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin "zaman sınırlaması" kaldırılmış; ayrıca Sözleşmeye taraf olan birçok ülke "ihtiyari" coğrafi sınırlamasını/çekincesini kaldırarak, nereden geldiğince bakmaksızın Sözleşmeyi tüm mültecilere uygulamaya başlamıştır. Böylelikle uluslararası koruma rejimi daha evrensel bir boyut kazanmıştır. Bu dönem BMMYK'nın dikkatinin Avrupa'dan başka bölgelere kaydığı, yeni bir çağın başlangıcı da olmuştur. BMMYK Bu dönemde Cezayir bağımsızlık savaşı sırasında Fas ve Tunus'a kaçan mültecilere destek sağlamıştır (KDK, 2108: 52).

Mültecilik ve sığınmacılık hakkında mevcut uluslararası antlaşmalar, sözleşmeler ve protokoller göçmenleri yer ve zamana göre değişiklik göstermesinden olumsuz yönde etkileyebilir. Göç eden kimselerin kimliğinin, devletlerin hangi zamanlarda kimi *düşman* ya da *diğeri*, kimi *dost* ya da *kendi tarafında* algıladığına bağlı olarak değişiklik göstermesi, yeniden üretilmesi ve yorumlanması, bu bağlamda bu gerçekliği destekler niteliktedir (Haddad, 2008: 10-14).

Mültecilere sözleşmelerde ülkede yaşayan vatandaşlara ve gelen yabancılar hakkında işe girme, iş kurma ve mülk sahibi olma mültecilerin yabancıların hakkından geri olmamak, hukuk, sosyal durumlar ve eğitim öğretim konularında ülkede yaşayan vatandaşların aldığı hizmetten fazla olmayacak şekilde verilmesi (Güçer vd, 2013: 25) hükmüne bağlanmıştır.

3.4.2 Göçle İlgili Uluslararası Kuruluşlar

Uluslararası sorun olan göç olgusu bütün devletlerin problemleri arasında olan bir konudur. Bu konuda çalışmalar yapılmakta, sorunun çözümü konusunda çözüm önerileri değerlendirilmekte ve bazı teşkilatlanmalar kurularak göç sorununa çözüm arayışı içerisinde olunmaktadır.

3.4.2.1 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK-UNHCR)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK-UNHCR), 14 Aralık 1950 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kurulmuştur. BM Mülteci Örgütü, BM Genel Kurulu ve Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) altında hizmet vermektedir. UNHCR'ın görevi, dünya genelinde mültecileri korumak maksadıyla uluslararası faaliyetleri koordine etmek, mültecilerinsorunlarını çözmeğe yönelik faaliyet içerisinde bulunmaktır. Her insanın başka bir ülkede mülteci olarak emniyetli bir şekilde barınabilmesini sağlamak, sığınma talebinde bulunabilmesine yardımcı olmak ve kaldığı ülkeye yerleştimek için çalışmalar yürütmektedir.

3.4.2.2 Uluslararası Göç Örgütü (IOM)

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) 5 Aralık 1951 yılında kurulmuştur. Mülteciler ile ilgili acil gelişen durumlarda yardım, mültecilerin yeni bir ülkeye transferi, eve gönüllü geri dönüşlere yardım, göçmenlerin sağlık sorunlarını çözmek, para gönderimi ve yasal göç çözümlerinin desteklenmesi gibi alanlarda faaliyet gösteren uluslararası bir örgüttür. Hükümetler arası bir kuruluş olan IOM'un merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrindedir. IOM, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerden toplam 151 üye devletten oluşmaktadır. Ayrıca 12 gözlemci statüsüne sahip ülke de IOM'un faaliyetlerine katılmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan etkilenerek göç eden insanlara yardım etmek amacıyla 1951 yılında Intergovernmental Committee for European Migration (ICEM) adıyla kurulan örgüt daha sonra isim değiştirerek bugünkü halini almıştır. Örgüt resmi dil olarak İngilizce, Fransızca ve İspanyolca dillerini kullanmaktadır.

3.4.2.3 Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD)

Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD), 1993 yılında Avusturya ve İsviçre'nin öncülüğünde kurulmuş ve Birleşmiş Milletler (BM) de ICMPD'de gözlemci statüsüne sahiptir. Kuruluşa üye ülkeler; Avusturya, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Makedonya, Polonya, Portekiz, Romanya, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, İsveç ve İsviçre'dir. ICMPD, göç politikaları konusunda kısa ve uzun vadede projeler üreterek ilgili hükümetlere veya hükümetler üstü kuruluşlara yardımcı olmaya çalışmaktadır. Merkezin amacı; yapıcı, sorunları çözmeyi amaçlayan ve sürdürülebilir göç politikalarını teşvik etmek ve Avrupa'daki hükümetler ve örgütler ile temasa geçerek hizmet değişim mekanizması işlevi görmektir.

ICMPD'nin en önemli faaliyet türleri değerlendirme, kapasite geliştirme, diyalog ve araştırmadan oluşmaktadır. Bu çerçevede ICMPD'nin başlıca amaçları şunlardır;

- Uzun soluklu uluslararası göç politikası üretmek,
- Avrupa ve Dünya çapındaki göç baskıları konusunda stratejiler üretmek,
- Orta, Doğu ve Batı Avrupa devletlerinin göç sorunları ile ilgili giriĢimlerde bulunmak ve çözüm yöntemleri belirlemektir.

Üye sayısı son 16 yılda 15'e yükselen ICMPD, hükümetlerle yakın işbirliğine ve amaç odaklı tartışmalara önem vermektedir. Hâlihazırda 30'dan fazla ülke ICMPD'yi desteklemektedir. Bu bağlamda, Türkiye de ICMPD ile ikili işbirliği anlaşmaları veya mutabakat muhtıraları akdetmiş olan ülkeler arasında yer almaktadır. ICMPD aynı zamanda, Budapeşte Sürecinin sekretarya görevini de üstlenmiştir. Ayrıca ICMPD, Prag Süreci gibi uluslararası göç süreçlerine de aktif olarak destek vermektedir. ICMP'nin merkezi Avusturya'nın Viyana kentinde bulunmaktadır. Brüksel'de görev ofisi ve çeşitli ülkelerde de temsilcilikleri bulunmaktadır.

3.5 Türkiye'de Uluslararası Göç Sorunu

Türkiye'nin "kaynak" ve "transit" ülke olması, bulunduğu bölge itibariyle komşularının istikrarsız, karışık ve siyasal sorunlar yaşayan gerek tarihi ve kültürel bağları nedeniyle göç alan bir ülke haline gelmiştir. Bu nedenle göç sorunlarını kendi içinde hissetmesine sebep olmaktadır. Günümüzde yaşanan Suriye iç karışıklığı ve büyük güçlerin alan hâkimiyeti mücadeleleri Türkiye'de mültecilerin çoğalmasına ve çoğalmaya da devam etmesine sebep olmaktadır. Bu da mülteci mevzuatının iç ve dış politikamıza uygun düzenli hale getirilmesini zorunlu hale getirmektedir.

3.5.1 Türkiye'nin Yasadışı Göçmen Sorunu

Türkiye 10-11 Aralık 1999'da Helsinki zirvesinden sonra Konsey tarafından AB'ye aday olarak ilan edilmiştir. Bu tarihten üç yıl sonra 11 Nisan 2000 tarihinde Lüksenburg'da, 39. Türkiye-AB Ortalık konseyi toplantısı yapılmış ve AB mevzuatı ile uyumu sağlayacak kararlar alınmıştır. Bu çerçevede 8 Kasım 2000 tarihinde açıklanan Türkiye için katılım ortaklığı belgesi Orta vadeli öncelikler arasında güçlendirilmiş siyasal diyalog ve siyasi ölçütler konusunda Türkiye'den bazı kriterlere uyması

istenmiştir. Bu kriterlerden sınır denetimleri ve göçle ilgili olanlara bakıldığında (Aktar, 2011: 189),

- Shengel bilgi sistemi ve Europol'a tam olarak katılımın mümkün olabilmesi için veri koruma alanındaki AB müktesebatının kabulü, vize mevzuatı ve uygulamasının AB mevzuatına uygun hale getirilmeye başlanması,
- Yasadışı göçün önlenmesine yönelik olarak göç konusundaki AB müktesebatının ve eylemlerinin (kabul, yeniden kabul, sınır dışı etme) kabul edilmesi ve uygulanması,
- Sınır denetimlerinin güçlendirilmesi devam edilmesi ve Schengen sözleşmesinin tam olarak uygulanması için hazırlık yapılması,
- İltica konusundaki 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ne konulan coğrafi çekincenin kaldırılması ve mülteciler için konaklama tesisleri ve sosyal destek mekanizmaları geliştirilmesi istenmiştir.

Türkiye, Asya, Afrika ve Orta Doğu göçmenlerinin doğu Akdeniz sahasında Avrupa'ya çıkış noktası durumundadır. Türkiye, kendi vatandaşlarının başka ülkelere göç etmesi ve başka ülkelerden göçmenlerin göçüne maruz kalmanın dışında aynı zamanda da transit ülke olma özelliği taşımaktadır. Bu açıdan yoğun bir şekilde yasadışı göç sorunlarıyla uğraşmaktadır (Aksoy, 2012: 292). Türkiye'nin sınırlarında ve denizlerinde göçmenler Avrupa'ya gidebilmek için uğraş vermektedirler.

Bir devlete mülteci olarak gelmek zorunda kalan insanlar geldikleri toplumda bazı sıkıntılar yaratabilirler ev fiyatlarının artması, sağlık sorunları, eğitim sorunları, işçi ücretleri düşebilir, yerel halkta uyum sorunu çıkabilir, nefret söylemi yayılması (Kılıç, 2014: 106) gibi bazı sıkıntılar yaratabilir.

3.5.1.1 Türkiye'den Avrupa'ya Yasadışı Transit Göç

Türkiye konumu itibariyle siyasi, toplumsal ve istihdam için yasadışı göç yaşayan bir ülkedir. Avrupa'nın kara ve deniz olarak Türkiye'ye yakınlığı, kara sınırlarının bir bölümünün yüksek dağlardan oluşması sınır kontrolünün zayıflaması nedeniyle Türkiye transit ülke konumundadır. Avrupa'ya ulaşmak için Türkiye köprü olarak kullanılmaktadır.

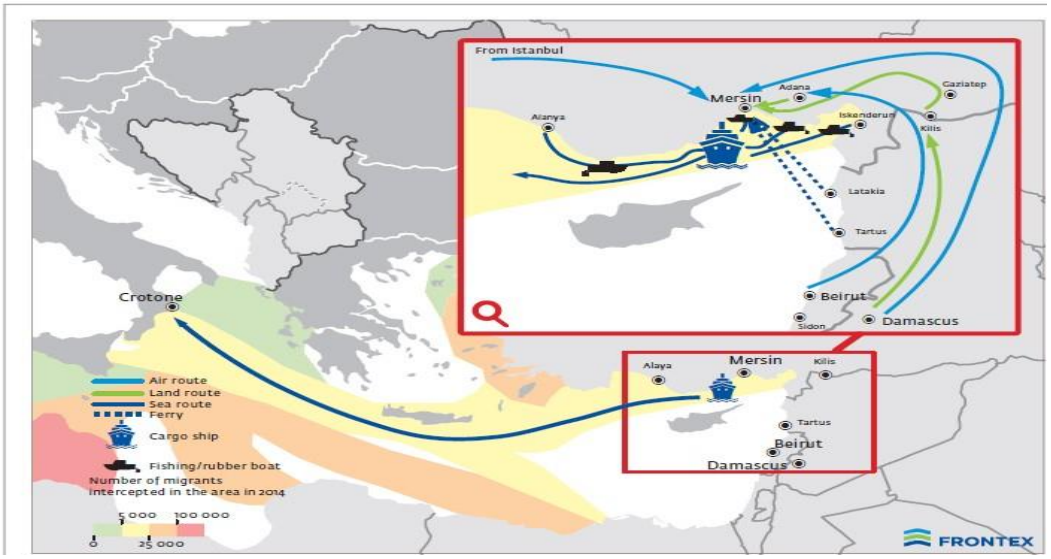
Harita 3 Türkiye'den Avrupa'ya Transit Geçiş Gösterimi

Kaynak: FRONTEX (frontex.europa.eu), [Erişim: http://frontex.europa.eu/ assets/ Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf 10 Ekim 2015].

Türkiye, özellikle Ortadoğu ve eski sosyalist ülke vatandaşları tarafından gelişmiş ülkelere geçişte transit, yerleşmek için hedef olarak seçilmiştir. Bu yönüyle uluslararası göç Türkiye'nin en önemli problemlerinden biri haline gelmektedir (Erbaş, 2009: 189). Suriye'den gelenler öncelikle Türkiye'ye güvenlik açısından gelmişlerdir. Daha sonra Avrupa'ya gitmek için transit ülke olarak kullanmışlardır. Avrupa Birliği ülkelerine gitmeye çalışan göçmenlere Doğu Akdeniz havzasını bir ayrılış bölgesi ve Orta Akdeniz havzasını ise bir varış noktası olarak belirledikleri anlamına gelmektedir (Annual Risk Analysis, 2015: 19). Arap Baharıyla Ortadoğu'daki iç karışıklıklar göçü artırmıştır.

Harita 4 Eylül 2014'te Kargo Gemisi Sandy ile Birlikte İtalya'ya Giden Rota Örneği

Kaynak: FRONTEX (frontex.europa.eu) , [Erişim: http://frontex.europa.eu/ assets/ Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf 10 Ekim 2015].

Yasadışı göçmen kaçakçılığı yapanlar kargo gemilerini kullanmaktadırlar. Bu işlerden de yüksek miktarda kar etmektedirler. Değişik suçlar içinde finans kaynağı oluşturmaktadırlar. Bu durum suç örgütlerinin Suriye'de yerlerinden olan mağdur aile gruplarını sömürerek bulaştıkları diğer suç faaliyetlerini finanse etmelerine büyük katkı sağlamaktadır (Annual Risk Analysis, 2015: 21). Bu şekilde AB ülkelerine giden göçmenlerin çoğu iltica başvurusunda bulunmaktadırlar. Böylece mülteci statüsünden yararlanarak sınır dışı edilmenin önüne geçmeye çalışmaktadırlar.

Ortadoğu'daki karışıklıklar ve Ön Asya'daki huzursuzlukların olması itibariyle göçmenlerin Avrupa'ya geçmelerinde Akdeniz havzası yasa dışı göçmen konusunda önemini her zaman koruyacak ve arttıracaktır. Avrupalı devletler Akdeniz'deki kontrollerini fazlalaştıracaklardır. Bu yönüyle aynı zamanda Avrupa Birliği'nin dış sınırında bulunan ülkelerinin sınır kontrol birimleri hem Akdeniz'in geniş sahasında arama kurtarma faaliyeti icra edecek hem de kendisini Avrupa Birliği'nin sınırlarında artan sayıdaki yasadışı göç hareketleri ile ilk temasa geçen, birliğin sınır bekçileri olarak göçmenleri uluslararası koruma maksadı ile arama yaparken göreceklerdir (Annual Risk Analysis, 2015: 47). Avrupa ülkeleri Suriye'den ve diğer yerlerden gelen göçmenleri kabul etmemektedir. Avrupa'ya geçmelerini engelleme yoluna gitmektedirler ve Türkiye'de Suriyelilerin kalması için bir takım teşviklerde bulunmaktadırlar.

Harita 5 Türkiye'ye Yönelen Uluslararası Yasadışı Göç Güzergâhı

Kaynak: UTSAM Raporlar Serisi No: 18 Mayıs 2012. [Erişim Tarihi:10 Ocak 2014, Http://Utsam.Org/Icerikdetay.Aspx? Pid=383&Cid=0&Lang=Tr]

3.5.1.2 Yasa Dışı Göç

Göçün oluşumunda etki edebilecek unsurlar hakkında çok fazla neden gösterilebilinir. Bunlardan, güvenlik sorunu, ekonomik daralma, siyasi istikrarsızlıklar ve iç savaşlar örnek gösterilebilir. Bütün bu olumsuzluklara maruz kalan insanlar, daha iyi bir yaşam elde etmek maksadıyla doğup büyüdükleri toprakları terk ederek yeni bir hayata yolculuk etmektedirler (Sever, 2013: 86). Bu ve bunun gibi sebeplerden dolayı insanlar yerlerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Uluslararası alanda en önemli sorunun sınır aşan göç olgusu olarak kabul edilmektedir.

Göç olgusunun toplu olarak görülmesi iltica, mülteci ve yasadışı gibi kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ancak ülkeler arası her alanda artan eşitsizlikler ve yasal göçe getirilen sınırlamalar nedeniyle göçmenlerin göç için yeni yöntemler geliştirmesiyle bu kavramların çeşitliliği artmaktadır (Gençler, 2003: 175). Göç akarsu gibi ‘’su akar yolunu bulur’’misali hedefine devamlı ulaşmaktadır. Göçü tetikleyen faktörlere baktığımız zaman, kaynak ülke ile hedef ülke arasındaki kaynakların zenginliğindeki farklar, iş imkânları, nüfusun hızla artması, güvenlik sorunları, insan hakları ihlalleri ve sosyo-politik farklılıkların olduğunu belirtebiliriz (De Tapia, 2003: 16-17). Bu unsurlar olduğu zaman insanlar çareyi göç etmede bulacaktır.

Yasal göç, başka ülkeye giden insanların ülkenin yasalarına göre girişini yapmış ve orada kalma izni almışsa yasal olarak göç yapmış demektir. Yasal göç çerçevesinde göç eden kişilere yönelik yaklaşımlar, her ülkenin kendi iç prosedürleri, siyasi ve sosyal politikaları çerçevesinde şekillenmektedir (Akçadağ, 2012: 4). Gidilen ülke yöneticilerinin izni ve bilgisi dâhilinde olan bir göçtür. Yasal olmayan göç ise, ülkesinden yada başka ülkeden başka bir ülkeye yasal olarak çıkış yapmayan, başka ülkenin sınırından geçerek yada gidilen ülkeye yasal olarak gripte zamanı bitince çıkış yapmayarak, izin alınmadan kalınması olayına yasadışı göç denilmektedir.

Yasadışı göç olgusunu, kanun tarafından desteklenmeyen doğrudan veya dolaylı olarak maddi veya manevi çıkar elde etmek maksadıyla, bir kişinin veya grubun uyruğunu taşımadığı veya daimi ikamet hakkına sahip olmadığı başka bir devlete yasadışı yollardan girişi (Gençler, 2003: 176) şeklinde tanımlanabilir. Gidilen ülke

yöneticilerinin izni dışında yapılan bir harekettir. Yasadışı yollardan gerçekleştirilen göç hareketlerinin yöntemlerine dair aşağıda bir kaç örnek verilmiştir (Arslan ve Azizağaoğlu, 2004: 299):

- Sınır kapıları kullanılarak sahte veya değiştirilmiş belgelerle giriş-çıkış yapılması,
- Havayolu kullanarak vize uygulamayan ülkelere yasal yoldan giriş yapılarak sonradan temin edilen sahte pasaport veya belgelerle Avrupa ülkelerine geçilmesi,
- Karayoluyla TIR, kamyon, karavan gibi ulaşım araçlarının gizli bölmelerine gizlenilerek karayoluyla giriş veya çıkış yapılması,
- Gözetlemesi zayıf olan kara sınırlarından yaya veya binek hayvanlarını kullanarak ülkeye girilmesi,
- Sınır boyu uzanan nehirlerinden yüzerek veya şişme botlarla ülkeden çıkış yapılması,
- Kaçak göçmenlerin, denize kıyısı bulunan kıyı bölgelerinden küçük teknelerle açıkta bekleyen büyük kargo gemilerine götürülerek, başka bir ülke kıyısına ulaşıldığında yine küçük teknelerle göçmenlerin kıyılara çıkartılması suretiyle yapılması,
- Yasal belgeyle ülkeden çıkış yaptıktan sonra bu yasal belgeyi posta yolu ile geri göndererek bu belgeyi diğer bir kişinin kullanımının sağlanması,
- Ticari yatırım adı altında kurulan şirketler vasıtası ile vize ve ikamet izinleri alınması suretiyle yapılması,
- Yasadışı göçmen kaçakçılığı yapan organizatörler tarafından kullanılan ve seyahate elverişli olmayan (kuru yük gemileri, eski gemiler vb.) tekneleri veya gemileri ile yasa dışı giriş ve çıkış yapılması,

Suç örgütleri göçmenlerin yasadışı girişlerindeki ücretlerin yüksekliğini bilip bu yönde çalışmalar yapmaktadırlar. Göçmen kaçakçılığı" veya "insan kaçakçılığı" olarak tanımlanan bu suç, günümüzde organize suç örgütlerinin uyuşturucu ve silah kaçakçılığından sonraki en önemli gelir kaynakları arasında olduğu tahmin edilmektedir (Gün, 2005). Yasa dışı göçlere aracılık yapan suç örgütleri gelir getiren bu haraketleri organize etmek istemektedirler.

3.5.2 Türkiye'de Mülteci Mevzuatı

Cenevre görüşmesine göre Türkiye, coğrafi bölge sınırlamasını hayata geçirmiş ve ne kadar ya da ne zaman kalma işlemlerini faaliyete geçirmemiştir. Suriyelilerin hukuki statülerinde Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 New York Protokolü çerçevesinde uluslararası koruma sağlaması gerekmektedir. Türkiye ulusal mevzuatındaki eksikliği Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle bir nebze çözebilmiştir. Bu kanunun çıkmasına kadar 1934 tarihli ve 2510 sayılı mülga İskân Kanunu, 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 1950 tarihli ve 5683 sayılı mülga Yabancıların Türkiye'de ikamet ve seyahatleri hakkında kanun, bu alandaki temel hukuki metinleri teşkil etmiştir (KDK, 2018: 84). Türkiye'de 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde öngörülen uluslararası korumaya ilişkin iş ve işlemlerin nasıl yürütüleceğine dair bir yasal düzenlemenin bulunmayışı, 1994 yılındaki yönetmeliğe göre çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. Yönetmelik, "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" olan bu düzenleme, uluslararası koruma ile ilgili uygulamalara yön vermektedir. O zamana kadar doğrudan sığınmacılarla ve mültecilerle ilgili tek yasal düzenleme olduğundan büyük önem taşımaktadır (KDK, 2018: 84). Bu yönetmelik Avrupa'dan gelenlere sığınmacı olanağı sağlayarak sözleşme dışı mültecilere de güvence altına alınmasını sağlamıştır.

Suriye' den gelen insanların durumu toplu sığınma kavramının içine sokulmaktadır. Toplu halde Türkiye sınırlarına gelip içeriye alınanlara kapıların açık tutulma politikası gerçekleştirilirken geçici koruma statüsü çerçevesinde yardım edilmesi ön görülmektedir (Güçer vd, 2013: 27). Türkiye, sınırından içeriye geçmek isteyen insanları misafir olarak görmektedir. Sığınmacı ve mülteci statüsüne sokmamaktadır (Güçer vd, 2013: 27). Geçici koruma kapsamında olan kişilerin uluslararası boyutta değerleneceği belirtilmektedir. Böylece kendi işini kurma, çalışma, oturma izinleri, barınma, sağlık eğitim gibi hakların verilmesi amaçlanıyor (Güçer vd, 2013: 27).

3.5.2.1 Uluslararası Göçün Mevzuat Tanımı

Türkiye göç konusuna uluslararası zeminde hem hedef ülke hemde diğer ülkelere geçişte transit ülke konumundadır.1958'den beri BMMYK Yürütme Komitesi üyesi olarak aktif bir şekilde uluslararası koruma mekanizmasının şekillenmesine katkıda bulunan Türkiye, ayrıca Mültecilerin Hukuki Statüsü ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin ana hatlarının belirlendiği konferansa katılan 26 ülkeden de birisidir (KDK, 2018: 80). Türkiye, Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ni ve de Sözleşmedeki 'zaman sınırlamasını' kaldıran Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 New York Protokolü'nü imzalayan ilk ülkeler arasında yer almaktadır (KDK, 2018: 80). Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesine taraf olurken coğrafi sınırlama hakkını kullanmış ve sosyo-ekonomik kaygılar ve güvenlik nedenleriyle Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 Protokolü'nü imzalarken de bu coğrafi sınırlamayı devam ettirmiştir. Bu antlaşmalarla Türkiye, Avrupa ülkelerinden gelen göçmenlere "mülteci" tanımlaması yapmaktadır. Avrupa dışından gelen göçmenlere de "geri göndermeme" hukuku uygulanmaktadır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na (YUKK) göre göçmenlerin haklı durumları halinde "şartlı mülteci" olarak kabul edilmektedir.

3.5.2.2 Türkiye'nin Göç Üzerindeki Mevzuat Tanımı

Sığınmacı, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statü sahibi, geçici koruma altındaki Suriyeli, insani ikamet izni sahibi, muhacir, mübadil, göçmen işçi, ekonomik göçmen, düzenli ve düzensiz göçmen, iskânlı göçmen, serbest göçmen vb. sınıflandırmalara bakılmaksızın; vatandaşı oldukları ülkeyi ya da vatansız olmaları halinde yaşadıkları ülkeyi, kısa süreli/turistik amaçlar dışında çeşitli nedenlerle terk ederek, başka bir ülkeye göç eden yabancı kişiler, uluslararası literatürde genel bir sınıflandırma altında 'göçmen' olarak adlandırılmaktadır (KDK, 2018: 81). Türkiye'de ise "göçmen" kavramı 5543 sayılı İskân Kanunu'na göre göçmen (muhacir), "Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelen ve ilgili kanun gereğince kabul olunan"dır.

Uluslararası ve ulusal düzeyde benzer bir tanım farklılığı 'sığınmacı' ve 'mülteci' kavramları için de geçerlidir. Genel kabul görmüş tanım çerçevesinde, sığınma

talebinde bulunan yabancı kişiye 'sığınmacı' (asylum seeker); sığınma talebi haklı görülerek statü alan kişiye ise 'mülteci' (refugee) denilmektedir. Yani "sığınmacılık", mültecilik statüsünün verilme süreci içinde kişiyi korumaya alan bir ön aşamadır. Kuşku yok ki sığınma başvurusunda bulunan her bireyin, başvuru gerekçelerinin makul ve geçerli olması şarttır, aksi halde mülteci statüsünü kazanamaz (KDK, 2018: 81).

Türkiye'de 1994 yönetmeliğinde, Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle yerinden ayrılarak gelenlere "mülteci"; Avrupa dışından gelenlere "sığınmacı" ifadesi kullanılmıştır. Daha sonra uluslararası göç konusunda 2013 tarihli 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile ilk defa bir çalışma yapılarak göçmen konusu ela alınarak, Avrupa'dan gelenlere "mülteci"; Avrupa dışından gelenlere ise "şartlı mülteci" tanımı yapılmıştır. Statüsü belli olmayanlara ise "uluslararası koruma başvuru sahibi" olarak düzenlenmiştir. YUKK aynı zamanda "ikincil koruma ve geçici koruma" kavramlarına açıklık getirmiştir.

Tablo 2 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na (YUKK) göre Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma

Tanımlar	Yasal Dayanaklar	Koruma İçeriği
Başvuru Sahibi	YUKK-Md. 3	'Uluslararası koruma' talebinde bulunmuş, fakat başvurusu hakkında henüz nihai bir karar verilmemiş olan yabancı kişiyi ifade etmektedir.
Uluslararası koruma	YUKK-Md. 3	Uluslararası koruma', mülteci, Uluslararası koruma şartlı mülteci veya ikincil koruma statülerini ifade etmektedir.
Mülteci	YUKK-Md. 61	Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar sonucunda, ilgili maddede belirtilen nedenlerle Türkiye'ye gelen, uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve başvurusu kabul edilen yabancıya verilen koruma statüsünü ifade etmektedir.
Şartlı Mülteci	YUKK-Md. 62	Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sonucunda, ilgili maddede belirtilen nedenlerle Türkiye'ye gelen, uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve başvurusu kabul edilen yabancıya verilen koruma statüsünü ifade etmektedir.
İkincil Koruma	YUKK-Md. 63	Mültecilik veya şartlı mültecilik kriterlerini taşımayan, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiğinde, ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak ya da ülkesindeki yaygın şiddet eylemleri nedeniyle ciddi tehditle karşılaşacak yabancı kişiye verilen

		koruma statüsünü ifade etmektedir.
Geçici Koruma	YUKK-Md.91 ile Geçici Koruma Yönetmeliği Md.3	Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı ifade etmektedir.
Geçici Korunan (statü olup olmadığı konusunda tartışmalar mevcuttur)	YUKK-Md.91 ile Geçici Koruma Yönetmeliği Md.3 ve Geçici Md. 1	Geçici koruma sağlanan yabancı kişiyi ifade etmektedir. (Not: 28/04/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar nedeniyle geçici koruma amacıyla Suriye'den Türkiye'ye gelen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar bu kapsamdadır)

Kaynak: Ç.ALP, (2017) . KDK (Kamu Denetçiliği Kurumu),Göç ve Mülteciler, IV Uluslararası Ombudsmanlık Sempozyum Kitapçığı, Ankara: Yıldız Matbaacılık.

3.5.2.3 Türkiye ile AB Uyum Sürecinde Koruma Alanında Düzenlemeler

Türkiye, uluslararası koruma kapsamında kanunundaki düzenlemelerin Avrupa Birliği uyum sürecinin etkisi vardır.AB, 2001 tarihli Türkiye Katılım Ortaklığı Belgesi ile (2003 tarihinde revize edilmiştir), Türkiye için katılım öncesi süreçte göç ve iltica alanını da kapsayan "Adalet ve İçişleri" alanına yönelik olarak kısa ve orta vadeli hedef ve öncelikleri de belirlemiştir. Türkiye, bu belgeye cevaben hazırladığı 24 Mart 2001 tarihli "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Ulusal Program"da ise, söz konusu önceliklerin gerçekleştirilebilmesi için gereken reform sürecini bir zaman çizelgesiyle ortaya koymuştur. Revize edilerek, 24 Temmuz 2003 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 2003 tarihli Ulusal Program'ın 24-1 no'lu "İltica Alanında AB Mevzuatına Uyumun Başlatılması ve İltica Alanında Kapasitenin Geliştirilmesi" başlıklı bölümünde, Türkiye, "İltica alanında AB mevzuatına uyumun başlatılması, mülteciler için konaklama ve sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi çalışmalarının sürdürülmesi, iltica alanındaki idari ve teknik kapasitenin geliştirilmesi, Taslak İltica Yasasının 2005 tarihinde yürürlüğe girmesini takiben, ilgili alanda idari düzenlemeler çıkarılarak, bu alanda başlatılan AB mevzuatı ile uyum çalışmalarına devam edilmesi" taahhüdünde bulunmuştur (KDK, 2018: 85).

İltica ve göç alanındaki AB müktesebatına uyum çalışmaları kapsamında, 2003-2004 yıllarında Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde TR02- JH-03 sayılı bir AB Eşleştirme Projesi yürütülmüş ve bu proje kapsamında Türkiye'nin İltica-göç alanındaki ilk ulusal

eylem planı olan "iltica ve göç alanındaki Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı" (Göç İdaresi Gen. Müd., 2005) hazırlanmıştır. AB Eşleştirme Projesinin bir parçası olarak geliştirilen, iltica ve göç konusunda Türkiye'nin yol haritasını çizen Ulusal Eylem Planı, Türkiye'nin uluslararası korumaya ilişkin mevcut politika, uygulama ve mevzuatında köklü değişiklikler meydana getiren önemli bir belgedir ve Türkiye'nin AB'ye katılım müzakereleri sürecinde Türk iltica, göç ve yabancılar hukuku ile sistemini, AB müktesebatı ve uygulamaları ile uyumlu hâle getirme amacını taşımaktadır (Güner, 2007: 81).

Ulusal Eylem Planı, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinde iltica-göç alanında gerçekleştireceği kapasite oluşturma çalışmaları açısından, 2001 ve 2003 Ulusal Programı'ndan ve de 2003 yılında kabul edilen Göç ve İltica Strateji belgelerinden çok daha ayrıntılı ifadeler içeren bir planlama belgesi ve yol haritasıdır (Alp, 2006: 270). Eylem Planında; taslak İltica Yasa Tasarısı,"merkezi ve tek yetkili bağımsız bir iltica ihtisas birimi" ve o dönem henüz yürürlüğe girmemiş olan Yetki Devri Genelgesi gibi Türkiye'nin iltica-göç mevzuatı ile uygulamalarında kilometre taşı sayılabilecek son derece önemli gelişmelere de yer verilmiştir (KDK, 2018: 86).

3.5.2.3.1 Türkiye ile Avrupa Birliği Arasındaki Geri Kabul Anlaşması

'Geri kabul' kavramı, başka bir ülkede kalışı için yasal bir dayanak bulunmayan düzensiz (yasadışı) bir göçmenin, menşe ülkesi veya transit olarak geçtiği ülke tarafından-nihayetinde vatandaşı olduğu ülkeye iade edilmesi amacıyla-geri alınmasını ifade etmektedir (KDK, 2018: 91).

Resmi adı "Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma" olarak geçmektedir. Bu anlaşmaya kadar olan zamanda Avrupa ile olan mutabakatlarda geri kabul hakkında çalışmalarda, 2005 yılında başlandığı, 2012'de Avrupa Birliği Sınır ve Sahil Muhafaza Teşkilatıyla (FRONTEX) düzensiz göçlerle alakalı çalışmalar olduğu, söz konusu çalışmanın hayata geçirilmesinde Şubat 2014'de Varşova'da bir çalışma planının imzalandığı, 1 Nisan 2016 tarihinde FRONTEX' in irtibat görevlisi gönderdiği görülmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı: 2017). Bunları takiben 16 Aralık 2013'te Avrupa Birliği ile Türkiye geri kabul anlaşmasını imzalamışlardır (Resmi Gazete, (2014). Anlaşmaya göre,

Türkiye'den AB ülkelerine geçen göçmenlerin geri kabulü üç yıl sonra uygulanmaya başlanacaktır. Daha sonra Avrupa Birliği Türkiye ile 18 Mart 2016 Mutabakatı sağlanmıştır. Bu mutabakata göre Türkiye'de bulunan göçmenlerin düzensiz göç olarak Avrupa'ya gelişleri engellemeleri karşılığında 3+3 Avro yardım yapılacağı belirtilmiş olup Avrupa Birliği bu taahhüdünü tam olarak yerine getirmemiştir.

Bu anlaşmaların sakıncası, Türkiye'nin doğusundaki ve güneyindeki ülkelerden gelen düzensiz göçlere karşı geri kabul anlaşması imzalayamaması yada ülkelerde geri kabulün yürütülememesi buna karşı batı ülkeleriyle geri kabulü anlaşması yapması bazı riski olaylara ve yük paylaşımının olmaması dolayısıyla ileride Türkiye'yi zor durumda bırakabilecektir. Bu şartlarda, Türkiye'nin Batı ülkelerinden kabul ettiği yasadışı göçmenleri kendi ülkelerine gönderemediği için " göçmen deposuna" dönüşmesi, bu durumun ise sınırlı kaynaklar nedeniyle bu kişilerin temel hak ve imkânlara erişimi kadar toplum içindeki bazı dinamikleri de olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmazdır (KDK, 2018: 93). Nitekim 2003'de ABD'nin Irak'a müdahalesi sonucunda Suriye'ye giden göçmenlerin ülkeyi siyasal-kültürel ve ekonomik yönden olumsuz etkilemiştir.

3.5.2.4 Türkiye'deki Geçici Koruma

1994 Yönetmeliği'nin 3'üncü ve 4'üncü, kısmen de 5'inci bölümü, "sığınmak amacıyla topluca Türkiye sınırlarnı gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara ve olabilecek toplu nüfus hareketlerine karşı alınacak tedbirleri ve bu kişilerin Türkiye'ye kabulü halinde yapılacak işlemler ile alınacak tedbirleri" genel itibariyle düzenlemekte ise de, kitlesel akın durumlarında sağlanan "geçici koruma" ilk defa 11/04/2014 tarihinde yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile hukuki dayanak kazanmıştır (KDK, 2018: 88).

YUKK' un 104'üncü maddesinde, "geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek" Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Kanun'un 'Geçici Koruma' ile ilgili asıl hükümlerine ise "Uluslararası Koruma" başlıklı 3'üncü kısmı altında yer verilmiştir ki; bu da geçici korumanın aslında bir uluslararası koruma türü olarak değerlendirildiğini göstermektedir. YUKK' un geçici korumayla ilgili olan 91'inci maddesinde, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya

sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabileceği belirtilmiştir (KDK, 2018: 86).

İlgili madde de ifade edilen Yönetmelik ise 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Öte yandan bu Yönetmelik çıkarılana kadar, Suriye vatandaşlarının kabul ve barınmalarına ilişkin iş ve işlemler, İçişleri Bakanlığı'nın 30/03/2012 tarihli "Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti'nde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge" doğrultusunda yürütülmüştür. 2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle ise, bahse konu Yönerge, keza 1994 Yönetmeliği tüm hükümleriyle ortadan kalkmıştır. Geçici Koruma Yönetmeliği, AB uygulamalarında da yer alan, ayrıca BMMYK tarafından da tamamlayıcı bir koruma çeşidi olarak desteklenen (BMMYK, 2014:1), bu koruma türünün uygulama usul ve esaslarını ilk kez ortaya koymuştur.

Yönetmelik, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza Türkiye sınırlarına gelen veya Türkiye sınırlarını geçen yabancılardan, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışları, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirler ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliği ile ilgili hususları düzenlemektedir. Yönetmeliğin 7'nci ve 8'inci maddeleri, geçici koruma sağlanacakları ve bu korumadan yararlandırılmayacakları, belli bir ülkeye atıfta bulunmadan, genel hükümler ile açıklamakta; Geçici 1'inci maddesi ise 28/04/2011 tarihi itibariyle, münhasıran Suriye Arap Cumhuriyeti'nden, geçici koruma amacıyla kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçenlere sağlanacak geçici koruma ile ilgili yasal çerçeveyi çizmektedir (KDK, 2018: 89).Bugün bu Yönetmelik, Geçici 1'inci maddede açıklandığı şekliyle Suriye Arap Cumhuriyeti'nden gelen yabancılara (Suriye vatandaşlarına ve Suriye'deki mülteciler ile vatansızlara) yöneliktir.

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMANIN TASARIMI

Araştırmada; Ortadoğu'daki istikrarsızlığın nedenleri siyasal ve sosyo-ekonomik yönden incelemek, Göçkonusunu değerlendirmek ve Suriye'deki karışıklık sebebiyle Türkiye'ye gelen göçmenlerin durumlarını, düşüncelerini ve sorunlarını ortaya koyması amaçlanmıştır. Bu nedenle; araştırmaya yönelik önemi, konusu, yöntemi ve sınırlılıkları hakkında bilgiler verilmiştir.

4.1 Araştırmanın Önemi

Göç olgusu ve sorunları dünyada olduğu gibi Türkiye'de de vardır. Günümüz göçlerine ve Türkiye'nin çevresine bakıldığında siyasal, ekonomik ve kültürel yönden olumsuzlukların yaşandığı görülmektedir. Türkiye'ye çeşitli ülkelerden göç gelmektedir. Bunlara ek olarak Arap Baharı olaylarının Suriye'ye sirayet etmesi Suriye'de meydana gelen iç karışıklık ve yabancı güçlerin siyasal ve ekonomik olarak mücadele alanı haline gelmesi münasebetiyle Türkiye'ye 2011 yılı Nisan ayı itibariyle kitlesel ve bireysel olarak Suriyeliler gelmeye başlamış ve Suriye'deki siyasi ve ekonomik istikrarsızlık sebebiyle göç artarak devam etmiştir. Türkiye'de bulunan Suriyelilerin sayısı tahmini 4 milyona ulaşmıştır(Göç İdr. Gen. Müd., 2018: 2). Göç sorunundan kaynaklanan problemlerin Türkiye'de yaşanmaması için önleyici çalışmalar yapılması gerekmektedir.Türkiye'nin Suriyelileri geçici koruma altına alması ve bu kadar geniş bir kitleyi bünyesinde tutması toplumsal, ekonomik, siyasi ve güvenlik alanlarında etkilerinin olacağı göz önüne alındığında Suriyelilerin ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde durumlarının incelenmesi ve bu konudaki bilgilerin paylaşılması önem arz etmektedir.

Türkiye'nin Osmaniye ili de sınıra yakınlığı, bazı imkânların daha fazla olması ve çeşitli nedenlerden dolayı bu göç dalgasından nasibini almıştır.Osmaniye ilindeki Suriyeliler hakkında çalışmaların Arap Baharı'nın oluşumu, göç olgusu ve SuriyelilerinOsmaniye'deki uyumları, yaşamları hakkında bilgileri, gelecek planlarını ve görüşlerini kapsamaktadır. Bu nedenle bu çalışma ile sorunların çözümünde bir katkı

sağlayacağına inanarak ve bundan sonraki çalışmalara destek vermesi açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

4.2 Araştırmanın Konusu

Ortadoğu'daki karışıklık sebebiyle bundan nasibini Suriye'de almış ve Türkiye'yi de siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan etkilemesinin yanında göç olayıyla karşı karşıya bırakmıştır. Dünyada ve Türkiye'de günümüz ve tarihi süreç içerisinde göç olgusu gerçeği görülmektedir. Bu konuda birçok devlet ve uluslararası topluluklarla birlikte Türkiye'de de çeşitli kuruluş ve siyasal örgütler kendi şartlarına uygun tarzlarda çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Suriye'den gelen insanlar hakkında göç çalışmaları kapsamında kente uyum süreçlerinde ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri yönünde çalışmalar olmaktadır (Bimay, 2016). Araştırmada Suriyelilerin duygu ve düşüncelerini açık ve bilimsel olarak daha iyi açıklanması için saha anket çalışması daha geniş çapta yapılarak doğru ve şeffaf analizlere ulaşılması hedeflenmektedir.

Suriyelilere yönelik çalışmaların olumlu yönde ilerlemesi için kendileri, yaşadıkları bölgeler ve Türkiye'nin göç projelerine katkıda bulunmak amacıyla bu ve bu tür araştırmalar yapılması, geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmektedir. Bu vesileyle bu çalışma T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 29.03.2017 tarihli 62.103.649-604.02.02-E.15174 sayılı EK 6'da gösterilen araştırma iznine bağlı olarak Suriyeliler hakkında tez kapsamında saha anket çalışmasından oluşmaktadır.

Anket saha araştırması 1 Nisan 2017-13 Aralık 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma Osmaniye merkez (36 mahalle, bir kamp önü, Suriyelilerin okulları, yaşlıların kaldığı barınma yerleri, iş yerleri, köy çiftlik bölgeleri ve Suriyelilerin toplanma yerleri), Düziçi, Bahçe, Hasanbeyli, Toprakkale, Kadirli ve Sumbas ilçeleri ile Tüysüz, Cevdetiye ve Ellek beldelerini kapsamaktadır. Çalışmada Osmaniye ilinde bulunan Suriyelilerin sosyo-demografik durumlarını, sosyo-ekonomik durumlarını, siyasal görüşlerini, uyumlarını ve gelecek beklentilerinin ne düzeyde olduğu hakkında ana soru 49 adet ve bunlara bağlı alt sorular bulunmaktadır. Suriyeliler ankete kendi ve ailesi hakkında bilgi vermiştir. Anketi 7-9 kişi ile saha çalışmasında bulunarak yanlarında katılımcılarla iletişimin sağlıklı bir şekilde sağlanması için üç Suriyeli eşlik etmiştir.

4.3 Araştırma Yöntemi

Verilerin daha açık ve net olmasıgenellenebilir açısından toplam 3000 erkek ve kadın katılımcı ile anket uygulaması yapılmıştır. Osmaniye'de yaşayan Suriyelilerin karşılaştıkları problemleri, ekonomik, politik ve demografik açıdan incenlemeye çalışılması araştırmanın kapsamının fazla olmasına ve geniş yelpazeli soru örnekleri kullanılmasına sebep olmuştur. Bu kapsamda genel demografik yapıları incelenmiş, geldikleri yer hakkındaki önceki durumları, düşünceleri ve karşılaştıkları sorunları tespit etmek için çeşitli sorular kullanılmıştır.

Bilimsel bir çalışmanın başarısı amacına uygun araştırma yöntem ve tekniklerin seçilmesiyle ilişkilidir. Araştırma yöntemi, araştırma konusunun soyuttan somuta dönüştürülmesi veya başka bir deyişle araştırmanın "operasyonel duruma" getirilmesidir (Aziz, 2010: 30). Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan; evrenin tamamından ya da ondan alınacak bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2009: 77-79). Suriyeli göçmenlerin görüşmelerden çekinmeleri nedeniyle araştırmacıyla konuşmaktan uzak durdukları görülmüştür. Nitel araştırma; şeffaf, doğru, güvenilir, genele yayılan ve objektiflik olması itibariyle nicel araştırmanın yerinde ve daha önceki bilgilerden analiz etme olumsuzluğundan uzak güncel bilgiler derlenmiştir. Nicel araştırmanın insan faktörünü kontrol etmeye veya ortadan kaldırmaya çalışır. Nicel araştırmacının objektifliğin altını çizerek, tekrarlama ilkesi kullanılarak. Nicel araştırmacılar, standartlaştırılmış metodolojik prosedürlere bağlı kalır, sayılarla ölçüm yapar ve sonra verileri istatistik ile analiz ederek sonuca ulaşmaktadır (Neuman, 2010:227).

İnsan davranışlarının "niçin"ini anlamaya yönelik olan araştırmalar, nitel araştırmalardır. Nitel araştırmalar; anket, gözlem ve mülakattan oluşmaktadır. (Ergün, 2007). Araştırmada anket yöntemi kapsamında nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin anlam kazanması önemlidir. Araştırmadaki veriler SPSS (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) 24 paket programına aktarılarak işlenip çözümlenmiştir. Değerlendirme kısmı frekans, yüzde analizler ve çapraz tablolara ulaşmakla olmuştur. Veriler saptanarak, SPSS programı ile analiz edilerek değişkenler arasında ilişkinin anlamlılık faktörleri gösterilerek çapraz tablolar üzerinde araştırılarak

veriler ışığında konuların yorumu yapılmıştır. Çalışmanın yöntemi betimsel ve alan araştırmasıdır. Alan araştırması bir anket çalışması yürütülerek gerçekleştirilmiş olup anket verilerinin değerlendirilmesi ve analizlerinin yapılmasında SPSS programı kullanılmaktadır (Güriş, 2015).

4.3.1 Veri Toplama

Suriye'deki iç karışıklık sonrası Türkiye'ye gelen Suriyelilerin neden geldikleri ve ülkelerinin içinde bulunduğu durumun tarihi süreçte nasıl geliştiği hakkında literatür taraması yapılmıştır.Göçle alakalı mevzuatlar incelenerek Suriyelilerin ve Türkiye'nin nasıl davranması gerektiği açıklanmış ve son olarak saha anket araştırması yapılarak istatistiksel analiz araştırması doğrultusunda Suriyelilerin ne durumda olduğu, ne yapmak istedikleri ve Suriye-Türkiye ülkeleri ile alakalı düşünceler incelenmiştir.

4.3.1.1 Örneklem

Yapılan saha araştırması 16 yaş ve üstü Suriyelilerleyüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Suriyelilere, yöneltilen sorular açık ve anlaşılır şekilde sorularak net cevaplar alınmaya çalışılmıştır. Ankete dâhil edilen hedef kitle; öğrenciler, meslek sahipleri, gençler, ev hanesi, esnaf ve işçilerden oluşmaktadır. Araştırma bulguların rahat hesaplanması için anket saha çalışmasında 1500 erkek ve 1500 kadın katılımcılara soru yöneltilerek cinsiyet oranının sayısal olarak eşit olması hedeflenmiştir.Suriyelilerin durumları ve düşünceleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Tablo 3 Örneklemin Demografik Özelliği

		SAYI	YÜZDE
CİNSİYET	Kadın	1500	50,0%
	Erkek	1500	50,0%
	TOPLAM	**3000**	**100,0%**
YAŞ	16-17	125	4,1%
	18-24	443	14,7%
	25-29	353	11,7%
	30-39	750	25,0%
	40-49	658	21,9%
	50-59	441	14,7%
	65 ve Üstü	230	7,6%
	TOPLAM	**3000**	**100,0%**
EĞİTİM	Okur Yazar Değil	95	3,2%
	Okur Yazar	87	2,9%
	İlk Okul	1209	41,3%
	Orta Okul	802	26,7%
	Lise	670	22,3%
	Yüksek Okul	32	1,1%
	Üniversite	96	3,2%
	Yüksek Lisans	9	0,3%
	TOPLAM	**3000**	**100,0%**

Tablo 3, Örneklemin demografik özelliği hakkında bilgi vermektedir. Araştırma Türkiye'nin Osmaniye ili merkez, ilçe ve beldelerde ikamet eden Suriyelilerle gerçekleşmiştir. Üniversite ve üstü öğrenim düzeyi azdır. Suriyelilerin eğitim durumları dikkate alındığında öğrenim görmemiş olanların olduğu da görülmüştür. İlkokul, ortaokul, lise, üniversite ve lisans üstü eğitim görenlerin varlığı tespit edilmiştir. Oransal olarak ilkokul seviyesinde olanların fazla olması dikkat çekmektedir.

Tablo 4 Anketin Yapıldığı Osmaniye İli Merkez, İlçe ve Beldeleri Nüfusu ve Suriyeli Sayıları

OSMANİYE İLİ								
MERKEZ	Nüfus	263.104	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	OSMANİYE İLÇE VE NÜFUSLARI		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
			806	53,1%	711	46,9%	1517	50,5%
İLÇELER	Düziçi	82.445	107	7,1%	96	6,4%	203	6,7%
	Bahçe	21.704	70	4,6%	58	3,8%	128	4,2%
	Hasanbey	4.214	72	4,8%	94	6,2%	166	5,5%
	Toprakkal	18.885	62	4,1%	99	6,6%	161	5,3%
	Kadirli	123.144	97	6,4%	109	7,2%	206	6,8%
	Sumbas	14.228	50	3,3%	78	5,2%	128	4,2%
	TOPLAM	264.620	458	30,5%	534	35,6%	992	32,7%
BELDELER	Tüysüz	4.923	22	1,4%	25	1,6%	47	1,5%
	Cevdetiye	3.037	192	12,8%	202	13,4%	394	13,1%
	Ellek	6.393	22	1,4%	28	1,8%	50	1,6%
	TOPLAM	14.353	236	15,7%	255	15,0%	491	16,2%
	TOPLAM	542.077	1500	50,0%	1500	50,0%	3000	100,0%

Kaynak: Nüfusu com., (2017). Osmaniye Nüfusu İl-İlçeleri Erişim Tarihi: 2017 https://www.nufusu.com/ilceleri/osmaniye-ilceleri-nufusu

Tablo 4, Osmaniye İli merkez, ilçe ve beldelerin nüfusu ve bu bölgelerde katılımcı Suriyeli sayıları hakkında bilgi vermektedir. Örnekleme tablosuna göre katılımın Osmaniye merkezde yüzde 50,5 oranında, ilçelerde yüzde 32,7 oranında ve beldelerde yüzde 16,2 oranında olduğu görülmektedir. Osmaniye nüfusu yaklaşık 542 bin kişi olarak görülmektedir (Haber Türk, 2017).

Osmaniye'ye gelen Suriyelilerin resmi sayısı 45.227 kişidir. Bunlardan 24.109'u erkek, 21.118'i kadındır (Göç İdr. Gen. Müd., 2017: 7). Bu sebeple Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin araştırılması yoluyla Türkiye geneline bir değerlendirme yapılabileceğine inanılarak karşılaştıkları problemler tespit edilerek değerleme yapılmıştır. Bu şekilde

Türkiye'ye dağılan diğer göçmenleri de temsil edebilecek "örnek kullanmak" hem araştırmanın daha ucuza mal olmasını hem de daha kısa sürede bitirilmesini sağlayacaktır (Gegez, 2005).

Akademik ve bilimsel çalışmalarda araştırma yapılacak konunun genel olarak tümünü incelemek, zaman ve maliyet açısından zahmetli bir iştir. Bu sebeple genel içinde geneli temsil edecek bir kısım yada bir parça incelenip değerlendirilmiştir. Evrenin içinden belli bir yüzdesini örneklem olarak alma işleminin bilimsel bir temeli yoktur. Fakat toplum bilimlerde, genellikle her gözenekte bulunacak ve evreni temsil edecek örneklem miktarının 300 ile 400 dolaylarında olmasının ideal, ancak 100'den az olmamasının yararlı bir uygulama olacağı söylenebilir (Karasar, 2009:127).

Çalışmada ilk önce, 200-300 kişiye anket araştırması yapılması ön görülmüştür. Bunun bir bölgede olması verilerin dar olacağı, değişik bölgedeki farklı insanlara ulaşılarak geniş bir araştırma örneklemiyle daha sağlıklı bilgi tespit edilebilecek veriler için daha zengin olacağı düşünülmüştür.

Suriyelilerin anket yapmaya ikna edilmesi önemli bir sorun olmuştur. Katılımcılara şeffaf bir şekilde konunun açıklanması için basit tesadüfî örnekleme yönteminden de yararlanılmıştır. Geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilmesi, doğru istatistik analizler yapılabilmesi, tesadüfî örnekleme yöntemlerinin kullanılmasına bağlıdır (Yükselen, 2003). Tesadüfî örneklemede, örneğin seçiminde incelemeyi yapanın etkisi olmadığından sonuçların kabul edilebilirliği yüksektir (Gegez, 2005). Basit tesadüfî örnekleme toplumdaki her birimin örneğe girme şansının eşit olduğu değerlendirilmektedir. Ankete katılmayanların çoğu geldikleri bu yabancı yerde bir sorun olur endişesiyle, konuyu anlayamadıklarından, konuyu anlatamadığımızdan, aileden çekindiklerinden veya güvenliklerini tehlikeye atılır hissiyle çalışmamıza katılmak istemeyenler de olmuştur.

Anket başlangıcında çeşitli yerlere gidilmesi dolayısıyla değişik konular gözlenmiş ve soru sayıları olsun, tarzı olsun, bazı konuların gereksizliği olsun değişikliğe uğrayarak 100'ün üstünde anket formu iptal ederek bu bir ön çalışma gibi değerlendirilmiştir. Ön deneme; taslak anketin sınanması ve soruların hazırlanmasında gözden kaçmış ya da unutulmuş konuların, atlanmış soruların olup olmadığını görme imkânı sağladığı kabul edilmektedir

(Balcı, 2009:161-162). Bu sayede yapılan ankette bazı ekleme yada çıkartma yapılması gerek görülerek çalışmanın ana kaynağı olan anket sorularına son şekli verilmiştir. Çalışmaya katılan katılımcılar ile dil sorunu nedeniyle, konunun anlatılabilmesi, cavapların alınması genel olarak kişi başı 30 dakika olmuştur. Anket yapılırken aynı zamanda gözlemleme yöntemiyle yorumlardan da yararlanılmıştır.

4.3.1.2 Anket

Bu çalışmada katılımcıların demografik özellikleri, geliş durumları, ülkeleriyle ilişkileri, barınma durumları, sağlık durumları, uyum-gelecek planları ve Suriye ve Türkiye hakkındaki görüşleri incelenmiştir.

5.1 Suriyelilerin Demografik Özellikleri Kısmında;

-Yaş durumlarında, yaş grupları belirlenerek genç-çalışma yaşı ve yaşlı kesimler grupların dağılımları hakkında bilgi verilmektedir.
-Eğitim durumlarında, öğrenimleri hakkında bilgi verilmeye, yabancı dil eğitimlerini görmeye, çocukların eğitimi ve hangi okullarda eğitim gördüğü, Suriyelilerin kurslara katılıp katılmadıkları, kursların neler olduğu ve yararlı olup olmadıkları konuları araştırılmıştır.
-Suriyelilerinuzmanlık alanında, Sanat, edebiyat, sosyal ve beşeri bilimler alanları incelenmiştir.
-Meslek gruplarında, Suriyelilerin hangi meslek dallarında çalıştıkları incelenmiştir.
-Medeni hallerinde; evli, bekar, boşanmış ve eşi ölmüş grupların tespit edilmesi yönünde çalışma yapılmıştır.
-Gelir durumlarında,Suriyelilerin kendi ülkelerindeki gelir durumları ile Türkiye'deki gelir durumları incelenerek bilgi ve karşılaştırma yapılmıştır.
-İzin ve Kayıt durumlarında,Suriyelilerin ne kadarı kayıtlı ne kadarı kayıt dışı olduğu hakkında bilgi verilmektedir.

5.2 Suriyelilerin Türkiye'ye Geliş Durumları Kısmında;

-Dağılım durumlarında, Suriyelilerin Türkiye'deki hangi illerde ve sayıları hakkında bilgi verilmektedir. Türkiye'deki barınma merkezleri ve yerleştikleri şehirlerdeki sayıları Osmaniye ili ile diğer iller arasında karşılaştırmalar yapılmıştır.
-Gelme durumlarında, şehirler, yıllara göre sayıları ve yoğunlukları belirtilmiştir.
-Ayrılma durumlarında, ülkelerinden hangi nedenlerle ayrıldıklarına bakılmıştır.

-Giriş biçimlerinde Suriyelilerin Türkiye'ye resmi, gayri resmi, pasaportlu ve pasaportsuz girişlerinin hangisini kullandıkları konusu işlenmiştir.
-Tercih nedenlerinde, Suriyelilerin Türkiye'yi neden tercih ettikleri hakkında bilgi verilmektedir.

5.3 Suriyelilerin Ülkeleriyle İlişkileri Kısmında;

Suriyelilerin ülkelerine giriş çıkış durumları, ülkeleriyle ilişkilerinde yakınlarıyla haberleşme ve ne sıklıkla görüştüğü, gelişmeler hakkında gelişmelerden hangi kaynaklardan bilgi alındığı, ölen ve yaralanan aile üyeleri ve ülkelerinde yaşadıkları aile fertleri yanındalar mı? Yanında değillerse nerede olduğu hakkında bilgi verilmektedir.

5.4 Suriyelilerin Barınma Durumları Kısmında;

Suriyelilerin kendi ülkelerindeki evlerinin ne durumda olduğu, Türkiye'de hangi konutlarda kaldıkları, konutlarda kaç aile kaldığı, konutları paylaşma durumu, konutların yeterliliği, konutlardaki temel gereksinimler, konutlarda yakacak türü, konutlarda su ve temizlik maddelerine erişim hakkında bilgi verilmektedir.

5.5Suriyelilerin Sağlık Durumları Kısmında;

Sağlık konusu kapsamında hizmetlerin kullanılması ve sağlık sorunları hakkında, sağlık hizmetlerinden faydalanma, memnuniyet durumları, ilaca erişim konusu, engellilik durumları, psikolojik ve hanelerde hamile kadın olup olmadığı ve doğum yapan var mı konuları hakkında bilgi verilmektedir.

5.6 Suriyelilerin Uyumu ve Gelecek Planları Kısmında;

Suriyelilerin Osmaniye'deki insanlarla ilişkileri, Kendilerini güvende hissetme durumları, İş arama durumları, iş istihdamı yaratma durumu yaratılırsa burada kalma durumları, Suriyelilerin dönme durumları, döndüklerinde barınabilecekleri yerleri ve işlerinin olup olmayacağı hakkında bilgi verilmektedir.

5.7 Suriyelilerin Kendi Ülkeleri ve Türkiye Hakkındaki Görüşleri Kısmında;

Suriyelilerin kendi ülkeleri ve Türkiye hakkındaki görüşleri kapsamında Suriyelilerin ülkelerindeki karışıklıkla ilgili görüşleri, iç karışıklığın sebepleri, iç karışıklıkta Türkiye'nin rolü, Türkiye'nin dış politikada nereyle iyi ilişkiler kurduğu, Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkileri ve Türkiye'nin en önemli sorunu hakkında bilgi verilmektedir.

4.3.2 Veri Analiz Yorumları

Araştırmanın son bölümünde yapılan tespitlere bağlı olarak önerilere yer verilmiştir. Anket değerlendirmeleri araştırmanın niteliklerinin anlatıldığı bölümde çıkan sonuçlar üzerinden yapılması gerekenler açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın bölümlerinde betimsel frekans dağılımları ve çapraz ki kare ve örneklem istatiksel analizler yapılmıştır. Konuların genelin cinsiyetle çapraz ilişkiler kurulmuştur. Konu bölümlerinde anlamlı bir farklılığın olup olmadığı istatiksel analizlerle test edilmeye çalışılmıştır.

4.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Suriye'deki karışıklık nedeniyle Türkiye'nin göç dalgasıyla karşı karşıya gelmesi konunun daha iyi anlaşılması içinSuriye, göç faktörü, Arap Baharı süreci ile birlikte Ortadoğu bölgesini de kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır. Suriyelilerin durumları ve düşüncelerinin tespit edilmesinin bu çalışmaya güç katacağına inanıldığından Osmaniye ilini kapsayan saha anket çalışması dâhil edilmiştir.

Saha anket çalışması kapsamındaSuriyelilerin bulunduğu kamplar ve kamp dışı yerlerde bulunanlar hakkında Osmaniye İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne 11.03.2017 tarihinde izin dilekçesi verilmiş 08.05 2017 tarihli cevaben gelen yazıda (EK 3) Suriyelilere yönelik hizmetin aksamaması ve güvenlik açısından kampta çalışma yapılamayacağı beyan edilmiştir. Bu süreçte Başbakanlık Acil Durum Yönetimi Başkanlığına gönderilen 27.03.2107 tarihli yazı talep isteği (EK 4) cevap gelmemiş 03.04.2017 tarihinde şahsen müracaat edilmesine rağmen izin alınamamıştır. Bu vesileyle bu araştırma çalışmasından kamp içi bölümleri çıkarılmak zorunda kalınmıştır.

Araştırma çalışmalarında kamp dışına yoğunluk verilmiştir. Ayrıca Osmaniye İl Göç İdaresine 13.03.2017 tarihinde (EK 5) konuyla alakalı başvurulmuş ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne kurum içi 29.03.2017 tarihli yazışmasıyla (EK 6) araştırma izni alınmıştır. Bir keşif niteliğindeki ön araştırma aşamasında diğer saha araştırmalarında olduğu gibi göç edenlerin niteliğine göre araştırma alanı ve örneklemini belirleme, ikincil kaynaklardan bilgi edinme, anahtar kişileri saptama konularında da ciddi güçlükler yaşanmıştır (Ihlamur-Öner ve Öner, 2012: 54-55).

Karşılaşılan diğer sınırlılıklar;

- İletişim noktasında öncelikle dil sorunu yaşanmıştır. Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin çoğunlukla Türkmenlerden olması güçlükleri azaltmış olsa da Türkçe bilmeyenlerle tercüman vasıtasıyla anket yapılmış ve bu katılımcılara Arapça ana dillerinde sorular yönlendirilmiştir.Türkçe anket (EK 7) ve Arapçaanket (EK 8) 'de gösterilmektedir.

- Ankete katılan kişilerin eğitim durumları farklı olduğundan soruları kendileri açısından anlamak ve yorumlamak zor olacağından basitleştirerek sorun aşılmaya çalışılmıştır. Anket süresi uzamıştır.

- Baskıcı bir sistemden gelen katılımcıların her konuya şüpheci bakmaları, olayları riskli görmeleri ve güvenlik algısı daha yüksek olmaları Suriyelilerle iletişimde sorun olmasına neden olmuştur. Güvenilir bir araştırma yapılmasını sınırlandıran bu durum güven ortamının yaratılmasıyla aşılmıştır.

- Bazı Suriyeli kadınlar yabancı kişilerle görüşme hususunda çekingen davranmışlardır. Bu sorunu zaman zaman kadın tercüman eşliğinde yada komşu olan Suriyeli kadınlarla çözülmeye çalışılmıştır.

- Araştırma ekibinde yar alan öğrencilerin hafta sonu çalışmaya dâhil olması süre yönünden sorun olmuştur. Araştıma sahasının geniş ve uzak olması nedeniyle ulaşım sorunu yaşanmasına sebap olmuştur. Çalışmada yer alan veya hedef kitle içerisinde olanlardan esnaf olan kişilerin iş yerlerinden uzaklaşmak zorunda kalmaları güçlüklere sebep olmuştur. Ayrıca veri analizleri için kullanılan SPSS programının öğrenilme süreci de karşılaşılan bir diğer güçlük olarak karşılaşılmıştır.

BÖLÜMV
BULGULAR VE ANALİZ: SURİYELİLERİN DURUM VE SORUNLARI

Türkiye, doğusunda ve güneyinde iç karışıklıkların yaşandığı, siyasal-ekonomik istikrarsızlığın olduğu Ortadoğu ve Asya ülkeleriyle, batısında demokratik-insan haklarına değer veren Avrupalı ülkelerin olduğu bir bölgede olmaktadır. Doğu sınırlarının kontrolünün zor oluşu, Ege ve Akdeniz'in yasa dışı geçişlere açık olması sebebiyle Türkiye ve Avrupa ülkelerine geçmek isteyen göçmenlerin ilgi alanı olmuştur. Türkiye'ye göç; kamu düzeni, sosyo-ekonomik, kültürel ve demografik yapısını, güvenliğini zafiyete düşürecek şekilde tehlike arz etmiştir. Türkiye stratejik ve bulunduğu konumdan dolayı tarihi süreç içerisinde göçe maruz kalmıştır.

Tablo 5 Türkiye'ye Diğer Ülkelerden Yapılan Göçler

YILLAR	ÜLKE	MEVCUT
1922-1938	Yunanistan	384.000
1923-1945	Balkanlar	800.000
1933-1945	Almanya	800
1988	Irak	51.442
1989	Bulgaristan	345.000
1991	Irak	467.489
1992	Bosna	20.000
1999	Kosova	17.746
2001	Makedonya	10.500
2011	Suriye	3.320.814

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017) . Erişim Tarihi: 17.10.2017, www.goc.gov.tr/icerik/goc_tarihi_363_380

Tablo 5, Türkiye'ye diğer ülkelerden yapılan göçler hakkında bilgi vermektedir.Türkiye göç alan ve göçe maruz kalan bir ülke görünümündedir. Bu göçlerden son zamanlarda Suriye'den bilhayli göçmen gelmiştir. Resmi sayıya göre 3.584.179(Göç İdr. Gen. Müd.,2018:2) kişi giriş yapmış gayri resmi rakamlara göre 4 milyona ulaştığı tahmin edilmektedir**.**

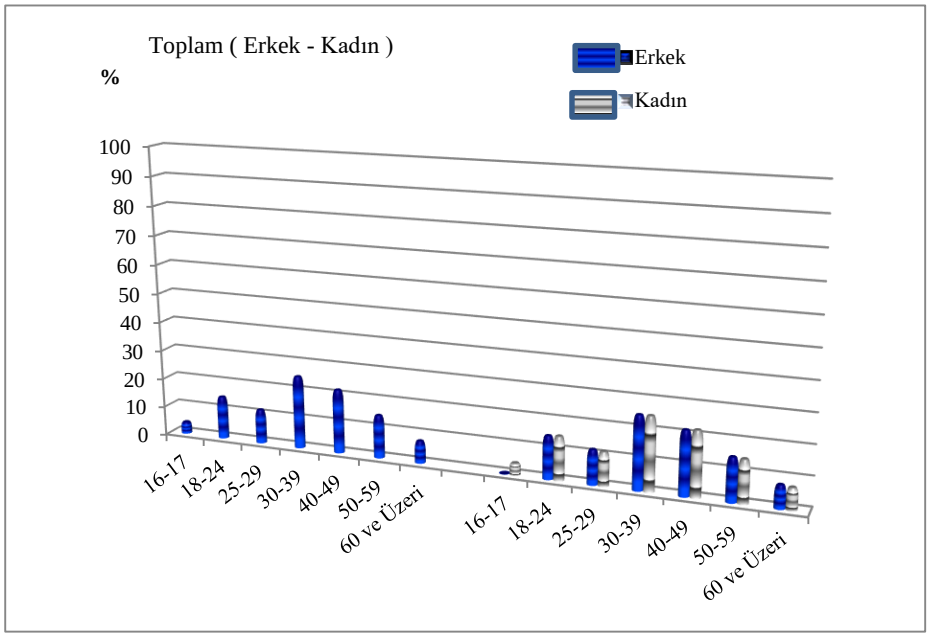
Türkiye, Ortadoğu'daki halkların özgürlükçü ve reform istekleri kapsamında güçlü devletlerinde siyasal ekonomik çıkarları doğrultusunda bölgede çıkan karışıklıklardan komşumuz Suriye'nin de etkilenmesi itibariyele göç sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Suriye'deki karışıklığın artması itibariyle can ve mal güvenliği tehlikeye düşen halk başta komşu ülkeler olmak üzere diğer ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır.Bu göçlerden Suriye'den gelenlerin içerisinde Osmaniye ilinde de ikamet edenler bulunmaktadır. Suriyelilerin durumlarıyla alakalı bundan sonraki bölümlerde sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel yönden yapılan araştırma daTürkiye'ye nereden, hangi şekilde giriş yaptıkları veneden tercih ettikleri, demografik bilgileri, istihdama yönelik bulguları, yaşam yerleri, geleceğe yönelik düşüncelerive Türkiye hakkında görüşleri şeklinde temel bulgular değerlendirilmektedir.

5.1 SURİYELİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Burada; Araştırmaya katılanSuriyelilerin yaş, eğitim, meslek, medeni, gelir ve izin durumlarını içermektedir. Bu grupların Suriyelilerhakkında demeografik bilgi vermesiaçısından önemlidir.

5.1.1 Yaş Durumu

Şekil 3 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşlarının Dağılımı

Tablo 6 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşlarının Dağılımı

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
16-17	63	62	**125**
	4,2%	4,1%	**4,1%**
18-24	219	224	**443**
	14,6%	14,9%	**14,7%**
25-29	178	175	**353**
	11,8%	11,6%	**11,7%**
30-39	374	376	**750**
	24,9%	25,0%	**25,0%**
40-49	326	332	**658**
	21,7%	22,1%	**21,9%**
50-59	222	219	**441**
	14,8%	14,6%	**14,7%**
60 ve Üzeri	118	112	**230**
	7,8%	7,4%	**7,6%**
Toplam	**1500**	**1500**	**3000**
	100,0%	**100,0%**	**100,0%**

Şekil 3 ve Tablo 6,Suriyelilerin yaş dağılımını göstermektedir.Erkek ve kadınların toplam yaş gruplarına bakıldığında 16-17 yaş grubu oranı yüzde 4,1'etekâmül etmektedir. Bu grup bir nevi gençleri göstermektedir ve bir derece yüksek orandadır. 18-24 yaş grubu oranı yüzde 14,7 görülmekte, 25-29 yaş grubu oranı yüzde 11,7 görülmekte,30-39 yaş grubu oranı yüzde 25,0 görülmekte,40-49 yaş grubu oranı yüzde 21,9 görülmekte, 50-59 yaş grubu oranı yüzde 14,7 görülmekte ve 60 Üstü yaş grubu oranı yüzde 7,6 görülmektedir. Çalışma çağı oranına az katkı sağlayan gruptur.Asal yaş grubu denilen (18-59) yani çalışma çağı yaşı grubu oranı yüzde 86,7 civarında ve yüksek değer oranı olarak tespit edilmiştir.Suriye'de nüfusun ortanca(medyan) yaşı 22'dir (AFAD,2014: 57). Buna göre çalışma çağı yüksek bir oran olarak görülmektedir.

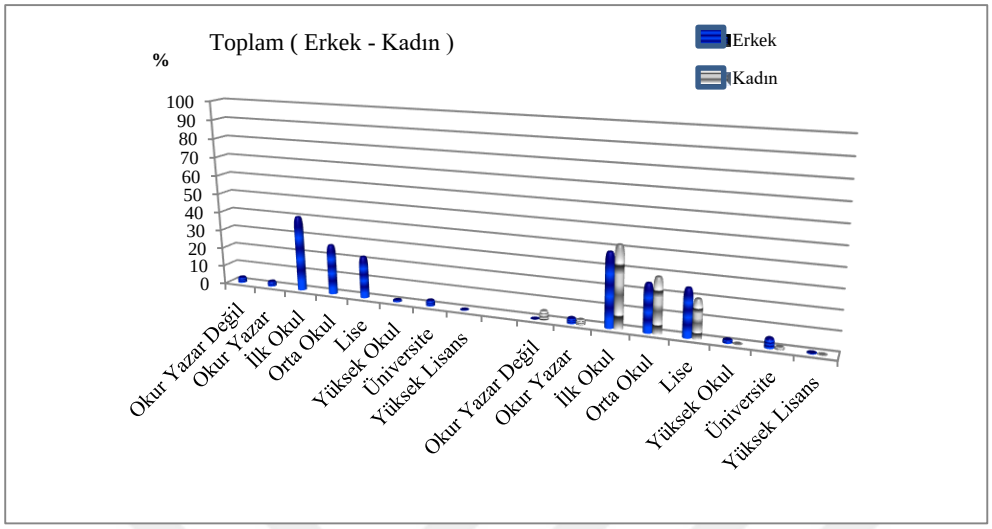
Erkeklerin ve kadınların yaş grubu oranları bir birine yakın değerlerdedir. Genel olarak incelendiğinde çocukların ve çalışma çağı nüfusunun toplam içinde oranları yüksek olarak tespit edilmiştir. Erkek ve kadınların yüksek bir yüzdesinin çalışma çağında olduğu tespit edilmektedir. Yaşlıların ise çok düşük olduğu tespit edilmektedir.

5.1.2 Eğitim Durumu

Suriyelilerin öğrenim durumları, yabancı dil seviyeleri, uzmanlık alanları, kurs durumları çocukların okula gitme durumları incelenmektedir.

5.1.2.1 Suriyelilerin Öğrenim Durumu

Şekil 4SuriyelilerinCinsiyete Göre Öğrenim Durumlarının Dağılımı

Tablo 7 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Öğrenim Durumlarının Dağılımı

Cinsiyet	Okur Yazar Değil	Okur Yazar	İlk Okul	Orta Okul	Lise	Yüksek Okul	Üniversite	Yüksek Lisans	Toplam
Erkek	21	46	575	374	371	29	76	8	**1500**
	1,4%	3,1%	38,3%	24,9%	24,7%	1,9%	5,1%	0,5%	**100,0%**
Kadın	74	41	634	428	299	3	20	1	**1500**
	4,9%	2,7%	42,3%	28,5%	19,9%	0,2%	1,3%	0,1%	**100,0%**
Toplam	**95**	**87**	**1209**	**802**	**670**	**32**	**96**	**9**	**3000**
	3,2%	**2,9%**	**40,3%**	**26,7%**	**22,3%**	**1,1%**	**3,2%**	**0,3%**	**100,0%**

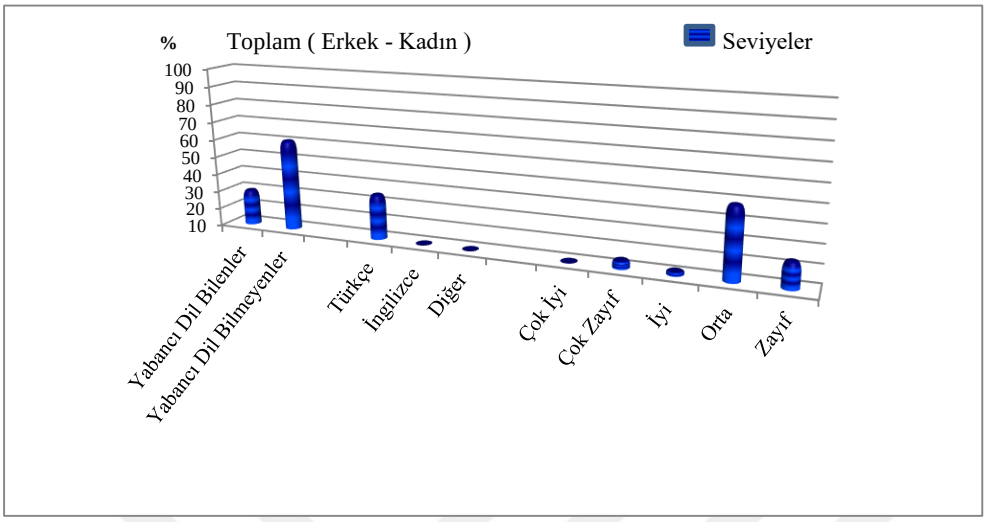
Şekil 4 ve Tablo 7,Suriyelilerinöğrenim durumları hakkında bilgi vermektedir. Bu durumlarda; okuryazar değil, okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise, üniversitesi, yüksekokul ve yüksek lisansöğrenimleri incelenmiştir.Okumayazma bilmeyen Suriyelilerin oranı yüzde 3,2 olarak tespit edilmiştir. Okuryazar olanların yüzdesi 2,9'dur.Bir birlerine yakın oranda seyretmektedir. Suriyelilerin ilk sırasını yüzde 40,3 oran çoğunluğuyla ilkokul mezunları gelir. Bundan sonra sırayı yüzde 26,7 ile ortaokul alır. Lise mezunları oranı yüzde 22,3 ile üçüncü sırayı alır. Yüksekokul yüzde 1,1 oranı göstermekte, üniversite yüzde 3,2 oranı göstermekte ve Lisansüstü yüzde 0,3 oranı göstermektedir. Suriyelilerin eğitim durumlarında 172 kişi üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında okumam yazmam yok yüzde 25 oranında, okuryazar yüzde 9 oranında, İlkokul yüzde 10, ortaokul yüzde 17,

lise yüzde 18 ve yüksekokul ve üniversite yüzde 21 oranında (Özkarslı, 2014: 36) araştırmasında belirtmiştir. İki araştırmada da eğitim durumları çoğunluk sıralaması ilkokul, ortaokul ve lise aynı olarak tespit edilmiştir. Okumam yazmam yok araştırması yüksek değer göstermektedir. Yüksekokul ve üniversite düzeyi az değerler göstermektedir. Suriyeliler hakkında çalışmalarda okumayazma bilmeyen yüzde 33,3 oranında, okuryazar olan yüzde 13 oranında, ilkokul yüzde 16,5 oranında, ortaokul yüzde 6,5 oranında, lise yüzde 5,6 oranında tespit edildiği (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2016: 7), araştırmada belirtilmiştir. Araştırmalar karşılaştırıldığında sırasıyla ilkokul, ortaokul ve lise sıralamaları değişmediği tespit edilmiştir. Okuryazar ve okuryazar olmayanlara bakıldığında her iki araştırmada da mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Erkeklerde okuryazar olmayan yüzde 1,4 oranında, okuryazar olan yüzde 3,1 oranında ilkokul yüzde 38,3 oranında, ortaokul 24,9 oranında, lise yüzde 24,7 oranında ve yüksekokul- Ünv. Yüzde 6 oranında görülmektedir. Kadınlarda ise okuryazar olmayan yüzde 4,9 oranında, okuryazar olan yüzde 2,7 oranında, ilkokul yüzde 42,3 oranında, ortaokul yüzde 28,5 oranında, lise yüzde 19,9 oranında ve yüksekokul-Ünv. Yüzde 1,5 olarak görülmektedir. Okuryazar olanların oranı erkekler ve kadınlarda bir birine yakın olduğu tespit edilmektedir. Okuryazar olmayanların, ilkokul ve ortaokul oranlarına bakıldığında erkelerden kadınlar biraz fazla görülmektedir. Lise mezunlarının, yüksekokul ve üniversite üstü mezunlar erkeklerin kadınlardan fazla olduğu görülmektedir.Suriyelilerin eğitim durumları cinsiyet olarak diğer araştırmalara bakıldığında 172 kişi üzerinde erkeklerde okuryazar olmayanyüzde 23 oranında, okuryazarolan yüzde 7 oranında, İlkokul yüzde 13, ortaokul yüzde 19, lise yüzde 16 ve yüksekokul ve üniversite yüzde 22 oranında ve kadınlarda da okumam yazmam yok yüzde 32 oranında, okuryazaryüzde 14 oranında, İlkokul yüzde 2, ortaokul yüzde 11, lise yüzde 23 ve yüksekokul ve üniversite yüzde 18 oranında(Özkarslı, 2014:36) araştırma sonucuna ulaşmıştır. Araştırmalar karşılaştırıldığında erkeklerde okuryazar olmayan, okuryazar olan ve yüksekokul - ünv.Öğrenimleri diğer araştırmada bu araştırmaya göre fazla olarak tespit edilmiştir. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimlerinde diğer araştırma da bu araştırmaya göre az değer olduğu tespit edilmiştir. Kadınlarda ise okuryazar olmayan, okuryazarolan, lise ve yüksekokul-Ünv.Öğrenimleri diğer raştırma bu araştırmaya göre fazla değer görülmektedir. İlkokul ve ortaokul diğer araştırma bu araştırmaya göre az değer gösterdiği tespit edilmiştir.

5.1.2.2 Suriyelilerin Yabancı Dil Durumları

Şekil 5Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yabancı Dil Durumları Dağılımı ve Seviye Gösterimi

Tablo 8Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yabancı Dil Durumları Dağılımı

Yabancı Diller	Yabancı Dil Toplamda Olan/Olmayan	Yabancı Dil Seviyeleri					Yabancı Dil Toplamda Olan
		Çok İyi	Çok Zayıf	İyi	Orta	Zayıf	
Türkçe	1052	1	168	129	486	268	**1052**
	35,1%	0,1%	16,0%	12,3%	46,2%	25,5%	**100,0%**
Toplam	1948	1	168	129	486	268	**3000**
	64,9%	0,0%	5,6%	4,3%	16,2%	8,9%	**100,0%**
İngilizce	63		1	9	41	12	**63**
	2,1%		1,6%	14,3%	65,1%	19,0%	**100,0%**
Toplam	2937		1	9	41	12	**3000**
	97,9%		0,0%	0,3%	1,4%	0,4%	**100,0%**
Diğer	56		3	5	46	2	**56**
	1,8 %		5,3%	8,9%	82,1%	3,5%	**100,0%**
Toplam	2944		3	5	46	2	**3000**
	98,1%		0,1%	0,1%	1,5%	0,06	**100,0%**
Genel Toplam	**1171**	**1**	**172**	**143**	**573**	**282**	**1171**
	39,0%	**0,08%**	**14,6%**	**12,2%**	**48,9%**	**24,0%**	**100,0%**
	1829	**1**	**172**	**143**	**573**	**282**	**3000**
	60,90%	**0,03%**	**5,7%**	**4,7%**	**19,1%**	**9,4%**	**100,0%**

Şekil 5ve Tablo 8,Suriyelilerin yabancı dil durumları hakkında bilgi vermektedir. Bu durumlarda yabancı dilleri bilip bilmedikleri araştırılmış ve hangi seviyede oldukları incelenmiştir. Suriyelilerin yabancı dil bilmeleri istihtam ve rehberlikte önem arz etmektedir. Suriye'den gelenlerin yabancı dil bilgilerine bakıldığında yabancı dil bilenlerin yüzde 39 olarak görülmektedir. En fazla oranla yüzde 35,1 olarak Türkçe gelmektedir. Akabinde İngilizce oranı yüzde 2,1 olarak görülmektedir. Diğer yabancı dillerin oranı ise yüzde1,8 olarak görülmektedir. Burada en fazla yabancı dil kullanımı Türkçe ve İngilizce olduğu görülmektedir. Burada yabancı dili olanların beşte iki civarı orta seviyede olarak tespit edilmiştir. Suriyelilerin oran olarak az bir yüzde iyi derece olduğunu ifade etmişlerdir. Suriyelilerinbeşte bir geçkin oranıtoplamda zayıf olduğu görülmektedir. Suriyelilerin yüzde 1,8'i diğer dilleri kullandıkları tespit edilmiştir.

5.1.2.3Suriyelilerin Uzmanlık Alanları

Tablo 9 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Uzmanlık Alanlarının Dağılımı

Cinsiyet	Uzman Olmayanlar	Dil Bilmi	Eğitim Bilimleri	Fen Bilimleri	Mühendislik-Mimarlık	Sanat ve Edebiyat	Sosyal ve Beşeri Bilimler	Tıp	Toplam
Erkek	1478	2	3	2	2	7	3	3	**1500**
	98,5%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,5%	0,2%	0,2%	**100,0%**
Kadın	1499	0	0	0	0	0	1	0	**1500**
	99,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	**100,0%**
Toplam	2977	2	3	2	2	7	4	3	**3000**
	99,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	**100,0%**

(Q^2=20,148[a] P=0,005 (<0,05) Df =7 Phi=0,005)

Tablo 9, Suriyelilerin uzman oldukları alanlar hakkında bilgi vermektedir.Suriyelilerin bazılarında mesleklerinde uzmanlaşma olduğu görülmektedir. Suriyelilerin uzman oldukları alanlar belirlenerek yaşadıkları bölgeye faydalı olabilecek sanat dalları incelendiğinde yüzde 0,8 oranında Suriyelilerin alanlarında uzman oldukları tespit edilmiştir.Sanat ve Edebiyat alanı çoğunluğu oluştururken sonrasında Sosyal ve Beşeri Bilimlerle uğraşanlar gelmektedir. Erkeklerde dil bilimi-eğitim-fen-mühendislik ve mimarlık-sanat ve edebiyat-sosyal ve beşeri bilimler ve Tıp bilimi olduğunu, kadınlarda ise sosyal ve beşeri bilimlerinin olduğu görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin mesleki yönden uzman oldukları alan durumlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=20,148[a] P=0,005 (<0,05) Df =7Phi=0,005) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan uzmanlık alanlarında daha fazla olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

5.1.2.4 Suriyeli Çocukların Okula Gitme Durumu

Geçici koruma altına alınan Suriyeli öğrencilerin acil ve geçici olarak eğitim ihtiyacının karşılanması amacıyla önce Geçici Barınma Merkezlerinde (GBM) daha sonra göçten yoğun olarak etkilenen illerde Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) kurulmuştur. Başta Milli Eğitim Bakanlığı ve AFAD olmak üzere Türk kamu kurumlarının ve STK'larının ortaya koyduğu olağanüstü çaba neticesinde okullaşma oranı artmıştır (KDK, 2018: 136).

Tablo 10 Altı -Onbir Yaşları Arasındaki Suriyeli Çocuklar Okula Gitme Durumu

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	**182**	**1318**	**1500**
	12,1%	**87,9%**	**100,0%**
Kadın	**143**	**1357**	**1500**
	9,5%	**90,5%**	**100,0%**
Toplam	**325**	**2675**	**3000**
	10,8%	**89,2%**	**100,0%**

Tablo11 Altı - Onbir Yaşları Arasındaki Suriyeli Çocuklar Hangi Okul ve Kaç Çocuk Gidiyor.

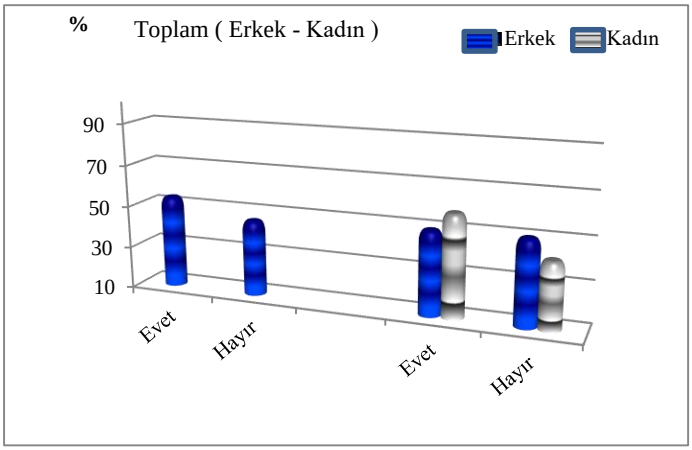
	Hangi Okul		Kaç Çocuk		Hangi Okul		Kaç Çocuk				
Cinsiyet	Türk Okulu (Misafir Öğrenci Olarak)		1	2	Türk Okulu (Resmi)		1	2	3	4	Toplam
Erkek	1450	50	36	14	1378	122	110	6	6	0	**1500**
	96,7%	3,3%	2,4%	0,9%	91,9%	8,1%	7,3%	0,4%	0,4%	0,0%	**100,0%**
Kadın	1470	30	20	10	1413	87	66	16	4	1	**1500**
	98,0%	2,0%	1,3%	0,7%	94,2%	5,8%	4,4%	1,1%	0,3%	0,1%	**100,0%**

Toplam	2920	80	56	24	2791	209	176	22	10	1	**3000**
	97,3%	2,7%	1,9%	0,8%	93,0%	7,0%	5,9%	0,7%	0,3%	0,0%	**100,0%**
Cinsiyet	**Belediye,Stk veya Suriyelilerin Açtığı Merkezlerde**		**1**	**2**	**Diğer**		**1**				**Toplam**
Erkek	1484	16	15	1	1490	10	10				**1500**
	98,9%	1,1%	1,0%	0,1%	99,3%	0,7%	0,7%				**100,0%**
Kadın	1476	24	19	5	1488	12	12				**1500**
	98,4%	1,6%	1,3%	0,3%	99,2%	0,8%	0,8%				**100,0%**
Toplam	**2960**	**40**	**34**	**6**	**2978**	**22**	**22**				**3000**
	98,7%	**1,3%**	**1,1%**	**0,2%**	**99,3%**	**0,7%**	**0,7%**				**100,0%**

Tablo 10 ve Tablo 11, 6-11 yaşlarındaki çocukların okullara katılım ve hangi okulda oldukları arasında bilgi vermektedir.Okula devam ediyor diyen Suriyelilerin oranı yüzde 10,8 görülmektedir. Toplamda 325 çocuğun okula gittiğini bunlardan Türk Okulu misafir oranı yüzde 2,7 oluşturduğunu, Türk okulu resmi olarak okuyanların oranı yüzde 7 olduğunu, belediye-stk ve Suriyeli vatandaşlar tarafından kurulan eğitim yerlerinde oran yüzde 1,3 olarak ve diğer yerlerde okuyanların oranı yüzde 0,7 olduğunu görülmektedir. Burada Türk Okulu resmi olarak okuyan çocukların fazla olduğu görülmektedir. İkinci olarak da Türk okulların da misafir öğrenci olarak eğitimine devam eden çocukların oranı gelmektedir.

5.1.2.5 Suriyelilerin Meslek Edinecek Kursa Katılım Durumu

Şekil 6 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Meslek
Edinecek Kursa Katılıp Katılmadıkları Dağılımı

Tablo 12 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Meslek
Edinecek Kursa Katılıp Katılmadıkları Dağılımı

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	745	755	**1500**
	49,7%	50,3%	**100,0%**
Kadın	876	624	**1500**
	58,4%	41,6%	**100,0%**
Toplam	1621	1379	**3000**
	54,0%	46,0%	**100,0%**

(Q^2=139,284[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =1 - Phi=0,000) - (Q^2=19,521[a] - Df =1 – Asym Sig.= 0,000)

Şekil 6 veTablo 12,Suriyelilerin kendilerine bir iş imkânı sağlamak için kurslara katılıp katılmadıkları hakkında bilgi vermektedir. Kurslara katılan Suriyelilerin hem gelir elde etme hemde yaşadıkları sıkıntıların hafiflemesi için önemli bir eğitimdir. Kursa katılanların oranı yüzde 54 olarak, kursa katılmayanların oranı ise yüzde 46 olarak tespit edilmiştir. Kursa katılanların katılmayanlardan daha fazla oldukları görülmektedir. Kurslara katılan kadınlar erkeklerden daha fazla gözükmektedir.Ayrıca; erkeklerde kursa katılanlarla katılmayanlar arasında oran hemen hemen aynı değerde tespit edilmiştir. Kadınlarda ise kursa katılım fazladır. Suriyelilerin yarısı istihdam içerisinde yer almak için bir iş kursuna katıldıkları tespit edilmiştir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin meslek edinecek kursa katılım durumunun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=139,284[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =1 - Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre kursa katılımlarında kadınların erkeklerden fazla olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğu tespit edilmiştir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=19,521[a]-Df =1-Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000< 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Kursa katılanların gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla çıkmaktadır. Kursa

katılmayanların ise gözlenen değerle beklenen değerlerden az değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde (Q2= 139,284[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000 Phi=0,000 V= 0,088)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri cinsiyete göre kursa katılma yada katılmama durumlarında bir birine bağımsızolmadığı tespit edilmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır.Kursa katılma durumunda erkeklerin kadınlardan gözlenen değerler beklenen değerlerden az olduğu tespit edilmiştir. Kursa katılmama durumunda ise gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla olarak tespit edilmiştir. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.1.3 Meslek Durumu

Tablo 13Suriyelilerin Cinsiyete Göre Meslek Grubu Dağılımı

Meslek Dağılımı

Meslekler	Erkek	Kadın	Toplam
Mim-Müh-Müt	23	2	**25**
	1,50%	0,10%	**0,80%**
Doktor	4	1	**5**
	0,30%	0,10%	**0,20%**
Finanscı	7	3	**10**
	0,50%	0,20%	**0,30%**
Hukukçu	12	2	**14**
	0,80%	0,10%	**0,50%**
Öğretmen	34	9	**43**
	2,30%	0,60%	**1,40%**
Polis	8	0	**8**
	0,50%	0,00%	**0,30%**
Ordu Çalışanı	19	0	**19**
	1,30%	0,00%	**0,60%**
Sağlık Çalışanı	21	11	**32**
	1,40%	0,70%	**1,10%**

Meslek Dağılımı

Meslekler	Erkek	Kadın	Toplam
Devlet Memuru	137	43	**180**
	9,1%	2,8%	**6,0%**
Tarım Hayvan	173	178	**351**
	11,50%	11,90%	**11,70%**
Veteriner	3	1	**4**
	0,20%	0,10%	**0,10%**
Yazar Sanatçı	14	0	**14**
	0,90%	0,00%	**0,50%**
İşçi	546	296	**842**
	36,4%	19,7%	**28,0%**
Esnaf	346	19	**365**
	23%	28,5%	**12,1%**
Meslek yok	153	743	**896**
	10,2%	49,5%	**29,8%**
Toplam	**1500**	**1500**	**3000**
	100,00%	**100,00%**	**100,00%**

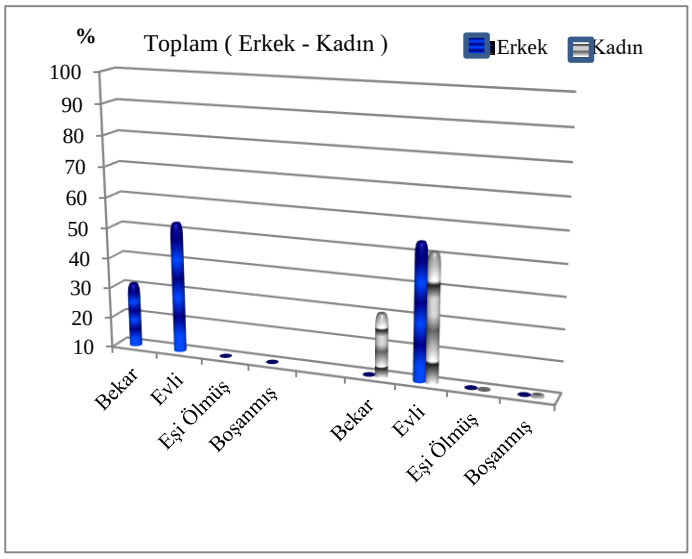
Tablo 13, Suriye'den gelen Suriyelilerin meslek grupları hakkında bilgi vermektedir. Yaşadıkları bölgelerde mesleklerini icra etmeleri kendileri ve bölge için iş açıklarını kapatması yönünden önemlidir. Bu gruplardan en fazladan başlarsak mesleği olmayanların yüzde 29,8 oranı, işçinin yüzde 28,0 oranı, esnaf yüzde 12,1 oranı, tarım ve hayvancılığın yüzde 11,7 oranı, Suriyelilerin meslek alanları konusundaki 149 kişi üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında tarım yüzde 9 oranında olduğu (Özkarslı, 2014: 43)

araştırmasında belirtmiştir. Araştırmaya bakıldığında tarım sektöründe iki araştırmada da yakın oranlar çıktığı tespit edilmektedir. Devlet memuru yüzde 6,0 oranı, öğretmen yüzde 1,4 oranı, sağlık çalışanı yüzde 1,1 oranı, mimar-mühendis-mütaahhityüzde0,8 oranı, eczacı yüzde 0,7 oranı, ordu çalışanı yüzde 0,6 oranı, yazar sanatçı-hukukçu 0,5 oranı, finanscı-polisyüzde 0,3 oranı, doktoryüzde 0,2 oranı, veteriner yüzde 0,1 oranı olarak meslek sahipleri olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Mim-Müh-Müt, Doktor, Finanscı, Hukukçu, Öğretmen, Polis, Ordu Çalışanı, Sağlık Çalışanı, Devlet Memuru, Veteriner, Yazar Sanatçı, İşçi ve Esnaf meslek grublarında erkeklerin kadınlardan daha fazla görülmektedir.Tarım Hayvan ve Meslek yok grublarında erkeklerin kadınlardan daha az olduğu görülmektedir. Görüldüğü gibi erkeklerin çoğunluğunun mesleği varken, Kadınların önemli bir kısmının mesleği yoktur.Suriyelilerin meslek alanları konusundaki cinsiyet dağılımında diğer araştırmalara bakıldığında 149 kişi üzerinde tarım sektöründe erkeklerde yüzde 10 oranında, kadınlarda da yüzde4 oranında (Özkarslı, 2014:43) araştırma sonucuna ulaşmıştır. Araştırmaya bakıldığında burada tarım sektöründe çalışan erkeklerin fazlalığı tespit edilmektedir. Bu araştırmada da erkekeler ve kadınların oranları hemen hemen aynı değer oldukları tespit edilmiştir.

5.1.4. Medeni Durum

Şekil 7 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Medeni Durum
Dağılımı (16 Yaş ve Üzeri)

Tablo 14 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Medeni Durum (16 Yaş ve Üzeri)

Cinsiyet	Evli	Bekar	Eşi Ölmüş	Boşanmış	Toplam
Erkek	813	474	93	120	**1500**
	54,20%	31,6%	6,20%	8%	**100,0%**
Kadın	772	458	111	159	**1500**
	51,50%	30,50%	7,40%	10,60%	**100,0%**
Toplam	**1585**	**932**	**204**	**279**	**3000**
	52,8	**31,1**	**6,8**	**9,3**	**100,0%**

(Q^2=8,375[a] P=0,039 (<0,05) Df =3 Phi=0,039) - (Q^2=1667,075[a] Df =3 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 7 ve Tablo 14, Suriyelilerin medeni durumlarını göstermektedir. Suriyelilerin evli, bekâr, eşi ölmüş ve boşanmış durumları incelenecektir. Medeni durumun insanlarda çalışma, eğitim, suç işleme ve toplumu oluşturmada önem arz ettiği ve bu bakımdan Suriyelilerin medeni durumları incelenerek gerekli politikalara yön verilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonuçları betimsel ve istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Medeni durumda Suriyelilerin bekârların oranı yüzde 31,1 olarak görülmekte, Boşanmış olan Suriyelilerin oranı yüzde 9,3 olarak, eşi ölmüş olan Suriyelilerin oranı yüzde 6,8 olarak ve evli olan Suriyelilerin oranı ise yüzde 52,8 olarak gösterilmektedir. Suriyelilerin medeni durumları konusundaki 173 kişi üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında evli olan yüzde 63 orannda, bekâr olan yüzde 36 oranında ve dul (boşanmış) yüzde 1 değerleri (Özkarslı, 2014: 33) araştırmasında belirtmiştir. İki araştırmada da birinci sırada evliler, ikinci sırada bekârlar ve üçüncü sırada boşanmış medeni durumlarında değerler göstermektedir. Burada genel olarak boşanmış olan Suriyelilerin yüzdesi normal değerin üstünde seyretmektedir. Bekârlar ise yaş bölümünde incelendiği gibi yüzde olarak yüksek seyir izlemekte genç oranının fazla olduğunu göstermektedir. Eşleri ölmüş Suriyelilerin bir derece yüksek oluşu Suriye'deki karışıklığın bir nebze etkisi olduğu düşünülebilir.

Bekâr olan duruma bakıldığında erkekler ve kadınlar hemen hemen bir birine yakın oranlar görülmektedir. Boşanmış ve eşi ölmüş durumda kadınlar erkeklerden fazla oran görülmektedir. Evli durumda erkekler kadınlardan fazla oran göstermektedir.Suriyelilerin medeni durumlarında diğer araştırmalara bakıldığında 173 kişi üzerinde erkeklerde evliler yüzde 61 oranında, bekârlar yüzde 31 oranında ve kadınlarda ise evliler yüzde 67 oranında, bekârlar yüzde 31 oranında ve boşanmış yüzde 2 oranında (Özkarslı, 2014: 33) araştırma sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada evli erkekler kadınlardan az tespit edilmiştir. Bu araştırmada da kadınlar erkeklerden fazla olarak tespit edilmektedir.Burada dikkat çekici olan, Boşanmış ve eşi ölmüş olanlarda kadınlar erkeklerden fazladır.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin medeni durumlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=8,375[a] P=0,039 (<0,05) Df =3 Phi=0,039) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan evli ve bekâr durumlarının fazla olması eşi ölmüş ve boşanmış durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğu tespit edilmektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1667,075[a] Df =3 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenenfrekanslar ile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Evli ve Bekâr gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer göstermektedir. Eşi Ölmüş ve Boşanmışkategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer olduğu tespit edilmiştir.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde (Q^2= 8,375[a] P= 0,039 <0,05 Df = 3 N=3000Phi=0,039 V= 0,053)veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır.Evli ve bekâr kategorilerinde kadınlargözlenen değer beklenen değerden az olduğu tespit edilmekte, erkeklerde ise gözlenen değer

beklenen değerden fazla olduğu görülmektedir. Eşi ölmüş kategorisinde erkek ve kadınlarda gözlenen beklenenden az değer olduğu tespit edilmektedir. Boşanmış kategorisine bakıldığında kadınlarda gözlenen beklenenden fazla iken erkeklerde az olarak tespit edilmiştir. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

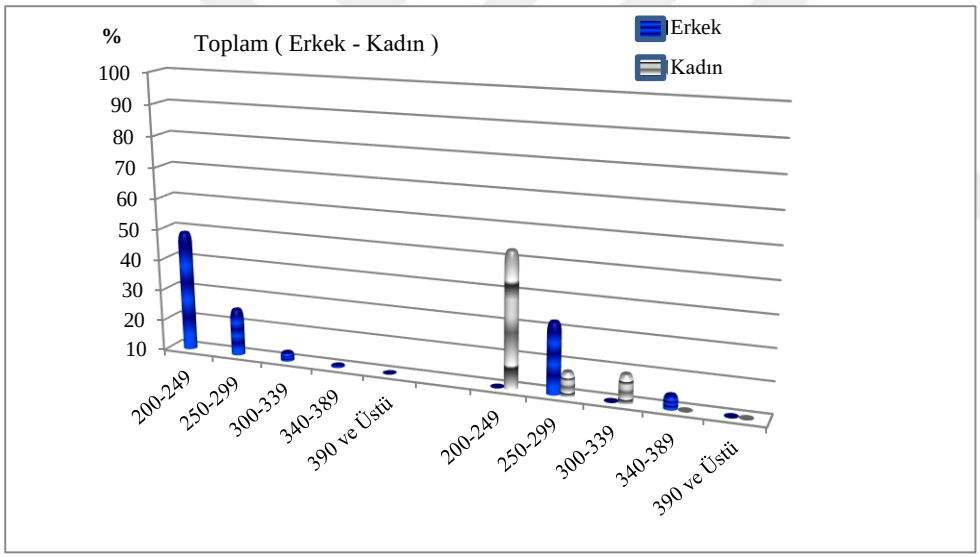
5.1.5 Gelir Durumu

Suriyelilerin kendi ülkelerinde ve Türkiye'deki gelirlerini karşılaştırıldığıaraştırmada, Suriyelilerin gelir bakımındaki değişikliği görmek amacıyla incelenmiştir. Araştırma sonuçları betimsel ve istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

5.1.5.1. Suriyeli Hane Halklarının Suriye'de İken Aylık Geliri

Şekil 8 Suriyeli Hane Halklarının Suriye'de İken Aylık Geliri (ABD Doları), Dağılımı Cinsiyete Göre

23 Haziran 2013 itibariyle 1 ABD Doları =129,75 Suriye Lirası

Tablo 15 Suriyeli Hane Halklarının Suriye'de İken Aylık Geliri (ABD Doları), Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	200-249	250-299	300-339	340-389	390 ve Üstü	Toplam
Erkek	668	492	98	218	24	**1500**
	44,50%	32,80%	6,50%	14,50%	1,60%	**100,0%**
Kadın	798	266	289	98	49	**1500**
	53,20%	17,70%	19,20%	6,50%	3,20%	**100,0%**
Toplam	**1466**	**758**	**387**	**316**	**73**	**3000**
	48,9	**25,2**	**12,9**	**10,6**	**2,6**	**100,0%**
Veriler	Ortalama Gelir (Mean)					**263,08**
	Ortanca Gelir (Medyan)					**250,00**
	Standart Sapma (Std. Deviation)					**53,786**

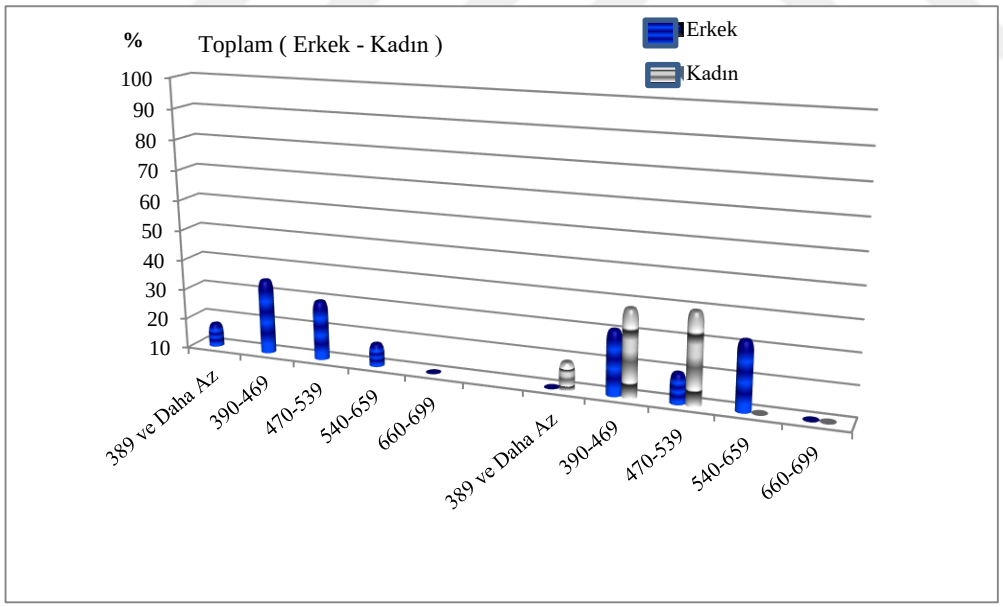
Şekil 8ve Tablo 15, Suriyelilerin Suriye'de iken hane halkı aylık gelirini göstermektedir.Bu inceleme sonunda Türkiye'deki gelirleriyle karşılaştırarak gelirlerinin durumları araştırılmıştır.Suriyelilerin yüzde 48,9 oranı 200-249 dolar, yüzde 25,2 oranında 250-299 dolar, yüzde 12,9 oranında 300-339 dolar, yüzde 10,6 oranında 340-389 dolar, yüzde 2,6 oranında 390 ve üstü dolar gelirine sahip oldukları görülmektedir.Erkek Suriyelilerde 200-249, 250-299, 340-389, dolar aralığı kadınlardan fazla oran olduğu görülmektedir.Kadın Suriyelilerde ise 300-339 ve 390 üstü dolar aralığı erkeklerden fazla oran olduğu görülmektedir.

Ortanca gelir 250 ABD dolarıdır.Suriye'nin 2012 yılı kişi başı geliri Gayri Safi Yurtiçi Hasılası (GSYH) 3.289 dolardır. Türkiye'nin kişi başına GSYH'sı 2012 yılında 10.666 ABD dolarıdır. (Dünya Bankası,Word Development Indicators:2013).

5.1.5.2 Suriyeli Hane Halklarının Osmaniye'de İken Aylık Geliri

Şekil 9 Suriyeli Hane Halklarının Son Bir Ayda Türkiye ve Osmaniye'de Elde Ettikleri Gelir (ABD Doları),

* 11.07.2016 itibariyle 1 ABD Doları = 514,98 Suriye Lirası

Tablo 16 Suriyeli Hane Halklarının Son Bir Ayda Türkiye ve Osmaniye'de Elde Ettikleri Gelir (ABD Doları),

Cinsiyet	389 ve Daha Az	390-469	470-539	540-659	660-699	Toplam
Erkek	246	465	296	485	8	**1500**
	16,40%	31,00%	19,70%	32,30%	0,50%	**100,0%**
Kadın	286	575	594	36	9	**1500**
	19,00%	38,30%	39,60%	2,40%	0,60%	**100,0%**
Toplam	**532**	**1040**	**891**	**521**	**17**	**3000**
	17,7	**34,7**	**29,6**	**17,4**	**0,6**	**100,0%**
Veriler	Ortalama Gelir (Mean)					**465,44**
	Ortanca Gelir (Medyan)					**460,00**
	Standart Sapma (Std. Deviation)					**81,564**

Şekil 9 veTablo 16, Suriyelilerin Osmaniye de iken hane halkı aylık gelirini göstermektedir. Suriyelilerin kendi ülkelerindeki hane halkı geliri karşılaştırılmıştır.

Suriyelilerin yüzde 17,7 oranı 389 ve daha az dolar, yüzde 34,7 oranındakiler 390-469 dolar, yüzde 29,6 oranında 470-539 dolar, yüzde 17,4 oranında 540-659 dolar, yüzde 0,6 oranında 660-699 dolar gelirine sahip oldukları görülmektedir. Suriyelilerin gelirine bakıldığında,380 ve daha az ve 540-659 dolar aralığı oranı erkekler kadınlardan fazla olduğu görülmektedir. Kadınların ise 390-469, 470-539 ve 660-699 dolar oranı erkeklerden fazla çıktığı görülmektedir.

Ortanca gelir 460 ABD dolarıdır. Türkiye'nin kişi başına GSYH'sı 2016 yılında 9.397 ABD dolarıdır (Dünya Bankası, World Development Indicators,11.07.2016).Suriyeli Suriyelilerin ülkelerindeki ortanca geliri 250 dolar görülmekte, Osmaniye'deki ortanca gelirleri 460 dolar olarak görülmektedir. Burada geldikleri bölgelere oranla gelirlerinin artığı görülmektedir.

Suriyelilerin Suriye'deki hane halkı geliri ortalamaları ile Osmaniye'deki hane halkı geliri ortalamalarının farklı zamanlardaki ölçüm değerlerinin farklılığının karşılaştırılması açısından eşleştirilmiş örneklem t - testi sonuçları

Hipotez,

Ho: Suriyelilerin ülkelerindeki hane halkı geliri ile Osmaniye'deki gelirleri arasında farklılık yoktur.

Ha: Suriyelilerin ülkelerindeki hane halkı geliri ile Osmaniye'deki gelirleri arasında farklılık vardır.

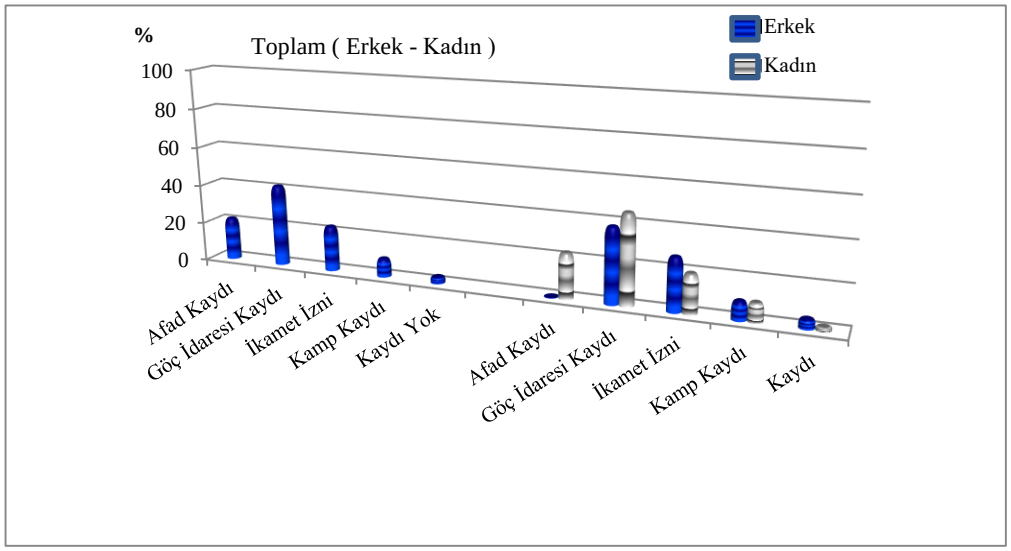
Gelir	N	X	SS	t	P
Suriye'deki Gelir	1500	263,08	53,786	-130,67	**0**
Osmaniye'deki Gelir	1500	465,44	81,564		

***P<0,05**

SPSS programından Analiz compare means menüsünden paired-samples T Test seçeneği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. P<0,05'den olduğu için, (Ho) değerini red edilmektedir.(Ha) değerinde farklılık olduğu görülmektedir. Ayrıca Ortalamalarında farklılığın olduğu ve Suriye'deki ortalama gelirlerden (X=253,08) Osmaniye'de aldıkları ortalama gelire (X=465,44) göre farklılığın yöneğilimin artma yönünde gösterdiği sonucuna varılmaktadır.

5.1.6 Suriyelilerin İzin ve Kayıt Durumu

Şekil 10 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İzin ve Kayıt Durumu

Tablo 17 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İzin ve Kayıt Durumu

Cinsiyet	Afad Kaydı	İkamet İzni	Kamp Kaydı	Kaydı Yok	Göç İdaresi Kaydı	Toplam
Erkek	312	402	141	74	571	**1500**
	20,8%	26,8%	9,4%	4,9%	38,1%	**100,0%**
Kadın	346	297	144	30	683	**1500**
	23,1%	19,8%	9,6%	2,0%	45,5%	**100,0%**
Toplam	**658**	**699**	**285**	**104**	**1254**	**3000**
	21,9%	**23,3%**	**9,5%**	**3,5%**	**41,8%**	**100,0%**

(Q^2=46,180[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =4 - Phi=0,000) - (Q^2=1310,203[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 10 ve Tablo 17, Suriyelilerin Osmaniye'de İzin ve kayıt durumları hakkında bilgi verilmiştir. Hangi birimlere kaydı olup olmadığına bakılmıştır.Suriyelilerin bulundukları bölgede daha rahat yaşam sürmeleri, güvenlik ve sağlık hizmetleri konusunda izin kayıtlarının belirlenmesi önemlidir.

Suriyelilerin kayıt durumları cinsiyete göre dağılımı gösterilmektedir. Suriyelilerin göç idaresi kaydı bulunanların oranı 41,8 olarak tespit edilmiştir. Suriyelilerin arasında ikamet İzni oranı yüzde 23,3'ü göstermektedir. Suriyelilerin Afad kaydının olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 21,9 civarındadır. Kamp kaydı olanların oranı yüzde 9,5'dir. Araştırmada dikkat çekici gösterge kaydı olmayanların olduğu kısımdır. Yüzdesel oranı 3,5 olarak belirtilmiştir. Yüksek değer olduğu tespit edilmiştir.

Suriyelilerin arasında göç idaresine kaydı olanlar, Afad'a kayıt olanlar ve kamp kaydı olan kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. İkamet izninde ve kaydı olmayanlarda erkeklerin oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir. Kaydı olmayanların oranına bakıldığında yüksek değer olduğu görülmektedir. Bu başta güvenlik olarak incelenmesi gereken ve önlem alınması gereken bir konudur.

Suriyelileirn izin ve kayıt durumunda ilk başlarda Suriye sınırından İl Göç İdaresi Müdürlükleri bünyesinde geçici olarak görevlendirilen emniyet personeli tarafından alınarak eski düzenlemelere göre Türkiye'deki yabancılar konusunda yetkili olan "Yabancılar Polisi"nin "PolNet" isimli veri tabanında toplanmıştır (KDK, 2018:114). Sonrasında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan "GöçNet" isimli veri toplama sistemiyle yeni bir kayıt sistemi geliştirilmiştir. Kayıt işlemleri tamamlandığında

"Geçici Koruma Kimlik Belgesi" düzenlenmiştir. Ancak 15.03.2016 tarihli "Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancılarla İlgili Yapılacak İş ve İşlemlerin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar" konulu 2016/8 sayılı genelge ile birlikte, Suriyeliler için geçici koruma altına alınmadan ve kimlik belgeleri verilmeden önce güvenlik araştırması yapılması kararı alınmış, böylece "ön kayıt"uygulamasına başlanmıştır. Sonrasında "98" ile başlayan kimlik numarası verilmiştir. Ön kayıt yapılan Suriyelilerin geçici koruma altına alınıp alınmayacağı güvenlik ve istihbarat tahtikatı yapıldıktan sonra "99" la başlayan kimliklerin Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nce karar verilmektedir(KDK, 2018:114). Bu kimlik belgesi eğitim, sağlık, sosyal hak ve yardımlardan faydalanma, iş piyasasına erişim, banka ve noter işlemlerine hak ve erişimi sağlamaktadır (KDK, 2018:115). Yapılan araştırmada da kayıtlı olmayan oranın yüksekliği görülmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kayıt dışı göçmenleri minimum seviyeye indirilmesi açısından gerekli bir düzenlemedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin izin durumlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=46,180[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =4 - Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan ikamet izni ve kaydı yok durumlarının fazla olması afad kaydı, kamp kaydı ve göç idaresi kaydı durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1310,203[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Afad Kaydı,İkamet İzni ve Göç İdaresi Kaydı gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer göstermektedir. Kamp Kaydı ve Kaydı Yok kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer olduğu tespit edilmiştir.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2= 46,180[a] P= 0,000 <0,05 Df = 4 N=3000 Phi=0,000 V= 0,124)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır.Kadınlar da AFAD kaydı, Kamp kaydı ve göç İdaresi kaydı gözlemlenen değer beklenen değerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Erkekler de ise İkamet İzni ve Kaydı Yok gözlemlenen değer beklenen değerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.2 SURİYELİLERİN TÜRKİYE'YE GELİŞ DURUMLARI

2011 yılında Suriye'de yaşananlar sonucunda ülkelerinden kaçarak diğer ülkelere sığınan Suriyelilerin büyük bir bölümü Türkiye'de yaşamaktadır(KDK, 2018:115).

5.2.1 Suriyelilerin Türkiye'deki Coğrafik Dağılımı

Türkiye'de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ikamet ve barınma sorunlarının giderilmesine yönelik çalışmalar çerçevesinde, Türkiye'de herhangi bir akraba veya yakını bulunmayan ve geçimini kendi imkânlarıyla sağlayamayacak durumda olanlar, talep etmeleri halinde kendileri için AFAD bünyesinde açılan Geçici Barınma Merkezlerine (GBM) sevk edilmektedir (KDK, 2018: 121). İlk aşamada sadece sınır illerinde ikamet ederken, zaman içinde 81 ilde yaşamaya başlayan Suriyelilerin Türkiye'deki ikametine, sadece ikamet ilinde geçerli olmak üzere, kendilerine düzenlenen Geçici Koruma Kimlik Belgesine'ne istinaden izin verilmektedir (KDK, 2018: 121).

5.2.1.1 Türkiye'deki Suriyelilerin Kaldığı Barınma Merkezleri

Tablo 18 Türkiye'deki Suriyelilerin Kaldığı Barınma Merkezleri

	İL	BARINMA TİPİ	MEVCUT
1	HATAY	Konteyner/Çadır	17.850
2	GAZİANTEP	Konteyner/Çadır	24.543
3	ŞANLIURFA	Konteyner/Çadır	79.526
4	KİLİS	Konteyner	26.732
5	MARDİN	Çadır	2.528
6	KAHRAMANMARAŞ	Konteyner	17.324
7	OSMANİYE	Konteyner/Çadır	15.065
8	ADIYAMAN	Çadır	8.965
9	ADANA	Konteyner	26.180
10	MALATYA	Konteyner	9.533
Toplam		**58.997**	**228.246**

Kaynak: AFAD, (2017: 1)
www.afad.gov.tr/upload7Node/2374/files/22_11_2017_Suriye_GBM_BİLGİNotu EK-1 'de Geniş Gösterimi Mevcuttur.

Tablo 18, Türkiye'deki barınma merkezleri görülmektedir.10 İlde misafir edilen Suriyeliler 58.997 Konteyner, Çadır ve çeşitli yerlerde 228.246 kişi konuk olarak kalmaktadır. Osmaniye 7. sırada olup 15.065 kişiyi çeşitli barınma merkezlerinde misafir etmektedir. Ayrıca dikkat edilirse sınır ya da sınıra yakın olan iller de kampların kurulduğu görülmektedir. Bu iç bölgelere göçün etkisini en az bir şekilde hissetirilmesi ve Suriyelilerin ülkelerine yakın olması amaçlanmıştır.

5.2.1.2 Suriyelilerin Türkiye'de Yerleştikleri Şehirler

Tablo 19 Suriyelilerin Türkiye'de Yerleştikleri Şehirler

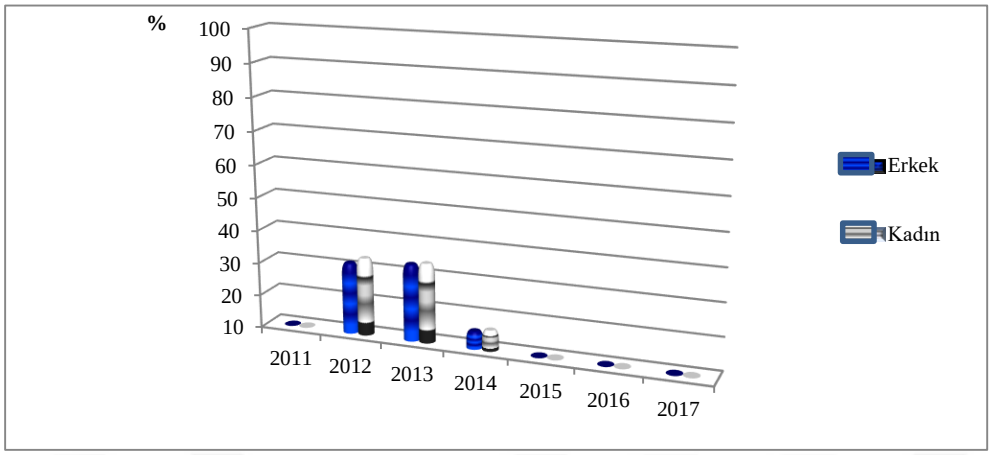
	İL	MEVCUT		İL	MEVCUT
1	İSTANBUL	557.573	11	KONYA	105.633
2	ŞANLIURFA	467.745	12	KAHRAMANMARAŞ	100.259
3	HATAY	442.913	13	ANKARA	97.352
4	GAZİANTEP	381.216	14	KAYSERİ	73.822
5	MERSİN	207.518	15	OSMANİYE	54.464
6	ADANA	195.430	16	KOCAELİ	51.941
7	BURSA	145.197	17	DİYARBAKIR	32.767
8	İZMİR	136.311	18	ADIYAMAN	29.482
9	KİLİS	130.316	19	MALATYA	30.104
10	MARDİN	92.719	20	BATMAN	21.160

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 19.04.2018, http://www.goc.gov.tr/files/files/24gecici_koruma_kapsamindaki_suriyelilerin_illere_gore_dagilimi.jpgEK-2'de Geniş Gösterimi Mevcuttur.

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin ilk aşamada sadece sınır illerinde ikamet ederken, zaman içerisinde diğer illere yayılmışlardır (KDK, 2018: 121). Tablo 19'da gösterildiği gibi Osmaniye 15.sırada 43.773 Suriyelileri konuk etmektedir. Suriyelilerin yoğunluğu sınıra yakın yerlerde ya da istihdam, eğitim ve hayat standartlarının yüksek olduğu merkezlerde olduğu görülmektedir. Türkiye'de bulunan 3,4 milyonun üzerindeki Suriyeli nüfusun yüzde 7,5'i Geçici Barınma Merkezlerinde, diğer yüzde 92 üzerindeki bölümün ise 81 ile dağılmış olarak şehirlerde yaşamlarını sürdürmektedir.

5.2.2 Suriyelilerin Ne Zaman Geldikleri

Şekil 11 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Ne Zaman Geldikleri Dağılımı

Tablo 20Suriyelilerin Cinsiyete Göre Ne Zaman Geldikleri Dağılımı

Cinsiyet	Yıllar							Toplam
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Erkek	99	474	499	230	87	78	33	**1500**
	6,6%	31,6%	33,3%	15,3%	5,8%	5,2%	2,2%	**100,0%**
Kadın	105	503	510	242	71	48	21	**1500**
	7,0%	33,5%	34,0%	16,1%	4,7%	3,2%	1,4%	**100,0%**
Toplam	**204**	**977**	**1009**	**472**	**158**	**126**	**54**	**3000**
	6,8%	**32,6%**	**33,6%**	**15,7%**	**5,3%**	**4,2%**	**1,8%**	**100,0%**
	100,0%	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

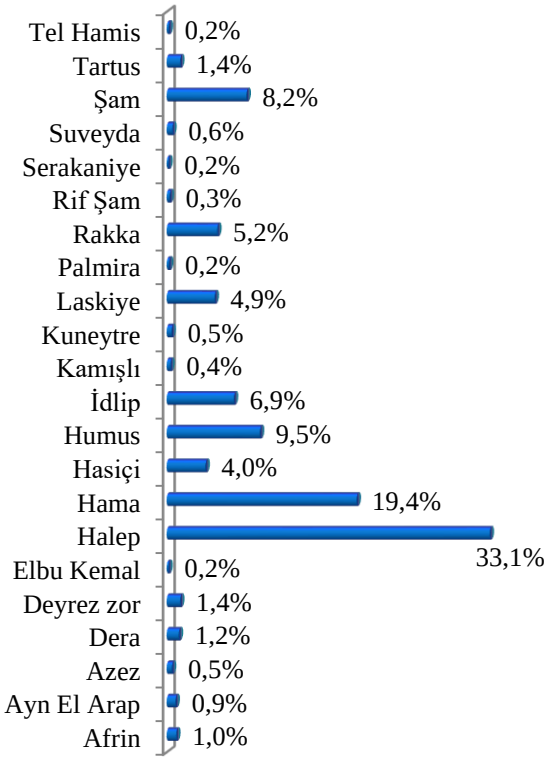
Şekil 11 ve Tablo 20, Suriyelilerin Türkiye'ye dolayısıyla Osmaniye'ye yıllara göre girişleri gösterilmektedir.2011 yılında Suriye'deki karışıklığın başladığı yıl azar azar gelmeye başlanmış ve Suriyelilerinyüzde 6,8'ini oluşturmuştur. 2012 ve 2013 yıllarında erkek ve kadın girişi artarak devam etmiş ve kadınların biraz fazla olduğu görülmüştür. Daha sonraki yıllarda Suriye'deki gelişmelere göre azalma göstermeye başlamıştır. Bu oran Suriyelilerinyüzde 60'ını geçmektedir. Ayrıca genel olarak incelendiğinde 2011 yılı Suriyelilerin girişi yatay bir seyir izlerken 2012 yılında Suriye'deki karışıklığın iç savaşa dönüşmesi, 2013 yılında karışıklığın artması ve yabancı güçlerin mücadele alanına dönüşmesi itibariyle Suriyeli mültecilerin ülkelerini terk etmeleri (Göç İdr.Gen.Müd., 2017) artarak devam etmiş ve Türkiye dolayısıyla Osmaniye bundan nasibini almıştır.2017 yılına gelindiğinde karışıklığın şiddeti azalsa da yabancı güçlerin müdahalesi belirsizliği arttırması, barınma, sağlık ve yaşam olanaklarının daralması nedeniyle göç devam etmiştir.2011-2013 yılları arası yatay seyir izleyen Suriyeli göçü 2014 – 2017 arası

artarak devam ettiğini 2015-2016 ve 2017 yılında muhalif güçlerin etkisinin azalması (Pozisyon değerlendirmesi, 2017:1) ve yabancı güçlerin istedikleri siyasal ve ekonomik kazanımlar elde edilmeye başlanınca göç yavaşlama evresine girmiş hatta geriye dönüşler başlamıştır.

5.2.3 Suriyelilerin Geldikleri Suriye Şehirleri

Suriyelilerin Türkiye'ye dolayısıyla Osmaniye'ye hangi şehirlerden geldikleri konusunda araştırılacaktır. Gelinen şehirlerin eğitim, sağlık, güvenlik ve meslek açısından önemlidir.

Şekil 12 Suriyelilerin, Osmaniye Geldikleri Şehirlere Göre Dağılımı

Şekil 12, Osmaniye'deki Suriyelilerin geldikleri Suriye şehirleri incelenmiştir. Suriyelilerin geldikleri şehirlerin dağılımı yüzdesel oranları sunulacaktır. Osmaniye'ye gelen Suriyelilerin en çok gelenlerin başında yüzde33,1'le Halep şehri görülmektedir. Bu yoğunluk Halep'in Türkiye'ye ve dolayısıyla Osmaniye'ye yakın oluşu ve karışıklığın fazlaca olması, bu bölgelere kendilerini yakın hissetmeleri göçün buradan daha fazla olmasına sebep olmuştur. Bunu takiben Suriyelilerinyüzde19,4'ünü oluşturan Hama şehri görülmektedir. Bu şehrinde yakın oluşu oranı yükseltmiştir. Yüzde 9,5 ile Humus ve yüzde 8,2 ile Şam görülmektedir. Osmaniye'ye gelen Suriyelilerin bazı şehirlerde bir

dereceye kadar yüksek olduğu görülmüştür. Bunlar yüzde 6,9ile idlip, yüzde 5,2 ile Rakka, yüzde4,9 ile Lâskîye ve yüzde4 ile Hasiçi'dir. Osmaniye'ye gelen Suriyeli Suriyelilerinyüzde 9 civarı diğer şehirlerden gelmiştir. Bu şehirler Türkiye'ye ve dolayısıyla Osmaniye'ye bir derece uzaktadır.

Tablo 21 Suriyelilerin Cinsiyete Göre GeldikleriÖnemli Suriye Şehirleri Gösterimi

Gelinen Şehir	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
Halep	484	509	**993**
	32,30%	33,90%	**33,10%**
Hama	297	286	**583**
	19,80%	19,10%	**19,40%**
Hasiçi	63	56	**119**
	4,20%	3,70%	**4,00%**
Humus	148	138	**286**
	9,90%	9,20%	**9,50%**
İdlip	101	105	**206**
	6,70%	7,00%	**6,90%**
Şam	115	130	**245**
	7,70%	8,70%	**8,20%**
Laskiye	79	68	**147**
	5,30%	4,50%	**4,90%**
Rakka	73	82	**155**
	4,90%	5,50%	**5,20%**

(Q^2=55,395[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =21 - Phi=0,000)

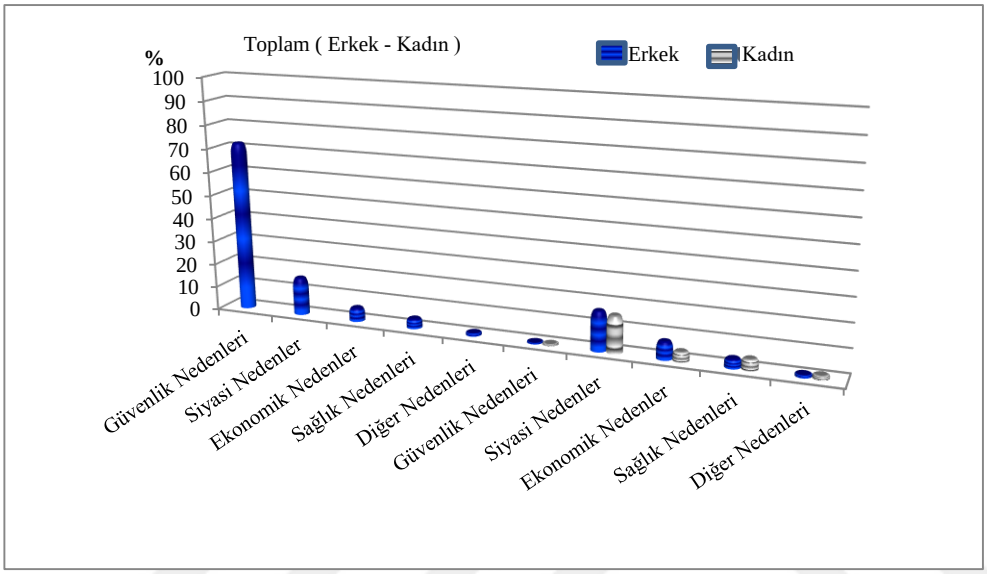
Tablo 21, Suriyelilerin, geldikleri önemli Suriye şehirleri ve cinsiyete göre dağılımı göstermektedir.Suriyelilerin gelmiş oldukları şehirlerde erkek ve kadın oranları birbirine yakınlık gösterir. Suriyelilerin erkek ve kadın grubu olarak geldikleri şehir yüzdelerine bakıldığında bazı şehirlerde cinsiyet aşağı yukarı farklılıklarının az olduğu görülmektedir. Bunlar, yüzde 32-34 ile Halep, yüzde 20-19 ile Hama, yüzde 10-9 Humus, yüzde 8-9 Şam, aşağı yukarı yüzde 7-7 İdlip, yüzde 5-6 Rakka, yüzde 5-4 Laskiye ve yüzde 4-3 Hasiçi gelmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Ülkelerindeki Şehirlerden Gelme Cinsiyete Göreanlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=55,395[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =21 - Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da

değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Hama, Hasiçi, Humus ve Laskiye durumlarının fazla olması Halep, Şam, İdlip ve Rakka durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

5.2.4 Suriyelilerin Suriye'den Ayrılma Nedenleri

Şekil 13 Suriyelilerin Cinsiyet Göre Ülkelerinden Ayrılış Nedenlerinin Dağılımı

Tablo 22 Suriyelilerin Cinsiyet Göre Ülkelerinden Ayrılış Nedenlerinin Dağılımı

Cinsiyet	Güvenlik Nedenleri	Siyasi Nedenler	Ekonomik Nedenler	Sağlık Nedenleri	Diğer Nedenler	Toplam
Erkek	1058	250	113	60	19	**1500**
	70,5%	16,7%	7,5%	4,0%	1,3%	**100 %**
Kadın	1107	234	63	70	26	**1500**
	73,8%	15,6%	4,2%	4,7%	1,7%	**100 %**
Toplam	**2165**	**484**	**176**	**130**	**45**	**3000**
	72,2%	**16,1%**	**5,9%**	**4,3%**	**1,5%**	**100 %**

(Q^2=17,701[a] P=0,001(<0,05) Df =4 Phi=0,001) - (Q^2=5285,637[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 13 ve Tablo 22, Suriyelilerin ülkelerinden hangi koşullar altında ayrılma nedenleri hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin Türkiye ve dolayısıyla Osmaniye iline ülkelerindeki karışıklıklar sebebiyle göçe maruz kalmalarının hangi etkenlerin daha çok neden olduğu güvenlik, siyasi, ekonomik, sağlık ve diğer nedenler sebebiyle ayrılma nedenlerinin incelenmiştir.

Suriyelilerin ülkelerinden ayrılma nedenlerine bakıldığında; Suriyelilerin ayrılma nedenleri birinci sırasını yüzde 72,2 oranıyla Güvenlik sebebiyle ayrıldığını, İkincisi yüzde 16,1 oranıyla Siyasi nedenden dolayı ayrıldığını, Üçüncü olarak yüzde oranıyla Ekonomik nedenden dolayı ayrıldıkları tespit edilmiştir. Sağlık nedenlerinden dolayı yüzde 4,3 ve diğer nedenlerden dolayı ayrılan Suriyelilerin oranı ise yüzde 1,5 olarak görülmektedir.

Suriyelilerin ayrılma nedenleri erkek ve kadınlar için ayrı ayrı gösterilmiştir. Toplamda olduğu gibi erkeklerde ve kadınlarda ayrılma nedenlerinin çoğunluğunun güvenlik sebebi olduğu tespit edilmekte ve kadınların bir derece fazla olduğu görülmektedir. İkinci olarak Suriye'den ayrılış nedenleri siyasi nedenler olarak görülmektedir. Erkeklerin ve kadınların oranı birbirine yakın seyretmektedir. Suriye'den ayrılışın üçüncü nedeni olarak ekonomik nedenler olarak görülmektedir. Erkeklerin kadınlardan ekonomik nedenlerden dolayı Suriye'den ayrılışı iki katı olduğu tespit edilmiştir. Sağlık dolayısıyla ayrılan erkekler ve kadınların oranları bir birine yakın değerler göstermektedir. Başka bir ayrılma nedeni olarak diğer nedenler seçeneğidir. Burada erkeklerden kadınlar biraz fazla değer olduğu görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin ayrılış nedenleri cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=17,701[a]P=0,001(<0,05) Df =4 Phi=0,001) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Siyasi ve Ekonomik nedenleri durumlarının fazla olması Güvenlik, Sağlık ve Diğer nedenleri durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=5285,637[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; güvenlik değerleri gözlenen frekans beklenen frekanstan anlamlı olarak yüksektir. Güvenlik nedenlerinde bir yığılma olduğu görülmektedir. Diğer kategorilere (Siyasi,

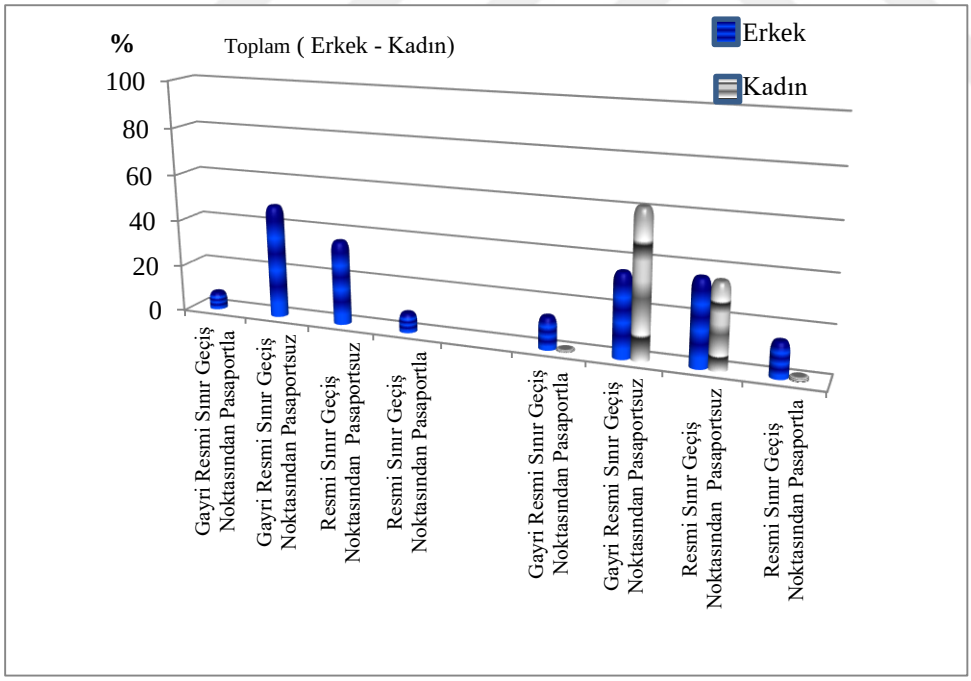
Ekonomik, Sağlık vd.) bakıldığında beklenen değerlerden daha az sayıda kişilerin gözlemlendiği tespit edilmektedir. Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2=17,701[a] P=0,001<0,05 Df =4N=3000 Phi=0,001 V=0,077)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'den ayrılma nedenlerinde erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden siyasi ve ekonomik nedenlerle ayrılan fazla değer çıkmaktadır. Güvenlik, Sağlık ve Diğer nedenlerle ayrılan az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.2.5 Osmaniye'deki Suriyelilerin Türkiye'ye Giriş Biçimi

Şekil 14 Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyet Göre Türkiye'ye Giriş Biçimi Dağılımı

Tablo 23 Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyet Göre Türkiye'ye Giriş Biçimi Dağılımı

Cinsiyet	Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla	Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz	Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla	Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz	Toplam
Erkek	221	544	206	529	**1500**
	14,7%	36,3%	13,7%	35,3%	**100 %**
Kadın	25	535	15	925	**1500**
	1,7%	35,7%	1,0%	61,7%	**100 %**
Toplam	**246**	**1079**	**221**	**1454**	**3000**
	8,2%	**36,0%**	**7,4%**	**48,5%**	**100 %**

(Q^2=429,162[a] P=0,000 (<0,05) Df =3 Phi=0,000) - (Q^2=1516,952[a] Df =3 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 14 ve Tablo 23, Suriyelilerinsınırdan nasıl geçtikleri hakkında bilgi vermektedir. Türkiye'ye girişlerigörüldüğü gibi Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin ülkelerinden Türkiye'ye sınır hattından ya da sınırdakigiriş kapılarından pasaportu, pasaportsuz ya da izinli, izinsiz nasıl giriş yaptıkları incelenmiştir.

Suriyelilerin ülkelerinden Türkiye'ye giriş biçimini göstermektedir. Suriyelilerin giriş biçimi Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla giriş yapanların yüzdesi 7,4 oranı olarak belirtilmiş ve Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla giriş yapanların yüzdesi 8,2 oranıyla belirtilmiştir. Pasaportla yapılan bütün girişler birbirine yakın oranlar görülmektedir. Suriyelilerin yüzde 15 civarı kendi pasaportlarıyla sınırı geçmişlerdir. Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz giriş yapanların yüzdesi 48,5 oranı olarak belirtilmiştir. Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz giriş yapanların yüzdesi 36 oranıyla belirtilmiştir. Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz giriş yapanların oranı, Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz giriş yapanların oranından fazladır. Pasaportsuz geçenler Suriyelilerin aşağı yukarı yüzde 80'ını oluşturmaktadır, Suriyelilerin Türkiye Resmi sınır kapısından ve gayri resmi sınır noktalarından giriş konusundaki 185 kişi üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında yüzde 16'ya varan oranda Türkiye'ye resmi pasaportla girdikleri belirtilmiştir. Resmi ve gayri resmi sınır noktalarından pasaportsuz giriş yaptığını belirtenlerin oranı yüzde 84 civarında olduğu (Özkarslı, 2014: 27) araştırmasında belirtmiştir. İki araştırmada da Suriyelilerin Türkiye'ye giriş biçimleri hemen hemen aynı oranlarda çıkmıştır. Suriyelilerin çoğunluğunun pasaportsuz giriş yaptıkları görülmektedir. Suriyelilerin resmi olmayan sınırdan girişleri fazladır. Bu fazla oluşu Türkiye'nin açık kapı politikası nedeniyle Türkiye'ye gelen Suriyelilerin başta

güvenlik açısından belirsizlik göstermesi kaygılarını arttırmıştır. Kontrolsüz girişlerin sağlık yönünden sakıncaları olabileceği ve diğer ülkelerdende sınırımıza doğru bir göç akımının fazlaşacağı yönünde kaygılar oluşturmaktadır.

Suriyelilerin giriş biçimi erkek ve kadınlar için ayrı ayrı gösterilmiştir. Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla giriş yapan erkelerin oranının kadınlardan daha fazla oran olduğu görülmektedir. Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz giriş yapanlardan kadınların oranının erkeklere oranı iki katı civarında olduğu görülmektedir. Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla giriş yapanlardanerkelerin oranının kadınlardan çok daha fazla oran olduğu görülmektedir. Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz giriş yapanlardanerkek ve kadın oranının bir birine yakın olduğu görülmektedir.Suriyelilerin Türkiye'ye giriş biçimlerinde cinsiyet dağılımında diğer araştırmalara bakıldığında 185 kişi üzerinde yapılan araştırmada resmi sınır kapılarından girişlerde 30 kişi içerisinde erkeklerde yüzde 16 oranında, kadınlarda da yüzde 17 oranında sonuca ulaşılmıştır. Gayri resmi sınırdan pasaportsuz geçişlerde 155 kişi arasında erkeklerde yüzde 84 oranında ve kadınlarda yüzde 38 oranında (Özkarslı, 2014:22) araştırma sonucuna ulaşmıştır.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin giriş biçimlerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=429,162[a] P=0,000 (<0,05) Df =3 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla-Pasaportsuz ve Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla fazla olması Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1516,952[a] Df =3 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz ve Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz gözlenen frekans beklenen frekanstan anlamlı olarak yüksektir. Diğer kategorilere (Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla ve Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla)

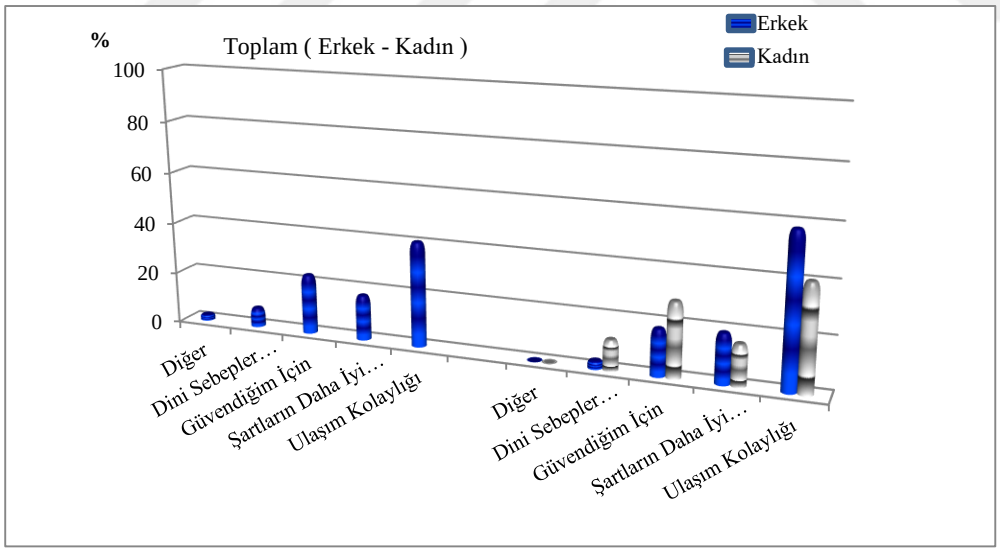
bakıldığında beklenen değerlerden daha az sayıda kişilerin gözlemlendiği görülmektedir.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2= 429,162[a] P= 0,000 <0,05 Df = 3 N=3000Phi=0,000 V=0,328)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'den Türkiye'ye giriş biçimlerinde erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla-Pasaportsuz ve Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla giriş yapanlar fazla değer çıkmaktadır. Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz giriş yapanlar az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.2.6 Osmaniye'deki Suriyelilerin Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri

Şekil 15 Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri Dağılımı

Tablo 24Osmaniye'deki Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri Dağılımı

Cinsiyet	Ulaşım Kolaylığı	Dini Sebepler Yüzünden	Güvendiğim İçin	Şartların Daha İyi Olması Sebebiyle	Diğer	Toplam
Erkek	872	48	268	287	25	**1500**
	58,1%	3,2%	17,9%	19,1%	1,7%	**100 %**
Kadın	609	177	429	237	48	**1500**
	40,6%	11,8%	28,6%	15,8%	3,2%	**100 %**
Toplam	**1481**	**225**	**697**	**524**	**73**	**3000**
	49,4%	**7,5%**	**23,2%**	**17,5%**	**2,4%**	**100%**

(Q^2=169,871[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,001) - (Q^2=2013[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 15 ve Tablo 24,Suriyelilerin, gidecekleri ülke olarak, başka bir ülke yerine Türkiye'yi tercih etme dedenleri hakkında bilgi vermektedir.Osmaniye'deki Suriyelilerin ülkelerinden göç sebebiyle Türkiye'yi seçme nedenlerinden ulaşım kolaylığı, güvendiğim için, şartların daha iyi olması sebebiyle, dini nedenden dolayı ve diğer nedenler sebebiyle tercihte bulundukları incelenmiştir.

Suriyelilerin ülkelerinden Türkiye'yi dolayısıyla Osmaniye'yi seçme nedenleri gösterilmektedir. Suriyelilerin seçme nedenlerinin birinci sırasında yüzde 49,4 oranıyla ulaşım kolaylığı nedeniyle seçtiğini, Suriyelilerin Türkiye'yi Tercih Etme konusundaki 197 kişi üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında yüzde 56'ya varan oranda Türkiye'nin yakın olması dolayısıyla ulaşım kolaylığından dolayı gelmelerinin sonucuna varması tercih etme (Özkarslı, 2014: 22) araştırmasında belirtmiştir. İki araştırmada da Suriyelilerin Türkiye'yi tercih sebebinin yakın oluşu oranları yüksek değer göstermektedir. İkinci sırasında yüzde 23,2 oranıyla güvendiğim için seçtiğini, Üçüncü sırasında yüzde 17,5 oranıyla şartların daha iyi olması sebebiyle seçtiğini belirtmişlerdir. Dini nedenden dolayı yüzde 7,5 ve diğer nedenlerden dolayı seçen Suriyelilerin oranı ise yüzde 2,4 olarak görülmektedir. Suriyelilerin yarısı ulaşım kolaylığını belirtmişlerdir. Türkiye'nin sınır komşusu olması, Osmaniye'nin sınır bölgelerine yakın oluşu ve Türkiye'de yaşayan insanlara güven olgusu olması itibariyele bu kararlarında etkili olduğu düşünülmektedir.

Suriyelilerin başka ülke yerine Türkiye'yi ve dolayısıyla Osmaniye'yi seçme nedenleri erkek ve kadınlar için ayrı ayrı gösterilmiştir. Toplamda olduğu gibi Suriyelilerin çoğunluğu ulaşım kolaylığı olarak belirtmektedir. Erkekler kadınlardan fazla değer

göstermektedir. Suriyelilerin Türkiye'yi tercih etme cinsiyet dağılımında diğer araştırmalara bakıldığında 111 kişi üzerinde erkeklerde yüzde 69 oranında ulaşım, kadınlarda da yüzde 31 oranında ulaşım olarak (Özkarslı, 2014: 22) araştırma sonucuna ulaşmıştır. İki araştırmada da erkekler kadınlardan fazla oran göstermektedir. Güvendiği için seçtiğini belirtenlerden kadınlar erkeklerden daha fazla oran görülmektedir. Şartların daha iyi olması nedeniyle seçenlerin oranı erkekler kadınlardan bir derece fazla olduğu görülmektedir. Dini sebepten dolayı seçenlerin oranı Kadınlar erkeklere oranla biraz fazla çıktığı görülmektedir. Başka bir seçme nedeni olarak diğer seçeneğidir. Burada erkeklerden kadınların oranı biraz fazla görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin neden Türkiye'yi tercih etme konusunda cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=169,871[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,001) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Ulaşım ve Şartların Daha İyi Olması nedenleriyle tercih etme durumlarının fazla olması Dini sebepler, Güvendiğim için ve Diğer nedenlerle tercih etme durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=2013[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir.Ayrıca; Ulaşım Kolaylığı ve Güvendiğim İçingözlenen frekans beklenen frekanstan anlamlı olarak yüksektir. Ulaşım Kolaylığında bir yığılma görülmektedir. Diğer kategorilere (Dini Sebepler Yüzünden, Şartların Daha İyi Olması Sebebiyle vd.) bakıldığında beklenen değerlerden daha az sayıda kişilerin gözlemlendiği görülmektedir. Burada anlamlılıkkategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde (Q^2= 169,871[a] P= 0,000 <0,05 Df = 4 N=3000Phi=0,000 V=0,238) veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı

görülmektedir.

- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır.Katılımcıların Türkiye'yi tercih etme nedenlerinde erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Ulaşım Kolaylığı ve Şartların Daha İyi Olması nedenlerletercih eden fazla değer çıkmaktadır. Dini Sebepler, Güvendiğim için ve Diğer nedenlerle tercih eden az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.3 SURİYELİLERİN ÜLKELERİYLE İLİŞKİLERİ

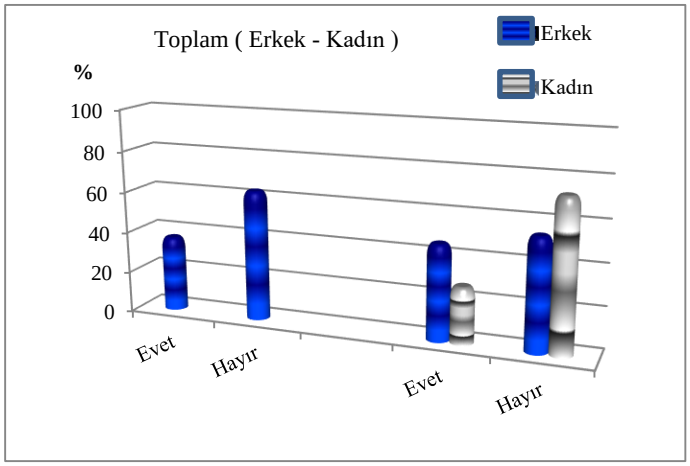
Suriyelilerin ülkeleriyle ilişkilerinde ülkelerine neden gittikleri yada neden gidemedikleri, haberleşme durumları, yakınlarıyla görüşme durumları, ülkeleri hakkında bilgi almaları ve yakınlarının durumları konu edilecektir.

5.3.1 Suriyelilerin Türkiye'den Suriye'ye Giriş-Çıkış Durumları

Suriyelilerin ülkelerine giriş çıkış yapıp yapamadıkları yapıyorlarsa yada yapamıyorlarsa nedenleri konu edilecektir. Giriş çıkışlar Suriye ülkesinin ne kadar normelleştiği hakkında bilgi vermesi önemlidir.

5.3.1.1 Suriyelilerin Giriş - Çıkış Yapıp Yapmama Durumları

Şekil 16 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş - Çıkış
Yapıp Yapmama Dağılımı

Tablo 25 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş - Çıkış Yapıp Yapmama Dağılımı

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	692	808	**1500**
	46,1%	53,9%	**100,0%**
Kadın	410	1090	**1500**
	27,3%	72,7%	**100,0%**
Toplam	**1102**	**1898**	**3000**
	36,7%	**63,3%**	**100,0%**

(Q^2= 114,062[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000 Phi=0,000 V= 0,195)

Şekil 16 ve Tablo 25,Suriyelilerin Suriye'ye giriş - çıkış yapıp yapmama hakkında bilgi vermektedir.Suriyelilerin Osmaniye'de oldukları süre zarfında Suriye'ye giriş-çıkış yapıp yapmadıklarını ve cinsiyet durumu incelenecektir.Suriyelilerin Osmaniye'den Suriye'ye giriş-çıkış yapıp yapmadıklarına bakıldığında. Suriyelilerin giriş-çıkış yapanların oranı yüzde 36,7 olarak tespit edilmiştir. Giriş-çıkış yapmayanların oranı ise yüzde 63,3 olarak tespit edilmiştir. Burada Suriyelilerinyüzde 40'ına varan oranı ülkelerine gidip geldiğini beyan etmişlerdir.

Suriyelilerin giriş-çıkış yapan erkelerin kadınlardan daha fazla olduğu ve giriş-çıkış yapmayan kadınların ise erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir. Burada erkek ve kadınların gidip gelme oranları bir derece yüksek olması Suriye'deki iç karışıklığın göreceli olarak azaldığını göstermektedir.

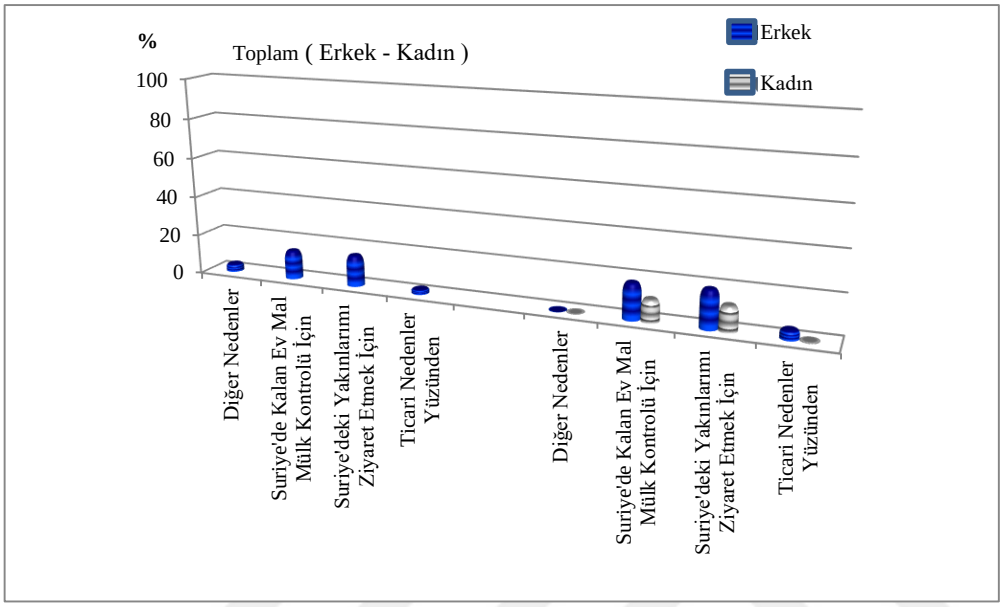
İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2= 114,062[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000 Phi=0,000 V= 0,195)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri cinsiyete göre giriş yapma yada yapmama durumlarında bir birine bağımsızolmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'ye giriş-çıkış yapıp yapmama durumlarında evet diyenlerin erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden fazla değer çıkmaktadır. Hayır diyenler erkeklerin kadınlardan beklenen

değerler gözlenen değerden az çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.3.1.2 Suriye'ye Giriş-Çıkış Yapılma Nedenleri

Şekil 17 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapılma NedenleriDağılımı

Tablo 26 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapılma Nedenleri Dağılımı

Cinsiyet	Giriş Çıkış yapılmaması	Ticari Nedenler Yüzünden	Suriye'de Kalan Ev Mal Mülk Kontrolü İçin	Suriye'deki Yakınlarımı Ziyaret Etmek İçin	Diğer Nedenler	Toplam
Erkek	**808**	**70**	**269**	**285**	**68**	**1500**
	53,9%	4,7%	17,9%	19,0%	4,5%	**100,0%**
Kadın	1090	6	166	187	51	**1500**
	72,7%	0,4%	11,1%	12,5%	3,4%	**100,0%**
Toplam	**1898**	**76**	**435**	**472**	**119**	**3000**
	63,3	**2,5%**	**14,5%**	**15,7%**	**4,0%**	**100,0%**

(Q^2=142,958[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) - (Q^2=465,862[a] Df =3 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 17 ve Tablo 26,Suriye'ye giriş-çıkış yapılmasının nedenleri hakkında bilgi vermektedir.Suriyelilerin Osmaniye'de oldukları süre zarfında Suriye'ye giriş-çıkış yapılması sırası ve cinsiyet dağılımı incelenmiştir.

Suriye'ye giriş-çıkış yapan Suriyelilerin arasında yüzde 15,7 oranıyla yakınlarını ziyaret edenler ilk sıradadır. İkinci sırada ise evlerinin, mallarının ve mülklerinin kontrolü için

gidenlerin oranı yüzde 14,5 gösterilmektedir. Ticari olarak toplamda Suriyelilerin oranı yüzde 2,5 dolaylarında seyrederken Suriyelilerin giriş çıkışları diğer nedenlerle gerçekleşmiş ve oranı yüzde 4 olarak görülmüştür. Suriyelilerin ülkelerine gidip gelmelerinde yakınlarının payı büyük gözükmekte ve mallarını kontrol etmeye gittikleri görülmektedir.

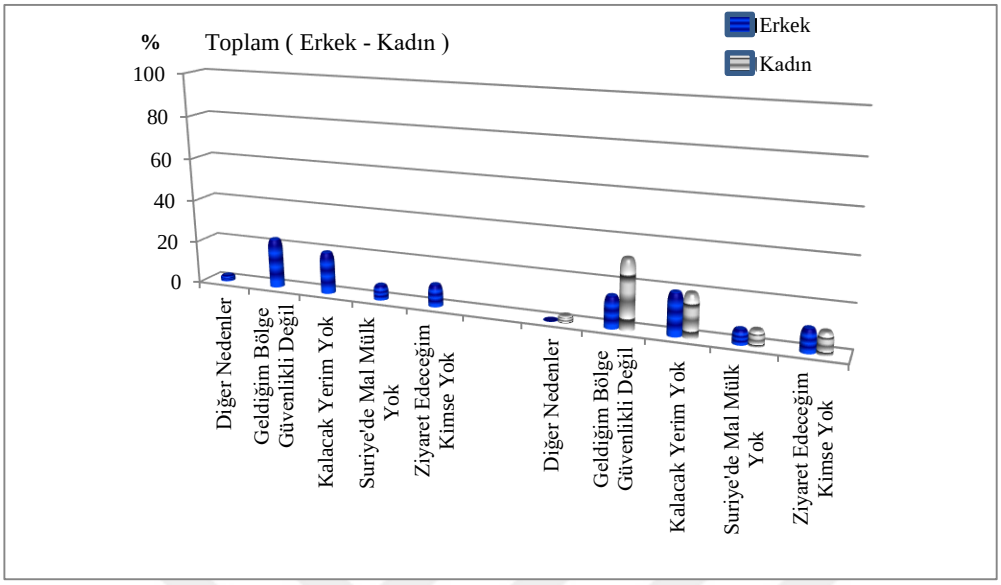
Yakınlarını ziyaret edenlerden, Evlerinin, mallarının ve mülklerinin kontrolü için gidenlerin, Ticari olarak gidenler ve Diğer nedenlerden dolayı giriş çıkış yapan erkeklerin kadınlardan bir derece fazla olduğu görülmektedir. Ticari olarak oranın zayıf oluşu bölgenin güven ortamının kaybolması gösterilebilir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Türkiye'den Suriye'ye giriş çıkış yapmalarıcinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=142,958[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Ticari Nedenler Yüzünden, Suriye'de kalan Ev Mal Mülk Kontrolü için, Suriye'deki Yakınlarımı Kontrol Etmek İçin ve Diğer Nedenler durumlarının fazla olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=465,862[a] Df =3 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Suriye'de Kalan Ev Mal Mülk Kontrolü İçin ve Suriye'deki Yakınlarımı Ziyaret Etmek İçin Kategorilerde gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer görülmektedir. Ticari Nedenler Yüzünden ve Diğer Nedenler için kategoriler gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer olduğu görülmektedir. Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

5.3.1.3 Suriye'ye Giriş-Çıkış Yapamama Nedenleri

Şekil 18Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapamama Nedenleri Dağılımı

Tablo 27Suriyelilerin Cinsiyete Göre Giriş-Çıkış Yapamama Nedenleri Dağılımı

Cinsiyet	Giriş çıkış yapanlar	Kalacak Yerim Yok	Ziyaret Edeceğim Kimse Yok	Suriye'de Mal Mülk Yok	Geldiğim Bölge Güvenlikli Değil	Diğer Nedenler	Toplam
Erkek	692	293	159	100	221	35	**1500**
	46,1	19,5%	10,6%	6,7%	14,7%	2,3%	**100,0%**
Kadın	410	298	151	110	482	49	**1500**
	27,3	19,9%	10,1%	7,3%	32,1%	3,3%	**100,0%**
Toplam	**1102**	**591**	**310**	**210**	**703**	**84**	**3000**
	36,7	**19,7%**	**10,3%**	**7,0%**	**23,4%**	**2,8%**	**100,0%**

(Q^2=172,122[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) - (Q^2=711,974[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 18 ve Tablo 27,Suriyelilerin giriş-çıkış yapamama nedenleri hakkında bilgi vermektedir.Suriyelilerin Osmaniye'de oldukları süre zarfında Suriye'ye giriş-çıkış yapılamaması durumu incelenmiştir.

Suriye'ye giriş-çıkış yapmayan Suriyelilerin arasında yüzde 23,4 oranıyla geldikleri bölgenin güvenli olmadığını belirterek ilk sıradadır. Suriyelilerin kalacak yeri olmadığını belirten oran yüzde 19,7 olarak belirtilmiş ve ikinci sırada yer almıştır. Üçüncü olarak, Suriyelilerin ziyaret edecekleri kimsenin olmadığını belirten oran yüzde 10,3 olarak

görülmektedir.Mallarının ve mülklerinin olmadığını belirtenlerin oranı yüzde 7 civarındadır.Diğer nedenlerle Suriye'ye gitmeyenlerin oranı ise yüzde 2,8'dir.Suriyelilerin geldikleri bölgelerin güvenli olmadığını ve kalacak yerlerinin olmadığını beyan edenler yüzde 42 oranını geçmektedir ve yüksek bir rakamı ifade etmektedir. Bu verilere bakıldığında ülkelerine geri dönmeleri kısa vadede ön görülmemektedir.

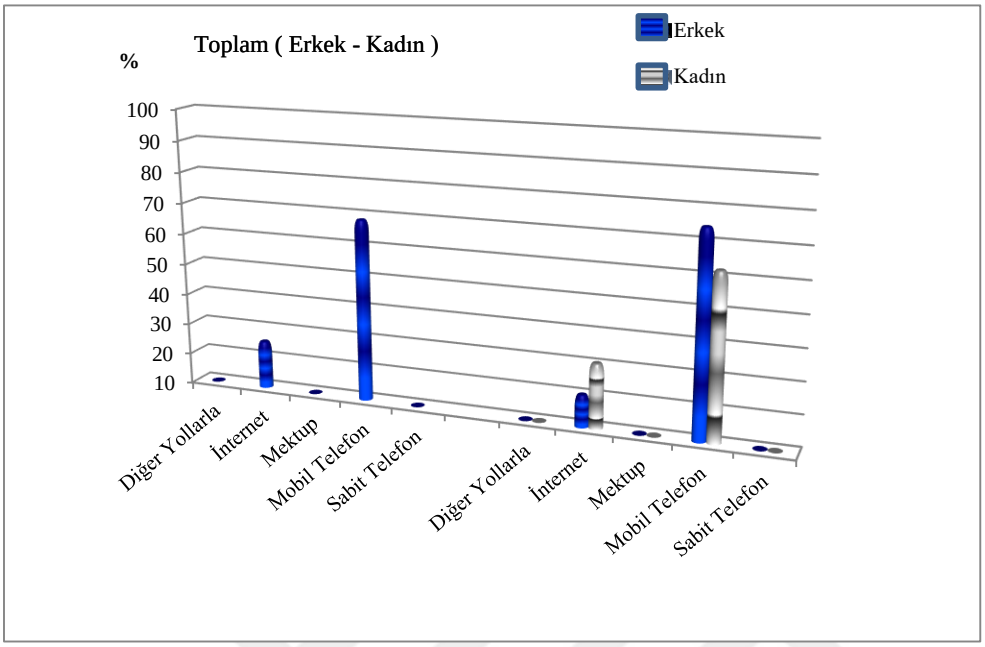
Bölgenin güvenli olmadığını belirten Suriyelilerin ile diğer nedenlerle ülkelerine gidemeyenlerden kadınların oranı erkeklerden fazla görülmektedir. Kalacak yerlerinin olmadığını, ziyaret edecekleri kimsenin olmadığını ve mallarının ve mülklerinin olmadığını belirtenlerden erkek ve kadınların oranları birbirine yakın durumda olduğu görülmektedir. Bu araştırmada ülkelerinin güvenliği belirsizliğini koruması ve barınma sorunu nedeniyle gidemeyenler için en önemli neden olarak görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Türkiye'den Suriye'ye giriş çıkış yapmayanların nedenininincinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=172,122[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Ziyaret edeceğim kimse yok durumlarının fazla olması Kalacak yerim yok, Suriye'de Mal Mülk Yok, Geldiğim Bölge Güvenlikli Değil ve Diğer Nedenler durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=711,974[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca;Kalacak Yerim Yok ve Geldiğim Bölge Güvenlikli Değil Kategorilerde gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer görülmektedir.Ziyaret Edeceğim Kimse Yok, Suriye'de Mal Mülk Yok ve Diğer Nedenler kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer olduğu görülmektedir.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

5.3.2 Suriyeliler, Suriye'deki Yakınları ile Haberleşme Durumu

Şekil 19 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Yakınları ile Haberleşme Yöntemi

Tablo 28 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Yakınları ile Haberleşme Yöntemi

Cinsiyet	Mobil Telefon	Sabit Telefon	İnternet	Mektup	Diğer Yollarla	Toplam
Erkek	1118	29	304	9	40	**1500**
	74,5%	1,9%	20,3%	0,6%	2,7%	**100,0%**
Kadın	934	37	460	6	63	**1500**
	62,3%	2,5%	30,7%	0,4%	4,2%	**100,0%**
Toplam	**2052**	**66**	**764**	**15**	**103**	**3000**
	68,4%	**2,2%**	**25,5%**	**0,5%**	**3,4%**	**100,0%**

(Q^2=55,058[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) - (Q^2=5015[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 19 ve Tablo 28,Suriyeliler, Suriye'deki yakınları ile haberleşme yöntemleri hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin yakınlarıyla haberleşmeleri ülkelerinden ve yakınlarından haber almak istemeleri doğal bir durumdur. Göçmen olarak geldikleri bölgelerden ülkeleriyle ticari ve tanıdıkları kişilerle çeşitli sebeplerle görüşmeler yaptıklarını ve bu görüşmeleri nasıl yaptıkları mobil telefon, sabit telefon, internet, mektup ve diğer yollarla görüştükleri durumları incelenmiştir.

Yakınlarıyla diğer yollarla görüşenlerin oranı yüzde 3,4 olarak gösterilmiştir. Görüşme durumu internet üzerinden sağlayanların oranı yüzde 25,5 olarak, mektup gönderenlerin oran yüzdesi 0,5 olarak, mobil telefonla görüşenlerin oranı yüzde 68,4 olarak ve sabit telefonla görüşenler 2,2 olarak belirtmişlerdir. Bu araştırmada genelde Suriyelilerin mobil ve internet üzerinden ülkeleriyle görüşebildikleri tespit edilmiştir.Diğer yollarla haberleşmenin, internet kullanıcılarının ve sabit telefon görüşmelerinde kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Mektup kullananların ve mobil telefon kullananlardan erkeklerin oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriye'deki yakınlarıyla haberleşme durumu cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=55,058[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Mektup gönderme durumlarının fazla olması Mobil Telefon, Sabit Telefon, İnternet ve Diğer yollarla durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=5015[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri(Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Mobil telefon ve İnternet ile haberleşme gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer göstermektedir. Sabit telefon, mektup ve diğer yollarla yakınlarıyla ulaştıklarını söyleyenler kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer olduğu görülmektedir.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

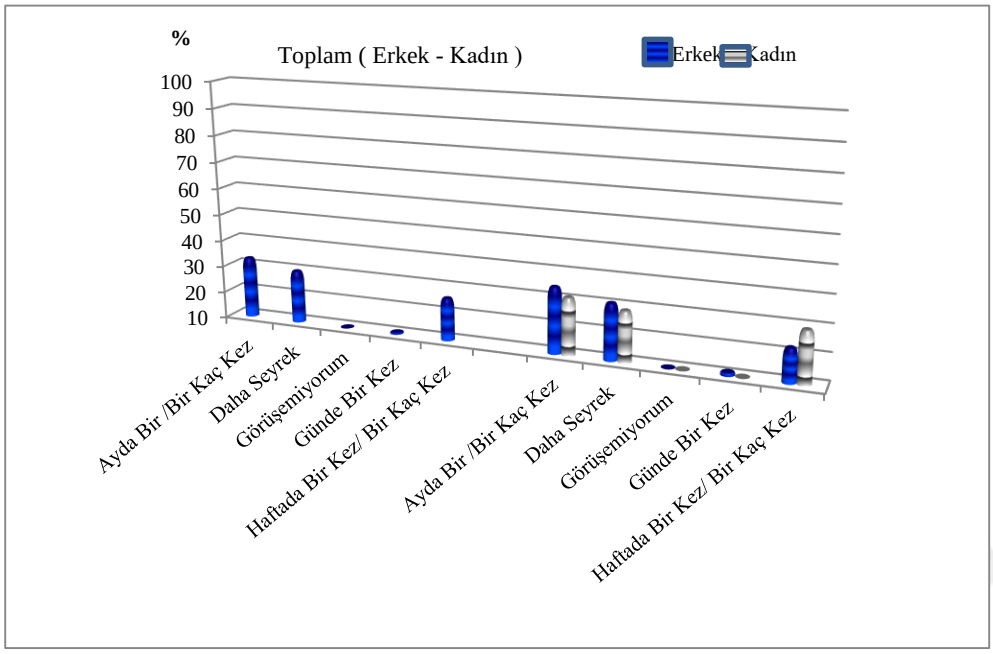
İki örneklem testi incelendiğinde (Q^2= 55,058[a] [P]= 0,000 <0,05 Df = 4 N=3000Phi=0,000 V= 0,17) veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'deki yakınlarıyla haberleşme durumlarında erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden

Mobil Telefon, İnternet ve Diğer Yollarla fazla değer çıkmaktadır. Sabit Telefon ve Mektup durumları az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.3.3 Suriyelilerin, Suriye'deki Yakınları ile Görüşme Sıklığı

Şekil 20Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'de Kalan Yakınları ile Ne Sıklıkta Görüştükleri Dağılımı

Tablo29 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'de Kalan Yakınları ile Ne Sıklıkta Görüştükleri Dağılımı

Cinsiyet	Günde Bir Kez	Haftada Bir Kez/ Bir Kaç Kez	Ayda Bir /Bir Kaç Kez	Daha Seyrek	Görüşemiyorum	Toplam
Erkek	171	337	517	463	12	**1500**
	11,4%	22,5%	34,5%	30,9%	0,8%	**100,0%**
Kadın	149	439	469	432	11	**1500**
	9,9%	29,3%	31,3%	28,8%	0,7%	**100,0%**
Toplam	**320**	**776**	**986**	**895**	**23**	**3000**
	10,7%	**25,9%**	**32,9%**	**29,8%**	**0,8%**	**100,0%**

(Q^2=18,374[a] P=0,001(<0,05) Df =4 Phi=0,001) - (Q^2=1130,543[a] Df=4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 20 ve Tablo 29,Suriyelilerin Suriye'deki yakınları ile ne sıklıkta görüştükleri hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin Suriye'deki yakınlarıyla ne sıklıkla görüştükleri

günde bir kez, haftada bir kez, ayda bir-birkaç kez, daha seyrek ve görüşemiyorum durumları incelenmiştir.

Yakınlarıyla ayda bir-birkaç kez görüşenlerin oranı yüzde 32,9 olarak görülmektedir. Daha seyrek görüşebilen oranı yüzde 29,8 olarak, görüşemiyorum diyen Suriyelilerin oran yüzdesi 0,8 olarak, günde bir kez görüşenlerin oranı yüzde 10,7 olarak ve haftada bir-birkaç kez görüştüklerini söyleyen Suriyelilerin oranı yüzde 25,9 olarak tespit edilmiştir.Suriyelilerin görüşme durumu ayda bir-birkaç kez diyenlerin, daha seyrek görüşenlerin, görüşemiyorum diyenlerin, günde bir kez-birkaç kez görüşenlerden erkeklerin oranının kadınlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Haftada bir-birkaç kez görüştüklerini söyleyenlerden kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Burada toplam yaklaşık yüzde 65 oranıyla yakınlarıyla ayda, daha seyrek ve görüşemediklerini söyleyen Suriyelilerin oranının yüksek oluşu dikkat çekicidir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriye'deki yakınlarıyla görüşme durumu cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=18,374[a] P=0,001(<0,05) Df =4 Phi=0,001) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Günde Bir Kez, Ayda Bir / Bir kaç Kez, Daha Seyrek ve Görüşemiyorum durumlarının fazla olması Haftada Bir Kez / Birkaç Kez durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

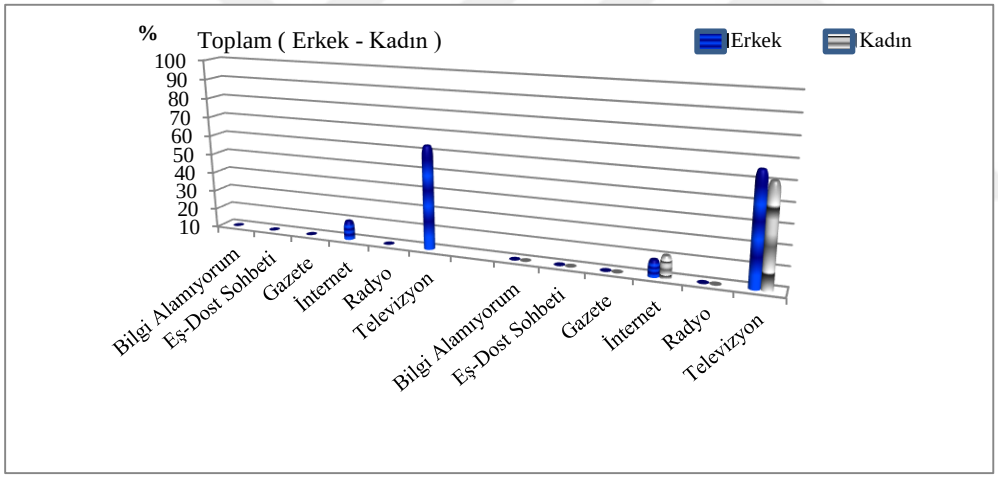
Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1130,543[a] Df=4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Haftada Bir Kez/ Bir Kaç Kez, Ayda Bir /Bir Kaç Kez ve Daha Seyrekgözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer göstermektedir. Günde Bir Kez ve Görüşemiyorumkategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer olduğu görülmektedir. Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2= 18,374[a] P= 0,000 <0,05 Df = 4 N=3000Phi=0,000 V= 0,135)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'de kalan yakınlarıyla ne sıklıkla görüşmeleri erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Günde Bir Kez, Ayda Bir / Birkaç Kez, Daha Seyrek ve Görüşemiyorum durumlarında fazla değer çıkmaktadır. Haftada Bir Kez / Birkaç Kez durumları az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.3.4 Suriyelilerin, Suriye'deki Gelişmeler Hakkında Bilgi Alma Durumu

Şekil 21Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Gelişmeler hakkında Hangi kaynaktan Bilgi Aldıkları

Tablo 30 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Gelişmeler Hakkında Hangi Kaynaktan Bilgi Aldıkları

Cinsiyet	Bilgi Alamıyorum	Eş-Dost Sohbeti	Gazete	İnternet	Radyo	Televizyon	Toplam
Erkek	8	89	119	278	19	987	**1500**
	0,5%	5,9%	7,9%	18,5%	1,3%	65,8%	**100,0%**
Kadın	8	74	126	318	57	917	**1500**
	0,5%	4,9%	8,4%	21,2%	3,8%	61,1%	**100,0%**
Toplam	**16**	**163**	**245**	**596**	**76**	**1904**	**3000**
	0,5%	**5,4%**	**8,2%**	**19,9%**	**2,5%**	**63,5%**	**100,0%**

(Q^2=18,374[a] P=0,001(<0,05) Df =4 Phi=0,001) - (Q^2=1130,543[a] Df = 4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 21 ve Tablo 30 Suriyelilerin Suriye'deki gelişmeler hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin Suriye'deki gelişmeler hakkında nerelerden bilgi aldıkları bilgi alamıyorum, eş-dost sohbeti, gazete, internet, radyo ve televizyon vasıtalarıyla bilgilerin durumları incelenmiştir.

Bilgi alamıyorum diyen Suriyelilerin oranı yüzde 0,5 olarak gösterilmiştir. Eş-dost sohbetlerinden öğrendiğini söyleyenlerin oranı yüzde 5,4 olarak, gazete'den bilgi aldıklarını söyleyenlerin oran yüzdesi 8,2 olarak, internet üzerinden bilgi aldığını söyleyen Suriyelilerin oranı yüzde 19,9 olarak, radyodan oranı yüzde 2,5 olarak ve televizyondan bilgi aldıklarını söyleyenlerin oranı yüzde 63,5 olarak görülmüştür.

Suriyelilerin bilgi alamıyorum, eş-dost sohbetleri, gazeteden bilgileniyorumve televizyondan bilgi aldıklarını söyleyenlerden erkeklerin oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir. İnternet üzerinden bilgi alıyorum ve radyodan bilgilendiğini kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada, Suriye'deki gelişmeler hakkında önemli bilgi kaynağı olarak yaklaşık yüzde 65 oranında televizyondan bilgi aldıkları görülmektedir. İkinci olarak da internet üzerinden bilgi aldıkları görülmektedir.

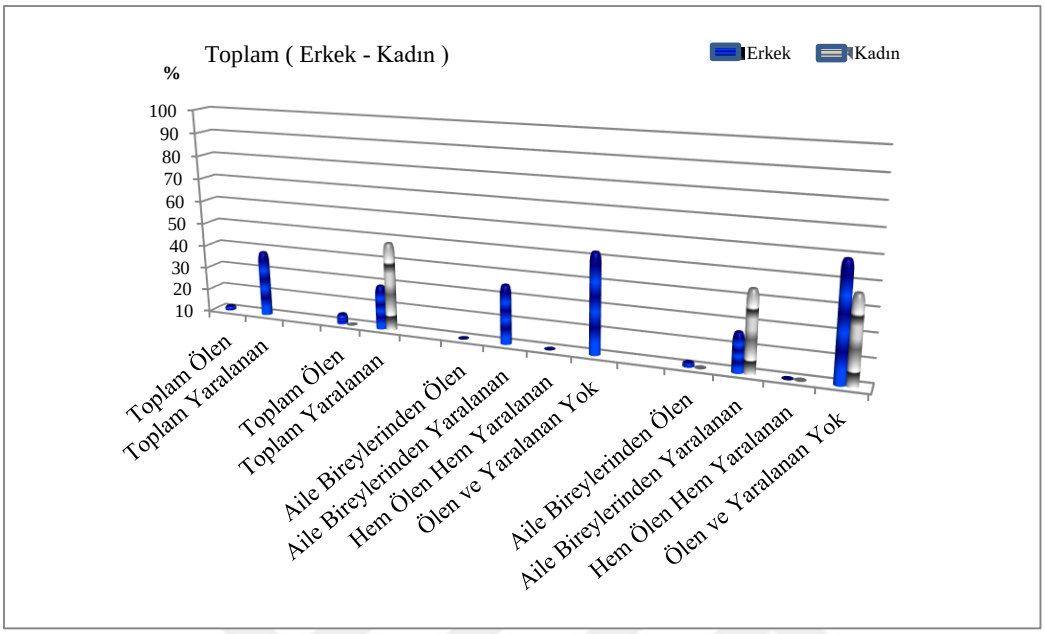
Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriye'deki gelişmeler hakkında hangi kaynaktan bilgi aldıkları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=18,374[a] P=0,001(<0,05) Df =4 Phi=0,001) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Eş Dost Sohbeti ve Televizyon durumlarının fazla olması Gazete, İnternet ve Radyo durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

5.3.5 Suriyelilerin, Ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Aile Üyelerinin Durumu

Suriyelilerin, karışıklıktan önce yaşadığı aile yakınlarının ne durumda olduğu ve ne yaptıkları konusunda Suriyelilerin görüşleri incelenecektir.

5.3.5.1 Suriye'deki İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri

Şekil 22 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri, Dağılımı

Tablo 31 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri, Dağılımı

Cinsiyet	Aile Bireylerinden Ölen	Aile Bireylerinden Yaralanan	Hem Ölen Hem Yaralanan	Toplam Ölen	Toplam Yaralanan	Ölen ve Yaralanan Yok	Toplam
Erkek	180	397	38	218	435	885	**1500**
	12,0%	26,5%	2,5%	14,5%	29,0%	59,0%	**100,0%**
Kadın	81	663	59	140	722	697	**1500**
	5,4%	44,2%	3,9%	9,3%	48,1%	46,5%	**100,0%**
Toplam	**261**	**1060**	**97**	**358**	**1157**	**1582**	**3000**
	8,7%	**35,3%**	**3,2%**	**11,9%**	**38,5%**	**52,7%**	**100,0%**

(Q^2=131,190[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =3 - Phi=0,000) - (Q^2=1938,472[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 22 ve Tablo 31,Suriyelilerin ölen veya yaralanan aile üyeleri hakkında bilgi vermektedir.Suriyelilerin psikolojik olarak ne durumda olduklarını anlamak içinSuriye'deki iç savaşta yakınlarının durumlarını aile bireylerinden ölen-yaralanan, hem ölen hem yaralanan, toplam ölen, toplam yaralanan ve ölen ve yaralanan yok konularında durumlar incelenmiştir.

Suriyelilerin yakınlarından sadece ölenlerin olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 8,7 olarak gösterilmiştir. Sadece yaralı olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 35,3 olarak, öldüğünü ve

yaralandığını söyleyenlerin oranı yüzde 3,2 olarak ve ölen ve yaralanan olmadığını söyleyenlerin oranı yüzde 52,7 olarak belirtmişlerdir. Erkek ve Kadınlarda Toplamda öldüğünü söyleyenlerin oranı yüzde 11,9 ve yaralıların oranı yüzde 38,5 olarak görülmektedir. Suriyeliler ölen yakınları hakkındaki göç araştırma karşılaştırmasına bakıldığında Suriyelilerin ölen yakınlarının 179 kişi üzerine yapılan araştırmada yüzde 50'ye varan oranda Suriyelilerin yakınlarından ölenler yüksek olması sonucuna varması aile üyeleri (Özkarslı, 2014: 22) araştırmasında belirtmiştir. İki araştırmada da yakınlarının ölme oranı yüksek değerde olduğu tespit edilmiştir.

Suriyelilerin yakınlarından sadece ölenleri söyleyen, toplam ölenlerin, ölen ve yaralının olmadığını söyleyenlerden erkeklerin oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir. Hem ölen hemde yaralanan, yakınlarından yaralı olduğunu ve toplam yaralananların bilgisi verenlerden kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir.Göstergelere bakıldığında Suriye'deki iç savaş nedeniyle kişisel kayıp ve yaralanmaların bir derece fazla olduğu görülmektedir. Bunun Suriyeli ailelerin olumsuz etkilenmesine sebep olduğu tahmin edilmektedir. Erkeklerin yakınlarının ölüm oranı kadınlarınkinden fazla olduğu görülmektedir. Suriyeliler cinsiyet bakımından ölen yakınları hakkındaki göç araştırma karşılaştırmasına bakıldığında Suriyelilerin ölen yakınlarının 111 kişi üzerine cinsiyet araştırması sonucunda erkeklerde yüzde 51 oranında, kadınlarda ise yüzde 34 oranında sonucuna varması cinsiyet (Özkarslı, 2014: 22) araştırmasında belirtmiştir. Her iki araştırmada da erkek Suriyelilerin yakınlarının ölümü kadın Suriyelilerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Yaralı olduğunu söyleyenler oranı erkelerden oranının kadınların fazla olduğu görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriye'deki yakınlarının ölen ve yaralanan durumunun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=131,190[a] - P=0,000 (<0,05) - Df =3 - Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Aile Bireylerinden Ölen, Toplam Ölen ve Ölen-Yaralalan durumlarının fazla olması Aile Bireylerinden Yaralanan, Hem Ölen Hem Yaralalan ve Toplam Yaralanan durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

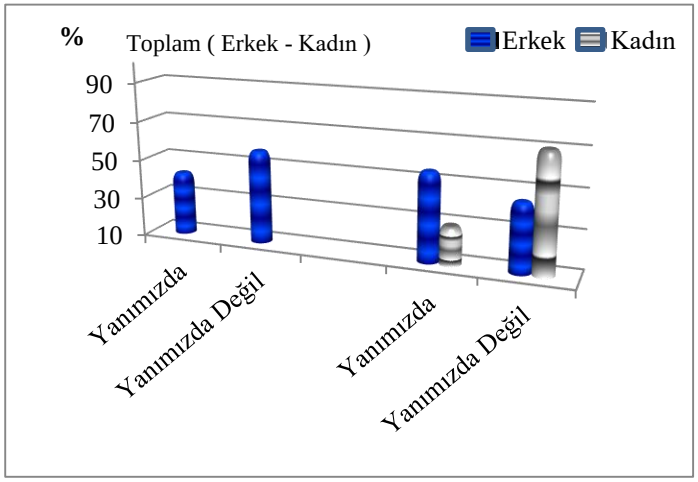
Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1938,472[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Aile bireylerinden yaralanan ve ölen ve yaralanan yok gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer göstermektedir. Aile bireylerinden ölen ve hem ölen hem yaralanan kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer olduğu görülmektedir.Burada anlamlılıkkategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2= 131,190[a] P= 0,000 <0,05 Df = 3 N=3000Phi=0,000 V= 0,224)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriyelilerin Ülkelerinden ayrılmadan önce aile durumlarında erkeklerin kadınlardan Aile Bireylerinden Ölen ve Ölen ve Yaralanan Yok fazla değer çıkmaktadır. Aile Bireylerinden Yaralanan, Hem Ölen Hem Yaralanan ve Diğer yollarla az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.3.5.2 Suriyelilerin Ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Tüm Aile Üyeleri İle Beraber Olup Olmadığı

Şekil 23 Suriyelilerin Ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Tüm Aile Üyeleri ile Beraber Olup Olmadığı

Tablo 32Suriyelilerin Ülkelerinden Ayrılmadan Önce Birlikte Yaşadıkları Tüm Aile Üyeleri ile Beraber Olup Olmadığı

Cinsiyet	Yanımızda	Yanımızda Değil	Toplam
Erkek	828	672	**1500**
	55,2%	44,8%	**100,0%**
Kadın	444	1056	**1500**
	29,6%	70,4%	**100,0%**
Toplam	**1272**	**1728**	**3000**
	42,4%	**57,6%**	**100,0%**

(Q^2=201,258[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,00)

Şekil 23 ve Tablo 32,Suriyelilerin, ülkelerinden ayrılmadan önce yaşadıkları aile yakınları beraber olup olmadığı hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin ülkelerinde beraber yaşadıkları yakınlarının yanında olup olmadığı ve yanında değillerse nerede olduklarını incelenmiştir.

Suriyelilerin yakınları yanımızda diyenlerin yüzde 42,4 oranı, Yanımızda değil diyenler yüzde 57,6 oranı ile belirtmektedirler. Yanında olmayan Suriyelilerin yakınları yüksek değer içermektedir.

Erkeklerin yanımızda olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 55,2 olarak, yanımızda değil diyenlerin oranı yüzde 44,8 olarak belirtmişlerdir. Kadınlar ise yanımızda diyenlerin oranı yüzde 29,6 olarak, yanımızda değil diyenlerin oranı ise 70,4 olarak belirtmişlerdir. Burada Suriyelilerin yakınlarının yanımızda olmadığını söyleyenlerin oranı fazla çıkmaktadır. Yaklaşık üçte ikisine yakınını göstermektedir. Suriyeli aileler için çok zor bir durumdur. Erkekler yakınlarının yanında olduğu oran kadınlardan fazla göstermekte ve kadınlarda ise yakınlarının yanlarında olmadığını söyleyenlerin erkelerden fazla olduğu görülmektedir.

Osmaniye'de Bulunan Suriyelilerin Suriye'deki Aile Üyeleri Beraber olup olmadığı durumu cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=201,258[a] P=0,000 (<0,05) Df =1Phi=0,00) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna

varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Yanımızda durumlarının fazla ve Yanımızda Değil durumları az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2= 201,258[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000 Phi=0,000 V= 0,259) veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriyelerilerin Suriye'deki aile üyeleri yanında olup olmadığı durumunda erkekler kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden yanımızda durumunda fazla değer çıkmaktadır. Yanımızda değil gözlenen değer beklenen değerden az çıkmaktadır.Burada kategorilerarası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.3.5.3 Suriyelilerin, Türkiye'de Olmayan Aile Fertlerinin Durumu

Tablo 33 Suriyelilerin Cinsiyete GöreTürkiye'de Olmayan Aile Fertlerinin Durumu

Cinsiyet	Yanımızda Değil	Yanımızda	Başka nedenlerle Orada Kaldılar	Başka Yere Gitti	Hastalık- Yaşlılık- Engellilik Nedeniyle Orada Kaldılar	Kayıp/Bilmiyorum	Mallarımıza Göz Kulak Olmak İçin Orada Kaldı	Öldü	Savaşmak İçin Orada Kaldılar	Toplam
Erkek	672	828	129	81	33	43	91	218	77	**1500**
	44,8%	55,2%	8,6%	5,4%	2,2%	2,9%	6,1%	14,5%	5,1%	**100,0%**
Kadın	1056	444	372	184	18	33	272	140	37	**1500**
	70,4%	29,6%	24,8%	12,3%	1,2%	2,2%	18,1%	9,3%	2,5%	**100,0%**
Toplam	**1728**	**1272**	**501**	**265**	**51**	**76**	**363**	**358**	**114**	**3000**
	51,6%	**42,4%**	**16,7%**	**8,8%**	**1,7%**	**2,5%**	**12,1%**	**11,9%**	**3,8%**	**100,0%**

(Q^2=400,829[a] P=0,000 (<0,05) Df =7 Phi=0,000) - (Q^2=712,813[a] Df = 6 Asym Sig.= 0,000)

Tablo 33, Suriyelilerin, burada olmayan aile fertlerinin durumu hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin ülkelerinden göç sebebiyle gelirken yanlarında olmayan diğer aile fertlerinin nerede ve ne olduğu durumu incelenmiştir.

Suriyelilerden başka nedenlerle orada kaldığını söyleyenlerin yüzdesi 16,7 oranı ile başkayere gittiğini belirtenler yüzdesi 8,8 oranı ile hastalık, engellilik ve yaşlılık gibi nedenlerle kaldığını söyleyenlerin yüzdesi 1,7 oranı ile Kayıp-bilmiyorum diyenlerin yüzdesi 2,5 oranı ile, mallarımıza göz kulak olmak için kaldığını söyleyenlerin yüzdesi 12,1 oranı ile, yakınlarının öldüğünü söyleyenlerin yüzdesi 11,9 oranı ile ve yakınlarının savaştığını söyleyenlerin yüzdesi 3,8 oranı ile gösterilmektedir.

Başka nedenlerle orada kaldığını söyleyenlerin, başka yere gittiğini belirtenlerin, mallarımıza göz kulak olmak için kaldığını söyleyenlerin ve yakınlarının öldüğünü söyleyenlerden kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Hastalık, engellilik ve yaşlılık gibi nedenlerle kaldığını söyleyenlerin, kayıp-bilmiyorum diyenlerin ve yakınlarının savaştığını söyleyenlerden erkeklerin oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir.

Burada Başka nedenlerle orada kaldığını, başka yere gittiğini, kayıp yada bilmediğini, öldüğünü ve savaştığını söyleyenlerin oranı yaklaşık toplam yüzde 60 civarında olduğu görülmektedir. Suriyelilerin yanlarında olmayan yakınlarının nerede olduğu ve ne yaptığını bilmedikleri görülmektedir. Bu ilgi çekici ve ciddi bir yüzdesel oran olduğunu bize göstermektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Yanlarında Olmayan Aile Fertlerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=400,829[a] P=0,000 (<0,05) Df =7 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Hastalık-Yaşlılık-Engellilik Nedeniyle Orada Kaldılar,Kayıp/Bilmiyorum, Öldü ve Savaşmak İçin Orada Kaldılar durumlarının fazla olması Başka Nedenlerle Orada Kaldılar,Başka Yere Gittiler ve Mallarımıza Göz Kulak Olmak İçin Orada Kaldılar durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=712,813[a] Df = 6 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasında anlamlılık

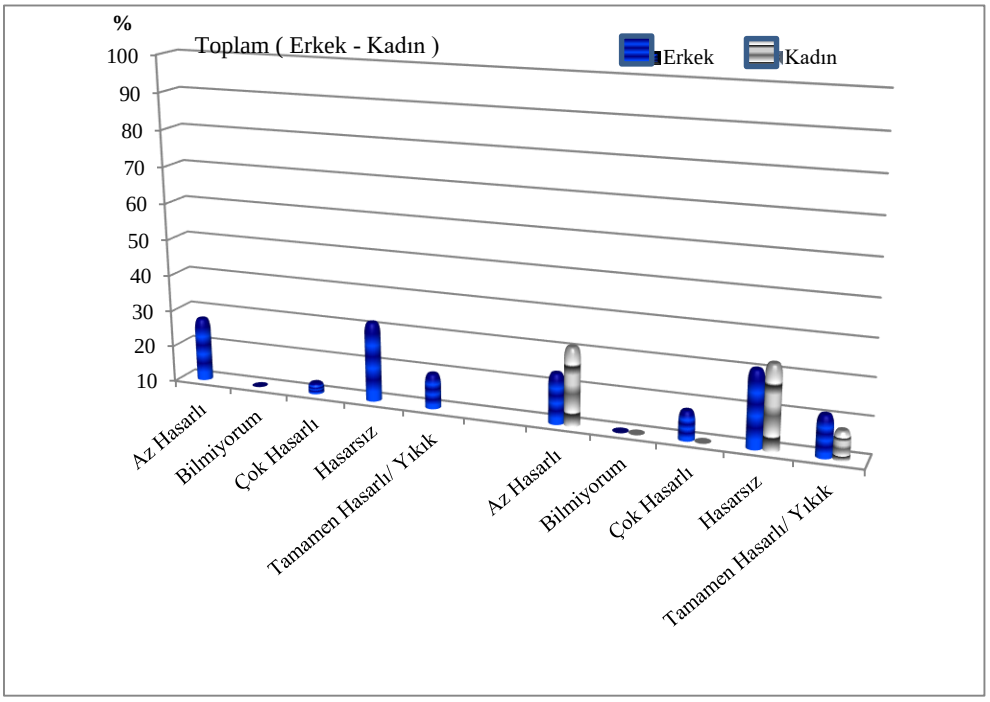
değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Mallarımıza göz kulak olmak için orada kaldı, başka yere gitti, öldü, başka nedenlerle orada kaldılar ve başka nedenlerle orada kaldılar gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer çıkmaktadır. Hastalık-yaşlılık-engellilik nedeniyle orada kaldılar, kayıp/bilmiyorum ve savaşmak için orada kaldılar kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer çıkmaktadır.Burada Anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

5.4 SURİYELİLERİN BARINMA DURUMLARI

Türkiye'de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ikamet ve barınma sorunlarının giderilmesine yönelik çalışmaların, toplumla uyumlarının yanı sıra eğitim, sağlık, güvenlik vb.konuları doğrudan veya dolaylı şekilde etkilemesi nedeniyle büyük önem arz ettiği açıktır (KDK, 2018: 121). Suriyelilerin kendi ülkelerinde ve Türkiye'de bulundukları konutların ne durumda olduğu araştırmada konu edilecektir. Barınmak için kendi ülkelerindeki konut durumları geriye dönüşler için önemli bir etken olarak görülmektedir. Türkiye'de yaşadıkları konutların yaşanabilir şekilde olması Suriyelilerin hayatında önemli yere sahip olduğu düşünülerek bu konu araştırmaya dahil edilmiştir.

5.4.1 Suriyelilerin Ülkelerindeki Konut Durumları

Şekil 24 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Evlerinin Ne Durumda Olduğu

Tablo 34 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'deki Evlerinin Ne Durumda Olduğu

Cinsiyet	Tamamen Hasarlı/ Yıkık	Çok Hasarlı	Az Hasarlı	Hasarsız	Bilmiyorum	Toplam
Erkek	318	269	356	462	95	**1500**
	21,2%	17,9%	23,7%	30,8%	6,3%	**100,0%**
Kadın	266	122	470	492	150	**1500**
	17,7%	8,1%	31,3%	32,8%	10,0%	**100,0%**
Toplam	**584**	**391**	**826**	**954**	**245**	**3000**
	19,5%	**13,0%**	**27,5%**	**31,8%**	**8,2%**	**100,0%**

(Q^2=88,920[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) - (Q^2=577,257[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 24 ve Tablo 34, Suriyelilerin Suriye'de geride kalan evlerinin hasar durumu konusunda bilgi verilmektedir. Suriyelilerin ülkelerindeki evlerinin hasar durumu şuan kaldıkları bölgelerde geri gitmelerinde etkili sorunlardan biri olarak gözükmektedir.Suriyelilerin Suriye'deki evlerinin hasar bakımından ne durumda olduğu tamamen hasarlı, çok hasarlı, az hasarlı, hasarsız ve bilmiyorum durumları incelenecektir

Evlerinin durumu az hasarlı olanların oranı yüzde 27,5 olarak, Evlerinin durumunu bilmeyenlerin oranı yüzde 8,2 olarak, çok hasarlı olanların oranı yüzde 13 olarak, hasarsız diyenlerin oranı 31,8 olarak ve evleri tamamen yıkık olanların oranı yüzdesi 19,5 olarak tespit edilmiştir.

Suriyelilerin evlerinin durumu az hasarlı olanların, bilmiyorum diyenlerin, hasarsız olduğunu belirtenlerden kadınların oranlarının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Çok hasarlı olduğunu söyleyenlerin ve tamamen yıkık olan evlerinin durumunu söyleyenlerin erkeklerin oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir. Burada çok hasarlı ve tamamen yıkık olan Suriyelilerin evlerinin artık oturulamaz olduğunu ve Suriyelilerin üçte birine yakın tekabül ettiğini var sayarsak Suriye'deki meskenlerde ciddi bir tahribat olduğu görülmektedir. Bu durumun geriye dönüşlerde olumsuz etki yapacağı değerlendirilmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriye'deki evlerinin durumununcinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=88,920[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Tamamen Hasarlı / Yıkık ve Çok Hasarlı durumlarının fazla olması Az Hasarlı, Hasarsız ve Bilmiyorum durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

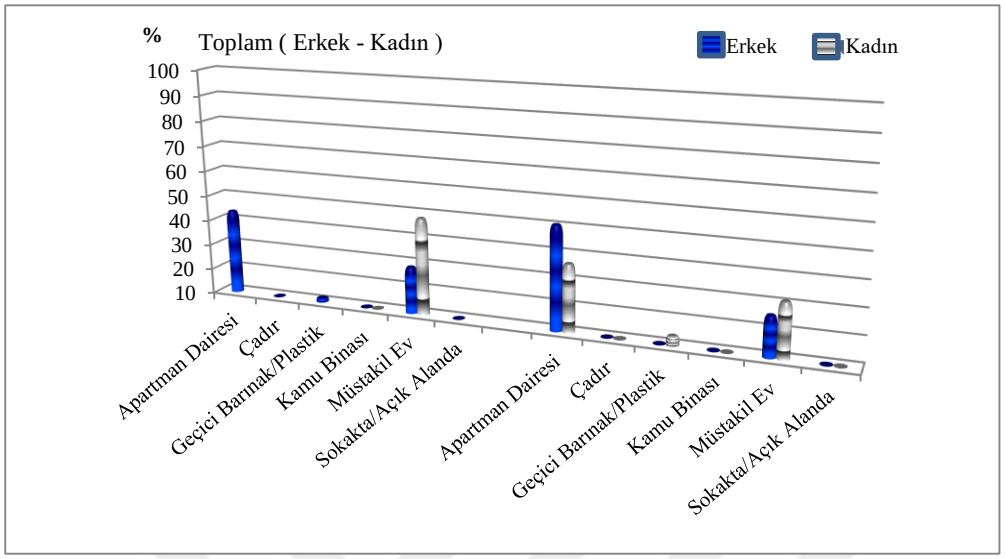
Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=577,257[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri(Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca;Az hasarlı ve Hasarsız gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer çıkmaktadır. Tamamen Hasarlı, Çok Hasarlı, Bilmiyorum kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğindeQ^2= 88,920[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000 Phi=0,000 V= 0,300 veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'de bıraktıkları evlerinin durumlarında erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Tamamen hasarlı/yıkık ve çok hasarlı durumlarında fazla değer çıkmaktadır. Az hasarlı ve hasarsız durumlarında az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.4.2 Suriyelilerin Osmaniye'deki Konut Durumları

Şekil 25 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de Yaşadıkları Konut Tipi Dağılımı

Tablo 35 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de Yaşadıkları Konut Tipi Dağılımı

Cinsiyet	Apartman Dairesi	Müstakil Ev	Kamu Binası	Geçici Barınak/Plastik	Çadır	Sokakta/Açık Alanda	Toplam
Erkek	760	386	111	147	96	0	**1500**
	50,7%	25,7%	7,4%	9,8%	6,4%	0,0%	**100,0%**
Kadın	548	469	143	207	133	0	**1500**
	36,5%	31,3%	9,5%	13,8%	8,9%	0,0%	**100,0%**
Toplam	**1308**	**855**	**254**	**354**	**229**	**0**	**3000**
	43,6%	**28,5%**	**8,5%**	**11,8%**	**7,6%**	**0,0%**	**100,0%**

(Q^2=62,597[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) - (Q^2=1473,603[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 25 ve Tablo 35, Suriyelilerin Osmaniye'deki konut tiplerini göstermektedir. Suriyelilerin hangi konutlarda kaldıklarını incelenmiştir. Suriyelilerin apartman dairesi, müstakil ev, kamu binası, geçici barınak, çadır ve sokakta kalma durumlarına bakılacaktır.

Suriyelilerin yüzde 43,6 oranında en fazla apartmanda kaldığı görülmektedir. Sırasıyla yüzde 28,5 oranıyla müstakil evlerde, yüzde 11,8 oranıyla geçici barınak/plastik olan yerlerde, yüzde 8,5 oranıyla kamu binası misafirhanelerinde ve yüzde 7,6 oranı ile de çadırda kaldıklarını belirtmişlerdir. Burada, Suriyelilerin toplamda apartman ve evlerde kalınan oran beşte üçü aşmaktadır. Barınak-kamu binası-çadır gibi yerlerde kalanların

oranı beşte iki civarında görülmektedir. Bu oran yüksek bir değer içermektedir. Sokakta/açık alanda olan Suriyelilerin olmadığı görülmektedir.

Erkek Suriyelilerin kaldığı konutlara bakıldığında apartmanda kalanların, müstakil evlerde kalanların oranları erkeklerde kadınlardan fazla olduğu görülmektedir. Geçici barınak/plastik gibi yerlerde kalanların, kamu binasında kalanların, çadırda kalanların oranları kadınlarda erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Burada erkek Suriyelilerin beşte dördüne yakını, kadınlarında ise beşte üçüne geçkini ev yada apartmanlarda yaşamaktadır. Barınak-kamu binası-çadırda kalanlar fazla değer göstermektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin yaşadıkları konut tipinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=62,597[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Apartman Dairesi ve Kamu Binası fazla olması Müstakil Ev, Geçici Barınak/Plastik, Çadır ve Sokakta / Açık Alanda durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1473,603[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Apartman Dairesi veMüstakil Ev kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer çıkmaktadır. Kamu Binası, Geçici Barınak/Plastik ve Çadırkategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer çıkmaktadır. Apartman dairesine bir yığılma olmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu görülmektedir.Burada anlamlılıkkategoriler arasında gözlenmektedir.

5.4.3 Suriyelilerin, Oturdukları Konutlarda Aile Sayısı

Tablo 36 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Oturdukları Konutlarda Aile Sayısı Dağılımı

Cinsiyet	1 Aile	2 Aile	3 Aile	4 veya Daha Fazla Aile	Toplam
Erkek	982	403	101	14	**1500**
	65,5%	26,9%	6,7%	0,9%	**100,0%**
Kadın	1010	354	126	10	**1500**
	67,3%	23,6%	8,4%	0,7%	**100,0%**
Toplam	**1992**	**757**	**227**	**24**	**3000**
	66,4%	**25,2%**	**7,6%**	**0,8%**	**100,0%**

(Q^2=6,985[a] P=0,072 (<0,05) Df =3 Phi=0,072)

Tablo 36, Suriyelilerin oturdukları konutlarda kaç aile kaldığı hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin birkaç aileyle beraber bazı konutlarda kaldığı durumu incelenmiştir.

1 Ailenin konutlarda kaldığı oran yüzde 66,4'ünü oluşturmaktadır.2 Ailenin kaldığı oran yüzde 25,2'ü göstermekte,3 Ailenin kaldığı oran 7,6 olarak görülmekte ve 4 Ailenin kaldığı oran ise 0,8 olarak görülmektedir. Burada ailesiyle kalanların oranı beşte üç olarak görülmektedir.2-3 ve 4 ailenin kaldığı konutların oranı beşte iki civarında görülmekte ve yüksek değer arz etmektedir.

Erkek Suriyelilerin için bakıldığında 1 Ailenin kaldığı konut yüzdesinin 65,5 oranında olduğu görülmektedir. Yüzde 26,9 oranıyla 2 Aile, yüzde 6,7 oranıyla 3 Aile ve yüzde 0,9 oranıyla 4 Ailenin konutlarda kaldığı görülmektedir. Kadınlarda ise 1 Ailenin kaldığı konut yüzdesi 67,3 oranında olduğu, yüzde 23,6 oranıyla 2 Aile, yüzde 8,4 oranıyla 3 Aile ve yüzde 0,7 oranıyla 4 Ailenin konutlarda kaldığı görülmektedir. Burada 1 Aile kalan konutlar ve 3 Aile kalan yerler kadınlar erkeklerden bir derece fazla göstermektedir.2 Aile ve 4 Aile kalan yerlerde de erkekler kadınlardan fazla göstermektedir.

Osmaniye'de bulunan suriyelilerin oturdukları konutlarda kaç aile kaldığının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=6,985[a] P=0,072 (<0,05) Df =3Phi=0,072) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da

değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan 2 Aile ve 4 veya Daha Fazla Aile durumlarının fazla olması 1 Aile ve 3 Aile durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

5.4.4 Suriyelilerin, Yaşadıkları Konutları Başkaları ile Paylaşma Durumları

Tablo 37Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşadıkları Konutları Başkaları ile Paylaşma Durumları

Cinsiyet	Başka Misafirlerle paylaşıyorum	Ev Sahibi İle Paylaşıyorum	Ev Sahibi ve Başka Misafirlerle Paylaşıyorum	Yanlızca Ailem	Toplam
Erkek	444	34	32	990	**1500**
	29,6%	2,3%	2,1%	66,0%	**100,0%**
Kadın	412	47	26	1015	**1500**
	27,5%	3,1%	1,7%	67,7%	**100,0%**
Toplam	**856**	**81**	**58**	**2005**	**3000**
	28,5%	**2,7%**	**1,9%**	**66,8%**	**100,0%**

Tablo 37, Suriyelilerin konutlarda başkalarıyla kalma hakkında bilgi vermektedir.Suriyelilerin kaldığı konutları başka misafir, ev sahibi gibi paylaşmaları durumu incelenmiştir.

Suriyelilerin kendi aileleriyle kaldığını söyleyenlerin oranı yüzde 66,8 olarak görülmektedir, başka misafirlerle paylaşıldığı oranı yüzde 28,5 olarak, ev sahibi ve başka misafirlerle paylaşıldığını söyleyenlerin oranı yüzde 1,9 olarak ve ev sahibi ile kaldığını söyleyenlerin oranı ise yüzde 2,7 olarak görülmektedir. Burada Suriyelilerin beşte üçünden fazlası kendi aileleriyle kaldığı tespit edilmiştir. Bu yüksek bir orandır. Fakat beşte ikiye yakını başka misafir ve ev sahibiyle oturdukları görülmektedir. Bu da yüksek bir değerdir.

Erkek Suriyelilere bakıldığında aileleriyle kalanların yüzdesi 66 oranı görülmektedir, başka misafirlerle yüzde 29,6 oranı olarak, ev sahibi ile yüzde 2,3 oranı olarak ve ev sahibi-başka misafirlerle kaldığını söyleyenler yüzde 2,1 oranı olarak görülmektedir. Kadınlarda ise aileleriyle kalanların yüzdesi 67,7 oranı görülmektedir, başka misafirlerle yüzde 27,5 oranı olarak, ev sahibi ile yüzde 3,1 oranı olarak ve ev sahibi-başka misafirlerle kaldığını söyleyenler yüzde 1,7 oranı olarak görülmekmektedir. Burada başka misafir ve ev sahibi-başka misafirle kaldığını söyleyenlerin erkekler kadınlardan fazla olduğu, ev sahibi ve ailemle kaldığını söyleyenlerin kadınların erkeklerden fazla olduğu görülmektedir.

5.4.5 Konutun Yeterliği

Tablo 38 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Konutlarının Çeşitli Özelliklerini Değerlendirme Durumları

Konut Özelliği	Cinsiyet	Biraz Uygun	Biraz Uygunsuz	Kesinlikle Uygunsuz	Tamamen Uygun	Tarafsızım	Uygun	Uygunsuz	Toplam
BÜYÜKLÜĞÜ	Erkek	203	221	65	67	30	383	531	**1500**
		13,5%	14,7%	4,3%	4,5%	2,0%	25,5%	35,4%	**100,0%**
	Kadın	168	277	93	35	36	333	558	**1500**
		11,2%	18,5%	6,2%	2,3%	2,4%	22,2%	37,2%	**100,0%**
	Toplam	**371**	**498**	**158**	**102**	**66**	**716**	**1089**	**3000**
		12,4%	**16,6%**	**5,3%**	**3,4%**	**2,2%**	**23,9%**	**36,3%**	**100,0%**
RAHATLIĞI	Erkek	193	238	63	49	29	420	508	**1500**
		12,9%	15,9%	4,2%	3,3%	1,9%	28,0%	33,9%	**100,0%**
	Kadın	177	274	91	43	30	337	548	**1500**
		11,8%	18,3%	6,1%	2,9%	2,0%	22,5%	36,5%	**100,0%**
	Toplam	**370**	**512**	**154**	**92**	**59**	**757**	**1056**	**3000**
		12,3%	**17,1%**	**5,1%**	**3,1%**	**2,0%**	**25,2%**	**35,2%**	**100,0%**
GÜVENLİĞİ	Erkek	331	141	27	104	28	644	225	**1500**
		22,1%	9,4%	1,8%	6,9%	1,9%	42,9%	15,0%	**100,0%**
	Kadın	308	117	39	69	55	675	237	**1500**
		20,5%	7,8%	2,6%	4,6%	3,7%	45,0%	15,8%	**100,0%**
	Toplam	**639**	**258**	**66**	**173**	**83**	**1319**	**462**	**3000**
		21,3%	**8,6%**	**2,2%**	**5,8%**	**2,8%**	**44,0%**	**15,4%**	**100,0%**
İKLİMİ	Erkek	158	254	87	45	43	373	540	**1500**
		10,5%	16,9%	5,8%	3,0%	2,9%	24,9%	36,0%	**100,0%**
	Kadın	317	139	41	273	76	432	222	**1500**
		21,1%	9,3%	2,7%	18,2%	5,1%	28,8%	14,8%	**100,0%**
	Toplam	**475**	**393**	**128**	**318**	**119**	**805**	**762**	**3000**
		15,8%	**13,1%**	**4,3%**	**10,6%**	**4,0%**	**26,8%**	**25,4%**	**100,0%**

Tablo 38, Konutların uygunluğu hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin oturdukları konutların özellikleri-problemleri incelenecektir. Konutların büyüklüğü, rahatlığı, güvenliği ve iklimi gibi konularda nasıl yaşadıkları hakkında bilgi alınmıştır.

Konutun büyüklüğü,tarafsızlarıda dâhil edildiğinde uygunsuz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üç civarında olduğu ve uygun olduğunu söyleyenlerin oranı beşte iki civarında olduğu görülmektedir. Burada Suriyelilerin kaldığı konutların yeterince büyük olmadığını görülmektedir.

Konutun rahatlığı, tarafsızlarıda dâhil edildiğinde uygunsuz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üçe yaklaştığını ve uygun olduğunu söyleyenlerin oranı beşte iki civarında olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutların rahat olmadığını görülmektedir.

Konutun güvenliği, tarafsızlarıda dâhil edildiğinde uygunsuz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte bir civarında olduğunu ve uygun olduğunu söyleyenlerin oranı beşte dört civarına yakın olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutların güvenli olduğu görülmektedir.

Konutun iklimi, tarafsızlarıda dâhil edildiğinde uygunsuz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte iki civarında olduğunu ve uygun olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üç civarına yakın olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutların ikliminin uygun olmadığı görülmektedir.

Konut yeterliliğinde iklim ve güvenlik hususlarında uygun olduğu görülmektedir. Konutların büyüklük ve rahatlık hususlarında uygunsuz olduğu görülmektedir. Burada Suriyelilerin kalabilmeleri için konut sorunu olduğu söylenebilir.

5.4.6 Konutun Temel Gereksinimleri

Tablo 39 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Yaşadıkları Konutların Temel Gereksinimlerinin Durumları

Konut Özelliği	Cinsiyet	Biraz Yeterli	Biraz Yetersiz	Çok Yeterli	Çok Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Toplam
UYKU MALZEMESİ	Erkek	72	442	23	84	248	631	**1500**
		4,8%	29,5%	1,5%	5,6%	16,5%	42,1%	**100,0%**
	Kadın	108	342	36	114	216	684	**1500**
		7,2%	22,8%	2,4%	7,6%	14,4%	45,6%	**100,0%**
	Toplam	**180**	**784**	**59**	**198**	**464**	**1315**	**3000**
		6,0%	**26,1%**	**2,0%**	**6,6%**	**15,5%**	**43,8%**	**100,0%**
YAKIT	Erkek	75	284	36	117	205	783	**1500**
		5,0%	18,9%	2,4%	7,8%	13,7%	52,2%	**100,0%**
	Kadın	93	339	24	126	199	719	**1500**
		6,2%	22,6%	1,6%	8,4%	13,3%	47,9%	**100,0%**
	Toplam	**168**	**623**	**60**	**243**	**404**	**1502**	**3000**
		5,6%	**20,8%**	**2,0%**	**8,1%**	**13,5%**	**50,1%**	**100,0%**
GIDA MALZEMESİ	Erkek	179	431	21	93	208	568	**1500**
		11,9%	28,7%	1,4%	6,2%	13,9%	37,9%	**100,0%**
	Kadın	118	393	33	82	198	676	**1500**
		7,9%	26,2%	2,2%	5,5%	13,2%	45,1%	**100,0%**
	Toplam	**297**	**824**	**54**	**175**	**406**	**1244**	**3000**
		9,9%	**27,5%**	**1,8%**	**5,8%**	**13,5%**	**41,5%**	**100,0%**

MUTFAK ARAÇ GEREÇ	**Erkek**	672	45	207	21	201	354	**1500**
		44,8%	3,0%	13,8%	1,4%	13,4%	23,6%	**100,0%**
	Kadın	259	333	63	111	234	500	**1500**
		17,3%	22,2%	4,2%	7,4%	15,6%	33,3%	**100,0%**
	Toplam	**931**	**378**	**270**	**132**	**435**	**854**	**3000**
		31,0%	**12,6%**	**9,0%**	**4,4%**	**14,5%**	**28,5%**	**100,0%**
İBADET MALZEMESİ	**Erkek**	167	117	128	54	791	243	**1500**
		11,1%	7,8%	8,5%	3,6%	52,7%	16,2%	**100,0%**
	Kadın	245	209	83	63	495	405	**1500**
		16,3%	13,9%	5,5%	4,2%	33,0%	27,0%	**100,0%**
	Toplam	**412**	**326**	**211**	**117**	**1286**	**648**	**3000**
		13,7%	**10,9%**	**7,0%**	**3,9%**	**42,9%**	**21,6%**	**100,0%**
GİYİM MALZEMESİ	**Erkek**	281	64	152	30	870	103	**1500**
		18,7%	4,3%	10,1%	2,0%	58,0%	6,9%	**100,0%**
	Kadın	70	380	29	121	156	744	**1500**
		4,7%	25,3%	1,9%	8,1%	10,4%	49,6%	**100,0%**
	Toplam	**351**	**444**	**181**	**151**	**1026**	**847**	**3000**
		11,7%	**14,8%**	**6,0%**	**5,0%**	**34,2%**	**28,2%**	**100,0%**

Tablo 39, Konutlardaki temel gerksinim hakkında bilgi verilmektedir. Konutların temel gereksinimlerinden uyku, yakıt, gıda, mutfak, ibadet ve giyim gereksinimleri incelenmiştir.

Konutta uyku malzemesi,yeterli olduğunu söyleyenlerin oranı beşte bir civarında olduğunu ve yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte dört civarına yakın olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda uyku malzemesinin yetersiz olduğu görülmektedir.

Konutta yakıt, yeterli olduğunu söyleyenlerin oranı beşte bir civarında olduğunu ve yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte dört civarına yakın olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda yakıtın yetersiz olduğu görülmektedir.

Konutta gıda, yeterli olduğunu söyleyenlerin oranı beşte bir civarında olduğunu ve yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte dört civarına yakın olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda gıdanın yetersiz olduğu görülmektedir.

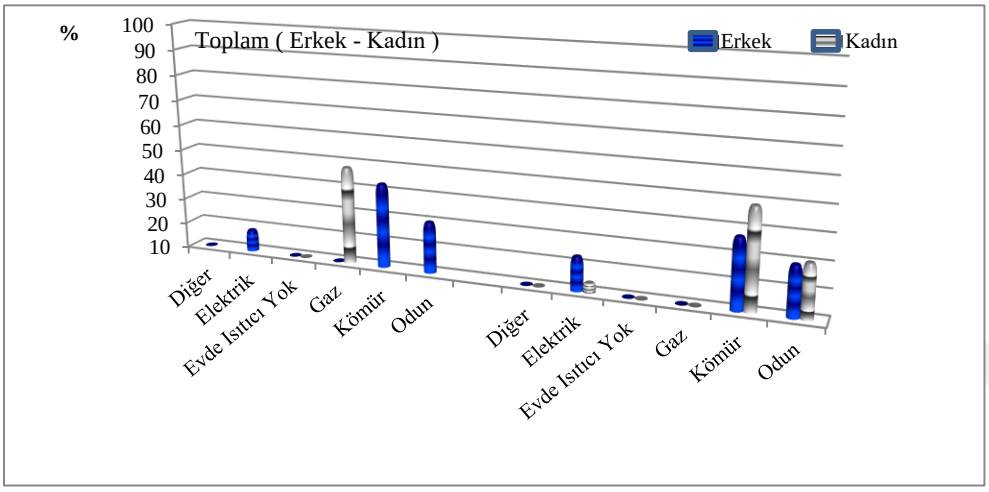
Konutta mutfak, yeterli olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üç civarında olduğunu ve yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte iki civarına yakın olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda mutfak araç gereçlerinin yeterli olduğu görülmektedir.

Konutta ibadet, yeterli olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üç civarında olduğunu ve yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte iki civarına yakın olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda ibadet malzemelerinin yeterli olduğu görülmektedir.

Konutta giyim, yeterli olduğunu söyleyenlerin oranı beşte iki civarında olduğunu ve yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı beşte iki civarında olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda giyim malzemelerinin yeterli ve yetersiz olduğu hemen hemen aynı oran içermektedir.

5.4.7 Suriyelilerin Hanelerinde Isınmak İçin Kullandıkları Yakacak Türü

Şekil 26 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Hanelerinde Isınmak İçin Kullandıkları Yakacak Türü

Tablo 40 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Hanelerinde Isınmak İçin Kullandıkları Yakacak Türü

Cinsiyet	Diğer	Elektrik	Evde Isıtıcı Yok	Gaz	Kömür	Odun	Toplam
Erkek	66	350	33	50	559	442	**1500**
	4,4%	23,3%	2,2%	3,3%	37,3%	29,5%	**100,0%**
Kadın	18	207	46	38	732	459	**1500**
	1,2%	13,8%	3,1%	2,5%	48,8%	30,7%	**100,0%**
Toplam	**84**	**557**	**79**	**88**	**1291**	**901**	**3000**
	2,8%	**18,6%**	**2,6%**	**2.9%**	**43,0%**	**30,0%**	**100,0%**

Şekil 26 ve Tablo 40, Konutlarda yakacak türü hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin hanelerindeki ısınmak için yakacak türlerinden ve gösterildiği gibi diğer, elektrik, ısıtıcı

yok, kömür ve odun türlerinden hangilerinden daha fazla kullanıp kullanamadıkları kapsamı incelenmiştir.

Birinci sırada yüzde 43,0 oranıyla Suriyelilerin kullandığı kömür gelmektedir. İkinci olarak yüzde 30 oranıyla odun gelmektedir. Üçüncü olarak yüzde 18,6 oranıyla elektrik gelmektedir. Diğer-ısıtıcı yok ve gaz kullananlar yüzde 10 bile değildir. Dikkat çekici azda olsa ısıtıcı olmayanlardır. Suriyelilerin daha çok kömür ve odun kullanmaktadır.

Isınma da kullanılanlara bakıldığında kömür ve odun kullanımında, ısıtıcı olmadığını söyleyenlerden kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Elektrik, gaz ve diğer ısınma türlerinde erkeklerin oranının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir. Erkekler ve kadınlar genellikle kömür ve odun kullanmaktadır. Erkeklerde ve kadınlarda ısıtıcı olmadığını söyleyenler vardır.

5.4.8Suriyelilerin, Su ve Temizlik Maddelerine Erişim Durumu

Tablo 41 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Su ve Temizlik Maddelerine Erişim Durumu

Konut Özelliği	Cinsiyet	Çok Kolay	Çok Zor	Kolay	Orta Zorlukta	Zor	Toplam
İÇME SUYU	Erkek	433	95	665	160	147	**1500**
		28,9%	6,3%	44,3%	10,7%	9,8%	**100,0%**
	Kadın	295	69	646	201	289	**1500**
		19,7%	4,6%	43,1%	13,4%	19,3%	**100,0%**
	Toplam	728	164	1311	361	436	**3000**
		24,3%	5,5%	43,7%	12,0%	14,5%	**100,0%**
KULLANMA SULARI	Erkek	398	128	692	132	150	**1500**
		26,5%	8,5%	46,1%	8,8%	10,0%	**100,0%**
	Kadın	327	62	732	208	171	**1500**
		21,8%	4,1%	48,8%	13,9%	11,4%	**100,0%**
	Toplam	725	190	1424	340	321	**3000**
		24,2%	6,3%	47,5%	11,3%	10,7%	**100,0%**
SABUN	Erkek	467	0	719	159	155	**1500**
		31,1%	0,0%	47,9%	10,6%	10,3%	**100,0%**
	Kadın	352	93	679	198	178	**1500**
		23,5%	6,2%	45,3%	13,2%	11,9%	**100,0%**
	Toplam	819	93	1398	357	333	**3000**
		27,3%	3,1%	46,6%	11,9%	11,1%	**100,0%**
TEMİZLİK MALZEMESİ	Erkek	395	86	689	164	166	**1500**
		26,3%	5,7%	45,9%	10,9%	11,1%	**100,0%**

		Kadın	357	87	680	198	178	**1500**
			23,8%	5,8%	45,3%	13,2%	11,9%	**100,0%**
		Toplam	752	173	1369	362	344	**3000**
			25,1%	5,8%	45,6%	12,1%	11,5%	**100,0%**
ÇOCUK BEZİ	1374	**Erkek**	6	4	78	31	7	**1500**
	91,6%		0,4%	0,3%	5,2%	2,1%	0,5%	**100,0%**
	1330	**Kadın**	9	16	73	49	23	**1500**
	88,7%		0,6%	1,1%	4,9%	3,3%	1,5%	**100,0%**
	2704	**Toplam**	15	20	151	80	30	**3000**
	90,1%		0,5%	0,7%	5,0%	2,7%	1,0%	**100,0%**
KADINLARA YÖNELİK İHTİYAÇLAR		**Erkek**	395	89	635	192	189	**1500**
			26,3%	5,9%	42,3%	12,8%	12,6%	**100,0%**
		Kadın	321	63	648	244	224	**1500**
			21,4%	4,2%	43,2%	16,3%	14,9%	**100,0%**
		Toplam	716	152	1283	436	413	**3000**
			23,9%	5,1%	42,8%	14,5%	13,8%	**100,0%**

Tablo 41, Konutlardaki su ve temizlik malzemelerine erişim hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin hanelerinde su ve temizlik maddelerine erişimlerinde içme suyu, kullanma suyu, sabun, temizlik malzemesi, çocuk bezi ve kadınlara yönelik ihtiyaçlarda hangilerine erişim rahat olup olmadığı incelenmiştir.

Konutta içme suyu, kolay olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üç civarında olduğunu ve zor olduğunu söyleyenlerin oranı beşte ikicivarında olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda içme suyuna erişimin kolay olduğu görülmektedir. Ancak; zor olduğunu belirtenlerin oranıda belirtilmesi açısından yüksektir.

Konutta kullanma suyu, kolay olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üçünü geçkin civarda olduğu ve zor olduğunu söyleyenlerin oranı beşte biri geçkin civarda olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda kullanma suyuna erişimin kolay olduğu görülmektedir. Ancak; zor olduğunu belirtenlerin oranıda belirtilmesi açısından yüksektir.

Konutta sabun, kolay olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üçünü geçkin civarda olduğu ve zor olduğunu söyleyenlerin oranı beşte biri geçkin civarda olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda sabun erişiminin kolay olduğu görülmektedir. Ancak; zor olduğunu belirtenlerin oranıda belirtilmesi açısından yüksektir.

Konutta temizlik malzemesi, kolay olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üçünü geçkincivarda olduğu ve zor olduğunu söyleyenlerin oranı beşte biri geçkin civarda olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda temizlik malzemesi erişiminin kolay olduğu görülmektedir. Ancak; zor olduğunu belirtenlerin oranıda belirtilmesi açısından yüksektir.

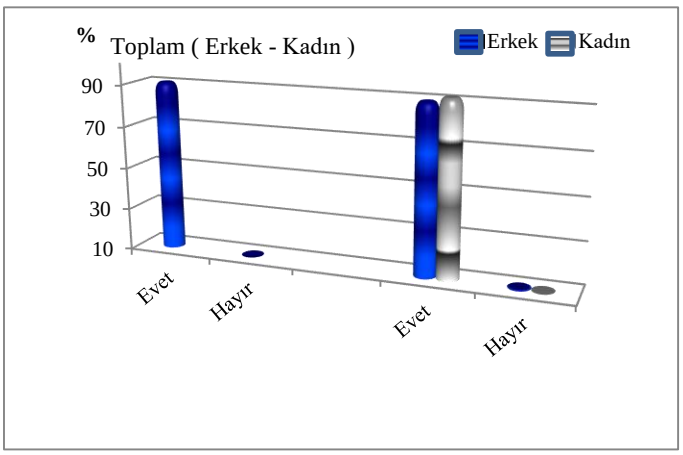
Çocuk bezi için erişim çocuk bezi kullananların oran olarak çok kolay diyen Suriyelilerin oranı yüzde 0,5 olarak, çok zor diyenler yüzde 0,7 oranı olarakkolay diyenler yüzde 5 oranı olarak, orta zorlukta diyenler yüzde 2,7 oranı olarak, zor diyenler yüzde oranı olarakgörülmektedir. Burada az yada çok zorlandıklarını söyleyenler Suriyelilerin oranı 0,04 olarak hesaplanmaktave bu oran yüksektir.Konutta kadınlara yönelik, kolay olduğunu söyleyenlerin oranı beşte üçünü geçkin civarda olduğu ve zor olduğunu söyleyenlerin oranı beşte biri geçkin civarda olduğu görülmektedir. Suriyelilerin kaldığı konutlarda kadınlara yönelik erişiminin kolay olduğu görülmektedir. Ancak; zor olduğunu belirtenlerin oranıda belirtilmesi açısından yüksektir.

5.5 SURİYELİLERİN SAĞLIK DURUMLARI

Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sağlık hizmetleri Suriyelilerin Türkiye'ye ilk girişleri olan 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay'da başlamış olup, sunulacak sağlık hizmetleri, öncelikle AFAD tarafından çıkarılan 2013/8 sayılı Genelgeye göre yürütülmüştür. Aynı yönetmelikte sağlık hizmetlerinin Sağlık Bakanlığı'nın kontrol ve sorumluluğunda yapılacağı ve yaptırılacağı hüküm altına alınmıştır (KDK, 2018: 148-149).

5.5.1 Osmaniye'deki Sağlık Hizmetlerinden Faydalanma Durumu

Şekil 27 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'deki
Sağlık Hizmetlerinden Faydalanma Durumu

Tablo 42 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Sağlık
Hizmetlerinden Faydalanma Durumu

Sağlık Hizmetleri	Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
FAYDALANMA	Erkek	1343	157	**1500**
		89,5%	10,5%	**100,0%**
	Kadın	1377	123	**1500**
		91,8%	8,2%	**100,0%**
	Toplam	**2720**	**280**	**3000**
		90,7%	**9,3%**	**100,0%**

(Q^2=4,554[a] P=0,033 (<0,05) Df =1 Phi=0,033) - (Q^2=1984,533[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 27 ve Tablo 42,Suriyelilerin sağlık hizmetleri alıp almadığı yönünde bilgi vermektedir. Suriyelilerin faydalananların yüzdesi 90,7 oranında gözükmektedir. Faydalanmayanlar oranı yüzde 9,3 civarındadır. Suriyelilerin çoğunluğu sağlık hizmetlerinden faydalandığını belirtmiştir.Erkeklerin sağlık hizmetlerinden faydalanma yüzdesi 89,5 civarındayken kadınlarda yüzde 91,8 dolaylarında olduğu görülmektedir. Bu oranlar bir birine yakındır. Faydalanamayanlar yüzde 10 civarında olmasına rağmen yüksek değer görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Osmaniye'deki sağlık hizmetlerinden faydalanma durumununcinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=4,554[a] P=0,033 (<0,05) Df =1Phi=0,033) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Evet durumlarının az olması Hayır durumlarının Fazla olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1984,533[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Evet

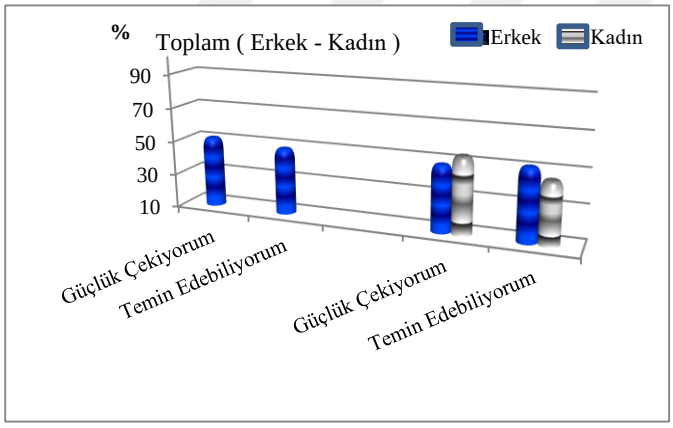
kategorisinden gözlenen değerbeklenen değerlerden fazla değer çıkmaktadır. Hayır, kategorisinden gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q^2= 4,554[a] P= 0,033 <0,05 Df = 1 N=3000 Phi=0,033 V= 0,39)veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır.Katılımcıların Sağlık hizmetlerinden faydalanma erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Hayır kategorisi fazla değer çıkmaktadır. Evet, katagorisi az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.5.2 Suriyelilerin İlaca Erişme Durumları

Şekil 28 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İlaca Erişme Durumları

Tablo 43 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İlaca Erişme Durumları

Cinsiyet	Güçlük Çekiyorum	Temin Edebiliyorum	Toplam
Erkek	724	776	**1500**
	48,3%	51,7%	**100,0%**
Kadın	814	686	**1500**
	54,3%	45,7%	**100,0%**
Toplam	**1538**	**1462**	**3000**
	51,3%	**48,7%**	**100,0%**

(Q^2=10,807[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,001) - (Q^2=1,925[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 28 ve Tablo 43, İlaca erişim hakkında bilgi verilmektedir.Suriyelilerin ilaca ulaşma durumları incelenecektir. İlaç almada güçlük çektiğini söyleyenlerin oranı yüzde 51,3 olarak görülmektedir. İlaç temin ettiğini söyleyenlerin oranı yüzde 48,7 olarak görülmektedir. İki değerde bir birine yakın seyretmektedir. Suriyelilerin ilaca erişimin zor olması düşündürücü ve yüksek bir orandır.

Erkek Suriyelilerde güçlük çektiğini söyleyenler yüzde 48,3 oranına sahip olduğunu, kadınlarda ise yüzde 54,3 oranına sahip olduğunu görülmektedir. Kadınların ilaca ulaşmada zorluk çektikleri daha fazla görülmektedir. Erkeklerde ilaç temini yüzde 51,7 oranıyla, kadınlarda ise 45,7 oranıyla görülmekte ve erkeklerin kadınlardan daha fazla olduğu izlenmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin ilaca erişme durumlarınıncinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=10,807[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,001) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Temin Edebiliyorum durumlarının fazla olması Güçlük Çekiyorum durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1,925[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,165< 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Güçlük Çekiyorum kategorisi gözlenen değer beklenen değerden fazla görülmektedir. Temin edebiliyorum kategorisi gözlenen değer beklenen değereden az değer göstermektedir.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 10,807[a] P= 0,001 <0,05 Df = 1 N=3000Phi=0,001 V= 0,060)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

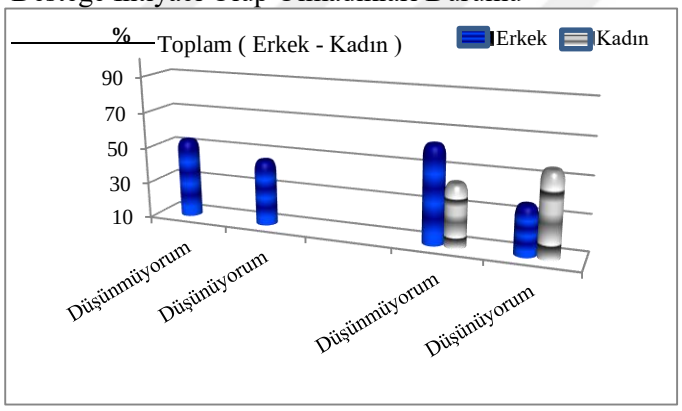
- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.

- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcılarınilaca erişim durumlarında erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Temin Edebiliyorum diyenler fazla değer çıkmaktadır. Güçlük Çekiyorum diyenler az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.5.3 Suriyelilerin Psikolojik Durumu

AFAD'ın 2014/4 sayılı "Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi" konulu Genelgesi gereğince geçici koruma altındaki yabancılara verilecek psikososyal destek hizmetlerinden birinci derecede Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sorumludur. Göç sorununu yakından takip etmek ve kadın, çocuk, engelli yaşlılardan oluşan dez avantajlı gruplara yönelik çalışmaları yürütmek amacıyla Bakanlık bünyesinde Göç, Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal destek, sosyal yardım, koruyucu ve önleyici hizmetleri vermektedir. Verilen hizmetlerde Suriyelilerin mevcut durumla baş etme mekanızmalarının geliştirilmesi, bireyler ve aileler arasında sosyal ağların onarılması ve yeni ağların oluşması hedeflenmektedir (KDK, 2018: 155).

Şekil 29SuriyelilerinCinsiyete Göre Psikolojik Desteğe İhtiyacı Olup Olmadıkları Durumu

Tablo 44 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Psikolojik Desteğe İhtiyacı Olup Olmadıkları Durumu

Cinsiyet	Düşünmüyorum	Düşünüyorum	Toplam
Erkek	951	549	**1500**
	63,4%	36,6%	**100,0%**
Kadın	663	837	**1500**
	44,2%	55,8%	**100,0%**
Toplam	**1614**	**1386**	**3000**
	53,8%	**46,2%**	**100,0%**

Şekil 29 ve Tablo 44, Psikolojik destek konusu hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin yaşadıkları olumsuz olaylar dolayısıyla psikolojik desteğe ihtiyacı olup olmaması hakkında Suriyelilerin görüşlerinin ne olduğu hakkında verileri incelenmiştir.

Suriyelilerin kendisi yada aile üyelerinin psikolojik desteği düşünmüyorumdiye söyleyenlerin yüzdesi 53,8 oranında görülmekte, düşünüyorum diyen Suriyelilerin yüzdesi 46,2 oranı olarak kendilerini ifade ettiğini görülmektedir. Psikolojik destek almak istemeyenlerin oranı bir derece fazla çıkmaktadır.

Erkekler kadınlara göre düşünmediğini ifade edenler beşte üç oranından fazla çıkmaktadır. Düşündüğünü söyleyen Suriyelilerin ise kadınlar erkelerden beşte üç oranına yakın değerle fazla olduğu görülmektedir. Kadınların yaşanan sorunlardan daha çok etkilendiği görülmektedir.

5.5.4 Suriyelilerin Engellilik Durumları

Tablo 45 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriyelilerin Engellilik Durumları

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	26	1474	**1500**
	1,7%	98,3%	**100,0%**
Kadın	33	1467	**1500**
	2,2%	97,8%	**100,0%**
Toplam	**59**	**2941**	**3000**
	2,0%	**98,0%**	**100,0%**

Tablo 45,Engellilik hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin engellilik durumları incelenmiştir. Osmaniye'deki Suriyelilerle yapılan anketde engellilik durumları toplamda yüzde 2 oranında seyretmektedir. Erkek Suriyelilerin engellilik durum oranı yüzde 1,7 iken kadınlarda engellilik oranı yüzde 2,2 dolaylarındadır. Genel olarak bakıldığında Suriyelilerin engellilikleri çok az olduğu görülmektedir. Suriyelilerin çoğu çalışma çağı ve sağlıklı oldukları tespit edilebilir.

5.5.5 Suriyeli Hamile Kadınların Durumu

Tablo 46 Suriyelilerin Hanelerinde, Hamile Birey Olup Olmadığı Durumu

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	174	1376	**1500**
	11,6%	88,4%	**100,0%**
Kadın	109	1391	**1500**
	7,3%	92,7%	**100,0%**
Toplam	**283**	**2717**	**3000**
	9,4%	**90,6%**	**100,0%**

Tablo 46, Hanelerde doğum durumu hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin hanelerinde hamile kadın olup olmadığını incelendiğindehamile birey olanların oranı yüzde 6,9 olarak görülmektedir.

Tablo 47 Suriyelilerin Hanelerinde, Osmaniye'de Doğum Yapmış Olanlar

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	125	1375	**1500**
	8,3%	91,7%	**100,0%**
Kadın	48	1452	**1500**
	3,2%	96,8%	**100,0%**
Toplam	**173**	**2827**	**3000**
	5,8%	**94,2%**	**100,0%**

Tablo 47, Hanelerde doğum durumu hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin hanelerinde doğum yapan birey olup olmadığını incelendiğinde doğum yapan birey olanların oranı yüzde 5,7 olarak görülmektedir. Bu oran yüksek değer göstermektedir.

5.6 SURİYELİLERİN UYUMU VE GELECEK PLANLARI

Suriyelilerin yaşadıkları bölgelerde uyumları ve gelecek planlarının nasıl olacağı incelenmiştir.

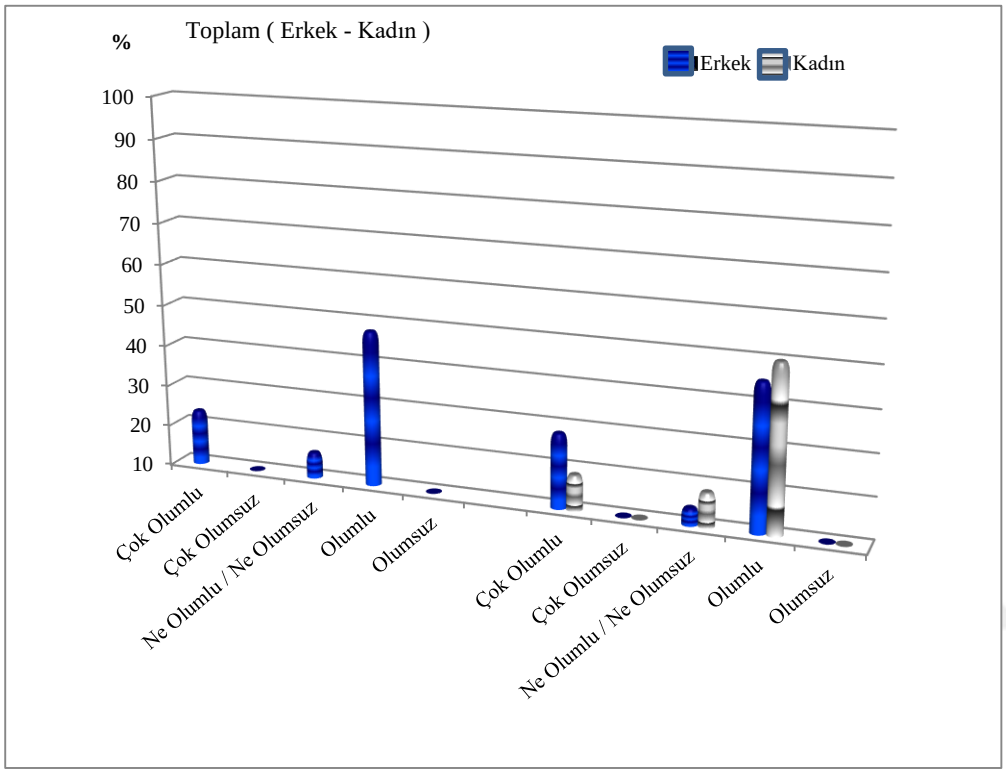
5.6.1 Suriyelilerin Uyumu

Bilindiği üzere, göç hareketleri hem göç veren hemde göç alan ülkelerin toplumsal ve kültürel yaşamları üzerinde çok boyutlu etkiler yaratmaktadır. Bunoktada, çeşitli

nedenlerle göç eden kimseler ile göç alan ülkeler bakımından hassasiyetle ele alınması gereken süreç, göç edenlerin"yeniden toplumsallaşması" olarak adlandırabilecek toplumsal uyum (entegrasyon) sürecidir (KDK, 2018: 229).

5.6.1.1 Osmaniye'deki İnsanların Suriyelilere Karşı Davranışları

Şekil 30Osmaniye'deki İnsanların Suriyelilere Cinsiyete Göre Davranışları

Tablo 48Osmaniye'deki İnsanların Suriyelilere Cinsiyete Göre Davranışları

Cinsiyet	Çok Olumlu	Olumlu	Ne Olumlu/Ne Olumsuz	Çok Olumsuz	Olumsuz	Toplam
Erkek	423	679	213	43	142	**1500**
	28,2%	45,3%	14,2%	2,8%	9,5%	**100,0%**
Kadın	281	752	276	66	125	**1500**
	18,7%	50,1%	18,4%	4,4%	8,3%	**100,0%**
Toplam	**704**	**1431**	**489**	**109**	**267**	**3000**
	23,5%	**47,7%**	**16,3%**	**7,2%**	**8,9%**	**100,0%**

(Q^2=46,418[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) - (Q^2=1063,419[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 30 veTablo 48, Suriyelilere Osmaniye'deki insanların nasıl davrandığı hakkında bilgi vermektedir.Suriyelilerin burada bulunan yerli halkın kendilerine olumlu olarak yaklaşmaları oranı yüzde 47,7 olarak görülmektedir. Çok olumlu davrandıkları oranı yüzde 23,5 olarak görülmektedir. Ne olumlu-ne olumsuz değerlendirme yapanların oranı yüzde

16,3 olarak görülmektedir. Çok olumsuz 7,2 oranında görülmektedir. Olumsuz davranış olarak yaklaşımın oranı 8,9 olarak görülmektedir. Burada yerel halkın davranışları olumlu düşünenlerin oranı beşte üç civarındayken, olumsuz düşünenlerin oranı beşte biri geçmekte ve ne olumsuz ne olumlu düşünenlerin oranı beşte bire yaklaşmaktadır. Suriyelilere yerel halkın genelde olumlu davrandıkları tespit edilmiştir. Ne olumlu ne olumsuz ve Olumsuz davranışlarında yüksek değer olduğu görülmektedir.Suriyelilere Osmaniye'deki insanların davranışları çok olumlu ve olumsuz erkeklerin oranı kadınlardan fazla değer görülmektedir. Çok olumsuz, ne olumlu ne olumsuz ve olumlu diyen kadınların oranının erkeklerden fazla değer olduğu görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyeliinsanların kendilerine karşı davranışlarını nasıl değerlendirme durumunun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=46,418[a] P=0,000 (<0,05) Df =4Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Çok Olumlu ve Olumsuz fazla olması Olumlu, Ne Olumlu/Ne Olumsuz, Çok Olumsuz durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1063,419[a] Df =4 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Çok olumlu, Ne Olumlu / Ne Olumsuz, Olumsuz ve Çok olumsuz kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer çıkmaktadır. Olumlu kategorisinde gözlenen değerler beklenen değerlerden fazla değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

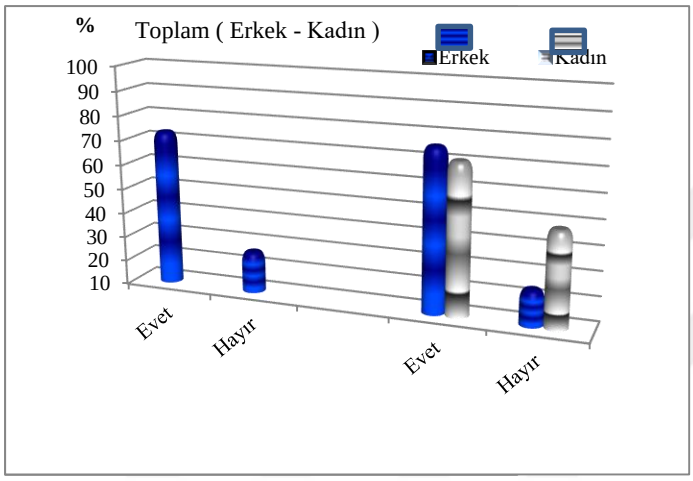
İki örneklem testi incelendiğinde (Q2= 46,418[a] P= 0,000 <0,05 Df = 4 N=3000 Phi=0,000 V= 0,124)veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.

- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Osmaniye'deki insanların kendilerine karşı davranışlarında erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Çok Olumlu ve Çok Olumsuzfazla değer çıkmaktadır. Olumlu, Ne Olumlu / Ne Olumsuz, Çok Olumsuz az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.6.1.2 Suriyeliler, Osmaniye'de Kendilerini Güvende Hissetme Durumu

Şekil 31 Suriyelilerin Cinsiyet Göre Osmaniye'de
Kendilerini Güvende Hissetme Durumu

Tablo 49 Suriyelilerin Cinsiyet Göre Osmaniye'deKendilerini Güvende Hissetme Durumu

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	1135	365	**1500**
	75,7%	24,3%	**100,0%**
Kadın	1063	437	**1500**
	70,9%	29,1%	**100,0%**
Toplam	**2198**	**802**	**3000**
	73,3%	**26,7%**	**100,0%**

(Q^2=8,822[a] P=0,003 (<0,05) Df =1 Phi=0,003) - (Q^2=649,605[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 31 ve Tablo 49, Suriyelilerin güvende hissetme durumu hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin Osmaniye'de kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri incelenmiştir.

Güvende olduklarını söyleyen Suriyelilerin oranı yüzde 72,3 olarak görülmektedir. Güvende olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 26,7 oranında görülmekte ve yüksek değer arz etmektedir. Erkeklere bakıldığında güvende olduğunu belirtenlerin oranı ile kadınların oranı hemen hemen aynı değerlerde seyretmektedir. Güvende olmadığını söyleyenlerin erkek ve kadın oranları da yaklaşık yüzde 30 değerlerinde birbirine yakın değerler görülmektedir. Erkeklerde ve kadınlarda güvende olmadığını söyleyenlerin oranları yüksek görülmekte olup dikkat çekicidir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Osmaniye'de kendilerini güvende hissetme durumunun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=8,822[a] P=0,003 (<0,05) Df =1 Phi=0,003) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Güvende Hissettiği durumlarının fazla olması Güvende Hissetmediği durumlarının ise az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=649,605[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Osmaniye'de kendilerini güvende hissettiğini söyleyenler gözlenen değer beklenen değerden fazla çıkmaktadır. Güvende hissetmediğini söyleyenler gözlenen değer beklenen değerden az çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 8,822[a] P= 0,003 <0,05 Df = 1 N=3000Phi=0,003 V= 0,54) veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Osmaniye'de kendilerini güvende hissetme durumlarında erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen

değerlerden fazla değer çıkmaktadır. Güvende Hissetmeme az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.6.2 Suriyelilerin Gelecek Planları

Suriyelilerin gelecek planları içerisinde yaşadıkları bölge için yaptıkları planlar ve Suriye'ye döndüklerinde yapacakları planlar incelenmiştir.

5.6.2.1 Osmaniye'de İken Gelecek Planları

Suriyelilerin yaşadıkları yer hakkındaki gelecek planlarında iş arama konusu ve istihdam yaratıldığında burada kalma durumları incelenmiştir.

5.6.2.1.1 Osmaniye'de İş Arama Durumu

Tablo 50 Suriyelilerin Osmaniye'de İş Arama Durumu

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	776	724	**1500**
	53,4%	46,8%	**100,0%**
Kadın	678	822	**1500**
	45,2 %	54,8 %	**100,0%**
Toplam	**1454**	**1546**	**3000**
	48,5 %	**51,5 %**	**100,0%**

(Q^2=12,817[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,000) - (Q^2=2,821[a] Df =1 Asym Sig.= 0,93)

Tablo50 Suriyelilerin bir yerde çalışıp çalışmama konusunu incelendiğinde iş arayanların oranı yüzde 48,5 olarak görülmekte, iş aramayan Suriyelilerinde oranı yüzde 51,5 olarak ifade edilmektedir. İş arayan ve aramayan Suriyelilerin oranları hemen hemen bir birine yakınlık göstermektedir. Suriyelilerin Türkiye'de çalışıp çalışmadıkları konusundaki 179 kişi üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında çalıştıklarını söyleyenler yüzde 31 oranında, çalışmadığını belirtenler yüzde 69 oranında göstermiş olduğu (Özkarslı, 2014: 40) araştırmasında belirtmiştir. Araştırmada çalışmayanların oranı yüksek değer göstermektedir. İş aramayanların normalin üzerinde değerde çıkması yaşadıkları bölgenin iş gücünün sınırlı olması, Suriyelilerin iş tekniklerinin yani kalifiye eleman olmamaları ve bilhassa da kadınların iş olanaklarının dar olması düşünülmektedir.

Erkeklerde iş aradığını söyleyen Suriyelilerin yüzde 53,4 oranı ile gösterilmekte, kadınlarda ise iş aradığını belirtenlerin yüzde 46,8 olarak ifade edilmektedir. Burada

erkeklerin iş arama konusunda kadınlardan bir derece daha fazla olduğunu görülmektedir. Suriyelilerin Türkiye'de çalışıp çalışmamaları konusunda cinsiyet dağılımında diğer araştırmalara bakıldığında 179 kişi üzerinde çalıştığını söyleyen erkeklerde yüzde 36 oranında, kadınlarda da yüzde 17 oranında olduğu ve çalışmayanların ise erkeklerde yüzde 64 oranında, kadınlarda da yüzde 38 oranında olduğu (Özkarslı, 2014: 22) araştırma sonucuna ulaşmıştır. İki araştırma da da erkekler kadınlardan fazla oran çıktığı tespit edilmiştir. İş aramadığını belirten Suriyelilerin erkeklerde yüzde 46,8 oranında, kadınlarda ise yüzde 54,8 oranında görülmektedir. Burada kadınların iş aramadığını erkeklerden fazla olduğu görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Osmaniye'de iş arama durumlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=12,817[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan İş Arama durumlarının fazla olması İş Aramama durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=2,821[a] Df =1 Asym Sig.= 0,93) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,093< 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Osmaniye'de iş aradığını söyleyenler gözlenen değer beklenen değerden az çıkmaktadır. İş aramadığını söyleyenlergözlenen değer beklenen değerden fazla çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

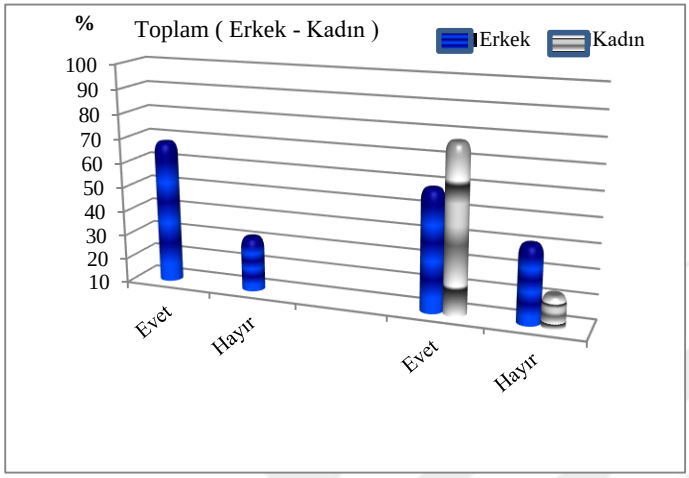
İki örneklem testi incelendiğinde (Q2= 12,817[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000Phi=0,000 V= 0,65)veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların iş aramalarında erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden İş Aramalarında fazla değer

çıkmaktadır. İş aramamalarında az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.6.2.1.2 Osmaniye'de İstihdamOlursa Kalma Durumu

Şekil 32Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de
İstihdam Olursa KalmaDurumu

Tablo 51 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Osmaniye'de
İstihdam Olursa Kalma Durumu

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	883	617	**1500**
	58,9%	41,1%	**100,0%**
Kadın	1160	340	**1500**
	77,3%	22,7%	**100,0%**
Toplam	**2043**	**957**	**3000**
	68,1%	**31,9%**	**100,0%**

(Q^2=117,734[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,000) - (Q^2=393,132[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 32 ve Tablo 51, İş ortamı olduğunda kalma durumu hakkında bilgi verilmekedir. Suriyelilere İş istihdamı yaratıldığında burada kalmayı düşünüp düşünmediklerini incelendiğinde kalırım diyenlerin oranı yüzde 68,1 olarak görülmektedir. Kalamam diyenlerin oranları yüzde 31,9 olarak görülmektedir. Kendilerine iş ortamı sağlandığında kalırım diyenlerin oranı çok yüksek bir değer içermektedir.

Erkeklerde kalırım diyenler yüzde 58,8 olarak görülmekte, kadınlarda ise yüzde 77,3 oranı görülmektedir. Kadınların oranı erkeklerden yüksek değerdedir. Erkeklerde kalamam diyenlerin oranı yüzde 41,2 olarak, kadınlarda ise yüzde 22,7 oranını görülmektedir. Erkekler kadınlardan istihdam sağlansa da kalamam konusunda daha fazladır. Burada kadınların çoğunluğu iş istihdamı sağlandığında kalabileceğini belirtmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Osmaniye'de iş istihdamı yaratılırsa burada kalmayı düşünme durumları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=117,734[a]P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Evet durumlarının az olması Hayır durumlarının fazla olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=393,132[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,093 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Osmaniye'deİş İstihdamı Yaratılırsa Burada Kalmayı Düşündüğünü söyleyenler gözlenen değer beklenen değerden fazla çıkmaktadır. Düşünmediğini söyleyenler gözlenen değer beklenen değerden az çıkmaktadır.Burada anlamlılıkkategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde (Q2= 117,734[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000Phi=0,000 V= 0,198) veri analizinde (P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

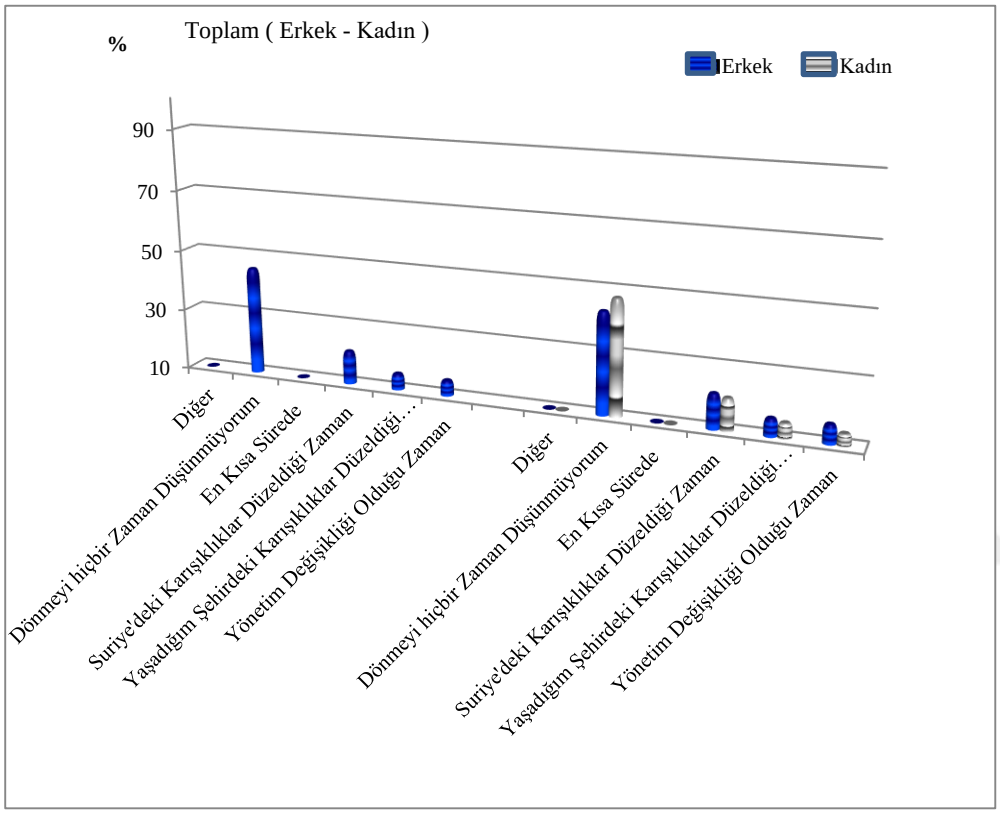
- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların iş istihdamı yaratılma durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Evet az değer çıkmaktadır. Hayır, ise fazla değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.6.2.2 Suriyelilerin, Suriye İçin Gelecek Planı

Suriyelilerin ülkeleri hakkındaki gelecek planlarında ne zaman ve hangi şartların gelişmesinde dönmeyi düşündükleri, döndüklerinde barınma olanaklarının ne şekilde olacağı veçalışabilecekleri istihdam durumlarının planları incelenmiştir.

5.6.2.2.1 Suriyeliler, Suriye'ye Dönme Planı

Şekil 33 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Ne Zaman Dönmeyi Planladıkları Durumu

Tablo 52 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Ne Zaman Dönmeyi Planladıkları Durumu

Cinsiyet	Dönmeyi hiçbir Zaman Düşünmüyorum	En Kısa Sürede	Suriye'deki Karışıklıklar Düzeldiği Zaman	Yaşadığım Şehirdeki Karışıklıklar Düzeldiği Zaman	Yönetim Değişikliği Olduğu Zaman	Diğer	Toplam
Erkek	645	33	320	237	243	22	**1500**
	43,0%	2,2%	21,3%	15,8%	16,2%	1,5%	**100,0%**
Kadın	712	30	306	223	209	20	**1500**
	47,5%	2,0%	20,4%	14,9%	13,9%	1,3%	**100,0%**
Toplam	1357	63	626	460	452	42	**3000**
	45,2%	2,1%	20,9%	15,3%	15,1%	1,4%	**100,0%**

(Q^2=6,843[a] P=0,233 (<0,05) Df =5 Phi=0,233) - (Q^2=2309,924[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 33 ve Tablo 52, Suriyelilerin ülkelerine dönme durumu hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin ülkelerine dönme planlarında dönmeyi düşünmedikleri, en kısa sürede, ülkelerindeki karışıklıklar düzeldiği zaman, yaşadığım şehirdeki karışıklıklar düzeldiği zaman ve diğer seçeneklerine bakmak ve ülkelerine geri dönme fikirleri hakkında düşünceleri incelenmiştir.

Suriyelilerden diğer diyenleryüzde 1,4 oranında görülmekte, yüzde 45,2 oranı dönmeyi hiçbir zaman düşünmediklerini, en kısa sürede dönmek istediğini söyleyenlerin oranı yüzde 2,1 olarak görülmekte, yüzde 20,9 oranı Suriye'deki karışıklıkların düzeldiği zaman, yüzde 15,3 oranı yaşadığım şehirdeki karışıklıklar düzeldiği zaman ve yüzde 15,1 yönetim değişikliği olduğu zaman ifade etmişlerdir. Suriyelilerin yarısının dönmeyi düşünmediğini, beşte ikiye yakın oranı da Suriye'deki toplam karışıklığın bitmesiyle döneceğini belirtmişlerdir. Suriyelilerin Ülkelerine geri dönme konusundaki 169 kişi üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında hemen ülkesine geri dönmek isteyenler yüzde 80 varan oranda çıktığı (Özkarslı, 2014: 22) araştırmasında belirtmiştir. Araştırmada geri dönmek isteyen Suriyelilerin yüksek olduğunu görülmektedir. Dikkat çekici durum Suriyelilerin yönetim değişikliğini tercih etmeleri az bir oranla görülmektedir.

Erkeklerde ve kadınlarda dönmeyi hiçbir zaman düşünmediklerini belirtenlerin oranı kendi cinslerinin yarı oranına yakın değer göstermekte olup yüksek değer içermektedir. Erkeklerde ve kadınlarda yönetim değişikliği olduğu zaman gideceğini belirtenler bir birine yakın ve az oran göstermektedir. Suriye'deki toplam karışıklığın bitimde gideceğini ifade eden erkek ve kadınlarda oranlar yakın değer göstermekte ve Suriyelilerin beşte ikiye yakınını teşkil etmektedir. En kısa sürede ve diğer seçenekler olduğunu söyleyenlerin oranları az bir değer teşkil etmektedir. Suriyelilerin ülkelerine dönme cinsiyet dağılımında diğer araştırmalara bakıldığında 169 kişi üzerinde erkeklerde yüzde 80 oranında, kadınlarda da yüzde 75 oranında (Özkarslı, 2014:22) araştırma sonucuna ulaşmıştır. İki araştırma da da erkekler kadınlardan fazla oran çıktığı tespit edilmiştir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriye'ye ne zaman dönmeyi planlama durumunun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=6,843[a] P=0,233 (<0,05) Df =5 Phi=0,233) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test

edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Suriye'deki karışıklıklar düzeldiği zaman, Yaşadığım şehirdeki karışıklıklar düzeldiği zaman, Yönetim değişikliği olduğu zaman ve Diğer durumlarının fazla olması Dönmeyi hiçbir zaman düşünmüyorum ve En kısa sürede durumları az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=2309,924[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Suriye'ye ne zaman dönmeyi planladıkları,Dönmeyi hiçbir zaman düşünmüyorum ve Suriye'deki karışıklıklar düzeldiği zaman kategorileri gözlenen değer beklenen değerden fazla çıkmaktadır. Yönetim değişikliği olduğu zaman, En kısa sürede, Yaşadığım şehirdeki karışıklıklar düzeldiği zaman ve diğer kategorileri gözlenen değerler beklenen değerlerden az değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 6,843[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000Phi=0,000 V= 0,048) veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'ye dönme planları durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Yönetim değişikliği olduğu zaman, En kısa sürede, Suriye'deki karışıklıklar düzeldiği zaman, Yaşadığım şehirdeki karışıklıklar düzeldiği zaman ve diğer kategorileri fazla değer çıkmaktadır. Dönmeyi hiçbir zaman düşünmüyorum az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.6.2.2.2 Suriyelilerin, Suriye'ye Döndüklerinde Barınabilecekleri Yer Durumu

Tablo 53 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Döndüklerinde Barınabilecekleri Yer Durumları

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	770	730	**1500**
	51,3%	48,7%	**100,0%**
Kadın	898	602	**1500**
	59,9%	40,1%	**100,0%**
Toplam	**1668**	**1332**	**3000**
	55,6%	**44,4%**	**100,0%**

(Q^2=22,123[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,000) - (Q^2=37,632[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Tablo 53, Suriyelilerin geri döndüklerinde barınma durumu hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin ülkelerine döndükleri zaman barınacakları bir yer olup olmadığı incelenmiştir.

Suriyelilerin ülkelerindeki barınma sorunu gittikleri ülkelerden geriye dönmelerindeki sıkıntılardan biri olduğu için Suriyelilerin geldikleri bölgelerde barınma olanaklarının olup olmadığı önem kazanmaktadır. Verilere bakıldığında barınacak yerlerinin olduğunu söyleyen Suriyeliler oranı yüzde 55,6 oranında görülmektedir. Barınacak yerlerinin olmadığını belirtenlerin oranı yüzde 44,4 olarak görülmektedir. Bu oran yüksek değer görülmektedir. Suriyelilerin iç karışıklık azalsa yada bitse bile gitmek isteseler bile burada ülkelerinde barınacak bir yerlerinin olmadığını söyleyenlerin bir şekilde konuk oldukları yerlerde mecburiyetten kalabilirler. Erkeklerde barınacak yerlerinin olduğunu ifade edenlerin oranı yüzde 51,3 olarak görülmekte, kadınlarda ise bu oran yüzde 59,9 olarak görülürken erkeklerin kadınlardan daha az barınma yerlerinin olduğu görülmektedir. Erkeklerde barınma yerlerinin olup olmadığı aşağı yukarı aynı değerler göstermektedir. Kadınlarda barınma yerlerinin olmadığını söyleyenlerin oranı yüzde 60'a yakın değerinde olduğunu görülmektedir. Bu oran yüksek bir orandır.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriyelilerin ülkelerine döndüklerinde barınma yeri olma durumununcinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=22,123[a] P=0,000 (<0,05) Df =1Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam

değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Evet durumlarının az olması Hayır durumlarının fazla olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=37,632[a] Df =1Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Suriye'ye Döndüklerinde Barınabilecekleri Bir Yerleri olduğunu söyleyenlerin gözlenen değer beklenen değerden fazla değer gösterdiğini, Barınacak yerlerinin olmadığını söyeleyenlerde gözlenen değer beklenen değerden az değer gösterdiği çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 22,123[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000Phi=0,000 V= 0,086)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'ye döndüklerinde barınma durumlarında erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Evet az değer çıkmaktadır. Hayır, fazla değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.6.2.2.3 Suriyelilerin, Suriye'ye Döndüklerinde İşlerinin Olup Olmadığı Durumu

Tablo 54 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Suriye'ye Döndüklerinde
Bir İşlerinin Olup Olmadığı Durumu

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Erkek	693	807	**1500**
	46,2%	53,8%	**100,0%**
Kadın	482	1018	**1500**
	32,1%	67,9%	**100,0%**
Toplam	**1175**	**1825**	**3000**
	39,2%	**60,8%**	**100,0%**

(Q^2=22,123[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,000) - (Q^2=140,833[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Tablo 54, Suriyelilerin geri döndüklerinde barınma durumu hakkında bilgi verilmektedir. Suriyelilerin ülkelerine döndüklerinde işlerinin olup olmadığı incelenecektir.

Misafilerin ülkelerine dönem durumlarında her hangi bir işlerinin olup olmayacağı belirsizliği ülkelerine geri dönmelerinde olumsuz etkilerden biri olduğuönem kazanmaktadır. Verilere bakıldığıda Suriyelilerin ülkelerine döndüğünde çalışabilecekleri bir işlerinin olacağını düşünen yada işinin olduğunu söyleyen Suriyelilerin oranı yüzde 39,2 olarak beşte ikisini oluşturmaktadır. Suriyelilerin döndüklerinde bir işlerinin olmayacağı yada işlerinin olmadığı konusunda ifade beyan edenlerin oranı yüzde 60,8 olarak çok yüksek bir orana sahiptir. Burada ülkelerine belki de iç karışıklık azalsa yada bitse bile iş olanağının dar oluşu sebebiyle kalan Suriyelilerin azımsanmayacak kadar fazla olacağı görülmektedir.

Erkeklerde işinin olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 46,2 olarak, kadınlarda ise bu oran yüzde 32,1 olarak görülmektedir. Erkeklerin işinin olduğunu söyleyenlerin oranı kadınlardan fazla olduğunu görülmektedir. Erkeklerde işinin olduğunu ve olmadığını söyleyenlerin oranları işinin olmadığını belirtenlerin bir derece daha fazla olduğunu görülmektedir. Kadınlarda işinin olmadığını söyleyenlerin oranı yüzde 70'e yakın değer göstermeketeve yüksek değer arz etmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriyelilerin ülkelerine döndüklerinde işlerinin olma durumununcinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=22,123[a] P=0,000 (<0,05) Df =1 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Evet durumlarının fazla olması Hayır durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=140,833[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir.Ayrıca; Suriye'ye döndüklerinde işlerinin olacağını söyleyenler gözlenen değer beklenen değerden

az değer çıkmakta, İşlerinin olmayacağını söyleyenler ise gözlenen değer beklenen değerden fazla değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 22,123[a] P= 0,000 <0,05 Df = 1 N=3000 Phi=0,000 V= 0,144)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'ye döndüklerinde işlerinin olma durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Evet fazla değer çıkmaktadır. Hayır, ise az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.7 SURİYELİ MİSAFİRLERİN KENDİ ÜLKELERİ VE TÜRKİYE HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

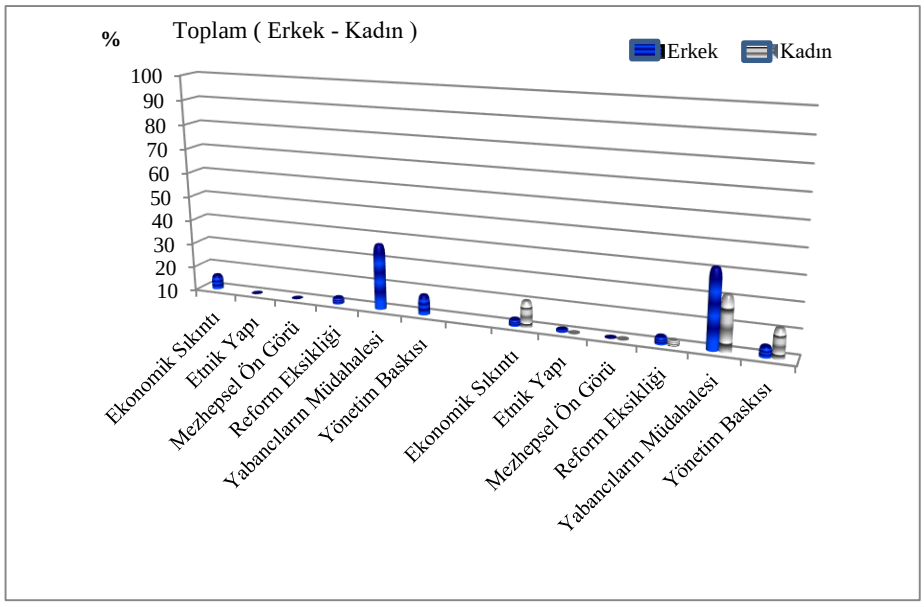
Suriyelilerin içinde bulunduğu karışıklığı kendi ülkeleri hakkındaki görüşleri ve yaşadıkları ülke olan Türkiye hakkında görüşleri incelenmiştir.

5.7.1 Suriyelilerin Ülkelerindeki Karışıklıkla İlgili Görüşleri

Suriyedeki iç karışıklığın Suriyelilerin düşünceleriyle sebeplerini ve Türkiye'nin bu karışıklıktaki rölü incelenmiştir.

5.7.1.1 Suriye'deki İç Karışıklığın Sebepleri

Şekil 34 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Karışıklığın Sebepleri Dağılımı

Tablo 55 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Karışıklığın Sebepleri Dağılımı

Cinsiyet	Yönetim Baskısı	Yabancıların Müdahalesi	Reform Eksikliği	Mezhepsel Ön Görü	Ekonomik Sıkıntı	Etnik Yapı	Toplam
Erkek	216	622	200	100	194	168	**1500**
	14,4%	41,5%	13,3%	6,7%	12,9%	11,2%	**100,0%**
Kadın	325	479	183	72	309	132	**1500**
	21,7%	31,9%	12,2%	4,8%	20,6%	8,8%	**100,0%**
Toplam	**541**	**1101**	**383**	**172**	**503**	**300**	**3000**
	18,0%	**36,7%**	**12,8%**	**5,7%**	**16,8%**	**10,0%**	**100,0%**

(Q^2=76,459[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) - (Q^2=1048[a] Df =5 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 34 veTablo 55, Suriyelilere göre ülkelerindeki karışıklığın neden olduğu hakkında bilgi verilmektedir. İç karışıklık sebebiyle Suriye'den gelen Suriyelilerin ülkelerindeki sorunların neyden kaynaklandığıyla ilgili düşünceleri incelenecektir. Suriye'deki karışıklığın Suriyelilerin gözüyle hangi sebepten dolayı kaynaklandığını Suriye meselesinde hem dış politikada hemde Suriyeliler açısından önem arz etmektedir.

Suriyelilerin ülkelerindeki karışıklığa sebep olan olayların başında yüzde 36,7 oranıyla yabancıların müdahalesi olarak ifade etmektedirler. Yüzde 18 oranıyla yönetim baskısı, yüzde 16,8 oranıyla ekonomik sıkıntı, yüzde 12,8 oranıyla reform eksikliği takip etmektedir. Etnik yapı oranı yüzde 10 olarak ve mezhepsel ön görü yüzde 5,7 oranı olarak görülmektedir. Burada Suriyelilerin çoğunluğu ülkelerindeki iç karışıklığın yabancıların müdahalesiyle olduğunu belirtmişlerdir. İkinci bir çoğunluğu ise oranları hemen hemen yakın olan yönetimin baskısı ve ekonomik sıkıntı oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Reform eksikliği-etnik yapı ve mezhepsel ön görü değerleri de bir hayli yüksektir. Erkeklerde yabancıların müdahalesi yüzde 41,5 değerinde olup kadınlardan fazladır, kadınlarda bu oran daha düşüktür. Erkeklerde yönetim baskısı ve ekonomik sıkıntı kadınlara göre bir derece azdır. Erkekler ve kadınlarda etnik yapı-mezhepsel ön görü-reform eksikliği hemen hemen aynı değerdedir.

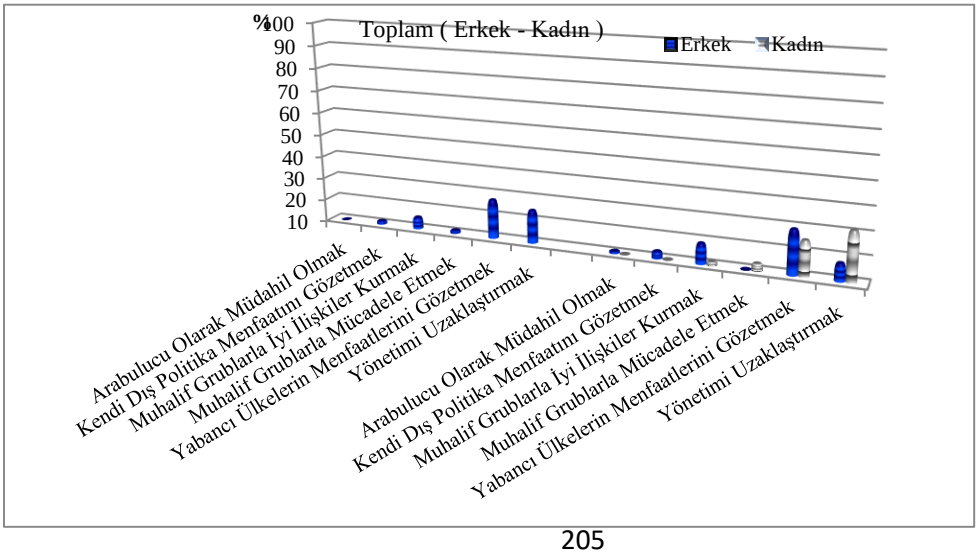
Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin ülkelerindeki karışıklıkla ilgili görüşlerinincinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=76,459[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da

değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Yabancıların Müdehalesi, Reform Eksikliği, Mezhepsel Ön Görü ve Etnik Yapı durumlarının fazla olması Yönetim Baskısı ve Ekonomik Sıkıntı durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=1048[a] Df =5 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir.Ayrıca; Suriyelilerin ülkelerindeki karışıklıkla ilgili görüşlerinde gözlenen değer beklenen değerlere bakıldığında Yönetim baskısı, Yabancıların müdahalesi, Ekonomik sıkıntı kategorileri fazla değer çıkmaktadır. Reform eksikliği, Mezhepsel ön görü ve Etnik yapı az değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.
İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 76,459[a] P= 0,000 <0,05 Df = 5 N=3000 Phi=0,000 V= 0,160)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,
- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Suriye'deki iç karışıklığın sebepleri durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Yabancıların Müdehalesi, Reform Eksikliği, Mezhepsel Ön Görü Ekonomik Sıkıntı ve Etnik Yapı fazla değer çıkmaktadır. Yönetim Baskısı az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.7.1.2 Suriye'deki İç Karışıklıkta Türkiye'nin Rolü

Şekil 35 Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Karışıklıkta Türkiye'nin Rolü Dağılımı

Tablo 56Suriyelilerin Cinsiyete Göre İç Karışıklıkta Türkiye'nin Rolü Dağılımı

Cinsiyet	Arabulucu Olarak Müdahil Olmak	Yönetimi Uzaklaştırmak	Kendi Dış Politika Menfaatını Gözetmek	Muhalif Grublarla Mücadele Etmek	Yabancı Ülkelerin Menfaatlerini Gözetmek	Muhalif Grublarla İyi İlişkiler Kurmak	Toplam
Erkek	167	266	199	144	439	285	**1500**
	11,1%	17,7%	13,3%	9,6%	29,3%	19,0%	**100,0%**
Kadın	123	472	149	200	380	176	**1500**
	8,2%	31,5%	9,9%	13,3%	25,3%	11,7%	**100,0%**
Toplam	**290**	**738**	**348**	**344**	**819**	**461**	**3000**
	9,7%	**24,6%**	**11,6%**	**11,5%**	**27,3%**	**15,4%**	**100,0%**

(Q^2=110,500[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) - (Q^2=435,745[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 35 ve Tablo 56, Suriye'deki durumda Türkiye'nin nerde durduğu hakkında Suriyelilerin görüşleri hakkında bilgi verilmektedir. Türkiye'nin Suriye'deki iç karışıklıkta nerede durduğu hakkında Suriyelilerin görüşleri incelenecektir. Suriyelilerin ülkelerindeki huzursuzluk sebebiyle yerlerinden yurtlarından olmalarındaki etkenlere komşuları olan Türkiye'nin tutumu incelenmiştir.

Suriyelilerin ülkelerindeki iç karışıklıkta Türkiye'nin tutumunu yüzde 27,3 oranında yabancı ülkelerin dış politika menfaatlerini gözettiğini belirtmektedirler. Hemen ardından yönetimi uzaklaştırmak olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 24,6 olarak görülmektedir. yüzde 15,4 muhalif güçlerle iyi ilişkiler kurmak gelmektedir. Kendi dış politika menfaati gözettiğini ve muhalif güçlerle mücadele ettiğini söyleyenler yüzde 11 civarında görülmektedir. Ayrıca arabulucu olarak müdahalede bulunduğunu düşünen Suriyelilerin oranı yüzde 9,7 civarındadır. Burada Suriyelilerin yüzde 80 civarı Türkiye'nin ülkelerine olumsuz bir şekilde müdahalede bulunduğu şeklinde ifadelerinde görülmektedir.

Erkeklerde yabancı ülkelerin dış politika menfaatlerini gözettiğini ifade edenler kadınlardan bir derece fazla olup ikisinde de oran yüzde 25 civarındadır. Yönetimi uzaklaştırmak olduğunu düşünenler kadınların erkeklerden nerdeyse iki katı olduğunu görülmektedir. Erkekler arabulucu-kendi dış politika menfaati-muhalif gruplarla iyi ilişkiler kadınlardan yüksek değer göstermekte, muhalif gruplarla mücadele konusunda da kadınların erkeklerden daha fazla oran ifade ettiklerini görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Suriye'deki iç karışıklıkta Türkiye'nin rolünün cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=110,500[a] P=0,000 (<0,05) Df =4 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Arabulucu olarak müdahil olmak, Kendi dış politika menfaatını gözetmek, Yabancı ülkelerin menfaatlerini gözetmek ve muhalif grublarla iyi ilişkiler kurmak durumlarının fazla olması Muhalif grublarla mücadele etmek ve Yönetimi uzaklaştırmak durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=435,745[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir.Ayrıca; Suriye'deki iç karışıklıkta Türkiye'nin rolünde gözlenen değer beklenen değerden Yönetimi uzaklaştırmak ve Yabancı ülkelerin menfaatlerini gözetmek kategorileri fazla değer çıkmakta, Arabulucu olarak müdahil olmak, Kendi dış politika menfaatını gözetmek, Muhalif grublarla mücadele etmek ve muhalif grublarla iyi ilişkiler kurmak kategorileri az değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 110,500[a] P= 0,000 <0,05 Df = 5 N=3000Phi=0,000 V= 0,192)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

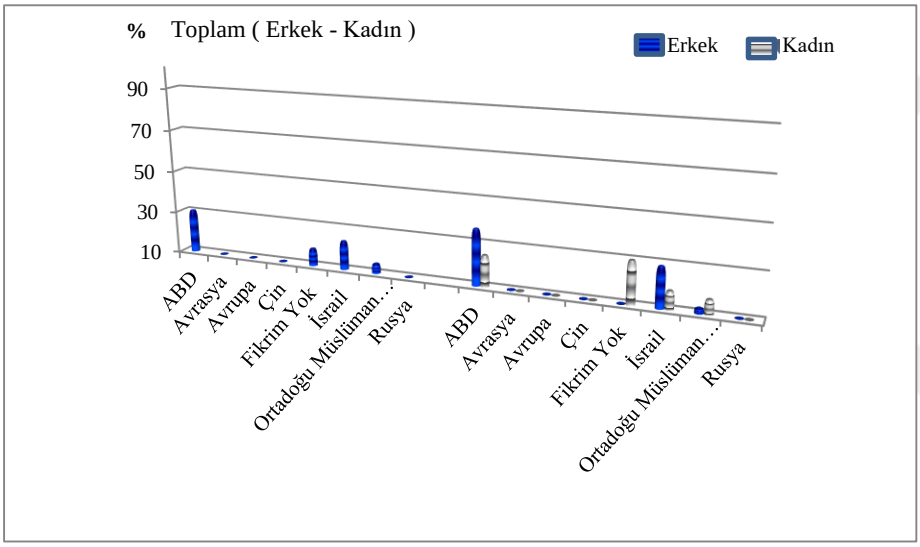
- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır.Katılımcıların Suriye'deki içkarışıklıkta Türkiye'nin rolü durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Arabulucu olarak müdahil olmak, Kendi dış politika menfaatını gözetmek ve Muhalif grublarla iyi ilişkiler kurmak fazla değer çıkmaktadır. Yönetimi uzaklaştırmak, Muhalif gruplarla mücadele etmek ve Yabancı ülkelerin menfaatlarını gözetmek az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.7.2 Suriyelilerin Türkiye Hakkındaki Düşünceleri

Suriyelilerin yaşadıkları Türkiye hakkındaki düşüncelerinde Türkiye'nin hangi ülkelerle iyi ilişkiler kurduğu, komşularıyla olan ilişkilerinin ne derece olduğu ve Türkiye'nin en önemli sorunları hakkındaki görüşleri incelenecektir. Yabancı insanların Türkiye hakkındaki bu görüşleri önemlidir.

5.7.2.1 Türkiye Dış Politikada Hangi ÜlkelerleİyiIlişkiler Kurma Durumu

Şekil 36Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye Dış Politikada Hangi Ülkelerle İyi İlişkiler Kurmakta

Tablo 57 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye Dış Politikada Hangi Ülkelerle İyi İlişkiler Kurmakta

Cinsiyet	Avrupa	Rusya	Avrasya	ABD	İsrail	Çin	Fikrim Yok	Ortadoğu Müslüman Ülkeler	Toplam
Erkek	129	51	33	545	430	28	97	187	**1500**
	8,6%	3,4%	2,2%	36,3%	28,7%	1,9%	6,5%	12,5%	**100,0%**
Kadın	98	23	17	370	278	14	448	252	**1500**
	6,5%	1,5%	1,1%	24,7%	18,5%	0,9%	29,9%	16,8%	**100,0%**
Toplam	**227**	**74**	**50**	**915**	**708**	**42**	**545**	**439**	**3000**
	7,6%	**2,5%**	**1,7%**	**30,5%**	**23,6%**	**1,4%**	**18,2%**	**14,6%**	**100,0%**

(Q^2=326,398[a] P=0,000 (<0,05) Df =7 Phi=0,000) - (Q^2=238,677[a] Df =7 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 36 ve Tablo 57, Suriyelilerin görüşlerine göre Türkiye'nin dış politikada yakın oduğu ülkeler hakkında bilgi verilmektedir. Türkiye'nin hangi ülkelerle dış politika da iyi ilişkiler kurduğunu Suriyelilerin ifadeleri doğrultusunda incelenecektir.

Türkiye'nin iyi ilişkiler kurduğu ülkelerin başında Suriyelilerin belirttiği yüzde 30,5 oranıyla ABD gelmektedir. Bunu takiben yüzde 23,6 oranında İsrail, yüzde 18,2 oranında fikrinin olmadığını ifade edenler, yüzde 14,6 oranında Ortadoğu Müslüman ülkeleri ve yüzde 7,6 oranında Avrupa olarak görmektedir. Ayrıca Avrasya ülkeleri oranı yüzde 1,7 olarak, Çin oranı yüzde 1,4 olarak ve Rusya oranı yüzde 2,5 civarlarında olduğunu tespit edilmektedir. Burada Suriyelilerin yüzde 60 oranına yakın kısmı Türkiye'nin genellikle ABD ve İsrail ile iyi ilişkiler kurduğunu ifade etmektedirler. En düşük iyi ilişkiler kurduğu Avrasya ülkeleri ve Çin olarak görülmektedir.

Erkeklerde ABD ve İsrail'in oranları kadınlardan fazla çıkmaktadır. Fikrinin olmadığını söyleyenlerin oranı kadınlarda erkeklerden fazladır. Ortadoğu Müslüman ülkelerinde ise kadınların erkeklerden bir derece fazla oran olduğunu görülmektedir. Erkekler ve kadınlarda Avrasya-Çin-Rusya ve Avrupa ülkelerinin oranları hemen hemen aynı değerlerde olduğu görülmektedir. Burada fikrinin olmadığını belirten kadınların yüksek derecede çıktığını görülmektedir.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Türkiye'nin hangi ülkelerle iyi ilişkiler kurduğu cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=326,398[a] P=0,000 (<0,05) Df =7 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Avrupa, Rusya, Avrasya, ABD, İsrail ve Çin fazla olması Fikrim yok durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

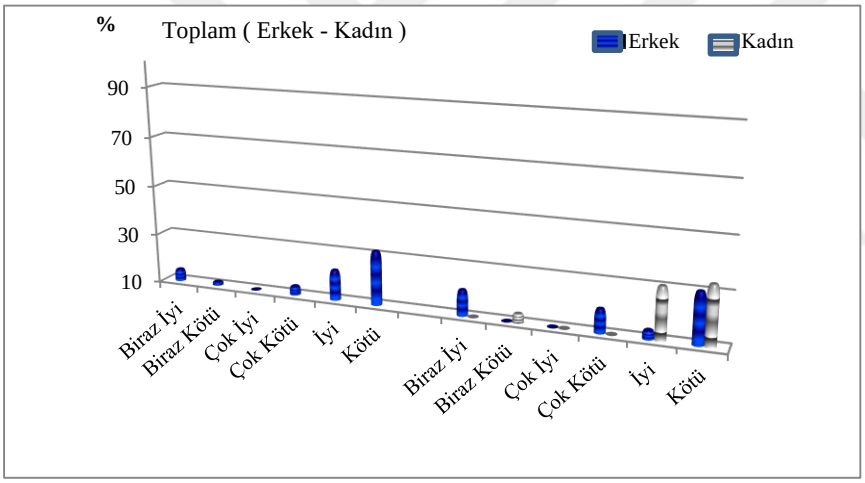
Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=238,677[a] Df =7 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca; Suriyelilerin Dış Politikada Türkiye'nin Hangi Devletlerle İyi İlişkiler Kurduğu kategorilerinde gözlenen değer beklenen değerden Avrupa, Rusya, Avrasya ve Çin kategorileri az değer çıkmakta, ABD, İsrail, Fikrim yok ve Orta Doğu Ülkeleri fazla değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 326,398[a] P= 0,000 <0,05 Df = 7 N=3000 Phi=0,000 V= 0,330)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Türkiye'nin hangi ülkelerle iyi ilişkiler kurmakta olduğu durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Avrupa, Rusya, Avrasya, ABD, İsrail ve Çin fazla değer çıkmaktadır. Fikrim yok az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.7.2.2 Türkiye'nin Komşularıyla Olan İlişkilerin Durumu

Şekil 37 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'nin Komşularıyla Olan İlişkileri Durumu

Tablo 58 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'nin Komşularıyla Olan İlişkileri Durumu

Cinsiyet	Çok İyi	İyi	Biraz İyi	Biraz Kötü	Kötü	Çok Kötü	Toplam
Erkek	104	205	306	139	454	292	**1500**
	6,9%	13,7%	20,4%	9,3%	30,3%	19,5%	**100,0%**
Kadın	73	461	142	205	501	118	**1500**
	4,9%	30,7%	9,5%	13,7%	33,4%	7,9%	**100,0%**
Toplam	**177**	**666**	**448**	**344**	**955**	**410**	**3000**
	5,9%	**22,2%**	**14,9%**	**11,5%**	**31,8%**	**13,7%**	**100,0%**

(Q^2=252,687[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) - (Q^2=748,100[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 37 ve Tablo 58, Suriyelilerin görüşleriyle Türkiye'nin komşularıyla olan durumları hakkında bilgi verilmektedir. Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkilerini Suriyelilerin görüşleri doğrultusunda incelenecektir.Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yaşadıkları ülkenin komşularıyla olan ilişkilerini Çok iyi, iyi, biraz iyi, biraz kötü, kötü ve çok kötü tanımlarla Suriyelilerin düşüncelerini araştırılmak istenildiği bölümde Suriyelilerin hem kendi açılarından hemde yaşadıkları ülke açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Suriyeliler Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkilerini yüzde 31,8 oranında kötü olduğunu ifade etmektedir. İkinci olarak yüzde 22,2 oranıyla iyi olduğunu, üçüncü olarak yüzde 14,9 oranıyla biraz iyi olduğunu, dördüncü olarak yüzde 13,7 oranıyla çok kötü olduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca biraz kötü diyenlerin oranı yüzde 11,5 dolaylarında olduğunu ve Çok iyi diyenlerin oranı yüzde 5,9 olarak görülmektedir. Burada Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkilerinin Suriyelilerin gözünde toplam olarak kötü oranı yüzde 60 civarında görülmektedir. Bu oran yüksek değer içermektedir.

Erkeklerin beşte üç civarı toplam kötü (Çok kötü-Kötü-Biraz kötü) oranını gösterirken, kadınlarda beşte üç'e yakın bir değer göstermektedir. Erkekler kadınlardan ilişkilerin kötü toplam değeri fazla çıkmaktadır. Erkeklerde toplam iyi (Çok iyi-İyi-Biraz iyi) oranı beşte iki civarında kadınlarda ise beşte iki değerinin üstünde bir değer göstermektedir. Kadınların ilişkilerde toplam iyi oranı erkeklerden fazla çıkmaktadır.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin komşularıyla olan ilişkilerinde cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=252,687[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Çok iyi, Biraz iyi ve Çok kötü fazla olması İyi, Biraz kötü ve Kötü durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=748,100[a] Df =1 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca;

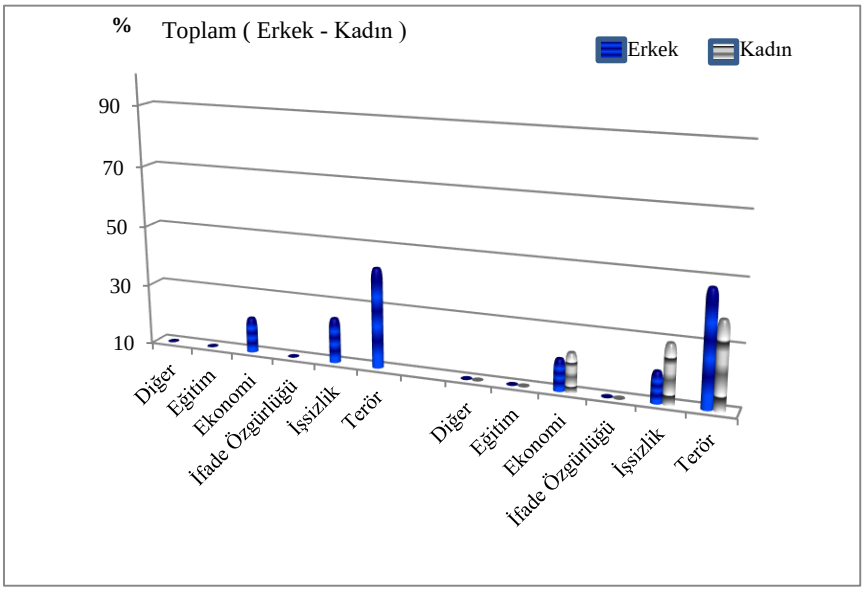
Suriyelilerin Dış Politikada Türkiye'nin Hangi Devletlerle İyi İlişkiler Kurduğu kategorilerinde gözlenen değer beklenen değerden Çok iyi, Biraz iyi, Biraz kötü, Çok kötü kategorileri az değer çıkmakta, İyi ve kötü kategorileri fazla değer gösterdiği çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 252,687[a] P= 0,000 <0,05 Df = 5 N=3000 Phi=0,000 V= 0,290)veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır. Katılımcıların Türkiye'nin komşularıyla ilişkileri durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Çok iyi, İyi Biraz İyi, Biraz kötü ve Çok kötü fazla değer çıkmaktadır. Kötü az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

5.7.2.3 Türkiye'nin En Önemli Sorunu Hakkındaki Düşünceleri

Şekil 38Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'nin En Önemli Sorunu Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 59 Suriyelilerin Cinsiyete Göre Türkiye'nin En Önemli Sorunu Hakkındaki Düşünceleri

Cinsiyet	Terör	Eğitim	Ekonomi	İfade Özgürlüğü	İşsizlik	Diğer	Toplam
Erkek	711	77	304	65	302	41	**1500**
	47,4%	5,1%	20,3%	4,3%	20,1%	2,7%	**100,0%**
Kadın	573	95	341	28	440	23	**1500**
	38,2%	6,3%	22,7%	1,9%	29,3%	1,5%	**100,0%**
Toplam	**1284**	**172**	**645**	**93**	**742**	**64**	**3000**
	42,8%	**5,7%**	**21,5%**	**3,1%**	**24,7%**	**2,1%**	**100,0%**

(Q^2=64,287[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) - (Q^2=500,0[a] Df =5 Asym Sig.= 0,000)

Şekil 38 ve Tablo 59,Suriyelilerin görüşleriyle Türkiye'nin sorunları hakkında bilgi verilmektedir.Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yaşadıkları toplumun sorunlarını kendileride yaşıyor ve gözlemliyor olması dışarıdan gelmiş olarak Türkiye'yi daha açık ve objektif olarak değerlendirmelerine inanarak görüşleri önem kazanmaktadır.

Türkiye de bulunan Suriyelilerin hayatın her kademesinde bulundukları toplumun sorunlarını bire bir görme şansları olduğundan bu vesileyle Suriyeliler düşüncelerinde sorunların en başında yüzde 42,8 oranında terör konusunu ifade etmektedirler. Sonra yüzde 24,7 oranında işsizlik olduğunu ve sırasıyla yüzde 21,5 oranında ekonomik sorunlar olduğunu, yüzde 5,7 oranında eğitimin sorununu belirttiklerini görülmektedir. Ayrıca yüzde 3,1 oranında ifade özgürlüğü ve yüzde 2,1 oranında diğer sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Burada Suriyeliler Türkiye'nin en büyük sorunlarının terör ve işsizlik olduğunu düşünmektedirler.Erkeklerde terör sorununu düşünenler kadınlarınkinden bir derece fazla çıkmaktadır. Ekonomi, Eğitim ve İşsizliği düşünenler kadınlarda erkeklerden fazla çıkmaktadır. Diğer ve ifade özgürlüğü sorunları erkeklerin düşüncesi fazla çıkmaktadır.

Osmaniye'de bulunan Suriyelilerin Türkiye'nin en önemli sorunları hakkındaki görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı (ilişki var olup olmadığı) istatistiksel ki kare analiz sonuçları incelendiğinde (Q^2=64,287[a] P=0,000 (<0,05) Df =5 Phi=0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerlerde 0,05 (Anlam değerinde test edilen) olarak kabul edilen ve (P) değerinin normalden az olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da değişkenlerden cinsiyete göre erkeklerin kadınlardan Terör, İfade

özgürlüğü ve Diğer fazla olması Eğitim, Ekonomi ve İşsizlik durumlarının az olması katılımcılar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma (İlişki) olduğunu göstermektedir.

Tek örneklem testi incelendiğinde (Q^2=500,0[a] Df =5 Asym Sig.= 0,000) veri analiz değerlerine ulaşılmıştır. Gözlemlenen frekanslarile beklenen frekanslar arasında anlamlılık değeri 0,000 < 0,05 P değeri (Anlam değerinde test edilen) görülmektedir. Ayrıca;Suriyelilere göre Türkiye'nin en önemli sorunu hakkındaki görüşlerikategorilerinde gözlenen değer beklenen değerden Terör, Ekonomi ve İşsizlik kategorileri fazla değer çıkmakta, Eğitim, İfade özgürlüğü ve Diğer kategorileri az değer çıkmaktadır.Burada anlamlılık kategoriler arasında gözlenmektedir.

İki örneklem testi incelendiğinde(Q2= 64,287[a] P= 0,000 <0,05 Df = 5 N=3000Phi=0,000 V= 0,146) veri analizinde(P) değeri P < 0,05 koşulundan değişkenler arası ilişki düzeyine bakıldığında,

- Ki Kare (İki örneklem ve simetrik önlemler) testleri bir birine bağımsız olmadığı görülmektedir.
- Phi katsayısı yaklaşık önemde anlamlıdır.Katılımcıların Türkiye'nin en önemli sorunu durumunda erkeklerin kadınlardan beklenen değerler gözlenen değerlerden Terör, İfade Özgürlüğü ve Diğer fazla değer çıkmaktadır. Eğitim, Ekonomi ve İşsizlik az değer çıkmaktadır. Burada kategoriler arası anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu gözlenmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ortadoğu, ticaret yollarının kesiştiği, enerji maddelerinin yoğun bir şekilde bulunduğu ve enerji dağıtımının yoğun olduğu, tarihin her evresinde çeşitli medeniyetlerin ve kültürlerin yaşadığı kadim bir bölgedir. Ortadoğu ve Arap Baharı olaylarının başladığı ve seyrettiği süreç incelenirse; bu bölgenin büyük devletlerin siyasal olarak etkin olabilmek ve ekonomik büyüme sağlayabilmek açısından yüksek önem atfettiği bir bölge olduğu görülmektedir. Arap Baharı sürecinde bölge ülkelerinin halkları; toplumların az gelişmişliğinden, ekonomik daralmalardan ve siyasi baskılardan bunalarakayaklanmış ve bir değişim hareketi başlatmışlardır.

Hak arama mücadeleleri adıyla 2010'da Tunus'ta başlayan olaylar2011 yılı başlarından itibaren Suriye'ye sıçramış, etnik ve mezhepsel yapısının da etkisiyle kısa sürede iç savaşa evirilen çatışmalara sahne olmuştur. Uzun zamandır baskı rejimi ile yönetilen Suriye'de yılların verdiği birikmişliğin de etkisiyle başlayan olayları sert müdahale ile bastırmak isteyen Esad Rejimine bağlı kuvvetlerin sivil halka karşı uygulamaları karşısında hayatlarından endişe edenler Türkiye başta olmak üzere komşu ülkelere sığınmaya başlamışlardır.

Verilere göre Suriyelilerin geniş bir bölümü öncelikle ulaşım kolaylığı ve güven nedeniyle Türkiye'ye göç etmeyi tercih etmiştir. Sınıra yakınlık ve kültürel ortak alanların olmasının tercihlerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Dini olarak Türkiye'yi tercih ediş oranı ise beklenenden düşüktür. Burada Suriyelilerin Türkiye'yi tercihinde dini nedenlerin fazla bir rol oynamadığı görülmektedir. Ancak Suriyelilerin göç etmelerindeki en büyük motivasyonunun hayati endişe olduğu görülmektedir. İşte bu noktada Suriye'de can güvenliğinin tesis edildiği bir güvenli bölgenin oluşturulmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca güvenli bölgenin tesisi Türkiye'nin yerel düzeyde güvenlik ve asayişi için de elzemdir. Zira Suriyelilerin barındırıldığı bölgeler başta olmak üzere yerel halk arasında zaman zaman sosyal ve kültürel sebeplerden kaynaklı asayiş olayları da meydana gelebilmektedir.

Türkiye'deki Suriyelilerin dönüşü için olduğu kadar yeni gelişlerin önüne geçmek adına da Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye girmeden kontrol altına alınarak, barınma, iaşe ve diğer acil gereksinimleri Suriye topraklarında karşılanmalıdır. Bu sayede Türkiye'nin demografik yapısı ve sınır güvenliği daha kolay kontrol altına alınabilecektir.Nisan 2011'de sınırı aşarak Türkiye'ye sığınmaya başlayan ilk mültecileri yenileri izlemiş ve bu geçişler aratarak devam etmiştir. Büyük ölçüde kayıt altına alınmaya çalışılsa da kayıt dışı girişlerle birlikte gayri resmi verilere göre 4 milyonu aşan Suriyelinin çeşitli yollarla ülkeye girişi ve sınırlarının güneyinde yaşanan çatışmalar Türkiye'yi beka sorunu ile karşı karşıya bırakmıştır. Geçici Koruma Saikiyle Türkiye'ye gelen Suriyelilerin takip edilmesindeki zorluklar, getirdiği maddi ve manevi maliyetler, sağlık sorunları ve meydana gelen ciddi güvenlik zafiyetleri nedeni ile Suriye olaylarından olumsuz manada en fazla etkilenen ülkelerden biri Türkiye olmuştur.

Suriyelilerin Türkiye'ye göçlerinin olumsuz etkilerinin yanı sıra uluslararası göçün belirli faydaları da etkilerini göstermiştir. Her ne kadar Suriyelilerin çoğunluğununyeni bir topluma gelmiş olmak, mesleği olmamak, yasal engeller, kamplarda duruyor olmak ve diğer aile üyelerinin çalışıyor olması gibi nedenlerle iş aramadığı görülse de Türkiye'deki iş gücü açığının ve özellikle ara eleman eksikliğinin Suriyeli işçiler tarafından tamamlandığı görülmektedir. Ayrıca Suriyeli işçilerin düşük ücretle çalışması çeşitli sektörlerde maliyetin azalması nedeniyle piyasanın canlanmasını sağlamıştır.

Alanında uzman Suriyelilerin genellikle Batı ülkelerine gitme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu uzmanların Türkiye'de kalması ve piyasaya sağladıkları katma değerin artırılması için devlet kurumlarının yeni politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra sivil toplum kuruluşları da insani yardım faaliyetlerinin yanı sıra bu tarz uzman kazanım projelerine yönlendirilmelidir. Bölgede kurulan bazı meslek kursları bu projelere örnek teşkil etmektedir. Özellikle kadınların kurslara katılımındaki yüksek oran dikkate değer görülmektedir. Ayrıca kadınların herhangi bir finansal destek olması halinde iş hayatına atılarak Türkiye'de kalma düşünceleri erkeklerden daha yüksektir. Bu durum, eşlerini Suriye'deki karışıklıklar nedeniyle kaybeden kadınların gelir elde etme ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Bundan hareketle kadınların istihdamına yönelik projelerin daha yüksek önceliğe sahip olmalarının altı çizilmelidir.

İş gücü piyasasında yer almayan çocukların uyumu (entegrasyonu) için ise en temel faktörün Türkçe eğitimi almak olduğu görülmektedir. Bu eğitimin nitelikli bir biçimde sağlanabilmesi için yeterli miktarda ve yetkinlikte öğretmen ataması yapılmalıdır. Zira Suriyeli çocuklar büyük oranda devlet okullarında kayıtlı olarak eğitim almakta ve bu okullarda ciddi oranda öğretmen açığı bulunmaktadır. Bu açığın giderilmesi için gerek merkezi atamalar yoluyla resmi görevlendirmeler yapılmalı gerekse sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla gönüllü eğiticiler yönlendirilmelidir.

Ülkemizdeki Suriyelilerin durumlarının iyileştirilmesi ve uyum sürecinin hızlandırılması için dil öğrenimi kadar mühim bir diğer konu ise kişisel ruh sağlığı hususudur. Suriye'deki iç karışıklıklarda yakınlarını kaybeden, yabancı bir ülkeye iltica etmek durumunda kalan ve Suriye'deki yakınlarıyla iletişim kurmakta zorlanan yahut hiç iletişim kuramayan birçok kişinin psikolojik ve psikososyal desteğe ihtiyacı olduğu açıktır. Yapılan araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu belirtenlerin oranı oldukça yüksektir. Bu desteğin sağlanması adına başta Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere diğer devlet kurumlarının ve de sivil toplum kuruluşlarının bölgede psikolojik danışmanlık ve rehberlik ofisleri kurması önerilmektedir.

Suriyelilerin psikolojik durumlarının tespiti, tespiti ve terapi yoluyla tedavisi sürecinin başarılı olabilmesi adına yaşam alanı olan konut şartları başta olmak üzere çevresel koşulların elverişli olması gerekmektedir. Elde edilen verilere göre Suriyelilerin büyük çoğunluğu konut şartlarından güvenlik, genişlik ve ısınma gibi çeşitli nedenlere dayanarak memnun değildir. Bu şartların iyileştirilmesi ve yerel asayişin de temin edilebilmesi için düzenli toplu konut projeleri yapılmalıdır. Bu tarz projeler kentte yükselen kira fiyatlarının da düşmesini ve yerel halkın yaşam standartlarının yükselmesini mümkün kılması hasebiyle önerilmektedir.

Suriyelilerin yakınlarının ölen ve yaralanan olduğu ve yüksek değer içerdiği görülmektedir. Yakınları yanında olmayan fazlalık göstermektedir. İç savaşın yıkıcı etkilerini azaltılması için gerekli sosyal ve psiko-sosyal desteklerin verilmesi gerekmektedir.

Suriyelilerin ülkelerindeki evlerinin tamamen hasarlı ve çok hasarlı evlerinin oturmaya elverişli olmadığını göz önüne alırsak büyük çoğunluğunun kullanılamaz olduğu görülmektedir. Suriyelilerin ülkelerindeki konut durumu yaşadıkları yerin başta güvenlik olmak üzere barınma sorununu da göstermektedir. Geriye dönmek isteyenlerin kısa zamanda mümkün olmadığı söylenebilir.Suriyeliler hakkında gerekli uyum politikalarına hız verilmesi gerekmektedir. Suriyelilerin çoğunluğu finansal destek olunduğunda iş hayatına katılacakları ve büyük ölçüde özellikle kadınların ülkelerine dönmemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Uzun süre asıl yerleşim yerlerinden uzak olan göçmenlerin daha az geri dönme eğilimlerini dikkate alarak bu bağlamda öngörü ve politikaların oluşturulması önem arz etmektedir.

Ruh sağlığı hususundan hareketle beden sağlığının da özellikle bulaşıcı hastalıklara karşı korunması ciddi bir önem arz etmektedir. Bu noktada Suriyelilerin sağlık imkânlarına erişebilme düzeyi oldukça yüksek seviyededir. Ancak verilere bakıldığında ilaç temini noktasında önemli ölçüde zorluklar olduğu tespit edilmiştir. Gerekli tıbbi desteğin temin edilebilmesi için Sağlık Bakanlığı'nın yeni düzenlemeleri yapması gerekebilir.

Konutlarda çoğunluğu kendi aileleriyle kalanların yanında iki ve üç aile kalanlarda vardır. Suriyelilerin beşte ikiye yakını oturdukları konutları başkalarıyla paylaştıklarını ifade etmektedirler. Bu durum yüksek ve çarpıcı bir orandır. Bu nedenle konutlarda yaşayan Suriyelilerin daha kalabalık koşullar altında yaşadıkları sonucuna varılmaktadır. Burada hem kendileri hoşnut olmamakta hemde yerel halkın ev kiralarının yükselmesi ve konutlarda kalabalık bir şekilde oturulması rahatsızlığı vardır. Bu konuda konut projeleri geliştirilmelidir.

Nihai olarak, Türkiye'ye gelen Suriyeliler, göç etme sebepleri üzerinden değerlendirildiğinde; göç türlerinden "zorunlu, düzensiz, sürekli ve dış göçler" tasniflerine girdiği, teoriler üzerinden ise "İtme-Çekme (Network) Teorisi, Ağ Teorisi, Uluslararası Göçün Sürekliliği Teorisi ve Kuramsal Kuram Teorisi" türlerine girdiği görülmektedir. Bu sınıflandırmadan da anlaşılacağı üzere Suriyelilerin gelişlerinin durdurulması ve gelenlerin de geri gönderilmeleri beklenilenden zor olacaktır. Buna mukabil uzun vadeli plan ve programların tasarlanması gerekmektedir.

Ülkemizde ikamet etmekte olan Geçici koruma statüsündeki Suriyeliler'in mevcut durum ve sorunlarını, kendilerinin bakış açısından algılarını ortaya koyarak inceleyen bu araştırma bu alanda temel bazı sorun alanlarının ortay koyarak politika önerilerinde bulunmuştur. Alanda yapılacak olan diğer araştırmalara ışık tutması ve bu alanda yapılacak diğer araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir. Gelecekteki araştırmaların örneklemenin genişletilmesi, nitel araştırma tekniklerinden faydalanılarak derinlemesine analiz yapılması yerinde olacaktır.

KAYNAKLAR

AFAD, (2014). Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri, Ankara.

Akan, Y.,& Arslan, İ. (2008). Göç ekonomisi: Türkiye üzerine bir uygulama. Ankara: Ekin Yayınevi.

Akçadağ, E. (2012). "Yasadışı Göç ve Türkiye", *Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi*, Rapor No: 42, İstanbul.

Akçay, E. ve Akbal, Ö. (2013). ABD Güvenlik Politikasında Söylem ve Pratik *Yönetim Bilimleri Dergisi,* 22 (13).

Akgün, B. (2012). Suriye Krizi'nde Bölgesel ve Küresel Aktörler.[Erişim Tarihi: 17.10.2017, http://www.sde.org.tr/userfiles/file/suriye analiz.pdf.]

Akgün, M. vd. (2011). Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki Değişimi Anlamak, *Global Political Trends Center,* [Erişim Tarihi 21.02.2012, http://www.gpotcenter.org/dosyalar/GPT1_OrtadoguKuzeyAfrika_IST_11APR2011.pdf]

Akgür, Z, G. (1997). "Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970-1993), Ankara: Kültür Bakanları Yayınları.

Akpınar, M.(2012).*Orta Doğu Raporu*."Siyasal Analiz". Ankara: Turgut Özal Ünv. Yayınları.

Aksoy, Z. (2012), "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası Etkileşim", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 20.Cilt 5

Aktar, C. (2001). Avrupa Ayrımında Türkiye, İstanbul: İletişim Yayınları.

Alp, Ç. (2006), "AB Sürecinde Türkiye'de Göç-İltica Mevzuatı ve Uygulamaları: İltica-Göç Konulu AB Eşleştirme Projesi ve Ulusal Eylem Planı", Polis Dergisi, Sayı:47.

Alp, Ç. (2017) , KDK (Kamu Denetçiliği Kurumu),Göç ve Mülteciler, IV Uluslararası Ombudsmanlık Sempozyum Kitapçığı, Ankara: Yıldız Matbaacılık.

Altuğ, Y. (1970). Çin, Vietnam, Çekoslovakya ve Orta Doğu Sorunları, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü Yayınları.

Altundeğer, N. ve E. Yılmaz. (2016). İç Savaştan Bölgesel İstikrarsızlığa: Suriye Krizinin Türkiye'ye Faturası. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21*(1).

Andreas, P. (2001). "The Transformation of Migrant Smuggling across the U.S.- Mexican Border" Global Human Smuggling,, London: The John Hopkins University Press.

Annual Risk Analysis (2015, [Erişim: http://frontex.europa.eu/ assets/ Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf 10 Ekim 2015].

Annual Risk Analysis 2015, [Erişim Tarihi:10 Ekim 2015, http://frontex.europa.eu/ assets/ Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf]

Antonius, G.(1965).The Arab Awakening, The Story Of The Arab National Movement, Capricorn Books, New York.

Arı, T.(2007). *Irak, İran, ABD ve Petrol,* İstanbul: Alfa yayınları.

Arı, T.(2008).Geçmişten Günümüze Ortadoğu, Siyaset, Savaş ve Diplomasi, Bursa: Marmara Kitap Merkezi.

Armaoğlu, F.(1994). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi.* Cilt I, 10. Baskı, Ankara: Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları.

Arslan, Ç. ve Azizağaoğlu, B.(2004). Yeni Türk Ceza Hukuku Şerhi, Ankara: Asil Yayınları.
Ataman, M. (2012). Suriye'de iktidar Mücadelesi: Baas Rejimi, Toplumsal Talepler ve Uluslararası Toplum. [Erişim Tarihi: 03.11.2017, http://file.setav.org/Files/Pdf/20121126132435_setasuriye_de_iktidar_mücadelesi.pdf .]
Atasoy, E . (2011). *Siyasi Coğrafya Işığında Bulgaristan Türklerinin 1989 Yılındaki Zorunlu Göçü*. Coğrafya Dergisi / Journal of Geography, 0 (21), . Retrieved from, [ErişimTarihi:13.07.2011, http://dergipark.gov.tr/iucografya/issue/25049/264435]
Aydın,A.,Kahraman,Ö.K. ve Sarıteke İ. (2018).Türkiye'deki Suriyeli Nüfusun Hukuki Stataüüs ile İlgili Bir Analiz. Resarchgate.[Erişim Tarihi: 09.03.2018, https://www.researchgate.net/publication/324461511]
Aziz, A. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
Bacık,G. (2011), Arap Baharından Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın Geleceğine Bakmak, *Müsiad Çerçeve Dergisi,* [Erişim Tarihi:21.02.2012, http://www.musiad.org.tr/img/arastirmalaryayin/pdf/cerceve sayı son.pdf]
Bağlama, M. E. (2016). *Suriye'nin Stratejik Önemi ve Demografik Yapısı.* [Erişim Tarihi:16.10.2017.https://www.stratejikortak.com/2016/10/suriyenin-demografik-yapisi.html]
Balcı, A. (2009). Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem Akademi.
Balcı, K.(2003). Kimin Savaşı, Zaman Kitap, 2. Baskı, İstanbul.
Baragona,S. (2011), FoodPriceSpikesHelpedTriggerArab Spring, *Voice of America* , [ErişimTarihi:21.02.2012, http://www.voanews.com/english/news/middle-east/economy-and-business/2011-Food-Price-Spikes-Helped-Trigger-Arab-Spring-135576278.html]
Başak, C. (2011). Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenler, Ankara, Sonsöz Gazetecilik Matbaacılık Reklamcılık Ltd.Şti.
Berk, O. (2003). *Göç Ve Orta Anadolu Kürtlerinin _ikinci Göç Dalgası (Avrupa Göçü*, [Erişim Tarihi:06.10.2003, http://www.zincirlikuyu.net/modules.php?name=Content&pa= showpage&pid=10]
Beyatlı, A. (2016).Abd'ninIrak'ı işgalinin Bölge Ülkelerine Etkisi,Köksav E-Bülten, [Erişim Tarihi: 01.05.2016. Http://Www.Koksav.Org.Tr/Ebulten/Eyl-Ekkas2008/081127_Kok_Hk-Abeyatli.Pdf,]
Bhabha, J., (2005). "Trafficking, Smuggling and Human Rights. Migration and Human Rights Migration Fundementals Migration Information Source Monthly Issues", [Erişim Tarihi:28.02.2015, www.migrationinformation.org,]
Bimay, M.(2016).Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri: Batman Örneği. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi; Cilt 6 Sayı 1.Batman.
Bingöl, O. (2012). Krizlerin Uluslararalılaşması: Rejime Karşı Protestolardan Bölgesel Çatışmaya Suriye Örneği. Ankara: *Barış Kitap*.
Bingöl, O. (2013). Arap Baharı ve Ortadoğu: Çok Eksenli Güç Mücadelesinde Denge Arayışları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi,* 25-41.
Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği, http://www.unhcr.org/5149c6f46.html (erişim tarihi:22.03.2016).
Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği, (2016). Tarihi:22.03.2016, http://www.unhcr.org/pages/49c3646c137.html]

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2001). "Mültecilerin Korunması Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi" [Erişim Tarihi:01.04.2010, http://www.unhcr.org.tr/MEP/FTPRoot/Dosyalar/turkiyedebmmyk/Chp1.doc.]
BMMYK, (2014). Geçici Koruma ve İkamet Düzenlemeleri Konusunda Kılavuz İlkeleri, Uluslararası Koruma Bölümü.
Buz, S. (2004). *Zorunlu çıkış zorlu kabul- mültecilik*. Ankara: SGDD Yayınları.
Bülbül, S., ve Köse, A. (2010). "Türkiye'de Bölgeler Arası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi*", İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi,* Cilt: 39, Sayı/No:1.
Canatan, K. (2013). "Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım" Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, 27. Sayı, 2013/2, 317-332
Castles, S.,& Mıller, M. J.: 2008. Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı.: 1998. Türkiye'de iç göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri. İstanbul.
Cingöz, İ. (2015). "*Bulgaristan Müslüman-Türk Azınlık Sorunları*", Ankara-2013. [Erişim Tarihi:25.01.2019, http://www.bulturk.org.tr/dosyalar/Bulgaristan_Turkleri_Ve_Sorunlari.pdf
Cingöz, İ. (2015). Türkiye Suriye İlişkilerinin Dönüşümü: Arap Baharı ve Hatay Faktörü, Yade Akademik, Ankara.
Civan, O., ve Gökalp, A. (2011). "Göçmen İşçi Kavramı ve Göçmen İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği". *Çalışma ve Toplum,* 1(28), 233-263.
Cleveland, L. W. ve Bunton. M.(2009). A History of The Modern Middle East (4. Baskı),Philadelphia, Westview Publications.
Çağ, G. ve Eker, S. (2013). Ortadoğu'da Baas Rejimleri: Suriye ve Irak. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*, 2(2).
Çetiner, G. (2011). Yalancı "Arap Baharı",[Erişim Tarihi: 18.02.2012, http://drcetiner.org/ekonomi/yalanci-Arap bahari. html php]
Çağlayan, S. (2006). "Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi",*Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç Ve Toplumsal Değişme, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık, 2011, Sayı:24
Çandar, C. (1984).*Ortadoğu Üzerine Aykırı Düşünceler,* İstanbul: Bir yayıncılık.
Çavuşoğlu, H., (2006). "Uluslararası Göç: Nedenleri, Tipleri, Türleri ve Göçmenler"*Folklor/Edebiyat,* Ankara, C.12, S. 48, 2006/4
Çelebi, Ö., Özçürümez , S., & Türkay, Ş.: 2011. Türkiye'de Mültecilere Yönelik Söylemler ve Söylemlerin Politikalara Etkisi. İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika (sf. 201-213). Ankara: BMMYK.
Çetintaş, H. ve Barışık, S. (2002). Küreselleşme ve Beyin Göçü, [Erişim Tarihi:23.04.2002, *http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=229*]
Dağdelen, G.(2011)."Türkiye'nin Görünmeyen Emekçileri: Yabancı Göçmenlerin Çalışma Hayatlarına Genel Bir Bakış" Çalışma Ortamı Dergisi Sayı: 117
Daşcıoğlu, K. (2007). Osmanlı'da Sürgün Osmanlı Devleti'nin Sürgün Siyaseti (XVIII. Yüzyıl),İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
Davison, Roderic, H. (1960), "Where is the Middle East?", [Erişim Tarihi: 19.05.2015, https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/1960-07-01/where-middle-east, *ForeignAffairs,* JulyIssue, 127]
Davutoğlu, A.(2009).*Stratejik Derinlik*, İstanbul: Küre yayınları.
De Tapia, Stephane.(2003). "New Patterns of Irregular Migration in Europe",

Seminar Report 12 and 13 November 2002, Council of Europe, Strazbourg
Deng, F. United Nations High Commissioner for Refugees. (n.d.). Guiding Principles on Internal Displacement. [Erişim Tarihi: 3 Ocak,2018. http://www.unhcr.org/protection/idps/43ce1cff2/guiding-principles-internal-displacement.html]
Deniz, O. (2009). *Uluslararası göçler ve Türkiye'ye yansıması*. İstanbul: Çantay Yayınları
Dinçer, O. B.,Coşkun,G.(2011). "Mayınlı arazide yürümenin adı: Suriye'de değişimi zorlamak" Usak. Ankara: Bkz. Nikolaos van Dam, *Suriye'de İktidar Mücadelesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
Dişbudak, C. (2004*) "Uluslararası Göç ve Türkiye"*, iktisat, işletme ve Finans. Bkz. Bayraklı, C.Dış Göçün Sosyo- Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği,Adnan MenderesÜniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı: Aydın.
Doğan, K. (2008). *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
Doğanay M.Z. ve A.F. Atun. (1994).Ortadoğu'nun Jeopolitik ve Jeostratejik Açıdan Değerlendirilmesi Körfez Harbi ve Alınan Dersler, Nurol matbaası ve Tusaş, Ankara.
Dönmez, C. (1997). XX. Yüzyıl Başlarında İngiltere'nin Ortadoğu Politikası ve Bunun Milli Mücadeleye Etkileri, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* Cilt:17, Sayı:1, Ankara.
Dursun, D.(1995).Ortadoğu Neresi, İstanbul: İnsan Yayınları.
Dursun, D.(2003).Sübjektif Bir Kavramın Anlam Çerçevesi ve Tarih, [Erişim Tarihi:05 Ağustos 2014, http://www.stradigma.com/turkce/kasim2003/makale_01.html]
Dünya Bankası, Word Development Indicators, (2012). [Erişim Tarihi: 21.01.2012, http://documents.worldbank.org/curated/en/449421468331173478/World-development-indicators]
Dünya Bankası, Word Development Indicators,2013
Dünya Bankası ,World Development Indicators,11.07.2016
Economic Dimension of Arab Revolts, *Euronews,*[Erişim Tarihi:21.02.21012, http://www.euronews.net/2011/12/03/economicdimension-of-arab-revolts-/]
EGM, (2001). *Dünyada ve Türkiye'de Yasadışı Göç*, Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar, Hudut, İltica Dairesi Başkanlığı.
Ekholm, K., ve Friedman, J.,(2003). "Eski Dünya Sistemlerinde 'Sermaye' Emperyalizmi ve Sömürü", *Dünya Sistemi*, Der. Frank, G. Gills, B.,Ankara İmge yayınları.
Ekinci, A. C. ve Laçiner, S. (2011). 11 Eylül Sonrası Ortadoğu, (Der.), Ankara. Usak Yayınları
Engel, L. B., (2004), The World In Motion: Short Essays On Migration And Gender, Geneva, International Organization For Migration (IOM).
Erbaş, H. (2009). Küreselleşme, Kapitalizm ve Toplumsal Dönüşümler, Ankara: Palme Yayıncılık
Erdoğan, A. (2011). Arap Baharı, Dünya Bülteni Araştırma Masası Yuvarlak Masa Toplantıları,(DÜBAM),[Erişim Tarih: 18.02.2012, http://www.dunyabulteni.net/file/2011/yuvarlakmasa-arap.pdf]
Erdönmez, H. (2010). Avrupa Devletlerinin Orta Doğu Politikası ile ABD'nin Büyük Orta Doğu Projesi. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
Erendil, M. (1992).Çağdaş Ortadoğu Olayları, Ankara: Genel Kurmay Başkanlığı Basımevi.

Ergün, M. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, [Erişim Tarihi: 29.04.2007, http://www.egitim.aku.edu.tr/yontem.htm]
Ersin, N. (2003). *Ortadoğu Savaşlarının Perde Arkası, İstanbul*: Gündem yayınları.
Evcioğlu, Kemal (2005). Amerika BirleĢik Devletlerinin Büyük Ortadoğu Projesi: Alfa-KAOS-Omega-Tapınak. İzmir: Umay Yayıları.
Fildiş, T, A.(2013). "Günümüzde Suriye'de Yaşanan Sorunların Tarihsel Arka Planına Kısa Bir Bakış", Ortadoğu Analiz.
FRONTEX Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi İçin Operasyonel İşbirliği Ajansıfrontex. europa.eu
Gegez, A.E. (2005).*Pazarlama Araştırmaları*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
Gelvin,J.L. (2008).The Modern Middle East, Second Edition, Oxford University Press, New York.
Gemalmaz, M. S. (2005). Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş, İstanbul: Legal Yayıncılık.
Gençler, A. (2003). "Büyüyen Yasadışı Göç Sorunu ve Türkiye", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimle Dergisi*, Sayı 11, Cilt 3, s. 175-176.
Gençler, A. (2004). "Avrupa Birliği'nin Göç Politikası", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* Prof. Dr. Turan Yazgan'a Armağan Özel Sayısı, sayı: 49.
Gençler, A., (2002). "Yabancı Kaçak İşçilik Gerçeği ve Türkiye Örneği", Tühis İş Hukuku ve Ghosh, B. (2000), "Towards a New International Regime for Orderly Movements of People", Bimal Ghosh(ed.), Managing Migration: Time for a New International Regime?, Oxford University Press: Oxford. OECD, http://caliban.sourceoecd.org/vl=18711637/cl=11/nw=1/rpsv/factbook/01-03-02.htm, (29.12.2014).
Ghanem, T. (2008). "When Forced Migrants Return 'Home': The Psychosocial Difficulties ReturneesEncounter in the Reintegration Process", RSC Working Paper No. 16., Refugee Studies Center,University of Oxford.
Ghosh, B. (1998). *Huddled masses and uncertain shores: insights into irregular migration*. The Hague: Martinus Nijhoff.
Gişi, İ.(2007). Giresun İlçesinde Yaşanan Göç Hareketlerinin Sosyo-Ekonomik Analizi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahraman Maraş Sütçü imam Üniversitesi.
Global Commission on International Migration, (2005). "Migration at Glance.
Report",www.gcim.org. (24.03.2015).
Göç İdaresi Gen. Müd.(2005). Türkiye Ulusal Eylem Planı,[Erişim Tarihi: 26.10.2016, http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani(2).pdf.]
Göç İdr. Gen. Müd.(2018).Göç İstatistikleri, [Erişim Tarihi: 15.03.2018, 2018 http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-istatistikleri_363_378]
Göçer, İ. Ç. S. (2015). Arap Baharı'nın Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve Türkiye'nin Dış Ticaret ve Turizm Gelirlerine Etkileri. *KAÜ İİBF Dergisi*, 6.10, 51-68.
Gökdere, A.Y. (1978). *Yabancı Ülkelere İşgücü Akımı ve Türk Ekonomisi Üzerine Etkileri,* Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları
Gözenç, S. (1999). Güneybatı Asya ''Ortadoğu'' Ülkeler Coğrafyası, Çantay İstanbul:Yayınları
Güçer, M.(2013)."Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler",*Usak* ve Diğerleri, *Raporları No*: 13-04, Bkz.Madde 13, 17,18, 22, 23. s.25.,27.Bkz. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu.

Güllü, İ., (2004). 'Türkiye'nin Jeopolitik Önemi Açısından Almanya'daki Türk Nüfusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım Değişen Dünyada Türkiye'nin Önemi' *Uludağ Üniversitesi I.Ulusal Genç Bilim adamları Sempozyumu*. Bursa: Uludağ

Gün, E.(2005). "Mülteci Mafyası 7 Milyar Dolar Kazanıyor!" *Aksiyon Dergisi*, 22 Ağustos 2005, [Erişim Tarihi:21.11.2015,:http://www.aksiyon.com.tr/kapak/multeci-mafyasi-7-milyar-dolar-kazaniyor513639, sayı:559]

Güner C, (2007), "İltica Konusunda Türkiye'nin Yol Haritası: Ulusal Eylem Plânı/ The Road- Map of Turkey About Refuge: The National Action Plan", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:56, Sayı:4.

Güriş, S., M. Astar, (2015). Bilimsel Araştırmalarda SPSS İle İstatistik,İstanbul:Der Yayınları.

Gürler, R. T. ve Özdemir, Ö. B. (2014). Işid: Irak'ta Yerli Suriye'de Yabancı. *Ortadoğu Analiz,* Retrievedfrom [Erişim Tarihi:2014 http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2014714_receptayyipgurleromerbehramozdemir.pdf]

Gürson, A. P.(2014). *Büyük Güçlerin Suriye Planı*. Ankara: Kripto Yayınları.

Güven, H. S. (1997) *Dış Göç ve isçi Yatırım Ortaklıkları,* Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme idaresi Enstitüsü Yayınları

Haber Türk, (2017). Türkiye'de Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı, [Erişim Tarihi: 05.04.2017, http://www.haberturk.com/gundem/haber/1427760-gecici-koruma_kapsamindaki-suriyelilerin-illere-gore-dagilimi]

Haddad, E.: (2008). The refugee in international society: Between sovereigns. Cambridge: Cambridge University Press.

Hadduri, M. (1996), Ortadoğu Politikasında Ordunun Rolü, T.Kara Mustafaoğlu (Çev.), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt:22, Sayı:1, Ankara.

Hathaway, J. C. (2005). The rights of refugees under international law. Cambridge: Cambridge Univ.Press.

Hayter, T. (2000). *Open Borders*, London: Pluto Press.

HEISLER, Barbara Smith (2000). "The Sociology of Immigration" *Migration Theory Talking Across Discipline,* Brettel and Hollifield (ed.). Newyork and London: Routledge.

Holborn, L. W. (1956). The International Refugee Organization: a specialized agency of theUnited Nations.London.

Hollıfıled, J. F. (2000). "The Politics of International Migration: How Can We "Bring the State Back In" Migration Theory Talking Across Discipline, Brettel and Hollifield (ed.). Newyork and London: Routledge.

Hourani, A. (2003). Arap Halkları Tarihi, (Çev. Yavuz Alogan), İstanbul: İletişim Yayınları

Hubel, H. (1995), Das Ende desKaltenKrieges im Orient. Die USA, dieSowjetunionunddie Konflikte in Afghanistan, am Golf und im Nahen Osten, 1979- 1991. München: Oldenbourg.

Hubel, H. , Markus, K. ve Lembke, O. (2000).PaxAmericanaimNahenOsten: Eine Studiezur Transformation regionaler Ordnungen. BadenBaden: Nomos.

Huntington, S,P. (2002).The Clash Of Civilizations And The Remaking Of World Order, The Free Press, London

Ihlamur-Öner, S. G.,& Öner, N. A. (2012). Küreselleşme çağında göç: Kavramlar, tartışmalar. Cağaloğlu, İstanbul: İletişim.

IOM, Glossary on Migration, International Migration Law Series No. 25, 2011.

<http://www.iom.int/who-is-a-migrant> [eriĢim:04.04.2017].
IOM (Uluslararası Göç Örgütü),(2013). *Göç Terimleri,* International Organisation for Migration. Uluslararası Göç Örgütü, *Göç Terimleri Sözlüğü*, Cenevre:
IOM (Uluslararası Göç Örgütü), (2016). [Erişim Tarihi: 21.03.2016,
http://www.iom.int/key-migration- terms#Asylum-Seeker].
İçduygu, A. (2004). "From Nation-building to Globalization: An Account of the Past and Present in Recent Urban Studies in Turkey", International Journal of Urban and Regional Research, S. 284, s. 941-947.
İçduygu, A. (2010). Türkiye'de uluslararası göçün siyasal arkaplanı: Küreselleşen dünyada ulus-devleti inşa etmek ve korumak. B. Pusch, & T. Wilkoszewski (eds) içinde, *Türkiye'ye uluslararası göç: Toplumsal koşullar-bireysel yaşamlar*. Çev: Özbatır Çomak, M , 17-40. İstanbul: Kitap Yayınevi.
İslamoğlu, A. H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayın Dağıtım.
Jacques, M. (2015). *Armed conflict and displacement: the protection of refugees and displaced persons under International humanitarian law*. Cambridge: Cambridge University Press.
Karaağaçlı, A. (2011) Arap Baharı'na Farklı Bakış, *Bilge Adamlar Stratejik Araştırma Merkezi,*[Erişim Tarihi: 19.02.2012, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=1067: arap-baharna-farklbak&catid=77:ortadogu-analizler&Itemid=150]
Karaağaçlı,A. (2012). İthal Modernitenin Arap Baharına Etkisi, *Bilge Adamlar Stratejik Araştırma Mer*.[Erişim Tarihi:22.02.2012, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=1997: thalmodernitenin-arap-baharna-etkisi&catid=77:ortadogu-analizler&Itemid=150]
Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
Karpat, K. H. (2013).Osmanlı'dan Günümüze Ortadoğu'da Millet, Milliyet, Milliyetçilik, (Çev. Recep Boztemur), İstanbul:Timaş Yayınları.
Kaya, A. (2001). Sicher in Kreuzberg Constructing Diasporas: Turkish Hip-Hop Youth in Berlin, Bilefeld: Transcript Verlag.
Kaya, H. (2003). *Göç Yolları ve Göçenlerin Sorunları*, Senfoni Yayınları, İstanbul.
KDK (Kamu Denetçiliği Kurumu),(2018).Türkiye'deki Suriyeliler, Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık. Bkz. I.TOKCAN ve Ç, ALP (2003), BMMYK Ankara Ofisi, Türkiye'deki İltica Sistemi.
Kaygalak, S.:(2009). Kentin mültecileri: Neoliberalizm koşullarında zorunlu göç ve kentleşme. Ankara: Dipnot. Kaçak göçmenlere karşı büyük savaş. 25 Mayıs 2010. *Hürriyet* [Ankara]. [Erişim Tarihi: 14 Ocak 2014, http://www.hurriyet.com.tr/ankara/14825716.asp]
KDK (Kamu Denetçiliği Kurumu),(2018).Türkiye'deki Suriyeliler, Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık. Bkz.[Erişim Tarihi:20/08/2017. http://www.unhcr.org/protection/basic/3b73b0d63/states-parties-1951-convention-its-1967-protocol.html]
KDK (Kamu Denetçiliği Kurumu),(2018).Türkiye'deki Suriyeliler, Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
KDK,(2018). Türkiye'deki Suriyeliler, Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık Bkz.Yusuf Adıgüzel. Göçmenlerin Kültürel Entegrasyonu. Esen Adem ve Duman Mehmet (Ed.) Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Önerileri (1.Baskı) içinde İstanbul, Ayran,2016.
KDK,(2018),http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/45516--Multecilerin-

Hukuki-Durumuna-DairSozlesme.pdf adresinden ulaşılabilir. E.T:15.06.2014
Keser, İ.(2011). "Göç ve Zor -Diyarbakır Örneğinde Göç ve Zorunlu Göç"- Ütopya Yayınevi.
Khouri, R. G., (2011), DropTheOrientalistTerm, ''Arab Spring'', *The Daily Star:* Lebanon,[ErişimTarihi:18.02.2012, http://www.dailystar.com.lb/Opinion/Columnist/2011/Aug-17/Drop-the-Orientalist-term-Arab-Spring.ashx#axzz1mhR03jGW] (18.02.2012)
Kılıç, E., Aktar, E., Erdoğmuş, Y., Ertosun, M., Akadır, K., Kaya, E. ve Hasar, H. (2012), Arap Dünyasında Entropi: Tunus, Mısır, Libya ve Suriye'de Halk Ayaklanmaları, Türkiye Uluslararası İlişkiler Çalışmaları-Yakın Doğu Araştırmalar Merkezi (TUĠÇ-YADAM), Rapor No:1.
Kılıç, T.(2014)."Siyasi, Ekonomik ve Kültürel Bağlamda Mültecilerin Türkiye'ye Etkisi". Nurettin Altundeğer M.Murat Aslan (Ed.) Türk Dış Politikasında Paradigma Değişimi ve Güncel Konular. *Dış Politika Akademisi*. Ankara: T.Özal Ünv. Yay.
Kılıçaslan, E. (2006). *Almanya'daki Türklerin Türk-Alman ilişkileri Açısından Önemi ve Türk Nüfusunun Etkinliginin Artırılmasına Yönelik Alınabilecek Tedbirler,* Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü: Ankara
Kibaroğlu, M. (2011), Arap Baharı ve Türkiye, *Adam Akademi*
Kocaoğlu, M.(1995).*Uluslararası İlişkiler Işığında Ortadoğu,* Ankara: Genelkurmay Basımevi
Kocasaban, D. (2018). Göç ve Göç Çeşitleri,[Erişim Tarihi: 05 Mart 2018, https://tarihnedio.com/goc-ve-goc-cesitleri/]
Kona, G. G. (2003). Yeni Ortadoğu ve Düşündürdükleri, *Görüş Dergisi,* No:54.
Kona, G. G. (2003). Ortadoğu-Orta Asya ve Kesişen Yollar, (Der.), İstanbul: IQ Kültür Sanat yayıncılık
Koser K., Walsh M., Black R. (1998*). Temporary Protection and the Assisted Return of Refugees from the European Union* International Journal of Refugee Law, Volume 10, Issue 3.
Köymen, O. (1999). "Bazı İçgöç Verileri", *75 Yılda Köylerden Şehirlere,* Oya BAYDAR (editör), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
Kuloğlu, A. (2010). Türkiye'nin Stratejik Yeraltı kaynaklarının Ulusal Güvenliğe Etkisi, *Ortadoğu Analiz,* Cilt:2, Sayı:15, Ankara.
Kutlay,M. ve Dinçer O. B. (2011). Arap Baharı, Türkiye-AB İşbirliğini Yeniden Ateşler Mi? *Analist Dergisi,* Ağustos 2011 Sayısı, [Erişim Tarihi: 19.02.2012, http://www.usakanalist.com/content/arap-baharturkiye-ab-birli-ini-yeniden-ate-ler-mi-87/]
Kutlu, E. (1992).*Uluslararası işgücü Hareketi Teorisi Çerçevesinde Türkiye'den AT'ye işgücü Göçünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkilerinin Analizi*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 656,
Levitan, R., Kaytaz, E., & Durukan, O.: (2009). Unwelcome Guests: The Detention of Refugees in Turkey's "Foreigners' Guesthouses". Refuge, *26*(1), S. 77-90.
Lewıs, Bernard.(2001).Tarihte Araplar, (Çev. Dursun Hakkı Yıldız), Ankara, Anka Yayınları
Lewis,B. (2010).*Faith And Power, Religionand Politics İn The Middle East,* Oxford University Press, New York, Foreword s.2
Lewis,B. (1964). Orta Şarkın Tarihi Hüviyeti, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XII.
LLOYD, C.: 2003. Anti-racism, racism and asylum-seekers in France. Patterns of Prejudice,37(3), 323-340. doi:10.1080/00313220307590

Loescher, G.: 1993. Beyond Charity: International Cooperation And The Global Refugee Crisis. New York: Oxford University Press.
Long, Katy.(2008).“State, Nationa, Citizen: Rethinking Repatriation” s. 12. Working Paper Series No. 48, Refugee Studies Center, University of Oxford, October,
Mansfield, P. (1980).The Middle East A Political And Economic Survey, Fifth Edition, Great Britain At The University Press, Oxford.
Martin, P.L., (2016). “GÖRÜŞ: Amerikan Gözüyle Avrupa’nın Göç Krizi”, *Göç Dergisi,* (çev. Deniz Eroğlu ve İbrahim Sirkeci), 2016/3 sayı 1.
Matara, B. (2007). “İç/Dış/Göç ve Kültür, Özetler” Kültür Araştırmaları Derneği ve Işık Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü IV. Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (15-17 Eylül 2007) İstanbul: Işık Üniversitesi Şile
Memiş, E. (1995).Ortadoğu Sorunları ve Türkiye,Konya: Mimoza Yayıncılık
Mercan, M. H. (2010). Beşar Esad Dönemi Suriye Dış Politikasında Süreklilik ve Değişim. *Akademik Orta Doğu.*
Mominkulov, C. (2012), Arap Dünyasında Yaşanan Olayların Temel Sebepleri ve Bölgeye Etkisi,*Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM),*[Erişim Tarihi: 21.02.2012, http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=3118]
Mueller, Karl P., et al. (2006), Striking First: PreemptiveandPreventive Attack in U.S. National Security Policy. [Erişim Tarihi:03.10.2017, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/ monographs/2006/RAND_MG403.pdf.
Mutluer, M. (2003). “Uluslararası Göçler ve Türkiye”, İstanbul: Çantay Kitabevi.
Mülteci.net, [Erişim Tarihi: 26.06.2014 http://www.mulkiyeteftis.gov.tr/ortak_icerik/mulkiyeteftis/multeciler.pdf.]
ne oldu.com,Arap Baharından Kanlı Bahara, [Erişim Tarihi: 26.06.2015, https://www.neoldu.com/arap-baharindan-kanli-bahara-2641h.htm]
Nedir org. Sosyal Bilgiler,Göç ve Göç Çeşitleri, http://goc-ve-goc-cesitleri.nedir.org/
“Guiding Principles on Internal Displacement” [Erişim Tarihi: 28 Nisan 2010, http://www.unhcr.org/refworld/ docid/3d4f95e11.html.,]
Neuman, W. L. (2009). *Toplumsal araştırma yöntemleri*. Cilt: I. Çeviren: Özge, S. İstanbul: Yayın odası Yayınları
OECD. (2001). SOPEMI-Trends in International Migration: Continuous Reporting System on Migration. *Annual Report* 2001 Ed. Paris: OECD.
Oğuzlu, T. (2011). Arap Baharı ve Yansımaları. *Ortadoğu Analiz, 3*.36, 8-16.
Ortadoğu haritası, Erişim Tarihi: 08 08 2017 http://yumurtaliekmek.com/ortadogu-haritasi/
Örnek. S.,Ateş. D. (2014). Bilgesam, Uluslararası Enerji ve Güvenlik ve kongresi Kocaeli Ünv.,23-24.09.2014.
Özcan, M.(2009). Ortadoğu’da Sınırlar ve Sorunlar, *Anlayış Dergisi,* Sayı:74, İstanbul
Özcan, M. (2005). *Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı*, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları.
Özdağ, Ü. (2012). *Küçük Ortadoğu Suriye*. Ankara: Kripto Yayınları.
Özdemir, Ç. (2016). Suriye’de İç Savaşın Nedenleri: Otokratik Yönetim mi, Bölgesel ve Küresel Güçler mi? . *Bilgi Dergisi*, 33.
Özdiker, C. (1999).*“Türkiye’nin Jeoekonomisi ve Ülkesel Pazarlama”,* Silahlı Kuvvetler Dergisi, Sayı 361, Ankara: Genelkurmay Ataşe Başkanlığı Yayınları.
Özey, R.(2004). Dünya Denkleminde Ortadoğu, İstanbul: Aktif yayınevi.

Özkarslı, F. (2014). Suriye'den Türkiye'ye Göç Ve Suriyelilerin Enformel İstihdamı (Mardin Örneği), Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
Özkarslı, F. (2014). Suriye'den Türkiye'ye Göç Ve Suriyelilerin Enformel İstihdamı (Mardin Örneği), Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
Özkoç, Ö. (2008). Suriye Baas Partisi: Kökenleri, Dönü Çümü, İzlediği İç ve Dış Politika (1943-1991). Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları.
Özyakışır, D. (2013). Göç, kuram ve bölgesel bir uygulama. Ankara: Nobel Yayıncılık.
Paksoy, S.,ve Alancıoğlu, E. (2013). Küreselleşmenin Sosyo-Politik Etkileri: Arap Baharı. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(46).
Pamir,N.(2008).“Cumhuriyet Enerji”.Sayı:2.Ankara: Bkz.”Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye ”TMMOB Enerji Kurultayı”, *21-22* Ekim 2007.
Pappe, I. (2011). Ortadoğu'yu Anlamak, Gül A.(Çev.), İstanbul: Ntv yayınları.
Parasız, İ., Bildirici, M. (2002) *Modern Emek Ekonomisi,* Bursa:Ezgi Kitabevi
Park, Robert E. (1914). “Racial Assimilation in Secondary Groups With Particular Reference To The Negro”, American Journal of Sociology (AJS), Vol. 19, No. 5 (Mar., 1914): pp. 606623
Parlak, S.(1997).Ortadoğu Vaat Edilmiş Topraklar, İstanbul: Bibliotek Yayınları
Parlar, S.(1997). Ortadoğu Vaadedilmiş Topraklar, İstanbul: Mephisto yayınları
Perruchoud, R.,& Redpath, J. (2011). *Glossary on migration*. Geneva: International Organization for Migration.
Petersen, W. (1978). “International Migration”, *Annual Review of Sociology*.
Pipes,D, (1990), *Greater Syria: The History of an Ambition,* Oxford University Press, New York
Polat, D. Ş. (2016). Arap Baharı ve Suriye Savaşı. (Editör: Hasret Çomak, Caner Sancaktar, Zafer Yıldırım). *Uluslararası Politikada Suriye Krizi*. İstanbul: Beta Yayınları, 137-156.
Portes, A. ve Kenneth L. W. (1980). “Immigrant Enclaves: An Analysis of Labor Market Experiences of Cubans in Miami”, American Journal of Sociology (AJS), Vol. 81, Number 2, 295-316.
Portes, A. ve William H. (2003). ”Assimilation and Transnationalism: Determinants of Transnational Political Action Among Contemporary Migrants”, American Journal of Sociology (AJS), Vol. 108, No. 6 (May 2003): pp. 1211–48.
Pozisyon değerlendirmesi, Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu Beş Yılın Hasadı, [Erişim Tarihi, 10.11.2017, http://www.jusoor.co/public/detail.%20/335/tr]
Ravensteın, Ernst, Georg, “TheLaws of Migration”, *Journal of the Royal Statistical Society,* Vol.52, No.2. s. 196-199.
RG, (1994). İltica ve Sığınmacı Yönetmeliği Tarihi: 30/11/1994 No:22127
RG, (2014). “Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma”, [Erişim Tarihi: 22.08.2017, http//www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1]
Robınson, J.,& Open University.: (2002). Development and displacement. Milton Keynes: Open University in association with Oxford University Press.
Sağlam, S.“Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme”,Türkiyat Araştırmaları,Sayı: 5.
Sağsen,İ. (2011), Arap Baharı Türk Dış Politikası ve Dış Algılaması, *Ortadoğu*

Analiz, Cilt:3,Sayı:31, http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/201183_13-inceleme.pdf] (18.02.2012),Ankara ss.58-59 ayrıca, Arap Baharının başlangıcı itibariyle 6 aylık kronolojisi için Bkz. Dünya bülteni haber merkezi, [Erişim Tarihi: 18.02.2012,

Salha, S. ve Evcioğlu,K. (2004). *Osegit'e Giden Yol,* Samir Salha (Ed.), Kocaeli Üniversitesi Yayınları, Kocaeli.

Salyer, L. E. (1995). *Laws Harsh as Tigers Chinese immigrants and the Shaping of Modern Immigration Law*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.

Samuel, J., (1998)., *Migratıon and Development*, Ottawa: John Samuel & Associates Inc.

Sander, O. (2002), Siyasi Tarih: 1918–1994, Ankara: İmge Kitapevi

http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=165110]

Sandıklı, A. Semin, A. ve Ünal.B. (2015). Irak ve Suriye'deki Gelişmelerin Türkiye'ye Etkileri. *Bilge Adamlar Strateji ve Araştırmalar Merkezi*

Sayın, Ö. (2001). "Gezegenimizin Küreselleşmesi", Sosyoloji Dergisi, Sayı:8–9, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Schleın, L. (2003) *Mültecilik Basvurusunda Çeçenler Birinci Sırada*, [Erişim Tarihi: 03.12.2003,http://www.voanews.com/turkish/Archive/a-2003-12-03-19-1.cfm

Schuster, L.:(2003). Common Sense or Racism? The Treatment of Asylum Seekers in Europe. Patterns of Prejudice, 37(3), 233-255.

Sever, H. ve Sever, M. (2013). "Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Yasadışı Göç ve iltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar", *Polis Bilimleri Dergisi,* Sayı 15 (2),

Seyidoğlu, H. (1996).*Uluslararası İktisat, Teori, Politika ve Uygulama*, Güzem Yayınları: İstanbul.

Şahin, Y.(2011).Uluslararası Politikada Ortadoğu (3. Baskı), Barış Kitapevi: Ankara.

Şahin, M. (2011).''1950-1960 Arap devrimleri ve 2011 Arap baharı benzerlikler ve farklılıkları'', *Mülkiye,* 2011, Cilt: 35.

Şahin, M, Z. (2014). " The "Rebirth" of a DeadOrganization? : Questioningthe Role of theArabLeauge in the "ArabUprisings" Process", *Perceptions,* Cilt: 19 / 2, 83-115.

Şahin, C. (2001). "Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme", Cilt 21, Sayı 2, Ankara: G.Ü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.

Şen, S. (2010).Ortadoğu'da İdeolojik Bunalım, İstanbul: Sis Yayıncılık

Şen, Y.(2013). Suriye'de Arap Baharı. Yasama dergisi,, *23,* 57-65.Retrieved October13.2013,from [Erişim Tarihi: 2013, http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2013/sayi23/54-79.pdf)

Şimşek,E. (2005).*Türkiye'nin Ortadoğu Politikası,*İstanbul: Kum Saati Yayınları

Şöhret, M. (2016). Suriye'nin Ekonomik Yapısı. (Editör: Hasret Çomak,Caner Sancaktar, Zafer Yıldırım). *Uluslararası Politikada Suriye Krizi*. İstanbul: Beta Yayınları.

T.C. Dışişleri Bakanlığı.(2017). Türkiye'de Düzensiz Göçmen, [Erişim Tarihi: 23.08.2017, http://mfa.gov.tr/turkiye_de-duzensiz-goc.tr.mfa.]

T.C. İç İşleri Bak, Göç İdaresi Genel Müd, Düzensiz Göç,Genel Bilgi, [Erişim Tarihi: 03.04.2015http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-bilgi_409_422_423_icerik]

T.C. İç İşleri Bak, Göç İdaresi Genel Müd, İçerik,toplu sığınma,

http://www.goc.gov.tr/icerik3/toplu-siginma--gecici-koruma_409_558_1094 E.T:14.06.2014
T.C. İç İşleri Bak, Göç İdaresi Genel Müd, İçerik ,Geçici Korumanın Unsurları, [Erişim Tarihi: 26.06.2014,
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-korumanin-unsurlari_409_558_1095_icerik]
T.C. İç İşleri Bak, Göç İdaresi Genel Müd,Genel Bilgi, [Erişim Tarihi: 15.06.2014, http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-bilgiler_409_422_423_icerik]
T.C. Kalkınma Bakanlığı, (2016). "Türkiye'deki Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Yönelik 2016-2018 Dönemini Kapsayan Birinci Aşama İhtiyaç Analizi. Ankara
T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü , (2017). (Erişim Tarihi:14.12.2017, http//www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713
T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, [Erişim Tarihi: 19.04.2018 http://www.goc.gov.tr/files/images/23-Yillara-gore-gecici-koruma- kapsamindaki-suriyeliler_19_04_2018.jpg]
Taş, R. (2012).Ekonomik Analiz, Orta Doğu RaporuAnkara: TurgutÖzal Ünv. Yayınları, Bkz.DTM ve EIU (2010).Bkz.Emin Salihi, [Erişim Tarihi:03.08.2010, :http://www.bilgesam.org/incele/1257/-turk-dis-politikasinin- eksen-genişlemesinde-korfez-sermayesinin-etkisi/#.VkMjnNLhBkg]
Taşlı, Ö.(1986).*OrtaDoğu'ya Süper Güçlerin Etkileri,* İstanbul: Fikir Yayınları
Tekeli, İ. (2008). *Göç ve ötesi*. Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
Tekeli, i.(1998). Türkiye'de İç Göç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Aşamasına Geldi, İstanbul Tarih Vakfı Yayını, İstanbul.
TiBi, B. (1989). Konfliktregion Naher Osten. Regionale Eigendynamikund Großmachtinteressen. 1. Basım. München: C.H.Beck.
Toksöz, G., (2006), *Uluslararası Emek Göçü*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
Toksöz, G.,Erdoğdu, S., Kaşka S.(2012). "Türkiye'de Düzensiz Emek Göçü ve Göçmenlerin İşgücü Piyasalarındaki Durumları" International Organization for Migration (IOM),
Toraman, İ. (2015). *Arap Baharı ve Suriye*. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi. Yalova.
Uğuz, S., Bilgen, Yerlikaya, E. E. ve Evlice, Y.E. (2004). "Göç ve Göçün Ruhsal Sonuçları", *Ç.Ü. Arsiv Kaynak Tarama Dergisi,* c:13.
Uluğbay, H.(2003). *İmparatorluktan Cumhuriyet'e Petropolitik*. Ankara: Basın Yayın
Unat, A.,N. (2002). *Konuk işçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
UNHCR BM Mülteciler Yüksek Komiserligi (23.10.2005) *Mülteci Kimdir (Sıkça Sorulan Sorular),* http://www.unhcr.org.tr/multecikimdir.asp
Uslu, N. (2010). "Türkiye'nin Yeni Ortadoğu Yaklaşımı", Bilig Dergisi, Ankara.
Uslu, S., Cassına, G. (1999).*Türkiye'den Avrupa'ya Göç (Turkish Migration to Europe),* Ankara: HAK-İŞ Egitim Yayınları
Usluoğlu, T. (2012). Emperyalizmin Suriye Projesi, Türkiye'nin Rolü ve Bir Onur Savaşının Gerçekleri İçerisindeki Suriye Direnişi, Samandağ Kent Günlüğü İnternet Gazetesi.
Usul, A, R. (2011). Arap Halk Hareketleri, Bölgede Demokratikleşme İmkânları, Libya ve Türkiye'nin Tutumu, *Global Political Trends Center, Publications No.23 PolicyBrief,*[Erişim: 21.12.2011,

http://www.gpotcenter.org/dosyalar/PB23_2011_Arap Halk Hareketleri_Ali Resul Usul.pdf],İstanbul.
UTSAM (Terörizm ve Sınıraşan Suçlar Araştırma Merkezi).2012 Küresel Göç Ve Fırsatçıları: Türkiye'de Yasadışı Göçmenler Ve Göçmen Kaçakçıları. [Erişim Tarihi:10 Ocak 2014, Http://Utsam.Org/Icerikdetay.Aspx? Pid=383&Cid=0&Lang=Tr]
Ünder, S. (1972). "Nüfus Bilimi Sözlüğü", Mars Matbaası, İstanbul. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tümertekin, E.(1968). *Türkiye'de İç Göçler*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
Wallerstein, I. (2003). "Dünya-Sistemleri Kavramına Karşı Dünya-Sistemi Kavramı: Bir Eleştiri", Dünya Sistemi, Der. Frank, G. Gills, Ankara: B. İmge yayınları, [Erişim Tarihi: 28 Nisan 2010,http://www.un.org.tr/v3/vp/ana-sayfa.php] "UNHCR United Nations High Commissioner for Refugees Sık Sorulan sorular" Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler
Wallerstein, I, (2004). ABD, Zayıflık ve Egemenlik Mücadelesi, *Cosmo Politik Dergisi*, Sayı: 7, İstanbul: Adonis Yayıncılık.
Wallerstein, I. (2011). *Dünya Sistemleri Analizi Bir Giriş*, (çev. Ender Abadoğlu, ve Nuri Ersoy), İstanbul: Bgst Yayınları.http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/arab_human_developmentreport2009.html]
World Bank Report, (2001), Syrian Arab Republic Irrigation Sector Report, Report No:22602-SYR,August,
http://data.worldbank.org/region/ARB (19.06.2012)
Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık: Ankara.
Yalçınkaya, N. ve Yalçınkaya, H. (2017). Arap Baharı'nın Türkiye- Suriye Üzerine Sosyo-Ekonomik Yansımaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
Yazgan P., Eroğlu U., D. , Sirkeci, Ġ. (2015)."Syrian Crisis And Migration", *Migration Letters*, Eylül 2015, Cilt 12, No:3
Yazıcı, N.(2012).*SuriyeSiyasi Tarihi*. [Erişim Tarihi:16.10.2017, http://www.21yyte.org/tr/arastirma/suriye/2012/05/29/6619/suriye-siyasi-tarihi]
Yıldırım, D.(2010). Kırıkkale ve Göç, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
Yılmaz, T.(2004). Uluslararası Politikada Ortadoğu, Ankara: Akçağ yayınları
Yılmaz N. (2007). *5543 Sayılı İskân Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması.* TBB Dergisi, Sayı 68, s. 241-264
Yılmaz, A. (2003). Edirne'den Gelişmiş Ülkelere Gitme Teşebbüsünde Bulunan Transit Göçmenler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Antropoloji Bölümü.
Yinanç, R.,& Şahin, C. (1992). *Iraklı sığınmacılar ve Türkiye: 1988-1991*. Ankara: Tanmak yayınları.
Yumurtalı Ekmek com.Ortadoğu haritası, Erişim Tarihi: 08 08 2017 http://yumurtaliekmek.com/ortadogu-haritasi/
Yüce, Y. (2003). "The Challenge of Becoming an Immigration Country, The Case of Germany in The Light of The New Legal Draft On Immigration", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi veKamu Yönetimi Bölümü.
Yüksel,O.(2013).Arap BaharıveSosyalMedya. [Erişim Tarihi: 14.10.2017.

http://politikakademi.org/2013/07/ arap-bahari-ve-sosyal-medya/]
Yükselen, C. (2003). *Pazarlama Araştırmaları* (gözden geçirilmiş baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
Zehir, C. (2004). Son Gelişmeler Işığında Ortadoğu'da Su Meseleleri, *Milletlerarası Ortadoğu: Kaos mu? Düzen mi? Konferansı Bildiriler Kitabı,* İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları.
Zeytinli, M. (2012). Zorunlu Göçler ve Türkiye'de Dersim 1938 Örneği Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul. Bkz: Michael M. Cernea, *"Disaster-related Refugee Flows",* Antropological Approaches te Resettlement; Policy, Practice and Theory, ed. Michael M. Cernea & Scott E. Guggenheim,Westview Press, Boulder–Oxford 1993.
Zolberg, AristideRemembering, "International Migrations in Political Perspective", *Global Trends in Migration: Theory and Research o n International Population Movements,* Der. Krtiz, M. M. Keely, C. B. Tomasi, S. M. Center for Migration Studies, N.Y.,1983.

EKLER

EK-1: Türkiye'deki Geçici Barınma Merkezleri

T.C.
BAŞBAKANLIK
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı 22.11.2017

GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ

ÜLKEMİZDEKİ TOPLAM SURİYELİ SAYISI *				**3320814**
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ TOPLAM MEVCUDU				**235299**
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDE BULUNAN SURİYELİ SAYISI				**228346**
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDE BULUNAN IRAKLI SAYISI				**6.953**
İL	**GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ**	**BARINMA TİPİ**	**GBM MEVCUDU**	**TOPLAM MEVCUT**
HATAY	Altınözü Konteynerkenti	2056 konteyner	8296 Suriyeli	**17.850**
	Yayladağı Konteynerkenti	776 konteyner 32 betonarme bölme	3677 Suriyeli	
	Apaydın Konteynerkenti	1181 konteyner	5048 Suriyeli	
	Güveççi Çadırkenti	824 çadır	829 Suriyeli	
GAZİANTEP	İslahiye Çadırkenti	1562 çadır	6240 Suriyeli	**24.543**
	Karkamış Çadırkenti	1632 çadır	5467 Suriyeli	
	Nizip 1 Çadırkenti	1873 çadır	8961 Suriyeli	
	Nizip 2 Konteynerkenti	908 konteyner	3875 Suriyeli	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	5032 çadır	19948 Suriyeli	**79.576**
	Akçakale Çadırkenti	6245 çadır	24493 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2070konteyner	11341 Suriyeli	
	Suruç Çadırkenti	7094 çadır	23794 Suriyeli	
KİLİS	Öncüpınar Konteynerkenti	3253 konteyner	12220 Suriyeli	**26.732**
	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	3592 konteyner	14512 Suriyeli	
MARDİN	Midyat Çadırkenti	1335 çadır	2528 Suriyeli 1614 Iraklı	**4.142**
KAHRAMANMARAŞ	Merkez Konteynerkenti	5006 konteyner	17374 Suriyeli 5339 Iraklı	**22.713**
OSMANİYE	Cevdetiye Konteynerkenti	3358 konteyner	14191 Suriyeli	**15.065**
	Düziçi Konteynerkenti	750 konteyner	874 Suriyeli	
ADIYAMAN	Merkez Çadırkenti	2305 çadır	8965 Suriyeli	**8.965**
ADANA	Sarıçam Konteynerkenti	6136 konteyner	26180 Suriyeli	**26.180**
MALATYA	Beydağı Konteynerkenti	1977 konteyner	9533 Suriyeli	**9.533**
TOPLAM	**27.934 çadır ve betonarme bölme (102.839 kişi, %43,7)** **31.063 konteyner (132.460 kişi, %56,3)** **58.997 toplam**		**Suriyeli** **Iraklı** **Toplam**	**228.346** **6.953** **235.299**

EK-2: Türkiye'deki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İL SIRA	ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİNDAĞILIMI 19.04.2018 (ALFABETİK)								
	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
	TOPLAM	3.584.179	80.810.525	4,44%		TOPLAM	3.584.179	80.810.525	4,44%
1	ADANA	195.430	2.216.475	8,82%	42	KAHRAMANMARAŞ	100.259	1.127.623	8,89%
2	ADIYAMAN	29.482	615.076	4,79%	43	KARABÜK	744	244.453	0,30%
3	AFYONKARAHİSAR	6.005	715.693	0,84%	44	KARAMAN	694	246.672	0,28%
4	AĞRI	1.125	536.285	0,21%	45	KARS	225	287.654	0,08%
5	AKSARAY	2.617	402.404	0,65%	46	KASTAMONU	1.371	372.373	0,37%
6	AMASYA	576	329.888	0,17%	47	KAYSERİ	73.822	1.376.722	5,36%
7	ANKARA	97.352	5.445.026	1,79%	48	KIRIKKALE	1.269	278.749	0,46%
8	ANTALYA	818	2.364.396	0,03%	49	KIRKLARELİ	2.397	356.050	0,67%
9	ARDAHAN	153	97.096	0,16%	50	KIRŞEHİR	1.243	234.529	0,53%
10	ARTVİN	60	166.143	0,04%	51	KİLİS	130.316	136.319	95,60%
11	AYDIN	11.059	1.080.839	1,02%	52	KOCAELİ	51.941	1.883.270	2,76%
12	BALIKESİR	4.257	1.204.824	0,35%	53	KONYA	105.633	2.180.149	4,85%
13	BARTIN	78	193.577	0,04%	54	KÜTAHYA	768	572.256	0,13%
14	BATMAN	21.160	585.252	3,62%	55	MALATYA	30.104	786.676	3,83%
15	BAYBURT	42	80.417	0,05%	56	MANİSA	11.501	1.413.041	0,81%
16	BİLECİK	666	221.693	0,30%	57	MARDİN	92.719	809.719	11,45%
17	BİNGÖL	954	273.354	0,35%	58	MERSİN	207.318	1.793.931	11,56%
18	BİTLİS	921	341.474	0,27%	59	MUĞLA	13.287	938.751	1,42%
19	BOLU	2.047	303.184	0,68%	60	MUŞ	1.362	404.544	0,34%
20	BURDUR	8.563	264.779	3,23%	61	NEVŞEHİR	8.696	292.365	2,97%
21	BURSA	145.197	2.936.803	4,94%	62	NİĞDE	4.866	352.727	1,38%
22	ÇANAKKALE	4.873	530.417	0,92%	63	ORDU	825	742.341	0,11%
23	ÇANKIRI	517	186.074	0,28%	64	OSMANİYE	54.464	527.724	10,32%
24	ÇORUM	2.754	528.422	0,52%	65	RİZE	912	331.041	0,28%
25	DENİZLİ	11.702	1.018.735	1,15%	66	SAKARYA	13.410	990.214	1,35%
26	DİYARBAKIR	32.767	1.699.901	1,93%	67	SAMSUN	5.838	1.312.990	0,44%
27	DÜZCE	1.318	377.610	0,35%	68	SİİRT	4.485	324.394	1,38%
28	EDİRNE	6.522	406.855	1,60%	69	SİNOP	118	207.427	0,06%
29	ELAZIĞ	11.109	583.671	1,90%	70	SİVAS	4.340	621.301	0,70%
30	ERZİNCAN	169	231.511	0,07%	71	ŞANLIURFA	476.745	1.985.753	24,01%
31	ERZURUM	1.026	760.476	0,13%	72	ŞIRNAK	14.825	503.236	2,95%
32	ESKİŞEHİR	4.094	860.620	0,48%	73	TEKİRDAĞ	10.097	1.005.463	1,00%
33	GAZİANTEP	381.216	2.005.515	19,01%	74	TOKAT	1.090	602.086	0,18%
34	GİRESUN	175	437.393	0,04%	75	TRABZON	3.027	786.326	0,38%
35	GÜMÜŞHANE	92	170.173	0,05%	76	TUNCELİ	90	82.498	0,11%
36	HAKKARİ	8.254	275.761	2,99%	77	UŞAK	2.449	364.971	0,67%
37	HATAY	442.913	1.575.226	28,12%	78	VAN	2.899	1.106.891	0,26%
38	IĞDIR	134	194.775	0,07%	79	YALOVA	3.831	251.203	1,53%
39	ISPARTA	7.178	433.830	1,65%	80	YOZGAT	4.472	418.650	1,07%
40	İSTANBUL	557.573	15.029.231	3,71%	81	ZONGULDAK	468	596.892	0,08%
41	İZMİR	136.311	4.279.677	3,19%					

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

EK-3: Osmaniye İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü

T.C.
OSMANİYE VALİLİĞİ
İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü

Sayı : 49401115-806.01.03-E.69872 08.05.2017
Konu : Tez Çalışması

Sayın Sedat SEYHAN

Osmaniye Konaklama Tesisi'nde tez çalışması yapma talebiniz hakkında Başkanlığımızdan görüş istenmiş olup; Suriyelilere yönelik hizmetlerin aksamaması ve güvenlik gerekçeleri nedeniyle talebiniz uygun değerlendirilmemiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Serhat BULUT
İl Afet ve Acil Durum Müdürü

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanununun 5.maddesi gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak Doğrulama Kodu : YDPQSLPKMYCUBOYSNWJR Evrak Takip Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/afad-ebys
Esenevler Mah. İstasyon Karşısı Ray Sokak No:1 Osmaniye
Telefon No: (328) 826 20 01 Belge Geçer No: (328) 826 20 03
İnternet Adresi: osmaniye.afad.gov.tr E-posta: osmaniyemdr@afad.gov.tr
Bilgi için:Caner GÜL
Enformasyon Memuru

EK-4: Başbakanlık Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

27.03.2017

T.C.
BAŞBAKANLIK AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞINA

ANKARA

Konu Hk. Geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerin Osmaniye ve konaklama tesisindeki durumları.

Ankara Yıldırım Beyazıt Ünv. Yüksek Lisans tez dönemi öğrencisiyim. Tez danışmanım Doç.Dr. Murat ÖNDER hocamın gözetiminde Suriye'deki iç karışıklığı sonrası Türkiye'deki Suriyelilerin Durumu ve Osmaniye konaklama tesisi kamp örneği hakkında çalışma yapmak istiyorum.
ÇALIŞMA HK.
1-Osmaniye İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü idaresinde bulunan kamp ve kamp dışı olan verilerin temin edilmesi kapsamında çalışmama izin verilmesine.
A-Suriyelilerin geldikleri kentler
B- Suriyelilerin Demografik Özellikleri
C-Suriyelilerin Konut Koşulları
D-Sağlık Sorunları
E-Hamile Kadınlar
F-Osmaniye'deki İnsanlarla ilişkileri
2-Kamp içerisinde aşağıda bulunan maddeler kapsamında sığınmacılarla anket, mülakat, söyleşi gibi saha araştırmalarına izin verilmesi.
Konaklama Tesisleri Konu Başlıkları:
A- Suriyelilerin Suriye'den Ayrılma Koşulları
B-Suriye'de ve Kampta Hane Halkı Geliri ve Çalışma Durumu
C-Suriye'deki İç Savaş'ın, Suriyelilerin Yaşamları ve Mal Varlıkları Üzerine Etkileri
D-Sağlık Sorunları
E-Kamp Yaşamları
F-Gelecek planları
Yukarıda bulunan çalışma maddeleri hakkında izin verilmesini arz ederim.

Adres : Kurtuluş Mah.7015 Sok. No: 2 OSMANİYE Sedat SEYHAN
Cep : 0 539 841 47 13 YıldırımBeyazıt
Okul No : D1000001649Ünv. Siyaset Bil.ve
Ulus.İlş.Böl.Öğrencisi.

Not: Öğrenci Belgem Ek'te Yer almaktadır.

EK-5: Osmaniye İl Göç İdaresi

Evrak Nor 11601

VALİLİK MAKAMINA

13.03.2017

İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

OSMANİYE

Konu Hk. Geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerin Osmaniye ve konaklama tesisindeki durumları.

Ankara Yıldırım Beyazıt Ünv. Yüksek Lisans tez dönemi öğrencisiyim. Tez danışmanım Doç.Dr. Murat ÖNDER hocamın gözetiminde Suriye'deki iç karışıklığı sonrası Türkiye'deki Suriyelilerin Durumu ve Osmaniye konaklama tesisi kamp örneği hakkında çalışma yapmak istiyorum.

ÇALIŞMA HK.

1-Osmaniye İl göç idaresinde bulunan kamp ve kamp dışı olan verilerin temin edilmesi kapsamında çalışmama izin verilmesine.

A-Suriyelilerin geldikleri kentler
B- Suriyelilerin Demografik Özellikleri
C-Suriyelilerin Konut Koşulları
D-Sağlık Sorunları
E-Hamile Kadınlar
F-Osmaniye'deki İnsanlarla ilişkileri

2-Kamp içerisinde aşağıda bulunan maddeler kapsamında sığınmacılarla anket, mülakat, söyleşi gibi saha araştırmalarına izin verilmesi.

Konaklama Tesisleri Konu Başlıkları:

A- Suriyelilerin Suriye'den Ayrılma Koşulları
B-Suriye'de ve Kampta Hane Halkı Geliri ve Çalışma Durumu
C-Suriye'deki İç Savaş'ın. Suriyelilerin Yaşamları ve Mal Varlıkları Üzerine Etkileri
D-Sağlık Sorunları
E-Kamp Yaşamları
F-Gelecek planları

Yukarıda bulunan çalışma maddeleri hakkında izin verilmesini arz ederim.

Adres : Kurtuluş Mah.7015 Sok. No: 2 OSMANİYE
Cep : 0 539 841 47 13
Okul No : D1000001649

Sedat SEYHAN
Yıldırım Beyazıt Ünv.
Siyaset Bil.ve Ulus.
İlş.Böl.Öğrencisi

İl Göç İdaresi Müd.
17/03/2017
Vali

EK-6: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Sayı : 62103649-604.02.02-E.15174 29/03/2017
Konu : Sedat SEYHAN' ın Araştırma İzni Dilekçesi Hk.

OSMANİYE VALİLİĞİNE
(İl Göç İdaresi Müdürlüğü)

İlgi : 21.03.2017 tarihli ve 62981021-000/3949 sayılı yazınız

İlgi yazı ile Sn. Sedat SEYHAN'ın "Suriye'deki iç karışıklık sonra Türkiye'deki Suriyelilerin durumu ve Osmaniye Konaklama Tesisi kamp örneği" hakkında çalışma yapmak istediği belirtilmiştir. Söz konusu talep 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 94 üncü maddesi ile 2014/6883 karar sayılı Geçici Koruma Yönetmeliğinin 51 inci maddesinde belirtilen gizlilik ilkesine gerekli hassasiyetin gösterilmesi ve elde edilecek verilerin çalışma dışında kullanılmaması, üçüncü kişilerle paylaşılmaması, dahası çalışmaya konu kişilerden ve/veya aile üyelerinden ad, soyad, telefon, adres bilgilerinin istenmemesi ve çalışma esnasında ses ya da video kaydının alınmaması koşullarına gerekli hassasiyetin gösterilmesi doğrultusunda Genel Müdürlüğümüzce olumlu mütalaa edilmiştir.

Fakat Osmaniye konaklama tesisinin koordinasyonu Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca yürütülmektedir. Bu sebeple kampta gerçekleştirilecek faaliyetler için ilgili Başkanlıktan izin alınması gerekmektedir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Salih BIÇAK
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama adresine girerek (vALjHv-sCNZxv-3FuDyN-vTlGzQ-gQEv8IR3) kodunu yazınız.

Lalegül Çamlıca Mahallesi 122.sk. No: 4, 06370 Yenimahalle/ Ankara
Telefon No: (312)422 05 00 Faks No: (312)422 09 00
e-Posta: gocpolitikalari@goc.gov.tr İnternet Adresi: https://www.goc.gov.tr

Adem ALİBEKİROĞLU
İl Göç U...

T.C. OSMANİYE VALİLİĞİ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ 1923

Bilgi için: Gizem GÖZALICI
Uzman Yardımcısı
Telefon No:0312 422 07 55

EK-7: Saha Anket Türkçe Metni

SURİYELİ MİSAFİRLERİN OSMANİYE'DEKİ DURUMLARIYLA İLGİLİ ANKET

Anket No:

Sayın Katılımcı;

Türkiye'de bulunan geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerin durumlarını konu alan araştırmada sizlerin daha iyi hizmet görebilmesi, yaşamsal olarak eksikliklerinizi ortaya çıkartılması ve Türkiye'nin bazı İç ve Dış meselelerinin sizlerin görüşleri ele alınarak akademik açıdan bir çalışma yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma sonraki çalışmalarda da yol gösterici olması açısından aşağıda verilen soruların sizler tarafından yanıtlanması büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte bizim için en değerli verileri sizlerin düşünceleri oluşturmaktadır. Anketimize göstermiş olduğunuz ilgi ve alakadan dolayı teşekkür ederiz.

Genel Bilgiler:

1-Cinsiyetiniz: (1) Kadın (2) Erkek

2-Yaşınız:

3-Anadiliniz:

4-Medeni Durumunuz?

(1) Evli (2) Bekar (3) Eşi Ölmüş (4) Boşanmış

5-Eğitim Durumunuz:

(1) Okuryazar değil (2) Okuryazar (3) İlkokul (4) Ortaokul
(5) Lise (6) Yüksek Okul (7) Üniversite (8) Yüksek Lisans
(9) Doktora (10) Doktora sonrası

6-Mesleğiniz:

(1) Hukukçu	(2) Döşemeci	(3) Ordu Çalışanı	(4) Ofis Çalışanı
(5) Yazar- Sanatçı	(6) Devlet Memuru	(7) STK Çalışanı	(8) İşçi
(9) Mim.-Müh-Müt.	(10) Tarım ve Hayvan	(11) Oparatör	(12) Meslek Yok
(13) Sağlık Çalışanı	(14) Öğretmen	(15) Doktor	(16) Eczacı
(17) Finanscı	(18) Polis	(19) Gemici	(20) Esnaf
(21) Pilot	(22) Veteriner	(23) Gazeteci	(24) Araba Tamir
(25) Bilgisayar Tam	(26) Kaportacı	(27) Kasap	(28) Şoför
(29) Fırıncı	(30) Pasteneci	(31) Marangoz	(32) Terzi
(33) Kuaför	(34) Matbaacılık	(35) İnşaat	(36) Tornacı
(37) Diğer	(38) Antrenör	(39) Tekstil	(40) El Sanatları
(41) Demir- Doğrama	(42) PVC	(43) Mermerci	(44) Balıkçı
(45) Sarraf	(46) Camcı	(47) Oto Döşemeci	(48) Aşçı
(49) Otobüs-Kamyon-Tır Tamircisi			

7-Suriye'den Ne Zaman Geldiniz ?

(1) 2011 (2) 2012 (3) 2013 (4) 2014 (5) 2015 (6) 2016 (7) 2017

8-Suriye'den Hangi Şehirden Geldiniz?

(1) Halep (2) Şam (3) Hama (4) Lazkiye (5) Humus
(6) İdlip (7) Rakka (8) Hasiçi (9) Kamışlı (10) Dera
(11) Kuneytire (12) Ayn El Arab (13) Tartus (14) Palmira (15) Süveyda
(16) Elbu Kemal (17) Deyr ez-zor (18) Afrin (19) Serakaniye (20) TelHamis
(21) Azez (22) Rif Şam

9-Yabancı Dil Durumunuz ve Seviyeniz ?

		Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok Zayıf
1	Türkçe	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	İngilizce	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Fransızca	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Rusça	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Ermenice	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Yunanca	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Almanca	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Çince	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Farsça	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

10-Suriye'den Ayrılma Nedeniniz ?

(1) Güvenlik Nedenleri (2) Siyasi Nedenler (3) Ekonomik Nedenler
(4) Sağlık Nedenleri (5) Diğer Nedenler …

11-Türkiye'ye Nasıl Giriş Yaptınız.?

(1) Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla
(2) Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz
(3) Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla
(4) Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz

12-Türkiye'yi Seçme Nedeniniz?

(1) Ulaşım Kolaylığı (2) Dini Sebepler Yüzünden (3) Güvendiğim İçin
(4) Şartların Daha İyi Olması Sebebiyle (5) Diğer …

13- Suriye'ye Giriş-Çıkış Yapıyormusunuz, Evet veya Hayır ise Neden ?

(1) Evet (2) Hayır

Evet İse:

(1) Ticari Nedenler Yüzünden (2) Suriye'de Kalan Ev-Mal-Mülk Kontrolü İçin
(3) Suriye'deki Yakınlarımı Ziyaret Etmek İçin (4) Diğer Nedenler

Hayır İse :

(1) Kalacak Yerim Yok (2) Ziyaret Edeceğim Kimse Yok (3) Suriye'de Mal Mülk Yok
(4) Geldiğim Bölge Güvenlikli Değil (5) Diğer Nedenler

14- İzin ve Kayıt Durumunuz ?

(1) AFAD Kaydı (2) İkamet İzni (3) Kamp Kaydı (4) Kaydı Yok (5) Göç İdaresi Kaydı

15-Suriye'de iken Hanehalkı Geliriniz? (Dolar Olarak) :……..

16-Osmaniye'de Hanehalkı Geliriniz? (Dolar Olarak) :……..

17-Osmaniye'de Son Üç Ay Çalışma Durumunuz?
(1) Çalışıyorum (2) Çalışmıyorum

18-Suriye'deki Evlerinizin Durumu?
(1) Tamamen Hasarlı/ Yıkık (2) Çok Hasarlı (3) Az Hasarlı
(4) Hasarsız (5) Bilmiyorum

19-Suriye'deki Yakınlarınızla Nasıl Haberleşiyorsunuz?
(1) Mobil Telefon (2) Sabit Telefon (3) İnternet (4) Mektup (5) Diğer Yollarla

20-Suriye'deki Yakınlarınızla Ne Sıklıkla Görüşebiliyorsunuz?
(1) Günde Bir Kez (2) Haftada Bir kez/Birkaç kez
(3) Ayda Bir / Birkaç Kez (4) Daha Seyrek (5) Görüşemiyorum

21-Suriye'deki Gelişmeler Hakkında Hangi Kaynaklardan Bilgi Alıyorsunuz?
(1) Gazete (2) Radyo (3) İnternet
(4) Televizyon (5) Eş-Dost Sohbeti (6) Bilgi Alamıyorum

22-Suriye'deki İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri Var Mı?
(1) Aile Bireylerinden Ölen (2) Aile Bireylerinden Yaralanan
(3) Hem Ölen Hem Yaralanan (4) Ölen ve Yaralanan Yok

23-Suriye'de Yaşadığınız Aile Bireyleri Yanınızda Mı?
(1) Yanımızda (2) Yanımızda Değil

Yanınızda Değil ise Durumları Nedir:
(1) Mallarımıza Göz Kulak Olmak İçin Orada Kaldı (2) Başka Yere Gitti
(3) Hastalık-Yaşlılık-Engellilik Nedeniyle Orada Kaldılar(4) Öldü
(5) Başka Nedenlerle Orada Kaldılar (6) Kayıp/ Bilmiyorum
(7) Savaşmak İçin Orada Kaldılar

24-Osmaniye'de Yaşadığınız Mesken Tipi?
(1) Apartman Dairesi (2) Müstakil Ev (3) Kamu Binası
(4) Geçici Barınak/Plastik (5) Sokakta/Açık Alanda (6) Çadır

25-Osmaniye'de Oturduğunuz Konutlarda Kaç Aile Yaşıyor?
(1) 1 Aile (2) 2 Aile (3) 3 Aile (4) 4 veya Daha Fazla Aile

26-Osmaniye'de Oturduğunuz Konutlarda Kaç Kişi Yaşıyor?
(1) 2 (2) 3 (3) 4 (4) 5 (5) 6 (6) 7 (7) 8 (8) 9 (9) 10
(10) 11 (11) 12 (12) 13 (13) 14 (14) 15 (15) 16 (16) 17 (17) 18 (18) 19

27-Osmaniye'de Oturduğunuz Konutları Başkaları ile Paylaşıyormusunuz?

(1) Yalnızca Ailem (2) Ev Sahibi İle Paylaşıyorum

(3) Başka Misafirlerle Paylaşıyorum (4) Ev Sahibi ve Başka Misafirlerle Paylaşıyorum

28-Kaldığınız Konutları Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

	Tamamen Uygun	Uygun	Tarafsızım	Biraz Uygun	Biraz Uygunsuz	Uygunsuz	Kesinlikle Uygunsuz
Konut Büyüklüğü	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Konut Rahatlığı	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Konut Güvenliği	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Konutun İklime Uygunluğu	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

29-Kaldığınız Konuttaki İhtiyaçların Yeterlilik Durumu?

	Çok Yeterli	Yeterli	Biraz Yeterli	Biraz Yetersiz	Yetersiz	Çok Yetersiz
Uyku Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Yakıt	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Gıda Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Mutfak Araç- Gereçleri	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
İbadet Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Giyim Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

30-Kaldığınız Konutta Isınmak İçin Kullandığınız Yakacak Türü Nedir?

(1) Evde Isıtıcı Yok (2) Odun (3) Elektrik (4) Kömür (5) Gaz (6) Diğer

31-Hanede Su ve Temizlik Malzemelerine Erişim?

	Çok Kolay	Kolay	Orta Zorlukta	Zor	Çok Zor
İçme Suyu	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Kullanma Suyu(Bulaşık, Banyo vb.)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Sabun	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Temizlik Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Çocuk Bezi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Kadınlara Yönelik İhtiyaçlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

32-Sağlık Hizmetlerinden Faydalanıyormusunuz?
(1) Evet (2) Hayır

Evet ise, Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Durumunuz:
(1) Çok Memnunum (2) Memnunum (3) Kararsızım
(4) Memnun Değilim (5) Hiç Memnun Değilim

Hayır ise, Sağlık Hizmetlerinden Faydalanmama Nedeniniz:
(1) İhtiyaç Duymadım (2) Maddi Gücüm Yetmedi (3) Nereye Gideceğimi Bilmiyorum
(4) Sağlık Kuruluşu Çok Uzak (5) Yararlanma Hakkım Yok (6) Diğer

33-Sağlık Sorununuzda İlaca Erişe Biliyormusunuz?
(1) Güçlük Çekiyorum (2) Temin Edebiliyorum

34-Sizin veya Aile Üyelerinin Psikolojik Desteğe İhtiyacı Olduğunu Düşünüyormusunuz?
(1) Düşünüyorum (2) Düşünmüyorum

35-Ailenizde 6-11 Yaşında Okula Giden Çocuk Var Mı?
(1) Evet (2) Hayır

Evet İse : Hangi Okula Kaç Çocuk Gidiyor.

		Kaç Çocuk Gidiyor				
1	Türk Okulu (Misafir Öğrenci Olarak)	(1) 1	(2) 2	(3) 3	(4) 4	(5) 5
2	Türk Okulu (Resmi)	(1) 1	(2) 2	(3) 3	(4) 4	(5) 5
3	Belediye,STK veya Suriye'lilerin Açtığı Merkezlerde	(1) 1	(2) 2	(3) 3	(4) 4	(5) 5
4	Diğer	(1) 1	(2) 2	(3) 3	(4) 4	(5) 5

36-Osmaniye'deki İnsanların Sizlere Karşı Davranışları Nasıldır?
(1) Çok Olumlu (2) Olumlu (3) Ne Olumlu/Ne Olumsuz
(4) Olumsuz (5) Çok Olumsuz

37-Sizlere Finansal Destek Olunduğu Taktirde Üretim Yapabilirmisiniz?
(1) Evet (2) Hayır

Evet İse Ne Tür Bir Üretim Yapabilirsiniz ?
(1) Çiftçilik (2) Araba Tamir Yeri (3) Sarraf (4) Kaporta Dükkanı
(5) Kasap Dükkanı (6) Fırıncılık (7) Pastene (8) Marangoz Dükkanı
(9) Terzi (10) Kuaför Dükkanı (11) Matbaacılık (12) Fark Etmez
(13) Ticaret (14) İşletmecilik (15) Şoförlük (16) Marketçilik
(17) Ayakkabıcılık (18) Tekstilcilik (19) Medikal (20) Elektrikçilik
(21) Suculuk (22) Noter (23) Güvenlik Şirketi (24) Restaurant
(25) Otobüs-Kamyon-Tır Tamir Yeri

Hayır ise neden?
(1) Yaşlılıktan (2) Piyasayı Bilmiyorum (3) Ailem İzin Vermez
(4) Ailemle Beraber Olmak Zorundayım (5) Suriye'ye Gidip Geldiğimden Uğraşamam
(6) Personel Olarak Çalışabilirim

38. Yakın Zamanda Başka Bir Yere Taşınmayı Planlıyormusunuz?
(1) Evet (2) Hayır

Evet ise, Nereye Gitmeyi Planlıyorsunuz:

(1) Aynı Şehirde Başka Bir Kampa (2) Başka Bir Şehirdeki Bir Kampa
(3) Türkiye'de Başka Bir Kente (4) Başka Bir Ülkeye
(5) Suriye'ye Geri Döneceğim (6) Belli Değil
(7) Osmaniye'de Kamp Dışına

39- Suriye'ye Ne Zaman Dönmeyi Düşünüyorsunuz?
(1) Dönmeyi Hiç Bir Zaman Düşünmüyorum (2) Yönetim Değişikliği Olduğu Zaman
(5)Yaşadığım Şehirdeki Karışıklıkların Düzeldiği Zaman (6) Diğer

40-Suriye'deki İç Karışıklığın Sebebleri Sizce Nedir?
(1) Yönetim Baskısı (2) Yabancıların Müdehalesi (3) Reform Eksikliği
(4) Mezhepsel Ön Görü (5) Ekonomik Sıkıntı (6) Etnik yapı

41-Suriye'deki İç Karışıklıkta Türkiye'nin Rolü Sizce Nedir?
(1) Arabulucu Olarak Müdahil Olmak (2) Yönetimi Uzaklaştırmak
(3) Kendi Dış Politika Menfaatı Gözetmek (4) Muhalif Gruplarla Mücadele Etmek
(5) Yabancı Ülkelerin Menfaatlerini Gözetmek (6) Muhalif Gruplarla İyi İlişkiler Kurmak

42-Türkiye Sizce Dış Politikada Nereyle İyi İlişkiler Kurmaktadır?
(1) Avrupa (2) Rusya (3) Avrasya (4) ABD
(5) İsrail (6) Çin (7) Fikrim Yok (8) Orta Doğu Müslüman Ülkeler

43-Türkiye'nin Size Göre Komşularıyla Olan İlişkileri Nasıl?
(1) Çok İyi (2) İyi (3) Biraz İyi (4) Biraz Kötü (5) Kötü (6) Çok Kötü

44- Türkiye'nin En Önemli Sorunu SizceNedir?
(1) Terör(2)Eğitim (3) Ekonomi(4) İfade Özgürlüğü(5) İşsizlik (6) Diğer

45-Herhangi Bir Kursa Katıldınız Mı?
(1) Evet (2) Hayır

Evet ise Hangi Kursa Katıldınız:
(1) Kuaförlük (2) Türkçe Okuma –Yazma (3) Kuran-ı Kerim (4) Bilgisayar
(5) Hizmet Sektörü (6) El Sanatları (7) Tarım (8) Kaynakçı
(9) İnşaat Sektörü (10) Biçki ve Dikiş-Nakış (11) Grafik Tasarım (12) CNC
(13) Dokuma (14) Diğer

46-Herhangi bir Kursa Katıldıysanız Faydalı Buluyormusunuz?

(1) Çok Faydalı (2) Faydalı (3) Normal (4) Faydasız (5) Çok Faydasız

47.Uzman Olduğunuz Alanlar?
(1)Sanat ve Edebiyat (2) Mühendislik-Mimarlık (3) Sosyal ve Beşeri Bilimler
(4) Fen Bilimleri (5) Eğitim Bilimleri (6) Dil Bilimi
(7) Tıp

48. Ödüllü Dereceli Olduğunuz Sanat-Spor-Meslek Alanlarınız Var mı?
(1) Evet (2) Hayır

Evet İse :

Sanat Alanlarında

(1) Tiyatro	(2) Şiir	(3) Resim	(4) Heykel
(5)Seramik	(6)Fotoğraf	(7) Karikatür	(8) Hat ve Minyatür
(9) Grafik	(10) Bale	(11) Müzikal	(12) Edebiyat

Spor Alanlarında

(1) Futbol	(2) Veleybol	(3) Basketbol	(4) Hentbol
(5) Bisiklet	(6) Güreş	(7) Tenis	(8)Yelken
(9) Okçuluk	(10) Dağcılık	(11)Boks	(12)Atletizm
(13)At Yarışı	(14) Kürek	(15) Dalgıçlık	(16) Paraşüt
(17) Yüzme	(18) Motor Sporları	(19)Bilardo	

Meslek Alanlarında
(1) Mimarlık (2) Eğitim (3) Tıp (4) Mühendislik (5)Hukuk (6) Yazar-Sanatçı

49. Lütfen Aşağıdaki Soruları Sizin İçin En Uygun Olan Kutucuğa İşaretleyerek Belirtiniz.	Evet (1)	Hayır (2)
Sizde ve Ailenizde Engellilik Durumu Var Mı.	☐	☐
Hanede Hamile Aile Bireyi Var Mı.	☐	☐
Hanede Doğum Yapan Birey Var Mı.	☐	☐
Kötü Muamale İle Karşılaştığınızda Nereye Başvurulacağını Biliyormusunuz.	☐	☐
Herhangi Bir Sorunda Yetkililere Ulaşmada Sıkıntı Yaşıyormusunuz.	☐	☐
Osmaniye'de Kendinizi Güvende Hissediyormusunuz.	☐	☐
Türkçe Öğrenmek İstiyormusunuz.	☐	☐
Osmaniye'de İş Arıyormusunuz.	☐	☐
Osmaniye'de İş İmkanı Yaratılırsa Burada Kalmayı Düşünürmüsünüz.	☐	☐
Suriye'ye Döndüğünüzde Barınacak Yeriniz Var Mı.	☐	☐
Suriye'ye Döndüğünüzde İşiniz Olacağını Düşünüyormusunuz.	☐	☐

EK 8: Saha Anket Türkçe-Arapça Metni

SURİYELİ MİSAFİRLERİN OSMANİYE'DEKİ DURUMLARIYLA İLGİLİ ANKET

حالة مسح في لعثمانية مع سوريا بعيدا

مسح رقم:

Anket No:

Sayın Katılımcı;

Türkiye'de bulunan geçici koruma statüsü altındaki Suriyeli misafirlerin durumlarını konu alan araştırmada sizlerin daha iyi hizmet görebilmesi, yaşamsal olarak eksikliklerinizi ortaya çıkartılması ve Türkiye'nin bazı İç ve Dış meselelerinin sizlerin görüşleri ele alınarak akademik açıdan bir çalışma yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma sonraki çalışmalarda da yol gösterici olması açısından aşağıda verilen soruların sizler tarafından yanıtlanması büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte bizim için en değerli verileri sizlerin düşünceleri oluşturmaktadır. Anketimize göstermiş olduğunuz ilgi ve alakadan dolayı teşekkür ederiz.

عدد المشاركين؛

ويهدف إلى أن تكون قادرا على رؤية أفضل الخدمات في البحث الخاص بك عن وضع الضيوف السوريين في ظل حالة الحماية المؤقتة في تركيا، لمعرفة أوجه القصور الحيوية الخاصة بك وإجراء دراسة أكاديمية من خلال الأخذ بعين الاعتبار آرائكم من بعض القضايا الداخلية والخارجية من تركيا. ومن الأهمية بمكان أن يتم الرد على الأسئلة التالية من قبلك في ضوء حقيقة أن هذه الدراسة هي دليل في الدراسات اللاحقة.

البيانات الأكثر قيمة بالنسبة لنا في هذه العملية هي أفكارك. نشكرك على اهتمامك واهتمامك بمسحك.

Genel Bilgiler: معلومات عامة

1-Cinsiyetiniz: (1) Kadın (2) Erkek 1-الجنس: (1) أنثى (2) ذكر

2-Yaşınız::العمر-2

3-Anadiliniz:

3-بك اللسان:

4-Medeni Durumunuz?

4-حالتك الاجتماعية؟

(1) Evli (2) Bekar (3) Eşi Ölmüş (4) Boşanmış

(1) متزوج (2) أعزب (3) زوجة ميتة (4) مطلق

5-Eğitim Durumunuz:

5-وضعك التعليمي:

(1) Okuryazar değil (2) Okuryazar (3) İlkokul (4) Ortaokul
(5) Lise (6) Yüksek Okul (7) Üniversite(8) Yüksek Lisans
(9) Doktora (10) Doktora sonrası

(1) غير محو الأمية (2) معرفة القراءة والكتابة (3) المدرسة الابتدائية(4) مدرسة ثانوية (5) مدرسة ثانوية (6) مدرسة ثانوية (7) جامعة (8) ماجستير(9) دكتوراه (10) دكتوراه

6-Mesleğiniz: 2-المهنة

(1) Hukukçu (2) Döşemeci (3) Ordu Çalışanı (4) Ofis Çalışanı
(5) Yazar- Sanatçı (6) Devlet Memuru (7) STK Çalışanı (8) İşçi
(9) Mimar-Müh-Müt (10) Tarım ve Hayvan (11) Oparatör (12) Meslek Yok
(13) Sağlık Çalışanı (14) Öğretmen (15) Doktor (16) Eczacı
(17) Finanscı (18) Polis (19) Gemici (20) Esnaf
(21) Pilot (22) Veteriner (23) Gazeteci (24) Araba Tamircisi
(25) Bilgisayar Tam. (26) Kaportacı (27) Kasap (28) Şoför
(29) Fırıncı (30) Pasteneci (31) Marangoz (32) Terzi
(33) Kuaför (34) Matbaacılık (35) İnşaat (36) Tornacı
(37) Diğer (38) Antrenör (39) Tekstil (40) El Sanatları
(41) Demir- Doğrama (42) PVC (43) Mermerci (44) Balıkçı
(45) Sarraf (46) Camcı (47) Oto Döşemeci (48) Aşçı
(49) Otobüs-Kamyon-Tır Tamircisi

(1) محام (2) منجد (3) موظفي الجيش (4) موظفي المكتب(5) مؤلف-فنان (6) موظف حكومي (7) عامل بمنظمات غير حكومية (8) عامل(9) مهندس معماري-إنغ-موت(10) الزراعة والحيوان (11) أوباتور (12) لا مهنة(13) عامل صحي (14) مدرس (15) طبيب (16) صيدلي(17) المالية (18) الشرطة (19) مارينر (20) ترادسمان (21) الطيار (22) طبيب بيطري (23) صحفي(24) سيارة مصلح (25) الحاسوب تام. (26) جزار (27) جزار (28) سائق (29) بيكر (30) معجنات
(31) **نجار** (32) **خياط** (33) **تصفيف الشعر** (34) **طباعة** (35) **البناء** (36) **تحول**(37) أخرى (38) مدرب (39) نسيج (40) أشغال يدوية (41) نجارة معدنية وحديدية، آلات وتجهيزات(42) بك (43) متجر الرخام (44) صياد (45) تصفح (46) الجليدية(47) السيارات المنجد (48) كوك (49) حافلة شاحنة الاطارات مصلح

7-Suriye'den Ne Zaman Geldiniz?

7 - متى وصلت من سوريا؟

(1) 2011 (2) 2012 (3) 2013 (4) 2014 (5) 2015 (6) 2016 (7) 2017

8- Suriye'den Hangi Şehirden Geldiniz?

8- من أي مدينة أتيت من سوريا؟

(1) Halep (2) Şam (3) Hama (4) Lazkiye (5) Humus
(6) İdlip (7) Rakka (8) Hasiçi (9) Kamışlı (10) Dera
(11) Kuneytire (12) Ayn El Arab (13) Tartus (14) Palmira (15) Süveyda
(16) Elbu Kemal (17) Deyr ez-zor (18) Afrin (19) Serakaniye (20) Tel Hamis
(21) Azez (22) Rif Şam

(1) حلب (2) دمشق (3) حماة (4) اللاذقية (5) حمص (6) إدليب (7) راكا (8) هاسيسي (9) ريد (10) ديرا
(11) كونيتير (12) عين العرب (13) طرطوس (14) بالميرا(15) في(16) إلبو كمال (17) دير إز-زور (18) أفرين (19) سيراكاني(20) تل حميس(21) عزيز (22) ريف دمشق

9-Yabancı Dil Durumunuz ve Seviyeniz?

9-وضع اللغة الأجنبية وحبك؟

		Çok İyi جيد جدا	İyi خير	Orta وسط	Zayıf ضعيف	Çok Zayıf ضعيف جدا
1	Türkçe اللغةالتركية	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	İngilizce الإنجليزية	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Fransızca اللغة الفرنسية	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Rusça الروسية	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Ermenice الأرميني	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Yunancaاللغة اليونانية	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Almanca ألماني	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Çince ألماني	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Farsça اللغة الفارسية	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

10-Suriye'den Ayrılma Sebebiniz?

10-لماذا تغادرون سوريا؟

(1) Güvenlik Nedenleri (2) Siyasi Nedenler (3) Ekonomik Nedenler
(4) Sağlık Nedenleri (5) Diğer Nedenler …

(1) الأسباب الأمنية (2) الأسباب السياسية (3) الأسباب الاقتصادية
(4) أسباب صحية (5) أسباب أخرى ...

11-Türkiye'ye Nasıl Giriş Yaptınız.?

11 - كيف دخلت تركيا؟

(1) Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla
(2) Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz
(3) Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportla
(4) Gayri Resmi Sınır Geçiş Noktasından Pasaportsuz

(1) جواز سفر من نقطة عبور حدودية رسمية
(2) جواز سفر دون نقطة عبور الحدود الرسمية
(3) جواز سفر من نقطة عبور حدودية غير رسمية
(4) غير جواز سفر من نقطة عبور الحدود غير الرسمية

12-Türkiye'yi Seçme Sebebiniz ?

12-لماذا تختار تركيا؟

(1) Ulaşım Kolaylığı (2) Dini Sebepler Yüzünden (3) Güvendiğim İçin
(4) Şartların Daha İyi Olması Sebebiyle (5) Diğer …

(1) سهولة الوصول (2) لأسباب دينية (3)على ثقتي
(4) بسبب ظروف أفضل (5) أخرى ...

13- Suriye'ye Giriş-Çıkış Yapıyormusunuz, Evet veya Hayır ise Neden?
(1) Evet (2) Hayır

(1) نعم (2) لا
13- لماذا تدخل أو تغادر سوريا، إذا كانت الإجابة بنعم أم لا؟

Evet İse:

إذا كانت الإجابة بنعم:
(1) Ticari Nedenler Yüzünden (2) Suriye'de Kalan Ev-Mal-Mülk Kontrolü İçin
(3) Suriye'deki Yakınlarımı Ziyaret İçin (4) Diğer Nedenler
(1) لأسباب تجارية (2) للسلع المنزلية - مراقبة الممتلكات في سوريا
(3) زيارة الأقارب السوريين (4) أسباب أخرى

Hayır İse :

إذا كان لا:
(1) Kalacak Yerim Yok (2) Ziyaret Edeceğim Kimse Yok (3) Mal Mülk Yok
(4) Geldiğim Bölge Güvenlikli Değil (5) Diğer Nedenler
(1) البقاء لا أرض (2) لا الزيارات سأقوم بزيارة (3) لا ملكية الملكية
(4) المنطقة التي جئت منها ليست آمنة (5) أسباب أخرى

14- İzin ve Kayıt Durumunuz?

14- هل لديك إجازة وحالة التسجيل؟

(1) AFAD Kaydı (2) İkamet İzni (3) Kamp Kaydı (4) Kaydı Yok (5) Göç İdaresi Kaydı
(1) عفاد التسجيل (2) تصريح الإقامة (3) تسجيل المخيم (4) لا يوجد تسجيل(5) إدارة الهجرة

15-Suriye'de iken Hanehalkı Geliriniz? (Dolar Olarak) :
15- دخل الأسرة عندما تكون في سوريا؟ (بالدولار):
16-Osmaniye'de Hanehalkı Geliriniz? (Dolar Olarak) :

16-دخل الأسرة في عثمانية؟ (بالدولار):
17-Osmaniye'de Son Üç Ay Çalışma Durumunuz?

17-آخر ثلاثة أشهر عملك في عثمانية؟
(1) Çalışıyorum (2) Çalışmıyorum
(1) أعمل (2) أنا لا أعمل

18-Suriye'deki Evlerinizin Durumu?

18-وضع بيوتكم في سوريا؟
(1) Tamamen Hasarlı/Yıkık (2) Çok Hasarlı (3) Az Hasarlı
(4) Hasarsız (5) Bilmiyorum
(1) تالفة بالكامل / مرتفع (2) التالفة جدا (3) تضررت بشكل معتدل
(4) لا ضرر (5) أنا لا أعرف

19-Suriye'deki Yakınlarınızla Nasıl Haberleşiyorsunuz?
19- كيف يمكنك التواصل مع أقاربك في سوريا؟

(1) Mobil Telefon (2) Sabit Telefon (3) İnternet (4) Mektup (5) Diğer Yollarla
(1) الهاتف المحمول (2) الهاتف الثابت (3) الإنترنت (4) رسالة (5) طرق أخرى

20-Suriye'deki Yakınlarınızla Ne Sıklıkla Görüşebiliyorsunuz?

20 - كم مرة ترى أقاربك في سوريا؟

(1) Günde Bir Kez (2) Haftada Bir kez/Birkaç kez
(3) Ayda Bir / Birkaç Kez (4) Daha Seyrek(5) Görüşemiyorum

(1) مرة واحدة يوميا (2) مرة واحدة في الأسبوع / عدة مرات
(3) مرة واحدة في الشهر / عدة مرات (4) أكثر متفرق (5) لا أستطيع أن أرى

21-Suriye'deki Gelişmeler Hakkında Hangi Kaynaklardan Bilgi Alıyorsunuz?

21- ما هي المصادر التي تحصل على معلومات حول التطورات في سوريا؟

(1) Gazete (2) Radyo (3) İnternet
(4) Televizyon (5) Eş-Dost Sohbeti (6) Bilgi Alamıyorum

(1) صحف (2) راديو (3) انترنت
(4) التلفزيون (5) الند للند محادثة (6) لا أستطيع الحصول على المعلومات

22-Suriye'deki İç Savaşta Ölen veya Yaralanan Aile Üyeleri Var Mı?

22-هل هناك أفراد من عائلة توفيوا أو أصيبوا أثناء الحرب الأهلية في سوريا؟

(1) Aile Bireylerinden Ölen (2) Aile Bireylerinden Yaralanan
(3) Hem Ölen Hem Yaralanan (4) Ölen ve Yaralanan Yok

(1) الوفيات من أفراد الأسرة (2) الوفيات من أفراد الأسرة
(3) كل من توفي وجرح (4) توفي ولم يصب

23-Suriye'de Yaşadığınız Aile Bireyleri Yanınızda Mı?

23- هل أفراد الأسرة وحدك معك في سوريا؟

(1) Yanımızda (2) Yanımızda Değil

(1) نحن معك (2) نحن لسنا معك

Yanınızda Değil ise Durumları Nedir:

ماذا يحدث عندما لا تكون هناك:

(1) Mallarımıza Göz Kulak Olmak İçin Orada Kaldı (2) Başka Yere Gitti
(3) Hastalık-Yaşlılık-Engellilik Nedeniyle Orada Kaldılar (4) Öldü
(5) Başka Nedenlerle Orada Kaldılar (6) Kayıp/ Bilmiyorum
(7) Savaşmak İçin Orada Kaldılar

(1) نحن حصلت هناك ليكون العين أو الأذن (2) وقت آخر للذهاب
(3) المرض - الشيخوخة العجز (4) قتل
(5) بقيت هناك لأسباب أخرى (6) أنا لا أعرف
(7) وبقوا هناك للقتال

24-Osmaniye'de Yaşadığınız Mesken Tipi?

24-نوع السكن في عثمانية؟

(1) Apartman Dairesi (2) Müstakil Ev (3) Kamu Binası
(4) Geçici Barınak/Plastik (5) Sokakta/Açık Alanda (6) Çadır

(1)شقة البيت(2) بيت صغير (3) مبنى عام
(4) مأوى مؤقت / البلاستيك (5) في الهواء الطلق / ألاندا (6) خيمة

25-Osmaniye'de Oturduğunuz Konutlarda Kaç Aile Yaşıyor?

25- كم عدد العائلات التي تعيش في مساكن عثمانية؟

(1) 1 Aile (2) 2 Aile (3) 3 Aile (4) 4 veya Daha Fazla Aile

(1) 1 الأسرة (2) 2 الأسرة (3) 3 الأسرة (4) 4 أو أكثر الأسرة

26-Osmaniye'de Oturduğunuz Konutlarda Kaç Kişi Yaşıyor?

26- كم عدد الأشخاص الذين يعيشون في مساكن عثمانية؟

(1) 2 (2) 3 (3) 4 (4) 5 (5) 6 (6) 7 (7) 8 (8) 9 (9) 10
(10) 11 (11) 12 (12) 13 (13) 14 (14) 15 (15) 16 (16) 17 (17) 18 (18) 19

27-Osmaniye'de Oturduğunuz Konutları Başkaları ile Paylaşıyormusunuz?

27- هل تشارك السكن في عثمانية مع الآخرين؟

(1) Yalnızca Ailem (2) Ev Sahibi İle Paylaşıyorum
(3) Başka Misafirlerle Paylaşıyorum (4) Ev Sahibi ve Başka Misafirlerle Paylaşıyorum

(1) عائلة فقط (2) I فاميلي
(3) حصة مع ضيوف آخرين (4) حصة مع المنزل وضيوف آخرين

28-Kaldığınız Konutları Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

28-كيف تقيم المساكن التي بقيت؟

	Tamamen Uygun مؤهلة تماما	Uygun مناسب	Tarafsızım محايد	Biraz Uygun مريحة قليلا	Biraz Uygunsuz قليلا غير لائق	Uygunsuz غير صحيح	Kesinlikle Uygunsuz غير لائق على الاطلاق
Konut Büyüklüğü العقارات السكنية	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Konut Rahatlığı راحة السكن	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Konut Güvenliği أمن الإسكان	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Konutun İklime Uygunluğu الامتثال الإسكان	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

29-Kaldığınız Konuttaki İhtiyaçların Yeterlilik Durumu?

29-هل أنت راض عن احتياجات السكن الخاصة بك؟

	Çok Yeterli كافية جدا	Yeterli كاف	Biraz Yeterli بعض كاف	Biraz Yetersiz بعض غير ملائم	Yetersiz غير ملائم	Çok Yetersiz غير كافية
النومالمواد Uyku Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
وقود Yakıt	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
الموادالغذائية Gıda Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
معدات المطبخ Mutfak Araç-Gereçleri	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
مواد العبادة İbadet Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
الموادالملابس Giyim Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

30-Kaldığınız Konuttaki Isınmak İçin Kullandığınız Yakacak Türü?

30-ما نوع الوقود الذي تستخدمه لتسخين المنزل؟

(1) Evde Isıtıcı Yok (2) Odun (3) Elektrik (4) Kömür (5) Gaz (6) Diğer

(1) سخان منزلي لا يوجد (2) خشب (3) كهرباء (4) فحم (5) غاز (6) أخرى

31-Hanede Su ve Temizlik Malzemelerine Erişim?

31-الوصول إلى مياه هانيدا ومواد التنظيف؟

	Çok Kolay سهل جدا	Kolay سهل	Orta Zorlukta متوسط صعب	Zor ديف	Çok Zor صعب جدا
مياه الشرب İçme Suyu	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
استخدام المياه (طبق، الحمام، الخ) Kullanma Suyu(Bulaşık, Banyo vb.)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
صابون Sabun	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
مواد التنظيف Temizlik Malzemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
أطفال بيزي Çocuk Bezi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
الاحتياجات للنساء Kadınlara Yönelik İhtiyaçlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

32-Sağlık Hizmetlerinden Faydalanıyormusunuz?

32-هل تستفيد من الخدمات الصحية؟

(1) Evet (2) Hayır

(1) نعم (2) لا

Evet İse, Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Durumunuz:

إذا كانت الإجابة بنعم، فأنت راض عن الرعاية الصحية:

(1) Çok Memnunum (2) Memnunum (3) Kararsızım
(4) Memnun Değilim (5) Hiç Memnun Değilim

إذا كانت الإجابة بنعم:

(1) راض جدا (2) راض (3) غير محدد(4) راض (5) غير راض تماما

Hayır ise, Sağlık Hizmetlerinden Faydalanmama Nedeniniz:

إذا كانت الإجابة "لا"، لماذا لا تستفيد من الخدمات الصحية:

(1) İhtiyaç Duymadım (2) Maddi Gücüm Yetmedi (3) Nereye Gideceğimi Bilmiyorum
(4) Sağlık Kuruluşu Çok Uzak (5) Yararlanma Hakkım Yok (6) Diğer

(1) لم أكن بحاجة (2) قوة مالية بعد (3) أنا لا أعرف إلى أين أذهب(4) مرفق صحي بعيدا جدا (5) فائدة لا شيء (6) أخرى

33-Sağlık Sorununuzda İlaca Erişe Biliyormusunuz?

33-هل تعرف أن لديك مشكلة صحية؟

(1) Güçlük Çekiyorum (2) Temin Edebiliyorum

(1) أنا في ورطة (2) أستطيع أن العرض

34- Sizin veya Aile Üyelerinin Pisikolojik Desteğe ihtiyaci Olduğunu Düşünüyormusunuz?

34. هل أنت أو أفراد عائلتك بحاجة إلى دعم نفسي؟

(1) Düşünüyorum(2) Düşünmüyorum

(1) أعتقد (2) لا أعتقد

35-Ailenizde 6-11 Yaşında Okula Giden Çocuk Var Mı?

35-هل يوجد طفل في الأسرة بعمر 6-11 سنة؟

(1) Evet (2) Hayır

(1) نعم (2) لا

Evet İse : Hangi Okula Kaç Çocuk Gidiyor.

إذا كان الجواب نعم: كم عدد الأطفال الذين يذهبون إلى المدرسة.

	Kaç Çocuk Gidiyor كيف يذهب العديد من الأطفال				
مدرسة تركية (كطالب ضيف) (1)-Türk Okulu (Misafir Öğrenci Olarak)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
مدارس تركية (رسمية) (2)-Türk Okulu (Resmi)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
البلديات، المنظمات غير الحكومية أ سوري (3)-Belediye,STK veya Suriye'lilerin Açtığı Merkezlerde	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
أخرى (4)-Diğer	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

36-Osmaniye'deki İnsanların Sizlere Karşı Davranışları Nasıldır?

36-كيف يتصرف الناس في عثمانية ضدك؟

(1) Çok Olumlu (2) Olumlu (3) Ne Olumlu/Ne Olumsuz
(4) Olumsuz (5) Çok Olumsuz

(1) إيجابي جدا (2) إيجابي (3) لا إيجابي / ني سلبي
(4) سلبي (5) سلبي جدا

37-Sizlere Finansal Destek Olduğu Taktirde Üretim Yapabilirmisiniz?

37-يمكنك جعل الإنتاج إذا كان لديك الدعم المالي؟

(1) Evet(2) Hayır

(1) نعم (2) لا

Evet İse Ne Tür Bir Üretim Yapabilirsiniz ?

إذا نعم، أي نوع من الإنتاج يمكنك جعل؟

(1) Çiftçilik (2) Araba Tamir Yeri (3) Sarraf (4) Kaporta Dükkanı
(5) Kasap Dükkanı (6) Fırıncılık (7) Pastene (8) Marangoz Dükkanı
(9) Terzi (10) Kuaför Dükkanı (11) Matbaacılık (12) Fark Etmez
(13) Ticaret (14) İşletmecilik (15) Şoförlük (16) Marketçilik
(17) Ayakkabıcılık (18) Tekstilcilik (19) Medikal (20) Elektrikçilik
(21) Suculuk (22) Noter (23) Güvenlik Şirketi
(24) Otobüs-Kamyon-Tır Tamir Yeri

(1) الزراعة (2) ورشة تصليح السيارات (3) كارغو (4) هوم ريباير شوب
(5) جزار محل (6) مخبز (7) باستين (8) متجر نجار(9) خياط (10) متجر تصفيف الشعر (11) الطباعة (12) لا يهم(13) الأعمال (14) الأعمال (15) تشوفوريسم (16) ماركتبليس(17) صناعة الأحذية (18) النسيج (19) الطبية (20) الكهرباء(21) طب التوليد (22) كاتب العدل (23) شركة الأمن(24) حافلة-- شاحنة-- الاطارات مكان إصلاح

Hayır ise neden?

إذا كان الجواب بالنفي فلماذا؟

(1) Yaşlılıktan (2) Piyasayı Bilmiyorum (3) Ailem İzin Vermez
(4) Ailemle Beraber Olmak Zorundayım (5) Suriye'ye Gidip Geldiğimden Uğraşamam
(6) Personel Olarak Çalışabilirim

(1) كبار السن (2) أنا لا أعرف السوق (3) عائلتي لا تسمح(4) يجب أن أكون مع عائلتي (5) أنا ذاهب إلى سوريا
(6) أستطيع أن أعمل كموظفين

38-Yakın Zamanda Başka Bir Yere Taşınmayı Planlıyormusunuz?

38-هل تخطط لنقل وقت آخر؟

(1) Evet (2) Hayır

(1) نعم (2) لا

Evet ise,Nereye Gitmeyi Planlıyorsunuz :

إذا كانت الإجابة بنعم، أين تخطط للذهاب؟

(1) Aynı Şehirde Başka Bir Kampa (2) Başka Bir Şehirdeki Bir Kampa
(3) Türkiye'de Başka Bir Kente (4) Başka Bir Ülkeye
(5) Suriye'ye Geri Döneceğim (6) Belli Değil
(7) Osmaniye'de Kamp Dışına

(1) مخيم آخر في نفس المدينة (2) مخيم في مدينة مختلفة(3) بلدة أخرى في تركيا (4) بلد آخر
(5) سأعود إلى سوريا (6) لست متأكدا(7) خارج المخيم في عثمانية

39- Suriye'ye Ne Zaman Dönmeyi Düşünüyorsunuz?

39- متى تفكر في العودة إلى سوريا؟

(1) Dönmeyi Hiç Bir Zaman Düşünmüyorum (2) Yönetim Değişikliği Olduğu Zaman
(3) Suriye'deki Karışıklıkların Düzeldiği Zaman (4) En Kısa Sürede
(5)Yaşadığım Şehirdeki Karışıklıkların Düzeldiği Zaman (6) Diğer

(1) أنا لا أفكر أبدا في العودة (2) عندما أكون التغيير الإداري
(3) الوقت الذي تكون فيه النزاعات في سوريا مجموعة (4) أقصر وقت
(5) الوقت أنا أعيش في المدينة الارتباك (6) أخرى

40-Suriye'deki İç Karışıklığın Sebebleri Sizce Nedir?

40-ما هي أسباب الارتباك الداخلي في سوريا؟

(1) Yönetim Baskısı (2) Yabancıların Müdehalesi (3) Reform Eksikliği
(4) Mezhepsel Ön Görü (5) Ekonomik Sıkıntı (6) Etnik yapı

(1) الإشراف (2) تدخل الأجانب (3) عجز الإصلاح
(4) مزيبسل فرونت فيو (5) إكونوميك تروبل (6) إيثنيك ستروكتور

41-Suriye'deki İç Karışıkta Türkiye'nin Rolü Sizce Nedir?

41-ما هو دور تركيا في الخليط الداخلي في سوريا؟

(1) Arabulucu Olarak Müdahil Olmak (2) Yönetimi Uzaklaştırmak
(3) Kendi Dış Politika Menfaatı Gözetmek (4) Muhalif Gruplarla Mücadele Etmek
(5) Yabancı Ülkelerin Menfaatlerini Gözetmek (6) Muhalif Gruplarla İyi İlişkiler Kurmak

(1) التدخل كوسيط (2) تفكيك الإدارة
(3) مراقبة فوائد السياسة الخارجية الخاصة (4) مكافحة مجموعات المعارضة
(5) مراقبة مصالح الدول الأجنبية (6) إقامة علاقات طيبة مع الجماعات المنشقة

42-Türkiye Sizce Dış Politikada Nereyle İyi İlişkiler Kurmaktadır?

42 -ما هي العلاقة الجيدة في تركيا السياسة الخارجية؟

(1) Avrupa (2) Rusya (3) Avrasya (4) ABD
(5) İsrail (6) Çin (7) Fikrim Yok (8) Orta Doğu Müslüman Ülkeler

(1) أوروبا (2) روسيا (3) اوراسيا (4) الولايات المتحدة الأمريكية
(5) إسرائيل (6) الصين (7) لا خيال (8) دول الشرق الأوسط مسلم

43-Türkiye'nin Size Göre Komşularıyla Olan İlişkileri Nasıl?

43- كيف علاقة تركيا مع جيرانها وفقا لك؟

(1) Çok İyi (2) İyi (3) Biraz İyi (4) Biraz Kötü (5) Kötü (6) Çok Kötü

(1) جيد جدا (2) جيد (3) جيد نوعا ما (4) سيئ إلى حد ما (5) سيء (6) سيئ جدا

44- Türkiye'nin En Önemli Sorunu SizceNedir?

44- ما هي أهم مشكلة في تركيا؟

(1) Terör (2) Eğitim (3) Ekonomi (4) İfade Özgürlüğü (5) İşsizlik (6) Diğer

(1) الإرهاب (2) التعليم (3) الاقتصاد (4) حرية التعبير(5) البطالة (6) أخرى

45-Herhangi Bir Kursa Katıldınız Mı?

45-هل انضممت إلى أي مقرر؟

(1) Evet (2) Hayır

(1) نعم (2) لا

Evet ise Hangi Kursa Katıldınız:

إذا كانت الإجابة بنعم، أي كورسا حضرت:

(1) Kuaförlük (2) Türkçe Okuma –Yazma (3) Kuran-ı Kerim (4) Bilgisayar
(5) Hizmet Sektörü (6) El Sanatları (7) Tarım (8) Kaynakçı
(9) İnşaat Sektörü (10) Biçki ve Dikiş-Nakış (11) Grafik Tasarım(12) CNC
(13) Dokuma (14) Diğer

(1) تصفيف الشعر (2) التركية القراءة- الكتابة (3) القرآن الكريم (4) الكمبيوتر(5) قطاع الخدمة (6) أشغال يدوية (7) زراعة (8) لحام (9) قطاع البناء (10) الخياطة والتطريز (11) تصميم جرافيك (12) نك(13) النسيج (14) أخرى

46-Herhangi bir Kursa Katıldıysanız Faydalı Buluyormusunuz?

46-إذا كنت قد حضرت أي كورسا، هل تجد أنه من المفيد؟

(1) Çok Faydalı (2) Faydalı (3) Normal (4) Faydasız (5) Çok Faydasız

(1) مفيد جدا (2) مفيد (3) عادي (4) مفيد (5) مفيد جدا

47.Uzman Olduğunuz Alanlar?

47. منطقة الخبراء؟

(1)Sanat ve Edebiyat (2) Mühendislik-Mimarlık (3) Sosyal ve Beşeri Bilimler

(4) Fen Bilimleri (5) Eğitim Bilimleri (6) Dil Bilimi
(7) Tıp

(1) الفنون والآداب (2) الهندسة المعمارية (3) العلوم الاجتماعية والإنسانية
(4) العلوم (5) العلوم التربوية (6) اللغويات (7) الطب

48. Ödüllü Dereceli Olduğunuz Sanat-Spor-Meslek Alanlarınız Var mı?

48-هل لديك الفنون والرياضة-مهنة المناطق التي لديك الحائز على جائزة الصف؟

(1) Evet (2) Hayır

(1) نعم (2) لا

Sanat İse:

إذا الفن:

(1) Tiyatro	(2) Şiir	(3) Resim	(4) Heykel
(5)Seramik	(6)Fotoğraf	(7) Karikatür	(8) Hat ve Minyatür
(9) Grafik	(10) Bale	(11) Müzikal	(12) Edebiyat

(1) مسرح (2) شعر (3) لوحة (4) نحت(5) سيراميك (6) صورة (7) رسوم متحركة (8) خط ومصغر(9) الجرافيك (10) الباليه (11) الموسيقية (12) الأدب

Spor İse:

إذا الرياضة:

(1) Futbol	(2) Voleybol	(3) Basketbol	(4) Hentbol
(5) Bisiklet	(6) Güreş	(7) Tenis	(8) Yelken
(9) Okçuluk	(10) Dağcılık	(11) Boks	(12) Atletizm
(13) At Yarışı	(14) Kürek	(15) Dalgıçlık	(16) Paraşüt
(17) Yüzme	(18) Motor Sporları	(19) Bilardo	

(1) كرة القدم (2) فيلفتبال (3) كرة السلة (4) كرة اليد
(5) دراجة (6) المصارعة (7) التنس (8) الإبحار9) الرماية (10) تسلق الجبال (11) الملاكمة (12) ألعاب القوى(14) سباق الخيل (14) (مجرفة (15) الغوص (16) المظلة (17) السباحة (18) السيارات الرياضية (19) بلياردو

Meslek İse:

إذا المهنة:

(1) Mimarlık (2) Eğitim (3) Tıp (4) Mühendislik (5) Hukuk (6) Yazar-Sanatçı
(1) الهندسة المعمارية (2) التعليم (3) الطبية (4) الهندسة (5) القانون (6) المؤلف الفنان

49. يرجى الإشارة إلى الأسئلة التالية بوضع علامة على أنسب مربع لك. **49. Lütfen Aşağıdaki Soruları Sizin İçin En Uygun Olan Kutucuğa İşaretleyerek Belirtiniz.**	Evet (1) أجل (1)	Hayır (2) لا (2)
Sizde ve Ailenizde Engellilik Durumu Var Mı. هناك إعاقة لك ولعائلتك.	☐	☐
هانيدا الأسرة الحامل الحامل. Hanede Hamile Aile Bireyi Var Mı.	☐	☐
هانيدا هناك شخص الذي يلد. Hanede Doğum Yapan Birey Var Mı.	☐	☐
هل تعرف أين تطبق عندما تقارن مع سوء المعاملة. Kötü Muamale İle Karşılaştığınızda Nereye Başvurulacağını Biliyormusunuz.	☐	☐
في أي حال، كنت تواجه صعوبة في الوصول إلى السلطات. Herhangi Bir Sorunda Yetkililere Ulaşmada Sıkıntı Yaşıyormusunuz.	☐	☐
هل تشعر بأنك آمنا في عثمانية؟ Osmaniye’de Kendinizi Güvende Hissediyormusunuz.	☐	☐
هل تريد أن تتعلم التركية؟ Türkçe Öğrenmek İstiyormusunuz.	☐	☐
هل تبحث عن وظيفة في عثمانية؟. Osmaniye’de İş Arıyormusunuz	☐	☐
إذا تم إنشاء فرصة عمل في عثمانية، كنت أفكر في البقاء هنا. Osmaniye’de İş İmkanı Yaratılırsa Burada Kalmayı Düşünürmüsünüz.	☐	☐
هل لديك مكان محمي عند عودتك إلى سوريا؟ Suriye’ye Döndüğünüzde Barınacak Yeriniz Var Mı.	☐	☐
هل تعتقد أن عملك سيأتي عند عودتك إلى سوريا؟ Suriye’ye Döndüğünüzde İşiniz Olacağını Düşünüyormusunuz.	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

1977 Osmaniye'de dünyaya geldi. Eğitimlerini sırasıyla İstiklal İlkokulu, Merkez Ortaokulu, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Ç.Ü. OMYO Elektrik Bölümü ve AnadoluÜnv. İkt. İdari Bl. Fak. Kamu Yönetimi bölümlerinden mezun olmuştur. Teknik mezuniyeti sebebiyle Osmaniye ve çeşitli illerde rüzgar trübinü, güneş panelleri, hafif raylı metro hattı yapımı, demir çelik fabrika kurulumu, gaz beton tesisleri kurulumu - işletilmesi ve çeşitli şantiyelerde-fabrikalarda farklı pozisyonlarda görev alarak yirmi dört tesiste çalışmalarını yürütmüştür. İşkur ve halk eğitim merkezlerinde çeşitli mesleki kurs öğretmeni olarak zaman zaman görev yapmaktadır. Dış ticaret-yönetici danışmanı ve elektrik-mekanik-plc-otomasyon uzmanı-proje-proje yönetim uzmanıdır. Tema vakfı üyesi olup, TFF Futbol hakemliğini bir dönem yapmıştır. Osmaniye Kınık veteranlar futbol takım sorumlusu ve yöneticisi olarak spor dalında çalışmalar yapmaktadır. Osmaniye kültür ve tanıtım derneğinde saz ensturuman icra etmektedir. Yıldırım Beyazıt Ünv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.